

Република Србија

**ЕВРОПСКА ПОВЕЉА О
РЕГИОНАЛНИМ ИЛИ МАЊИНСКИМ
ЈЕЗИЦИМА**

**Други периодични извештај
достављен Генералном секретару Савета Европе
у складу са чланом 15 Повеље**

Београд, септембар 2010.

САДРЖАЈ

1. УВОД	6
2. ДЕО I	12
2.1. Законодавне и институционалне измене након првог циклуса мониторинга примене Повеље	12
2.1.1. Законодавне измене	12
2.1.2. Стратегија за унапређивање положаја Рома	17
2.1.3. Реформа правосуђа	17
2.1.4. Формирање Министарства за људска и мањинска права	23
2.2. Новине које се очекују током наредног циклуса мониторинга примене Повеље.....	23
2.2.1. Попис становништва	23
2.2.2. Избор националних савета националних мањина	25
2.3. Спровођење Препорука Комитета министара Савета Европе (RecChL(2009)2)	28
2.4. Активности на спровођењу бокс-препоруке Комитета експерата у погледу територијалне примене Повеље	32
3. ДЕО II. Примена члана 7 Повеље	37
3.1. Информације о политици, законодавству и пракси примене Дела II – члан 7 Повеље	37
3.1.1. Признавање мањинских језика као културног богатства	38
3.1.2. Поштовање географских области мањинских језика	39
3.1.3. Одлучна акција унапређења мањинских језика	39
3.1.4. Стварање услова за олакшање и/или охрабривање употребе мањинских језика	40
3.1.5. Успостављање културних односа између група које говоре мањинске језике	40
3.1.6. Обезбеђење проучавања мањинских језика	40
3.1.7. Олакшавање учења мањинских језика	40
3.1.8. Унапређење проучавања и истраживања мањинских језика на универзитетима	48
3.1.9. Унапређење транснационалне размене	48
3.1.10. Уклањање неповољног третмана употребе мањинских језика и усвајање посебних мера у корист мањинских језика	51
3.1.11. Унапређење међусобног разумевања између свих језичких група	52
3.1.12. Саветодавна тела	53
3.2. Информације о примени Повеље на мањинске језике за које нису преузете обавезе из Дела III Повеље	53
3.2.1. Буњевачки говор	53
3.2.2. Влашки језик	56
3.2.3. Македонски језик	57
3.2.4. Немачки језик	60
3.2.5. Чешки језик	62
3.3. Активности на спровођењу бокс-препорука Комитета експерата у вези са чланом 7 Повеље	64

3.3.1. Информација о практичној употреби чешког језика у административној управи и општинском суду у Белој Цркви	64
3.3.2. Информација о структурисаној политици за заштиту и унапређење влашког језика	65
3.3.3. Информација о активностима на обезбеђењу наставе учења језика Дела II Повеље.....	66
3.3.4. Информација о активностима на подизању свести и промовисању толеранције према мањинским језицима и културама које они представљају	66
3.3.5. Информација о обезбеђењу стабилне правне основе за рад националних савета националних мањина и осигурању редовног састајања Савета Републике Србије за националне мањине	71
4. ДЕО III. Примена преузетих мера за унапређење употребе мањинских језика у складу са обавезама садржаним у члану 2 став 2 Повеље	73
4.1. Члан 8 – Образовање	73
4.1.1. Законодавне измене релевантне за имплементацију члана 8 Повеље..	74
4.1.2. Предшколско образовање и васпитање - пракса.....	77
4.1.3. Основно образовање - пракса	81
4.1.4. Средње образовање - пракса	87
4.1.5. Техничко или специјалистичко образовање – пракса.....	90
4.1.6. Високо образовање - пракса	92
4.1.7. Образовање одраслих - пракса	98
4.1.8. Активности на спровођењу бокс-препоруче Комитета експерата у вези са чланом 8 Повеље	98
4.2. Члан 9 – Судска овлашћења	100
4.2.1. Законодавство релевантно за примену члана 9 Повеље.....	101
4.2.2. Кривични поступак	101
4.2.3. Грађански поступци	104
4.2.4. Управни спорови	108
4.2.5. Активности на спровођењу бокс-препоруче Комитета експерата у вези са чланом 9 Повеље	108
4.2.5.1 Обавештавање грађана о могућности коришћења мањинских језика у судовима	109
4.2.5.2. Доступност најважнијих законских текстова на мањинским језицима	109
4.3. Члан 10 – Управне власти и јавне службе	111
4.3.1. Подношење представки на мањинским језицима органима државне управе	112
4.3.2. Подношење представки на мањинским језицима локалним или регионалним властима	112
4.3.3. Објављивање регионалних докумената на мањинским језицима	115
4.3.4. Објављивање локалних докумената на мањинским језицима	116
4.3.5. Употреба традиционалних облика имена места на мањинским језицима	117
4.3.6. Подношење захтева јавним службама на мањинским језицима	123
4.3.7. Ангажовање говорника мањинских језика у јавним службама	125

4.3.8. Употреба и усвајање породичних имена на мањинским језицима ...	125
4.3.9. Активности на спровођењу бокс-преорука Комитета експерата у вези са чланом 10 Повеље	126
4.3.9.1. Активности на обезбеђењу подношења усмених и писмених захтева државним органима на мањинским језицима	127
4.3.9.2. Активности на обезбеђењу објављивања званичних докумената на мањинским језицима	127
4.4. Члан 11 – Средства јавног информисања	129
4.4.1. Новине након првог циклуса мониторинга примене Повеље	130
4.4.1.1. Дозволе за емитовање радио и ТВ програма	130
4.4.1.2. Мере за решавање проблема медија	131
4.4.2. Јавни радиодифузни сервиси	132
4.4.3. Пракса охрабривања или олакшавања радио програма на мањинским језицима	135
4.4.4. Пракса охрабривања или олакшавања телевизијског програма на мањинским језицима	144
4.4.5. Пракса охрабривања или олакшавања производње и дистрибуције аудио и аудио визуелних радова на мањинским језицима	149
4.4.6. Пракса охрабривања или олакшавања стварања и очувања макар једних новина на мањинским језицима	152
4.4.7. Представљање интереса корисника мањинских језика	164
4.4.8. Активности на спровођењу бокс-преоруке Комитета експерата у вези са чланом 11 Повеље	165
4.5. Члан 12 – Културне активности и погодности	167
4.5.1. Охрабривање изражавања и приступ делима на мањинским језицима.....	167
4.5.1.1. Библиотеке	169
4.5.1.2. Домови културе, културни центри и заводи за културу	171
4.5.1.3. Заштита културних добара (споменици културе, музеји и архиви)	172
4.5.1.4. Позоришта	174
4.5.1.5. Издаваштво (литерални радови)	180
4.5.1.6. Културне манифестације	191
4.5.2. Подстицање доступности дела сачињених на мањинским језицима	199
4.5.3. Унапређење приступа мањинских језика радовима произведеним на другим језицима	201
4.5.4. Охрабривање директног учешћа корисника мањинских језика у обезбеђењу услова и планирању културних делатности	202
4.5.5. Охрабривање и омогућавање културних активности на територијама различитих од оних у којима су мањински језици у традиционалној употреби	202
4.6. Члан 14 – Прекогранична размена	203
4.6.1. Примена двостраних и вишестраних аранжмана	203
4.6.2. Олакшавање и унапређење сарадње регионалних и локалних власти.....	203
5. ПРИЛОЗИ	206

5.1. Прилог Националног савета бошњачке националне мањине	206
5.2. Прилог Националног савета буњевачке националне мањине	212
5.3. Прилог Националног савета румунске националне мањине	216

1. УВОД

1. На основу члана 15 Европске повеље о регионалним или мањинским језицима (у даљем тексту: Повеља), која је потврђена Законом о ратификацији Европске повеље о регионалним или мањинским језицима („Службени лист СЦГ – Међународни уговори“, број 18/05), Република Србија подноси Други периодични извештај за период 2007-2009, урађен у складу са Ревидираном скицом за трогодишње периодичне извештаје (MIN-LANG (2009) 8), која је усвојена на 1056. заседању Комитета министара Савета Европе, 6. маја 2009. године.
2. Други периодични извештај о примени Повеље урађен је у Министарству за људска и мањинска права. У његовој изради учествовали су следећи државни органи: Министарство културе, Министарство просвете, Министарство правде, Министарство за државну управу и локалну самоуправу, Министарство спољних послова, Републички секретаријат за законодавство, као и покрајински органи Аутономне Покрајине Војводине: Покрајински секретаријат за прописе, управу и националне мањине, Покрајински секретаријат за информације, Покрајински секретаријат за образовање и Покрајински секретаријат за културу.
3. У изради Извештаја консултовани су: Јабланички управни округ, Јужнобачки управни округ, Јужнобанатски управни округ, Пчињски управни округ, Пиротски управни округ, Рашки управни округ, Севернобачки управни округ, Севернобанатски управни округ, Средњобанатски управни округ, Сремски управни округ, Западнобачки управни округ и Златиборски управни округ; јединице локалне самоуправе које су се одазвале учешћу за израду Извештаја - Ада, Алексинац, Алибунар, Апатин, Бачка Паланка, Београд, Бечеј, Бујановац, Ваљево, Владичин Хан, Власотинце, Врбас, Димитровград, Дољевац, Жабал, Житиште, Зрењанин, Кањижа, Кикинда, Ковин, Крагујевац, Лебане, Лесковац, Медвеђа, Ниш, Нови Бечеј, Нови Пазар, Нови Сад, Оџаци, Панчево, Пирот, Пландиште, Пожаревац, Прешево, Пријеполје, Прокупље, Сента, Сечањ, Сјеница, Смедерево, Сремска Митровица, Суботица, Сурдулица, Тител, Шабац и Шид; јавна предузећа – Телеком Србија а.д, „Електропривреда Србије“ и ПТТ саобраћаја „Србија“. У изради Извештаја учествовали су, односно консултовани су и Републички завод за статистику, Републичка радиодифузна агенција и Агенција за привредне регистре. У изради извештаја консултован је Високи савет судства и следећи судови који су се одазвали учешћу у изради Извештаја: основни судови у Вршцу, Зрењанину, Лесковцу, Панчеву, Пироту, Сомбору и Суботици; виши судови у Лесковцу, Новом Пазару, Новом Саду, Панчеву, Пироту, Сремској Митровици, Суботици, Ужицу и Управни суд у Београду.
4. Свој допринос изради Извештаја дале су институције културе: Завод за културу Војводине, Завод за културу војвођанских Румуна и Завод за

културу војвођанских Словака; библиотеке: Библиотека „Сарвеш Габор“ из Аде, Народна библиотека Апатин, Народна библиотека Бабушница, Народна библиотека „Вук Караџић“ из Бача, Народна библиотека „Вељко Петровић“ из Бачке Паланке, Народна библиотека Бачка Топола, Библиотека „Штефан Хомола“ из Бачког Петровца, Народна библиотека Бела Црква, Народна библиотека Бечеј, Народна библиотека Бор, Народна библиотека „Христо Ботев“ из Босилеграда, Народна библиотека „14. новембар“ из Бујановца, Народна библиотека „Данило Киш“ из Врбаса, Градска библиотека Вршац, Народна библиотека „Детко Петров“ из Димитровграда, Народна библиотека у Жагубици, Библиотека „Бранко Радичевић“ из Житишта, Градска библиотека „Жарко Зрењанин“ из Зрењанина, Народна библиотека „Др Ђорђе Натешевић“ из Инђије, Библиотека „Јожеф Атила“ из Кањиже, Народна библиотека „Јован Поповић“ из Кикинде, Општинска библиотека из Ковачице, Библиотека „Вука Караџић“ из Ковина, Народна библиотека Кула, Општинска библиотека „Петар Петровић Његош“ из Медвеђе, Народна библиотека „Стеван Сремац“ из Ниша, Народна библиотека „Доситеј Обрадовић“ из Новог Пазара, Градска библиотека у Новом Саду, Библиотека матице српске Нови Сад, Градска библиотека Панчево, Народна библиотека Пирот, Народна библиотека Пландиште, Градска библиотека у Прибоју, Библиотека „Вук Караџић“ из Пријепоља, Градска библиотека Сента, Градска библиотека „Карло Бијелички“ из Сомбора, Библиотека „Глигорије Возаревић“ из Сремске Митровице, Народна библиотека „Доситеј Обрадовић“ из Старе Пазове, Библиотека „Сирмаи Карољ“ из Темерина, Народна библиотека „др Ејуп Мушовић“ из Тутина и Народна библиотека „Симеон Пишчевић“ из Шида; издавачке куће – „Мађар со“ из Новог Сада, „Зетна“ из Сенте, „Руске слово“ из Новог Сада, „Хлас људу“ из Новог Сада, Словачки изавачки центар из Бачког Петровца и „Хрватска ријеч“ из Суботице; медији – Републички и Покрајински јавни сервис, РТВ Бујановац, РТВ Ваљево, РТВ Врбас, РТВ Викторија, Вршац, РТВ Цариброд, Димитровград, РТВ Инђија, РТВ Крушевац, РТВ Ковачица, РТВ Крајина, Неготин, РТВ Нишава, Ниш, РТВ Панчево, РТВ Алди, Прешево, РТВ Панон, Суботица, РТВ YU ESO, Суботица, РТВ Трстеник, Радио Ада, Радио Фар, Алибунар, Радио Бачка, Бач, Радио Тренд, Бачка Топола, Радио Регије, Бачка Топола, Радио Бачки Петровац, Радио Бела Црква, Радио Босилеград, Радио Ема, Бујановац, Радио Зрењанин, Панда радио, Кањижа, Радио Кикинда, Радио Бус, Ковин, Радио зенит, Кула, Радио Нови Бечеј, Радио Кисач, Нови Сад, Радио Блу, Оаци, Радио блу плус, Оаци, Радио Оаци, Радио Нови Бечеј, Радио Сечањ, Радио Сомбор, Радио Србобран, Радио Суботица, Радио Стара Пазова, Радио Темерин, Бошњачки радио, Тутин, Радио Шид, ТВ Петровац, Бачки Петровац, Регионална ТВ Нови Пазар, ТВ Мозаик, Нови Сад, ТВ Оаци, ТВ Форум, Пријепоље, ТВ Тутин и Сремска ТВ, Шид.

5. Иако су позвани да узму учешће у изради Извештаја сви национални савети националних мањина, позиву су се одазвали само национални савети

бошњачке, буњевачке и румунске националне мањине, чији извештаји су садржани у делу „Прилози“ и чине саставни део државног извештаја; од тридесетак релевантних мањинских невладиних организација позиву су се одзвале само четири: Заједница Влаха „Пауљ Матејић“, Удружење грађана македонске националне мањине јужнобанатског округа „Вардар“, Друштво за русински језик, књижевност и културу и Матица чешка.

6. У Извештају коришћени су следећи национални прописи:

Уставно право, кривично право, судство, државна и јавна управа

- Устав Републике Србије („Службени гласник РС“, број 98/06)
- Статут Аутономне Покрајине Војводине („Службени лист АПВ“, број 17/91)
- Статут Аутономне Покрајине Војводине („Службени лист АПВ“, број 17/09)
- Закон о утврђивању одређених надлежности АП Војводине („Службени гласник РС“, бр. 6/02, 101/07 - др. закон и 51/09 - др. закон)
- Закон о утврђивању надлежности АП Војводине („Службени гласник РС“, број 99/09) – примењује се од 1. јануара 2010. године
- Закон о забрани дискриминације („Службени гласник РС“, број 22/09)
- Закон о заштити права и слобода националних мањина, („Службени лист СРЈ“, број 11/02 и „Службени гласник РС“, број 72/09 – др. закон)
- Закон о националним саветима националних мањина („Службени гласник РС“, број 72/09)
- Уредба о Савету Републике Србије за националне мањине („Службени гласник РС“, број 50/09)
- Закон о службеној употреби језика и писама („Службени гласник РС“, бр. 45/91, 53/93 - др. закон, 67/93 - др. закон, 48/94 - др. закон, 101/05 - др. закон и 30/10)
- Одлука о ближем уређењу појединих питања службене употребе језика и писама националних мањина на територији Аутономне Покрајинине Војводине („Службени лист АПВ“, бр. 8/03 и 9/03)
- Законик о кривичном поступку („Службени лист СРЈ“, бр. 70/01 и 68/02, „Службени гласник РС“, бр. 58/04, 85/05, 115/05, 49/07, 122/08 - др. закон, 20/09 - др. закон и 72/09)
- Закон о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр. 125/04 и 111/09)
- Закон о општем управном поступку („Службени лист СРЈ“, бр. 33/97 и 31/01 и „Службени гласник РС“, број 30/10)
- Закон о управним споровима („Службени гласник РС“, број 111/09)
- Закон о Високом савету судства („Службени гласник РС“, број 116/08)
- Закон о уређењу судова („Службени гласник РС“, бр. 116/08 и 104/09)
- Закон о Државном већу тужилаца („Службени гласник РС“, број 116/08)
- Закон о судијама („Службени гласник РС“, бр. 116/08, 58/09 - УС и 104/09)
- Закон о јавном тужилаштву („Службени гласник РС“, бр. 116/08 и 104/09)
- Закон о седиштима и подручјима судова и јавних тужилаштава („Службени гласник РС“, број 116/08)

- Закон о територијалној организацији Републике Србије („Службени гласник РС“, број 129/07)
- Закон о локалној самоуправи („Службени гласник РС“, број 129/07)
- Закон о матичним књигама („Службени гласник РС“, број 20/09)
- Упутство о вођењу матичних књига и обрасцима матичних књига („Службени гласник РС“, бр. 109/09, 4/10-исправка и 10/10).
- Закон о политичким странкама („Службени гласник РС“, број 36/09)
- Закон о удружењима („Службени гласник РС“, број 51/09)
- Закон о министарствима („Службени гласник РС“, бр. 65/08 и 36/09 - др. закон)
- Закон о одређивању максималног броја запослених у локалној администрацији („Службени гласник РС“, број 104/09)
- Закон о попису становништва, домаћинстава и станова 2011. године („Службени гласник РС“, број 104/09)
- Покрајинска скупштинска одлука о ближем уређивању појединих питања службене употребе језика и писама националних мањина на територији АПВ („Службени лист АПВ“, бр. 8/03, 9/03 и 18/09-промена назива акта)
- Покрајинска скупштинска одлука о покрајинској управи („Службени лист АПВ“, број 4/10)
- Покрајинска скупштинска одлука о Влади Аутономне Покрајине Војводине („Службени лист АПВ“, број 4/10)

Образовање

- Закон о основама система образовања и васпитања, („Службени гласник РС“, бр. 62/03, 64/03, 58/04 и 62/04) – престао да важи 11.9. 2009. године
- Закон о основама система образовања и васпитања, („Службени гласник РС“, број 72/09)
- Закон о основној школи, („Службени гласник РС“, бр. 50/92 и 22/02)
- Закон о средњој школи, („Службени гласник РС“, бр.50/92, 24/96, 23/02 и 25/02)
- Закон о високом образовању, („Службени гласник РС“, бр. 76/05 и 97/08)
- Закон о уџбеницима и другим наставним средствима, („Службени гласник РС“, број 72/09)
- Закон о предшколском васпитању и образовању („Службени гласник РС“, број 18/10)
- Стратегија развоја стручног образовања у Републици Србији („Службени гласник РС“, број 1/07)

Култура

- Закон о делатностима од општег интереса у области културе („Службени гласник РС“, број 49/92) – престао да важи 11. марта 2010
- Закон о култури („Службени гласник РС“, број 72/09) – примењује се од 11. марта 2010. године
- Закон о библиотечкој делатности („Службени гласник РС“, бр. 34/94)

- Одлука о оснивању Завода за културу Војводине („Службени лист АПВ“, бр. 10/03 и 8/06)
- Одлука о оснивању Завода за културу војвођанских Мађара („Службени лист АПВ“, број 7/08)
- Одлука о оснивању Завода за културу војвођанских Румуна („Службени лист АПВ“, бр. 7/08 и 3/10)
- Одлука о оснивању Завода за културу војвођанских Русина („Службени лист АПВ“, бр. 7/08)
- Одлука о оснивању Завода за културу војвођанских Словака („Службени лист АПВ“, бр. 7/08 и 6/09)
- Одлука о оснивању Завода за културу војвођанских Хрвата („Службени лист АПВ“, бр. 7/08 и 6/09)

Медији

- Закон о јавном информисању („Службени гласник РС“, бр. 43/03, 61/05 и 71/09)
- Закон о радиодифузији („Службени гласник РС“, бр. 42/02, 97/04, 76/05, 62/06, 85/06, 86/06 и 41/09)

Економски и социјални живот

- Породични закон („Службени гласник РС“, бр. 18/05)

Билатерални споразума о заштити националних мањина којима се делимично регулише и употреба мањинских језика:

- Споразум између Србије и Црне Горе и Републике Мађарске о заштити права мађарске националне мањине која живи у Србији и Црној Гори и српске националне мањине која живи у Републици Мађарској („Службени лист СЦГ - Међународни уговори“, број 14/04)
- Споразум између Србије и Црне Горе и Републике Македоније о заштити српске и црногорске националне мањине у Републици Македонији и македонске националне мањине у Србији и Црној Гори („Службени лист СЦГ - Међународни уговори“, број 6/05)
- Споразум између Савезне владе Савезне Републике Југославије и Владе Румуније о сарадњи у области заштите националних мањина („Службени лист СЦГ - Међународни уговори“, број 14/04)
- Споразум између Србије и Црне Горе и Републике Хрватске о заштити права српске и црногорске мањине у Републици Хрватској и хрватске мањине у Србији и Црној Гори („Службени лист СЦГ - Међународни уговори“, број 3/05)

Билатерални споразуми о културној и просветној сарадњи који су од значаја за употребу мањинских језика:

- Споразум између Савета министара Србије и Црне Горе и Владе Републике Мађарске о сарадњи у области образовања, науке, културе, омладине и спорта („Службени гласник РС – Међународни уговори“, број 38/09)

- Споразум о сарадњи у области образовања, културе и спорта између Савезне владе СР Југославије и Владе Словачке Републике ("*Службени лист СРЈ – Међународни уговори*", број 4/96)
 - Споразум о сарадњи у области образовања, културе и спорта између Савезне владе СР Југославије и Владе Украјине ("*Службени лист СРЈ – Међународни уговори*", број 4/96)
 - Споразум између Савезне владе СР Југославије и Владе Републике Хрватске о сарадњи у области културе и просвете ("*Службени лист СРЈ – Међународни уговори*", број 12/02)
7. Да би се избегла непотребна понављања, подаци о финансијској подршци државе садржани у табелама Извештаја односе се на трогодишњи период (2007-2009), осим ако друкчије није назначено и изражени су у динарима. Ради усклађивања терминологије са Повељом, у извештају се употребљава: термин „мањински језик“ као синоним за термин „језик националне мањине“ и термини „корисник“ или „говорник мањинског језика“ као синоними за термин „припадник националне мањине“.
8. Сви појмови који се користе у овом извештају у мушком роду обухватају исте појмове у женском роду.

2. ДЕО I.

2.1. Законодавне и институционалне измене након првог циклуса мониторинга примене Повеље

2.1.1. Законодавне измене

9. У периоду након првог циклуса мониторинга примене Повеље, у Републици Србији донесен је низ прописа који садрже одредбе које су од значаја за употребу и заштиту мањинских језика. У наредним ставовима овог одељка даје се преглед тих прописа, с тим да ће њихов садржај бити детаљно образлаган у појединим деловима Извештаја.
10. Закон о забрани дискриминације, донесен 2009. године, детаљно разрађује уставну забрану дискриминације, уређује општу забрану дискриминације, облике и случајеве дискриминације, као и поступке заштите од дискриминације и установљава Повереника за заштиту равноправности, као самосталног државног органа, независног у обављању послова утврђених тим законом. Законом је прописана забрана дискриминација националних мањина и њихових припадника и на основу језика, а као тежак облик дискриминације квалификовано је изазивање и подстицање неравноправности, мржње и нетрпељивости, између осталог, и по основу језика.
11. Закон о националним саветима националних мањина, донесен 2009. године, представља даљу разраду Закона о заштити права и слобода националних мањина о питањима надлежности и поступка избора националних савета националних мањина, преко којих националне мањине остварују право на самоуправу у области употребе језика и писма, образовања, информисања и културе. Тај закон уређује: надлежности националних савета националних мањина у наведеним областима, однос са државним органима, органима аутономних покрајина и са јединицама локалне самоуправе, поступак избора националних савета, финансирање делатности националних савета и друга питања од значаја за рад националних савета.
12. Законом о локалној самоуправи, донесеним 2007. године, уређују се јединице локалне самоуправе, критеријуми за њихово оснивање, надлежност, органи, надзор над њиховим актима и радом, заштита локалне самоуправе и друга питања од значаја за остваривање права и дужности јединица локалне самоуправе. Општина је основна територијална јединица у којој се остварује локална самоуправа, која је способна да преко својих органа самостално врши сва права и дужности из своје надлежности и која има најмање 10.000 становника (члан 18 Закона). У члану 20 утврђене су надлежности општине, међу којима је тачком 33 тог члана предвиђено да општина преко својих органа, у складу са Уставом и законом, утврђује

мањинске језике и писма који су у службеној употреби на њеној територији, а који се утврђује статутом општине.

13. Закон о основама система образовања и васпитања, донесен 2009. године, уређује основе система предшколског, основног и средњег образовања и васпитања, припрема правну подршку реформи образовног система заједно са реформом високог образовања и уводи у образовни систем педагошког асистента у школе. Задатак педагошког асистента јесте пружање помоћи и додатне подршке деци и ученицима, у складу са њиховим потребама као и помоћ наставницима, васпитачима и стручним сарадницима у циљу унапређивања њиховог рада са децом и ученицима којима је потребна додатна образовна подршка (што је веома важно за децу и ученике ромске националне мањине). У члану 9 став 2 прописано је да се за припаднике националне мањине образовно-васпитни рад остварује на матерњем језику. Изузетно он може да се остварује и двојезично или на српском језику, у складу са посебним законом.
14. Закон о култури донесен је августа 2009. године, а примењује се од 11. марта 2010. године. Тим законом дата је могућност националним саветима националних мањина да се старају о спровођењу културне политике националне мањине и, у складу са законом, учествују у процесу одлучивања или сами одлучују о појединим питањима везаним за своју културу, оснивају установе културе и друга правна лица у култури (члан 5). Када је у питању формирање Националног савета за културу, који се образује као стручно-саветодавно тело, ради обезбеђивања сталне стручне подршке у очувању, развоју и ширењу културе (члан 15), два члана националних мањина бирају се на предлог националних савета националних мањина (члан 16 став 2 тачка 7). Република Србија, аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе могу оснивати установе ради очувања, унапређења и развоја културне посебности и очувања националног идентитета националних мањина, односно могу, на предлог националног савета националне мањине, изменом оснивачког акта за поједине постојеће установе утврдити да су те установе од посебног значаја за очување, унапређење и развој културне посебности и очување националног идентитета националних мањина (члан 24 став 1). Такође, у управни одбор установе која се оснива у складу са наведеним чланом Закона, најмање један члан управног одбора именује се на предлог одговарајућег националног савета националне мањине. Када више националних савета националних мањина даје предлог за члана управног одбора, предлог заједнички подносе сви заинтересовани национални савети националних мањина (члан 42 став 3). Када је у питању надзорни одбор установе, најмање један члан надзорног одбора именује се на предлог одговарајућег националног савета националне мањине (члан 46 став 2). Уметник, односно стручњак у култури који је својим радом у области културне делатности дао врхунски допринос националној култури, односно култури националних мањина у Републици Србији и који испуњава друге услове прописане тим законом и прописима

донетим за спровођење тог закона, може стећи статус истакнутог уметника, односно истакнутог стручњака у култури (члан 68).

15. Током 2009. године донесена су и два закона који поспешују и афирмишу употребу мањинских језика. Законом о политичким странкама, дефинисан је појам политичке странке националне мањине (члан 3), и у складу с тим употреба назива политичке странке националне мањине на мањинском језику (члан 18 став 2). Законом је прописано да назив политичке странке националне мањине, ако је то предвиђено статутом, може бити и на мањинском језику и писму, и да се уписује у Регистар политичких странака, после назива на српском језику и ћириличком писму. Закон о удружењима доноси одредбу по којој назив удружења, ако је то предвиђено статутом, може бити и на мањинском језику и писму. Назив на мањинском језику и писму уписује се у Регистар удружења после назива на српском језику и ћириличком писму (члан 13 став 4).
16. Закон о утврђивању надлежности Аутономне Покрајине Војводине, који је донесен 2009. године, а примењује се од 1. јануара 2010. године, прописује да АП Војводина, преко својих органа, ближе уређује и обезбеђује остваривање права националних мањина на територији АП Војводине на образовање на матерњем језику, на свим нивоима образовања, у складу са законом (члан 38); уређује потребе и интерес у области културе националних мањина и обезбеђује средства за њихово остваривање (члан 41 тачка 2); обезбеђује део средстава или друге услове за рад јавних гласила на мањинским језицима ради остваривања права националних мањина на информисање на сопственом језику и неговање сопствене културе и идентитета (члан 62 тачка 3); ближе уређује службену употребу мањинских језика и писама на територији АП Војводине, у складу са законом и врши инспекцијски надзор (члан 76 ст. 1 и 2).
17. Статут Аутономне Покрајине Војводине у члану 7 наводи да вишејезичност, мултикултурализам и мултиконфесионализам представљају општу вредност од посебног значаја за АП Војвдину. Дужност је свих покрајинских органа и организација да, у оквиру својих права и дужности, подстичу и помажу очување и развијање вишејезичности и културне баштине националних заједница које традиционално живе у АП Војводини, као и да посебним мерама и активностима помажу међусобно уважавање и упознавање различитих језика, култура и вероисповести у АП Војводини. Статутом је круг језика у службеној употреби у раду органа и организација Аутономне Покрајине Војводине проширен за још један језик. Наиме, чланом 26 став 1 http://www.puma.vojvodina.gov.rs/dokumenti/zakoni/Statut_APV_2009.pdf прописано је да је поред српског језика и ћириличног писма, затим мађарског, словачког, румунског и русинског језика и њихових писама, који су већ били у службеној употреби, у службеној употреби и хрватски језик, који је био у службеној употреби само у раду Скупштине Аутономне Покрајине

Војводине. Ставом 3 тог члана утврђено да се право на службену употребу мањинских језика који нису наведени, остварује у складу с ратификованим међународним уговорима, законом и покрајинском скупштинском одлуком.

18. Законом о изменама и допунама Закона о службеној употреби језика и писама, донесеним 2010. године, извршено је усклађивање са Уставом, а истовремено и усклађивање са међународним уговорима и Законом о заштити права и слобода националних мањина. Изменом одредбе члана 1 тог закона предвиђа се, сагласно члану 10 став 1 Устава Републике Србије, да је у Републици Србији у службеној употреби српски језик и ћирилично писмо. Изменом члана 7 и члана 11 Закона, законски текст је усклађен са потврђеном Оквирном конвенцијом за заштиту права националних мањина (члан 11 став 3). У том смислу, брисана је одредбе члана 7 став 3 Закона, према којој се географски називи и властита имена садржана у јавним натписима нису могла замењивати другим називима, односно именима, а исписивана су на језику народности у складу са правописом тог језика. Изменом члана 11 Закона и додавањем новог члана 18а законски текст је усклађен и са Законом о заштити права и слобода националних мањина (одредбама чл. 9 и 11), као и са Уставом Републике Србије (одредбом члана 79 став 1). Новим текстом одредбе члана 11 став 1 утврђује се да на територији јединице локалне самоуправе где традиционално живе припадници националних мањина, њихов језик и писмо може бити у равноправној службеној употреби, а јединица локалне самоуправе обавезно ће га својим статутом увести, уколико проценат припадника те националне мањине у укупном броју становника на њеној територији достиже 15% према резултатима последњег пописа становништва (став 2). У ставу 3 тог члана дефинисано је шта нарочито подразумева службена употреба мањинског језика (коришћење језика националних мањина у управном и судском поступку и вођење управног поступка и судског поступка на језику националне мањине; употреба језика националне мањине у комуникацији органа са јавним овлашћењима са грађанима; издавање јавних исправа и вођење службених евиденција и збирки личних података на језицима националних мањина и прихватање тих исправа на тим језицима као пуноважних; употребу језика националних мањина на гласачким листићима и бирачком материјалу; употреба језика националних мањина у раду представничких тела), а у ставу 4 да се у јединицама локалне самоуправе у којима је уведен мањински језик у службену употребу, на том мањинском језику и правопису исписују, према традицији говорника тог језика, и имена органа који врше јавна овлашћења, називи јединица локалне самоуправе, насељених места, тргова и улица и други топоними. Мањински језици који су у службеној употреби у раду органа аутономне покрајине утврђују се њеним статутом (став 5), а закони и прописи се објављују и на мањинским језицима, у складу са посебним законом (став 6). Изменама и допунама Закона о службеној употреби језика и писама у члану 11 ст. 7 и 8 уређује се право припадника националних мањина чији број у укупном становништву Републике Србије достиже најмање 2% према последњем попису

становништва да се могу обратити републичким органима на свом језику и имају право да добију одговор на том језику, односно право припадника националних мањина чији број у укупном становништву Републике Србије не достиже 2% да се могу обратити републичким органима на свом језику и имају право да добију одговор на том језику преко јединице локалне самоуправе у којој је језик те националне мањине у службеној употреби, при чему јединица локалне самоуправе обезбеђује превођење и сноси трошкове превођења дописа упућеног републичком органу и одговора тог органа. Додавањем новог члана 18а прописано је да припадници националне мањине имају право на слободан избор и коришћење личног имена и имена своје деце, као и на уписивање ових личних имена у све јавне исправе, службене евиденције и збирке личних података према мањинском језику и правопису, што не искључује паралелан упис имена и по српском правопису и писму. Изменама и допунама Закона о службеној употреби језика и писама регулисано је да у јединици локалне самоуправе у којој је на дан ступања на снагу овог закона мањински језик у службеној употреби, тај језик остаје у службеној употреби, а у складу са одредбом члана 20 став 2 Устава Републике Србије, којом је утврђено да се достигнути ниво људских и мањинских права не може смањивати.

19. Уредба о Савету Републике Србије за националне мањине, коју је донела Влада 2009. године, утврђује да се Савет стара о очувању, унапређењу и заштити националних, етничких, верских, језичких и културних посебности припадника националних мањина у Републици Србији. Његове надлежности су: потврђивање симбола, знамења и празника националних мањина на предлог националних савета националних мањина; разматрање нацрта закона и других прописа значајних за остваривање права националних мањина и давање Влади мишљења о томе; праћење и разматрање стања остваривања права националних мањина у Републици Србији и стања међународних односа у Републици Србији; предлагање мера за унапређење пуне и делотворне равноправности припадника националних мањина и разматрање мера које у те сврхе предлажу други органи и тела; праћење остваривања сарадње националних савета са надлежним органима Републике Србије, аутономних покрајина, општина, градова и града Београда; разматрање услове за рад националних савета; разматрање остваривања међународних обавеза у погледу остваривања права припадника националних мањина у Републици Србији и међународне сарадње националних савета; разматрање листе кандидата за Национални просветни савет у складу са чланом 11 Закона о основама система образовања и васпитања, и разматрање међународних или регионалних споразума који се односе на положај националних мањина и заштиту њихових права у поступку њиховог закључивања. Чланови Савета су председник Владе, који је и председник Савета, министри за људска и мањинска права, за државну управу и локалну самоуправу, културе, просвете, за омладину и спорт, вера, правде и унутрашњих послова, као представници Владе, председници националних савета националних мањина

и председник Савеза јеврејских општина Србије који има положај председника националног савета. Уредбом је регулисано да се Савет састаје по потреби, а најмање четири пута годишње. Савет доноси одлуке већином гласова свих представника Владе и већином гласова свих председника националних савета. На захтев председника најмање половине националних савета, председник Савета дужан је да сазове седницу Савета у року не дужим од 30 дана. Стручну и административно-техничку подршку раду Савета пружа Министарство за људска и мањинска права.

2.1.2. Стратегија за унапређивање положаја Рома

20. У циљу побољшања положаја ромске националне мањине, окарактерисане као најугроженије мањинске групе у Србији, и њене укључености у друштвени, економски, културни и политички живот, Влада Републике Србије усвојила је 2009. године Стратегију за унапређивање положаја Рома и Акциони план за њено спровођење, уз пројекцију буџетских средстава за реализацију планираних мера и активности за временски период 2009-2011. година. Поред тог циља, Стратегијом је створена основа за идентификовање и примену мера афирмативне акције, пре свега у области образовања, здравља, запошљавања и становања. Акциони план, који представља операционализацију приоритета и препорука Стратегије, обухвата укупно 13 области: поред акционих планова из четири приоритетне области Декаде инклузије Рома, запошљавања, становања, образовања и здравства, усвојених 2005. године, који су ревидирани, Акциони план доноси мере и активности у области социјалне заштите, интерно расељених лица, повратника по основу споразума о реадмисији, затим покрива област унапређивања положаја жена, потом област медија, културе и информисања на матерњем језику, као и области дискриминације и политичке партиципације.

2.1.3. Реформа правосуђа

21. Од формирања Владе Републике Србије 2008. године, Министарство правде је приступило кореним реформама у циљу опоравка застарелог и нефункционалног правосудног система. С тим у вези, спроведен је велики број истраживања и анализа о стању и проблемима правосудног сектора. Потреба за реформом узрокована је тиме што правосудни систем није функционисао у складу са европским стандардима и потребама грађана Републике Србије у дужем временском периоду, упркос бројним законским изменама које су учињене од 2000. године. Потреба за реформом узрокована је и бројним притужбама грађана које су се односиле на то да суђење није било у разумном року, на немогућност извршења судских пресуда, као и на корупцију. Неке од утврђених слабости су: прекомерно комплексан и широк систем судова, нејасни стандарди избора, опозива, резултата рада и напредовања за судије, непостојање капацитета за интегрисано планирање, утврђивање буџета и мерење резултата система, застарели модели

функционисања правосудне администрације, као и недостатак континуиране обуке судија и других носилаца правосудних функција. Реформа правосуђа има за циљ обезбеђење фер и правичног суђења, олакшан приступ правди, суђење на језику странке у месту пребивалишта, одговорност судија за нестручан и несавестан рад, завршетак судских поступака у разумном року, те ефикасно извршавање правноснажних судских одлука. Припадницима националних мањина омогућева се олакшан приступ правди и да на суду своја права остварују у складу са европским стандардима. У децембру 2008. године Народна скупштина Републике Србије донела је пакет правосудних закона, који обухвата следеће законе: Закон о Високом савету судства, Закон о судијама, Закон о уређењу судова, Закон о Државном већу тужилаца, Закон о јавном тужилаштву, Законом о седиштима и подручјима судова и јавних тужилаштава, Закон о изменама и допунама Закона о прекршајима. Правосудни закони уређују правосудну мрежу на потпуно нови начин, са новим институцијама које гарантују независност и бројним механизмима који би требало да омогуће већу ефикасност и боље функционисање система. Тим законима су успостављени Високи савет судства и Државно веће тужилаца као нове институције правосуђа и нова мрежа правосудних институција које би требало да значајно допринесу унапређењу ефикасности и растерећењу постојеће мреже судова. Новим законима предвиђено је и успостављање независног правосудног буџета, као и израда јасних и мерљивих критеријума за избор, напредовање, дисциплински поступак и разрешење судија и тужилаца, којима ће се руководити Високи савет судства и Државно веће тужилаца приликом вредновања рада судија и тужилаца.

22. Новим законским решењима промењена је и надлежност и организација судова. У члану 11 Закона о уређењу судова утврђено је да судска власт у Републици Србији припада судовима опште и посебне надлежности. Судови опште надлежности су основни судови, виши судови, апелациони судови и Врховни касациони суд, а судови посебне надлежности су привредни судови, Привредни апелациони суд, прекршајни судови, Виши прекршајни суд и Управни суд. Уведени апелациони судови одлучују по жалбама основних и виших судова. Највиши суд у Републици Србији је Врховни касациони суд.
23. Од 1. јануара 2010. године примењује се Закон о седиштима и подручјима судова и јавних тужилаштава, којим се оснивају, између осталих, и основни и виши судови, одређују њихова седишта и подручја на којима врше надлежност и одређују одељења Управног суда и подручја на којима врше надлежност¹. Реорганизација правосудне мреже омогућава грађанима Републике Србије приступ правди у истим местима где су то право остваривали и раније, а требало би да и знатно допринесе ефикаснијем, непристраснијем и објективнијем суђењу. Постојећих 138 општинских

¹ У реорганизованој правосудној мрежи приказана је само она врста судова релевантна за примену Повеље.

судова по новом закону су реорганизовани у 34 основна суда, од којих сваки има судске јединице. Предвиђена је и специјализација у оквиру општинских судова која ће допринети знатно већој ефикасности и квалитету пресуда. У члану 3 Закона утврђено је да су основни судови: 1) Први основни суд у Београду, за територију општина Врачар, Вождовац, Звездара, Земун, Нови Београд, Палилула, Раковица, Савски венац, Стари град и Чукарица; 2) Други основни суд у Београду, за територију општина Барајево, Гроцка, Лазаревац, Младеновац, Обреновац, Сопот и Сурчин, са судским јединицама у Лазаревцу, Младеновцу, Обреновцу и Сопоту; 3) Основни суд у Бору, за територију општине Бор; 4) Основни суд у Ваљеву, за територију општина Лајковац, Љиг, Мионица, Осечина и Уб и за град Ваљево, са судским јединицама у Лајковцу, Љигу, Мионици, Осечини и Убу; 5) Основни суд у Врању, за територију општина Босилеград, Бујановац, Владичин Хан, Прешево, Сурдулица и Трговиште и за град Врање, са судским јединицама у Босилеграду, Бујановцу, Владичином Хану, Прешеву и Сурдулици; 6) Основни суд у Вршцу, за територију општина Бела Црква, Вршац и Пландиште, са судским јединицама у Белој Цркви и Пландишту; 7) Основни суд у Зајечару, за територију општина Бољевац, Књажевац, и Сокобања и за град Зајечар, са судским јединицама у Бољевцу, Књажевцу и Сокобањи; 8) Основни суд у Зрењанину, за територију општина Житиште, Нови Бечеј и Сечањ и за град Зрењанин, са судским јединицама у Новом Бечеју и Сечњу; 9) Основни суд у Јагодини, за територију општина Рековац и Свилајнац и за град Јагодину, са судским јединицама у Рековцу и Свилајнцу; 10) Основни суд у Кикинди, за територију општина Кикинда, Нова Црња, Нови Кнежевац и Чока, са судским јединицама у Новој Црњи и Новом Кнежевцу, 11) Основни суд у Косовској Митровици, за територију Аутономне покрајине Косово и Метохија, са судским јединицама у Гораждевцу, Грачаници, Ранилугу и Штрпцу; 12) Основни суд у Крагујевцу, за територију општина Аранђеловац, Баточина, Кнић, Лапово, Рача и Топола и за град Крагујевац, са судским јединицама у Аранђеловцу, Баточини, Рачи и Тополи; 13) Основни суд у Краљеву, за територију општина Врњачка Бања и Рашка и за град Краљево, са судским јединицама у Врњачкој Бањи и Рашки; 14) Основни суд у Крушевцу, за територију општина Александровац, Брус, Варварин, Тићевац и Трстеник и за град Крушевац, са судским јединицама у Александровцу, Брусу, Варварину и Трстенику; 15) Основни суд у Лесковцу, за територију општина Бојник, Власотинце, Лебане, Медвеђа и Црна Трава и за град Лесковац, са судским јединицама у Власотинцу и Лебану; 16) Основни суд у Лозници, за територију општина Крупањ, Љубовија и Мали Зворник и за град Лозницу, са судским јединицама у Крупњу и Љубовији; 17) Основни суд у Неготину, за територију општина Кладово, Мајданпек и Неготин, са судским јединицама у Кладову и Мајданпеку; 18) Основни суд у Нишу, за територију општина Алексинац, Гацин Хан, Дољевац, Ражањ и Сврљиг и за град Ниш, са судским јединицама у Алексинцу, Ражњу и Сврљигу; 19) Основни суд у Новом Пазару, за територију општина Сјеница и Тутин и за град Нови Пазар, са судским јединицама у Сјеници и Тутину; 20) Основни суд у Новом

Саду, за територију општина Бач, Бачка Паланка, Бачки Петровац, Беочин, Бечеј, Врбас, Жабал, Србобран, Сремски Карловци, Темерин и Тител и за град Нови Сад, са судским јединицама у Бачу, Бачкој Паланци, Бачком Петровцу, Беочину, Бечеју, Врбасу, Жабљу, Србобрану, Темерину и Тителу; 21) Основни суд у Панчеву, за територију општина Алибунар, Ковачица, Ковин и Опово и за град Панчево, са судским јединицама у Алибунару, Ковачици и Ковину; 22) Основни суд у Параћину, за територију општина Деспотовац, Параћин и Ћуприја, са судским јединицама у Деспотовцу и Ћуприји; 23) Основни суд у Пироту, за територију општина Бабушница, Бела Паланка, Димитровград и Пирот, са судским јединицама у Бабушници, Белој Паланци и Димитровграду; 24) Основни суд у Пожаревцу, за територију општина Велико Градиште, Голубац, Жабари, Жагубица, Кучево, Мало Црниће и Петровац на Млави и за град Пожаревац, са судским јединицама у Великом Градишту, Жабарима, Жагубици, Кучеву и Петровцу на Млави; 25) Основни суд у Пожеги, за територију општина Ариље, Ивањица, Косјерић и Пожега, са судским јединицама у Ариљу, Ивањици и Косјерићу; 26) Основни суд у Пријепољу, за територију општина Нова Варош, Прибој и Пријепоље, са судским јединицама у Новој Вароши и Прибоју; 27) Основни суд у Прокупљу, за територију општина Блаце, Житорађа, Куршумлија, Мерошина и Прокупље, са судским јединицама у Блацу и Куршумлији; 28) Основни суд у Смедереву, за територију општина Велика Плана и Смедеревска Паланка и за град Смедерево, са судским јединицама у Великој Плани и Смедеревској Паланци; 29) Основни суд у Сомбору, за територију општина Апатин, Кула и Оџаци и за град Сомбор, са судским јединицама у Апатину, Кули и Оџацима; 30) Основни суд у Сремској Митровици, за територију општина Инђија, Ириг, Пећинци, Рума, Стара Пазова и Шид и за град Сремску Митровицу, са судским јединицама у Инђији, Иригу, Пећинцима, Руми, Старој Пазови и Шиду; 31) Основни суд у Суботици, за територију општина Ада, Бачка Топола, Кањижа, Мали Иђош и Сента и за град Суботицу, са судским јединицама у Ади, Бачкој Тополи, Кањижи и Сенти; 32) Основни суд у Ужицу, за територију општина Бајина Башта и Чајетина и за град Ужице, са судским јединицама у Бајиној Башти и Чајетини; 33) Основни суд у Чачку, за територију општина Горњи Милановац и Лучани и за град Чачак, са судским јединицама у Горњем Милановцу и Гучи; 34) Основни суд у Шапцу, за територију општина Богатић, Владимирци, и Коцељева и за град Шабац, са судским јединицама у Богатићу, Владимирцима и Коцељеви. Чланом 4 Закона утврђено је да су виши судови: 1) Виши суд у Београду, за подручје Првог и Другог основног суда у Београду; 2) Виши суд у Ваљеву, за подручје Основног суда у Ваљеву; 3) Виши суд у Врању, за подручје Основног суда у Врању; 4) Виши суд у Зајечару, за подручје Основног суда у Бору и Основног суда у Зајечару; 5) Виши суд у Зрењанину, за подручје Основног суда у Зрењанину и Основног суда у Кикинди; 6) Виши суд у Јагодини, за подручје Основног суда у Јагодини и Основног суда у Параћину; 7) Виши суд у Косовској Митровици, за подручје Основног суда у Косовској Митровици; 8) Виши суд у Крагујевцу, за подручје Основног суда у Крагујевцу; 9) Виши суд у

Краљеву, за подручје Основног суда у Краљеву; 10) Виши суд у Крушевцу, за подручје Основног суда у Крушевцу; 11) Виши суд у Лесковцу, за подручје Основног суда у Лесковцу; 12) Виши суд у Неготину, за подручје Основног суда у Неготину; 13) Виши суд у Нишу, за подручје Основног суда у Нишу; 14) Виши суд у Новом Пазару, за подручје Основног суда у Новом Пазару; 15) Виши суд у Новом Саду, за подручје Основног суда у Новом Саду; 16) Виши суд у Панчеву, за подручје Основног суда у Вршцу и Основног суда у Панчеву; 17) Виши суд у Пироту, за подручје Основног суда у Пироту; 18) Виши суд у Пожаревцу, за подручје Основног суда у Пожаревцу; 19) Виши суд у Прокупљу, за подручје Основног суда у Прокупљу; 20) Виши суд у Смедереву, за подручје Основног суда у Смедереву; 21) Виши суд у Сомбору, за подручје Основног суда у Сомбору; 22) Виши суд у Сремској Митровици, за подручје Основног суда у Сремској Митровици; 23) Виши суд у Суботици, за подручје Основног суда у Суботици; 24) Виши суд у Ужицу, за подручје Основног суда у Пожеги, Основног суда у Пријепољу и Основног суда у Ужицу; 25) Виши суд у Чачку, за подручје Основног суда у Чачку; 26) Виши суд у Шапцу, за подручје Основног суда у Лозници и Основног суда у Шапцу. У члану 8 Закона предвиђено је да су одељења Управног суда, који је основан за територију Републике Србије, са седиштем у Београду: 1) Одељење у Крагујевцу, за подручја виших судова у Јагодина, Крагујевцу, Крушевцу, Краљеву, Новом Пазару, Ужицу и Чачку; 2) Одељење у Нишу, за подручја виших судова у Врању, Косовској Митровици, Лесковцу, Нишу, Прокупљу и Пироту; 3) Одељење у Новом Саду, за подручја виших судова у Зрењанину, Новом Саду, Панчеву, Сомбору, Сремској Митровици и Суботици.

24. Мањински језици су у службеној употреби у следећим основним судовима:

Основни суд	Мањински језици у службеној употреби
Основни суд у Врању	албански, бугарски
Основни суд у Вршцу	мађарски, румунски, словачки, чешки
Основни суд у Зрењанину	мађарски, румунски, словачки
Основни суд у Кикинди	мађарски
Основни суд у Лесковац	албански
Основни суд у Новом Пазару	босански
Основни суд у Новом Саду	мађарски, русински, словачки
Основни суд у Панчеву	мађарски, румунски, словачки
Основни суд у Пироту	бугарски
Основни суд у Пријепољу	босански
Основни суд у Сомбору	мађарски, русински, словачки
Основни суд у Сремској Митровици	русински, словачки
Основни суд у Суботици	мађарски, хрватски

Мањински језици су у службеној употреби у следећим вишим судовима:

Виши суд	Мањински језици у службеној употреби
Виши суд у Врању	албански, бугарски

Виши суд у Зрењанину	мађарски, румунски, словачки
Виши суд у Лесковцу	албански
Виши суд у Новом Пазару	босански
Виши суд у Новом Саду	мађарски, русински, словачки
Виши суд у Панчеву	мађарски, румунски, словачки, чешки
Виши суд у Пироту	бугарски
Виши суд у Сомбору	мађарски, русински, словачки
Виши суд у Сремској Митровици	русински, словачки
Виши суд у Суботици	мађарски, хрватски
Виши суд у Ужицу	босански

25. Мањински језици су у службеној употреби у следећим одељењима Управног суда:

Одељења Управног суда	Мањински језици у службеној употреби
Одељење у Крагујевцу	босански
Одељење у Нишу	албански, бугарски,
Одељење у Новом Саду	мађарски, румунски, русински, словачки, хрватски, чешки

26. Сетом правосудних закона предвиђене су новине у вези избора судија и тужилаца који су припадници националних мањина. Тако Закон о судијама у члану 46 предвиђа да је приликом избора и предлагања за избор судије забрањена дискриминација по било ком основу, те да се води рачуна о националном саставу становништва, одговарајућој заступљености припадника националних мањина и познавању стручне правне терминологије на мањинском језику, који је у службеној употреби у суду. Поступак за избор је у целини пренет на нови орган, Високи савет судства, који је усвојио Правилник о критеријумима и мерилима за оцену стручности, оспособљености и достојности судија. Закон о јавном тужилаштву, у члану 182 који се односи на предлагање и избор кандидата за јавнотужилачку функцију, предвиђа да нови орган, Државно веће тужилаца, приликом предлагања и избора, узима у обзир стручност, оспособљеност и достојност кандидата, а према критеријумима и мерилима за оцену стручности, оспособљености и достојности које овај орган прописује у складу са законом. Приликом избора и предлагања кандидата за јавнотужилачку функцију забрањена је дискриминација по било ком основу, а водиће се рачуна о националном саставу становништва, одговарајућој заступљености припадника националних мањина и познавању стручне правне терминологије на мањинском језику који је у службеној употреби у суду. Слично важи и за тужилачке приправнике. Наиме, у члану 122 Закона о јавном тужилаштву предвиђено је да ће се при пријему тужилачких приправника нарочито водити рачуна о националном саставу становништва, одговарајућој заступљености припадника националних мањина и познавању стручне правне терминологије на мањинском језику који је у службеној употреби у суду.

2.1.4. Формирање Министарства за људска и мањинска права

27. Формирањем Владе Републике Србије у јулу 2008. године образовано је и Министарство за људска и мањинска права Републике Србије. Закон о министарствима у члану 26 утврђује да Министарство за људска и мањинска права обавља послове државне управе који се односе на: општа питања положаја припадника националних мањина; вођење регистра националних савета националних мањина; избор националних савета националних мањина; заштиту и унапређење људских и мањинских права; израду прописа о људским и мањинским правима; праћење усаглашености домаћих прописа са међународним уговорима и другим међународноправним актима о људским и мањинским правима; заступање Републике Србије пред Европским судом за људска права; положај припадника националних мањина које живе на територији Републике Србије и остваривање мањинских права; остваривање веза националних мањина са матичним државама; антидискриминациону политику; положај и остваривање надлежности националних савета националних мањина; усклађивање рада органа државне управе у области заштите људских права, као и друге послове одређене законом. Формирањем Министарства за људска и мањинска права, у чијем саставу се налази и Сектор за унапређење и заштиту права националних мањина, створене су институционалне основе за свеобухватан и целовит приступ заштити, афирмацији и унапређењу мањинских права у Републици Србији у складу са Уставом, позитивним прописима и ратификованим међународним уговорима из ове области.

2.2. Новине које се очекују током наредног циклуса мониторинга примене Повеље

2.2.1. Попис становништва

28. Последњи попис становништва у Републици Србији организован је 2002. године, а нови попис становништва биће спроведен 2011. године. Законом о попису становништва, домаћинства и станова 2011. године утврђено је да се пописом обухватају следеће јединице: држављани Републике Србије, страни држављани и лица без држављанства који имају пребивалиште у Републици Србији, без обзира на то да ли се у моменту пописа налазе у Републици Србији или у иностранству, домаћинства наведених лица и станова и друге настањене просторије. Пописом се обухватају и држављани Републике Србије, страни држављани и лица без држављанства који имају пребивалиште у иностранству а који у моменту пописа најмање годину дана бораве у Републици Србији. О лицима која се обухватају пописом прикупљају се следећи подаци: име и презиме, пол, датум рођења и јединствени матични број грађана, место рођења, место становања мајке у време када је лице рођено, насеље из којег се лице доселило и година

досељења, држава из које се лице доселило, година досељења и главни разлог досељења, брачно стање, број живорођене деце и године њиховог рођења, држављанство, национална припадност, матерњи језик, вероисповест, писменост, школска спрема, стечено звање, похађање школе, активност, занимање, радни статус, делатност, извори прихода, својство издржаваоца, место рада, односно похађања школе и учесталост враћања у место сталног становања, функционална способност лица за обављање свакодневних активности, сродство с лицем на које се води домаћинство и разлог одсутности односно присутности у месту пописа. Законом о попису утврђени су улога и послови Републичког завода за статистику, пописних комисија и јединица локалне самоуправе у извршењу пописа, затим послови министарстава и посебних организација, као и Републичког геодетског завода. Такође, Законом су утврђене обавезе и дужности давалаца података и лица која обављају послове у вези с пописом. Пописивачи, инструктори, контролори и друга лица која обављају послове у вези с пописом дужна су да строго воде рачуна о тачности уписа, односно о тачној обради података које су дали даваоци података. С обзиром на то да је Законом предвиђена заштита прикупљених података, лица која врше послове у вези с пописом дужна су да чувају као тајну све податке прикупљене од пописаних лица, а подаци прикупљени у попису користиће се искључиво у статистичке сврхе. Лице обухваћено пописом дужно је да да податке који се од њега траже пописом и да на сва питања у пописним обрасцима да тачне и потпуне одговоре. Податке о одсутним члановима домаћинства даје члан домаћинства коме су подаци највише познати, а о деци млађој од петнаест година податке даје родитељ, усвојитељ или старатељ.

29. У оквиру етничких карактеристика становништва, пописом ће бити прикупљени подаци о националној припадности, вероисповести и матерњем језику (под матерњим језиком подразумева се језик који је лице научило да говори у најранијем детињству, односно језик који лице сматра својим матерњим језиком, ако се у домаћинству говори више језика; за нема и глувонема лица предвиђено је да се као одговор на ово питање упише језик којим се претежно говори у њиховој кући). Предвиђено је да питања о националној припадности и матерњем језику буду дизајнирана као отворени одговор (члан 27 Закона). Методолошким упутством прописано је да је пописивач дужан да на питања о етничким карактеристикама упише тачно онакав одговор како се пописано лице изјасни. У случају да лице не жели да се изјасни о својој националној припадности, пописивач као одговор на ово питање уписује: „није се изјаснио“. На самој Пописници стоји правна поука да према члану 47 Устава Републике Србије грађанин није дужан да се изјасни о својој националној припадности. Законом о попису (члан 30) предвиђене су казнене одредбе у случају да лица која врше послове у вези с пописом, противно вољи лица обухваћеног пописом, захтевају да се то лице изјасни о националној припадности или о вероисповести. Основни пописни обрасци биће штампани на српском језику, ћириличким писмом. За уписивање одговора пописивачи могу да користе и ћирилично и латинично

писмо. Основни пописни обрасци биће преведени на језике 6 најбројнијих националних мањина (према резултатима Пописа 2002. године), као и на енглески језик. Пописивачи ће ове обрасце користити само као огледне примерке. Имајући у виду изузетну осетљивост питања која се односе на етничке карактеристике становништва, методолошким упутством строго је прописано да уколико пописивач направи грешку код уписивања одговора на ова питања, па било то и само једно слово, нису дозвољене било какве исправке. У оваквим случајевима пописивач је дужан да попуни нову Пописницу, а да Пописницу на којој је направио грешку поништи и обавезно врати инструктору. Инструктор води евиденцију за сваког пописивача који је у његовој надлежности (у просеку од 8 до 10 пописивача) о укупном броју образаца које је пописивач добио, броју попуњених образаца, броју враћених образаца с грешком и о броју враћених-непопуњених образаца.

30. У Републичком заводу за статистику у току су интензивне методолошко-организационе припреме предстојећег пописа које се односе на: израду коначног садржаја основних пописних образаца (Упитник за лице или Пописница и Упитник за домаћинство и стан), израду методолошких упутстава, дефинисање програма табелирања пописних резултата, припрему медијске кампање, сарадњу са министарствима која у складу са Законом о попису имају обавезе у припреми и спровођењу пописа специфичних категорија лица, као што је пописивање лица на раду у дипломатско-конзуларним и другим представништвима Републике Србије и привредним друштвима у иностранству, пописивање војних и цивилних лица која у време пописа станују у касарнама, војним школама и сличним војним установама, итд. Израда класификација националне припадности, матерњег језика и вероисповести је у току. Пре доношења коначне одлуке о модалитетима ових обележја, класификације ће бити достављене на верификацију надлежним институцијама (Министарство за људска и мањинска права, Министарство вера, Заштитник грађана и др.).
31. Новим пописом становништва омогућиће се добијање и статистичких података о етничким обележјима, који представљају основу за наставак политике афирмације, као и предузимање мера за даље унапређење мањинских права у Републици Србији, укључујући и право на коришћење мањинских језика.

2.2.2. Избор националних савета националних мањина

32. Избори за чланове свих националних савета одржани су истовремено, 6. јуна 2010. године. Имајући у виду оцене и ставове Комитета експерата, изнете у његовом првом извештају, да национални савети националних мањина представљају посебно погодан начин да се узму у обзир потребе и жеље група које користе регионалне или мањинске језике, као и да се морају уложити додатни напори како би и говорници албанског и чешког језика

имали представнике у виду оваквих тела, Министарство за људска и мањинска права је организовало састанке са представницима заинтересованих националних мањина, а посебно са представницима албанске националне мањине, на којима је представљен Закон и обавезе које морају испунити како би формирали национални савет. На изборима за националне савете националних мањина, 436.334 припадника 16 националних мањина (албанска, ашкалијска, бошњачка, буњевачка, бугарска, влашка, грчка, египатска, мађарска, немачка, ромска, румунска, русинска, словачка, украјинска и чешка национална мањина) уписаних у посебан бирачки списак до 21. маја 2010. године, када је затворен бирачки списак, имали су могућност непосредно да гласају за чланове националних савета националних мањина. Непосредни избори су спроведени на 858 бирачка места. Три националне мањине (македонска, словеначка и хрватска) истог дана бирале су свој национални савет путем електорске скупштине. Целокупан изборни материјал био је доступан на двојезичним обрасцима, српском језику и мањинском језику и писму који је у службеној употреби у јединици локалне самоуправе на којој се одвијало гласање.

33. Избором својих националних савета, националне мањине добијају легитимне представнике у заштити, неговању и унапређивању права на свој идентитет и самобитност, па и свог језика и писма, који су гарантовани Уставом и националним прописима, као и међународним уговорима о људским и мањинским правима чија је Република Србија потписница. Како су национални савети националних мањина и саветодавна тела државним органима, избором репрезентативних представника у њихов састав, држава добија партнере у креирању и спровођењу мањинске политике чији је крајњи стратешки циљ – интеграција националних мањина у све сфере друштвеног живота Републике Србије.
34. У одељку 2.12. Првог периодичног извештаја о примени Повеље образложено је да су национални савети националних мањина облик културне аутономије националних мањина и функционалне децентрализације уведен у правни поредак 2002. године, доношењем закона о заштити права и слобода националних мањина. Разраду тог закона о питањима надлежности и поступка избора националних савета националних мањина, преко којих припадници националних мањина остварују право на самоуправу у области службене употребе језика и писма, образовања, информисања и културе, представља Закон о националним саветима националних мањина. Чланом 10 Закона утврђене су опште надлежности националних савета. Национални савети доносе и мењају свој статут, финансијски план и извештај, располажу сопственом имовином, одлучују о називу, симболима и печату националног савета, утврђују националне симболе, знамења и празнике националних мањина, оснивају установе, удружења, фондације и привредна друштва у области културе, образовања, обавештавања и службене употребе језика и писма, предлажу представнике националне мањине у савету за међунационалне односе у јединици локалне

самоуправе и установљавају и додељују признања. Од посебног значаја је овлашћење националних савета да иницирају доношење закона и других прописа из области образовања, културе, обавештавања и службене употребе језика и писма, и да прате њихово спровођење у пракси. Поред наведених овлашћења, национални савети имају право и да пред Уставним судом, Заштитником грађана, Покрајинским и локалним омбудсманом, под одређеним условима, иницирају поступак одлучивања о заштити индивидуалних и колективних права националних мањина.

35. Надлежности националних савета у области образовања предвиђене су одредбама чл. 12-15 Закона. Национални савети могу, у складу са законом, оснивати установе васпитања, образовања, ученичког и студентског стандарда и вршити права оснивача. Република, аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе могу, у целини или делимично, пренети на националне савете оснивачка права у погледу ових установа. Национални савети имају посебна овлашћења у установама васпитања и образовања у којима се образовно-васпитни рад изводи и на мањинском језику или у којима се изучава говор, језик или култура националне мањине као посебан наставни предмет. Национални савет предлаже Националном просветном савету опште основе предшколског програма, наставне планове и програме основног и средњег образовања и васпитања, програм основног и средњег образовања и васпитања за мањинске језик и даје мишљење Националном просветном савету на наставне програме српског језика као нематерњег језика. Национални просветни савет, само уз претходну сагласност националног савета, може да предлаже министру надлежном за послове образовања давање одобрења за коришћење уџбеника и наставних средстава чији садржаји изражавају посебност националне мањине. Министар даје овлашћење за коришћење домаћих или увезених уџбеника на мањинском језику на предлог националног савета. Национални савети имају и друга овлашћења у области образовања.
36. У области културе, (чл. 16-18 Закона), надлежности националних савета су уређене на сличан начин као и надлежност у области образовања. Национални савети оснивају установе културе ради очувања културне особености и националног идентитета националне мањине и врше права и обавезе оснивача. Република, аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе могу, у целини или делимично, пренети оснивачка права на национални савет. Национални савети имају овлашћење да именују једног члана управног одбора установе, дају мишљење о предложеним члановима управног одбора и да дају мишљење у поступку избора директора установе за коју национални савет утврди да је од посебног значаја за очување идентитета националне мањине. Национални савети утврђују стратегију развоја културе националне мањине, утврђују које су установе и манифестације у области културе од посебног значаја за очување, унапређење и развој посебности и националног идентитета одређене националне мањине, предлажу најмање једног кандидата за заједничку

листу кандидата за избор Националног савета за културу и имају и друге надлежности у области културе.

37. У области обавештавања, (чл. 19-21 Закона), национални савети могу самостално или заједно са другим правним лицем оснивати установе и привредна друштва за обављање новинско-издавачке и радио-телевизијске делатности, штампања и репродукције снимљених медија и вршити права и обавезе оснивача. Оснивачка права над јавним предузећима и установама у области јавног информисања чији су оснивачи Република, аутономна покрајина или јединица локалне самоуправе могу се пренети на националне савете. Закон уређује да национални савети учествују у управљању установама, дају мишљење у поступку именовања чланова управног одбора, програмског одбора и генералног директора Радиодифузне установе Србије, дају мишљење у поступку именовања чланова управног одбора, програмског одбора и генералног директора Радиодифузне установе Војводине, утврђују критеријуме за избор одговорног уредника програма на мањинском језику у установи јавног сервиса, итд. Национални савет усваја стратегију развоја информисања на мањинском језику и даје предлоге Републичкој радиодифузној агенцији приликом израде стратегије развоја радиодифузије.
38. Што се тиче надлежности у области службене употребе језика и писма, (члан 22 Закона), национални савети утврђују традиционалне називе јединица локалне самоуправе, насељених места и других географских назива на мањинском језику ако је на тим подручјима мањински језик у службеној употреби, предлажу надлежном органу истицање назива јединица локалне самоуправе, насељених места и других географских назива на мањинском језику, предлажу утврђивање мањинског језика и писма као службеног језика и писма у јединици локалне самоуправе, предлажу промену назива улица тргова и других делова насељених места за које је утврђено да су од посебног значаја за националну мањину, предлажу надлежном органу вршење надзора над службеном употребом мањинског језика и писма, итд.

2.3. Спровођење Препорука Комитета министара Савета Европе (RecChL(2009)2)

39. Приликом процене Првог периодичног извештаја о примени Повеље, Комитет министара Савета Европе препоручио је да власти Републике Србије узму у обзир сва запажања Комитета експерата и истако следеће препоруке као приоритет:

Препорука 1: унапређење свести и толеранције у српском друштву у целини у вези са регионалним или мањинским језицима и културама које они представљају.

40. Поглавља 3.3.4, 4.4. и 4.5. Извештаја садрже детаљне информације о активностима на унапређењу свести и толеранције у српском друштву у вези са регионалним или мањинским језицима и културама које они представљају.

Препорука 2: појашњење положаја буњевачког и влашког у консултацијама са свима онима који говоре ове језике.

41. У одељку 3.3.2. Првог периодичног извештаја о примени Повеље, прецизирани су језици у Републици Србији на које се примењује Повеља, међу којима се није налазио буњевачки, са образложењем да тај језик још увек није стандардизован. У том извештају истакнуто је да држава не пориче могућност да се према буњевачком односи као према мањинском језику све док стандардизација није услов за примену појединих мера. Имајући у виду напоре које чини Национални савет буњевачке националне мањине ради стандардизације буњевачког, као и предузимање мера државе у циљу његовог очувања, које је Комитет експерата у свом првом извештају оценио као релевантно за примену Повеље на буњевачки и исказао похвалу за те активности државе, у консултацијама са говорницима буњевачког одлучено је да се у Другом извештају на буњевачки говор примени Део II Повеље. Детаљан извештај о буњевачком садржан је у одељку 3.2.1. Извештаја.
42. У истом одељку (3.3.2) Првог периодичног извештаја о примени Повеље и влашки језик је наведен као језик на који се примењује Повеља, а у одељку 4.2. тај језик је наведен као језик за који нису преузете обавезе из Дела III Повеље. Република Србија је применила на влашки језик Део II Повеље, третирајући га као посебан језик, који 54.818 лица сматра за матерњи језик (према попису становништва из 2002. године). Национални савет влашке националне мањине, као носилац културне аутономије, Статутом је регулисао да је румунски књижевни језик матерњи језик Влаха и затражио његово увођење у службену употребу и у образовни систем на територијама на којима традиционално живе Власи – у источној Србији. Овакав захтев, у суштини, је одраз расправа које су присутне последњих година у Републици Србији о националном идентитету Влаха, односу између румунске и влашке националне мањине и остваривању права влашке националне мањине у Републици Србији. Надлежни државни органи нису у свом досадашњем деловању улазили у дебате о националној припадности Влаха, стојећи на становишту да власти Републике Србије не могу и не смеју да улазе у расправе о националном идентитету, да не смеју да арбитражују у спорењима о националном идентитету појединих националних заједница, нити да било којој националној заједници намећу национални идентитет. Било какво подржавање активности у том контексту значило би наметање националног идентитета појединим заједницама, што је супротно Уставу и позитивним законским прописима Републике Србије, као и међународним уговорима којима је држава приступила. И овог пута, истиче се да су власти Републике Србије изричито опредељене да не учествују у расправама о

етничкој припадности било којих националних мањина, укључујући влашку и румунску националну мањину. Полазећи од Уставних решења (члан 47) и Закона о заштити права и слобода националних мањина (члан 5), држава се и у пракси руководи основним начелом слободе националног опредељивања и изражавања и влашку и румунску мањину третира као равноправне и посебне идентитете. То што је Национални савет влашке националне мањине утврдио румунски матерњим језиком влашке националне мањине и на тај начин игнорисао, на попису становништва 2002. године, слободно изражену вољу лица о свом националном идентитету и језику којим говоре, нема значаја за државу. Наиме, према Уставу и законима Републике Србије, национални савети немају надлежности да утврђују или проглашавају којим језиком говоре припадници националне мањине коју представљају. Политика државе према националним мањинама базира се искључиво на самоидентификацији и самоопредељењу лица која припадају националној мањини, дакле на индивидуалном праву. Све активности националних савета, као легитимних представника колективитета и носиоца културних права, који то не уважавају, по схватању државе, не само да су супротне одредбама Устава, националних закона и међународних уговора, него би представљале изигравање права посредством негирања индивидуалних права које би било засновано на тобожњем остваривању колективних права. Штавише, једном изабрани, национални савети имају дужност да врше своје надлежности, односно да учествују у одлучивању или сами одлучују, заправо да штите идентитет своје мањине. Дакле, ни сам Национални савет влашке националне мањине, докле год постоје лица која се на попису изјашњавају као Власи и докле год постоји исказана брига таквих лица за одржавањем свог заједничког идентитета, не само кроз Национални савет, већ и кроз друге облике организовања и активности, не би могао да негира влашку самобитност, нити влашки језик. У том контексту, важно је напоменути да је признајући право на формирање два одвојена национална савета, влашког и румунског, држава прихватила и све оне самобитности које подразумева идентитет националне мањине, укључујући, у овом случају, на основу воље изражене на попису становништва, и језик којим говоре. У консултацијама ради појашњења положаја влашког језика према Повељи, представници Националног савета влашке националне мањине остали су на својим позицијама да је румунски језик језик влашке националне мањине и да га је потребно увести у службену употребу и образовни систем у Републици Србији, и поред чињенице коју су сами изнели да румунски језик не говори, нити зна да чита и пише преко 98% Влаха. Полазећи од изложеног и имајући у виду да на територији Републике Србије одређена група њених држављана користи влашки језик, по схватањима државе, чини тај језик мањинским језиком дефинисаним у оквиру Повеље, те сходно томе на влашки језик примењује Део II Повеље. Детаљан извештај о влашком језику садржан је у одељку 3.2.2. Извештаја.

Препорука 3: увођење наставе језика из Дела II у основним и средњим школама.

43. Информација о активностима на обезбеђењу наставе учења језика Дела II у основним и средњим школама садржана је у поглављу 3.3.3. Извештаја.

Препорука 4: побољшање обуке наставника и обезбеђење одговарајућих наставних материјала за све регионалне и мањинске језике.

44. Информације о активностима на побољшању обуке наставника и обезбеђењу одговарајућих наставних материјала за регионалне и мањинске језике садржане су у одељку 4.1.8. Извештаја.

Препорука 5: обезбеђење примене чл. 9 и 10, посебно у вези са ромским и украјинским језиком, и осигурање да се језици Дела III могу користити у односима са локалним канцеларијама државних органа.

45. Законски прописи Републике Србије осигуравају у потпуности примену изабраних ставова и подставова члана 9 Повеље. Како је изложено у одељку 4.2. Извештаја, у поступцима пред судовима у Републици Србији сви учесници посредством тумача имају право да употребљавају свој језик и да се са чињеницама упознају на свом језику, што се у првом реду односи на говорнике мањинских језика, али и на говорнике других језика. Право говорника мањинских језика на употребу њихових мањинских језика уз помоћ судског тумача и преводиоца, када се поступак не води на њиховом језику, доследно се поштује, а трошкови превођења падају на терет судова. У пракси је уочен проблем употребе ромског и украјинског језика у поступцима пред судовима. У циљу обезбеђивања и остваривања права припадника ових националних мањина да користе свој језик у поступцима пред судом предузимају се мере како би се повећао број судских тумача за ромски и украјински језик и повећао број судија поротника - припадника ромске и украјинске националности, односно говорника тих језика. У том смислу, Министарство правде је 2007. године расписало огласе за сталне судске тумаче на основу претходно утврђених потреба општинских и окружних судова у централној Србији и за судске тумаче за украјински језик на подручју АП Војводине. По том огласу, анагажована су два судска тумача за ромски језик за судове у Београду и један за подручје судова у Врању. На оглас о ангажовању судског тумача за украјински језик није се пријавио ниједан кандидат. Високи савет судства, на предлог надлежног министра за правосуђе, именује судије поротнике. У судовима на функцију судије поротника именован је и одређени број припадника ромске и украјинске националне мањине, и то: у Основном суду у Врању 2, у Основном суду у Лесковцу један, у Вишем суду у Лесковцу 2 и у Вишем суду у Нишу 2 поротника ромске националности; у Основном суду у Сремској Митровици један судија поротник украјинске националности. У одељку 2.4. Извештаја изложени су разлози за непостајање ниједне јединице локалне самоуправе у Републици Србији, на чијој је територији у службеној употреби ромски и украјински језик. Будући да и примену Повеље схвата као сталан процес који унапређује видове употребе мањинског језика, у

наредном периоду како је наговестио Покрајински секретаријат за прописе, управу и националне мањине АП Војводине, требало би да уследи координирана иницијатива министарстава и покрајинских органа надлежних за послове управе и локалне самоуправе и националне мањине, као и националних савета ромске и украјинске мањине, према јединицама локалних самоуправа у којима живи значајнији број припадника украјинске, односно ромске националне заједнице, а у условима формално-правне и економске оправданости, да покрену поступке за увођење у службену употребу ових језика.

46. Сви језици дела Дела III Повеље, који су у службеној употреби могу се користити у односима са канцеларијама државних органа у управним окрузима. Међутим, у пракси то право се не остварује због недостатка захтева од стране носилаца тог права, говорника мањинских језика. Примера ради, на основу добијених информација од свих управних округа на територијама у којима су мањински језици у неком виду службене употребе, није поднесен ниједан захтев, што значи да није спроведен ниједан управни поступак на неком од мањинских језика.

Препорука 6: предузимање неопходних законских и практичних мера како би се осигурало да се властита имена и називи места на регионалним или мањинским језицима могу користити званично у складу са традицијом и ортографијом језика о којима је реч.

47. Информације о законским и практичним мерама како би се осигурало да се властита имена и називи места на регионалним или мањинским језицима могу користити званично у складу са традицијом и ортографијом језика о којима је реч садржане су у одељцима 4.3.8. и 4.3.5. Извештаја.

2.4. Активности на спровођењу бокс-препорукe Комитета експерата у погледу територијалне примене Повеље

48. У Извештају о примени Повеље у првом извешатајном циклусу, Комитет експерата је дао следећу препоруку:

Комитет експерата подстиче српске органе да предузму кораке за обезбеђење спровођења Повеље у свим општинским територијама где су регионални или мањински језици присутни у довољном броју за примену одредби Повеље, укључујући, где су неопходне, промене општинских статута.

49. Прописима Републике Србије утврђени су процентуални услови само за обавезно увођење у равноправну употребу мањинског језика и писма у јединици локалне самоуправе. Наиме, утврђено процентуално учешће од 15%, односно 25% припадника националних мањина у укупном броју становника на територији јединице локалне самоуправе у којој се уводи у

равноправну употребу мањински језик и писмо, односно на територији насеља или месне заједнице на територији АП Војводине, представља доњу границу када јединица локалне самоуправе обавезно својим статутом уводи у равноправну употребу и мањински језик и писмо. Међутим, бројни примери из праксе, са којима је упознат и Комтет експерата, показују да услов процентуалног учешћа припадника националних мањина у јединици локалне самоуправе није пресудан за увођење у равноправну употребу мањинског језика и писма.

50. У периоду након првог циклуса мониторинга примене Повеље, поједине јединице локалне самоуправе својим статутима утврдиле су нову службену употребу мањинских језика, чиме је повећан број јединица локалних самоуправа, односно насеља или месних заједница у којима је неки од мањинских језика у службеној употреби. Наредни ставови Извешатаја садрже податке о службеној употреби мањинских језика у јединицама локалне самоуправе на територији Републике Србије.
51. Албански језик и писмо је у службеној употреби у 3 општине: Бујановац, Медвеђа и Прешево.
52. Босански језик и писмо је у службеној употреби у 4 јединице локалне самоуправе: граду Новом Пазару и општинама Пријепоље, Сјеница и Тутин. Након првог циклуса мониторинга примене Повеље, утврђена је службена употреба босанског језика и писма у општини Пријепоље.
53. Бугарски језик и писмо је у службеној употреби у општинама Босилеград и Димитровград. Статутом града Панчева утврђена је службена употреба бугарског језика и писма у насељеном месту Иваново. Након првог циклуса мониторинга примене Повеље, утврђена је службена употреба бугарског језика и писма у Иванову.
54. Мађарски језик и писмо је у службеној употреби на целој територији 28 градова и општина, и то: Ада, Бач, Бачка Топола, Бела Црква, Бечеј, Врбас, Вршац, Житиште, Зрењанин, Кањижа, Ковачица, Ковин, Кула, Мали Иђош, Нова Црња, Нови Бечеј, Нови Кнежевац, Нови Сад, Озаци, Пландиште, Сента, Сечањ, Сомбор, Србобран, Суботица, Темерин, Тител и Чока. Осим тога, мађарски језик је у службеној употреби и у четири насељена места у општини Кикинда (Банатска Топола, Кикинда, Руско Село и Сајан, два насељена места (Купусина, Свилојево) у општини Апатин, као и у граду Панчеву у катастарској општини Војловица и насељеном месту Иваново. Након првог циклуса мониторинга примене Повеље, општина Вршац је изменама статута општине, почетком 2008. године, поново вратила у службену употребу мађарски језик и писмо на целој територији општине, који је до тада је био у појединим насељеним местима, а утврђена је службена употреба мађарског језика и писма у Војловици и Иванову.

55. Македонски језик је у службеној употреби у насељеном месту Јабука у граду Панчеву и насељеном месту Дужине у општини Пландиште, који су уведени у службену употребу након првог циклуса мониторинга примене Повеље.
56. Румунски језик је у службеној употреби у следећих 9 градова и општина: Алибунар, Бела Црква, Вршац, Житиште, Зрењанин, Ковачица, Ковин, Пландиште, Сечањ, као и у граду Панчеву, у насељеном месту Банатско Ново Село. Након првог циклуса мониторинга примене Повеље, утврђена је службена употреба румунског језика и писма у Банатском Новом Селу, а општина Вршац је, изменама свога статута почетком 2008. године, поново вратила у службену употребу румунски језик и писмо на целој територији општине, који је до тада био у службеној употреби у појединим насељеним местима.
57. Русински језик је у службеној употреби у Врбасу, Жабаљу, Кули, Новом Саду и у Шиду. Осим тога, овај језик је у службеној употреби у насељеном месту Ново Орахово у општини Бачка Топола.
58. Словачки језик је у службеној употреби на целој територији 10 градова и општина, и то: Алибунар, Бач, Бачка Паланка, Бачки Петровац, Зрењанин, Ковачица, Нови Сад, Озаци, Пландиште и Шид. Овај језик је у службеној употреби и у насељеном месту Стара Пазова (општина Стара Пазова), у насељеном месту Бајша (општина Бачка Топола) и Луг (општина Беочин).
59. Хрватски језик је у службеној употреби у граду Суботица, као и на територији насељеног места Стара Бингула (град Сремска Митровица), насељених места Бачки Брег и Бачки Моноштор (град Сомбор) и Сонти (општина Апатин). Након првог циклуса мониторинга примене Повеље, утврђена је службена употреба хрватског језика и писмо у Бачком Брегу и Бачком Моноштору.
60. Чешки језик је у службеној употреби у општини Бела Црква.
61. Ромски и украјински језик и њихова писма нису у службеној употреби ни у једној јединици локалне самоуправе на територији Републике Србије, односно ни у једном насељу или месној заједници у АП Војводини, јер не испуњавају услове о процентуалном учешћу припадника тих националних мањина у укупном броју становника локалне заједнице. Наиме, на територији Републике Србије, према последњем попису становништва из 2002. године, не постоји јединица локалне самоуправе у којој број припадника ромске и украјинске националне мањине достиже 15 % од укупног броја становника јединице локалне самоуправе, нити на територији АП Војводине постоји насеље или месна заједница у којој број припадника ромске или украјинске националне мањине достиже 25 % од укупног броја становника насеља или месне заједнице. Иако национално законодавство

даје могућност органима јединице локалне самоуправе да својим статутом уведу у службену употребу мањински језик и писмо, чак иако не испуњава наведени услов, према информацијама државних и покрајинских органа, до сада није било конкретних иницијатива од стране легитимних представничких тела ромске и украјинске националне мањине за увођење у службену употребу украјинског и ромског језика, нити су јединице локалне самоуправе, у којима би евентуално имало смисла увести ове језике, самоиницијативно препознале оправданост њиховог увођења у службену употребу. Новоизабарни национални савети, као легитимни представници националне мањине и носиоци културне аутономије, имају кључну улогу у покретању тих иницијатива, будући да је Закон о националним саветима националних мањина предвидео надлежности националних савета и у предлагању утврђивања мањинског језика и писма као службеног језика у јединицама локалне самоуправе (члан 22 тачка 3 Закона).

62. Међутим, треба истаћи да су готово сви органи који у свом раду обезбеђују право на службену употребу мањинског језика суочени са финансијским проблемима, јер то представља додатни трошак који иде на њихов терет, при чему се та чињеница не узима у обзир приликом планирања средстава потребних за њихов рад. Начин финансирања органа је исти и на територији оних јединица локалне где ниједан мањински језик није у службеној употреби и у онима, у којима је неки језик, или чак више мањинских језика уведен у службену употребу и који због тога имају повећане издатке за трошкове превођења, инсталирања одговарајућих компјутерских програма, обезбеђивања образаца, стручног усавршавања запослених и слично. Да би ублажио финансијске проблеме оних јединица локалне самоуправе које обезбеђују право на службену употребу мањинског језика, а у циљу унапређења вишејезичности и ефикаснијег остваривања права грађана на употребу њихових језика, Покрајински секретаријат за прописе, управу и националне мањине АП Војводине расписује конкурсе за финансирање, односно учешће у финансирању: оспособљавања запослених у органима и организацијама где се користе мањинским језиком који је утврђен као језик у службеној употреби, а нарочито на радним местима на којима се остварује контакт са странкама (учешћем на курсевима, семинарима и другим начинима организованим у ту сврху) и развоја система електронске управе за рад у условима вишејезичности; трошкова израде и постављања табли са називом органа и организација, називом насељеног места на пуним правцима, називом улица и тргова исписаних и на мањинским језицима који су у службеној употреби у граду, општини или насељеном месту, и за штампање двојезичких и вишејезичких образаца, као и за штампање службених гласила и других јавних публикација. На конкурс су се могли пријавити искључиво органи града и општине на територији АП Војводине, у којима је статутом утврђена службена употреба мањинског језика и писма на целој територији града, општине или појединим насељеним местима на њиховој територији; месне самоуправе на територији градова и општина; други органи, организације, службе и установе на територији

градова и општина. На основу утврђених критеријума, у 2008. години по 78 захтева и у 2009. години (у два конкурсна циклуса) по 187 захтева извршена је расподела трансферских средстава у укупном износу од 22.650.000,00 динара. Потребно је нагласити, да досадашњи начин припреме и поступање по конкурсима показује, значај и допринос вишејезичности. Наиме, текст конкурса са пријавама на конкурс ради се и објављује на српском језику и ћириличком писму, затим на мађарском, словачком, хрватском, румунском и русинском језику и писму. Конкурсна документација се може на тим језицима преузети са званичног сајта Секретаријата за прописе управу и националне мањине, исто тако по примерак конкурсне документације шаље се у све градске и општинске управе у АП Војводини у којима је неки мањински језик у службеној употреби (39 од 45 управа), које даље достављају у месне самоуправе на својој територији. Конкурс се објављује и у мањинским листовима који излазе на овим језицима. О конкурсима са документацијом се обавештавају национални савети мађарске, словачке, хрватске, румунске и русинске националне мањине. Конкурсне пријаве и документација за конкурс 2008. године, углавном је била на српском језику. У међувремену приметан је напредак тако да је на последњи конкурс половина пријава која је стигла из средина у којима је мађарски језик у службеној употреби на мађарском језику а неколико пријава је пристигло на хрватском језику. Исто тако приметан је повећан број извештаја (али само на мађарском језику и писму) о утрошеним средствима.

3. ДЕО II. ПРИМЕНА ЧЛАНА 7 ПОВЕЉЕ

3.1. Информације о политици, законодавству и пракси примене Дела II – члан 7 Повеље

Члан 7 Циљеви и начела

1. По питању регионалних или мањинских језика, у оквиру територија на којима су ти језици у употреби и у складу са ситуацијом сваког од тих језика, државе чланице граде своју политику, законодавство и праксу на следећим циљевима и начелима:

- а) признање регионалних или мањинских језика као израз културног богатства;*
- б) поштовање географске области сваког регионалног или мањинског језика како би се обезбедило да постојећа или нова управна подела не представља препреку унапређењу регионалног или мањинског језика о коме се ради;*
- ц) потреба за одлучном акцијом како би се унапредили регионални или мањински језици и на тај начин сачували;*
- д) стварање услова за олакшање и/или охрабривање употребе регионалних или мањинских језика у говору и писању, у јавном и приватном животу;*
- е) одржавање и развијање веза, у областима које покрива ова повеља, између група које користе регионалне или мањинске језике и осталих група у држави које употребљавају језик у идентичној или сличној форми, као и успостављање културних односа са осталим групама у држави које користе различите језике;*
- ф) доношење одредаба путем којих би се на одговарајући начин и одговарајућим средствима обезбедило проучавање регионалних или мањинских језика на свим одговарајућим ступњевима;*
- г) олакшавање да и они који не говоре регионалне или мањинске језике, а живе у области где се они говоре, могу да их науче уколико то желе;*
- х) унапређење проучавања и истраживања регионалних или мањинских језика на универзитетима или сличним установама;*
- и) унапређење одговарајућих облика транснационалне размене, у оним областима о којима говори ова повеља, за регионалне или мањинске језике који се користе у идентичном или сличном облику у две или више држава.*

2. Државе чланице преузимају обавезу да уклоне, ако већ то до сада нису учиниле, било које неоправдано угрожавање, искључивање, ограничавање или неповољан третман који би се односио на употребу регионалног или мањинског језика и који би имао циљ да обесхрабри или доведе у питање његово одржавање и развој. Усвајање посебних мера у корист регионалних или мањинских језика, које би имале за циљ унапређење једнакости између оних који користе ове језике и остатка становништва или које узимају у обзир њихове специфичне услове, не може се сматрати актом дискриминације против оних који користе језике који су у већој употреби од мањинских.

3. Државе чланице преузимају обавезу да на одговарајући начин унапреде међусобно разумевање између свих језичких група унутар земље и да ту посебно укључе поштовање, разумевање и трпеливост у односу на регионалне или мањинске језике у оквиру процеса образовања, као и да охрабре средства јавног информисања да следе исти циљ.

4. У одређивању своје политике у односу на регионалне или мањинске језике, државе чланице узимају у обзир потребе и жеље оних група становништва које користе те језике. Треба их охрабрити да установе, уколико је то неопходно, одговарајућа тела која би се бавила саветовањем власти о свим питањима која се тичу регионалних или мањинских језика.

5. Државе чланице преузимају обавезу да, mutatus mutandis, примене иста ова начела која су набројана у ставовима 1. до 4. и на нетериторијалне језике. Међутим, што се тиче ових језика, природа и обим мера које треба предузети да би се остварили ефекти предвиђени овом повељом треба да буду одређени на еластичан начин. имајући на уму потребе и жеље, као и поштујући традиције и карактеристике оних група које те језике користе.

3.1.1. Признавање мањинских језика као културног богатства

63. Најзначајније мере којима се признаје да су мањински језици израз културног богатства у Републици Србији имају за циљ очување мањинских језика, а састоје се у изучавању мањинских језика, унапређењу њихове употребе, као и у финансијској помоћи и другим видовима подршке информисању и стваралаштву на мањинским језицима. Такве мере изложене су у одељцима 3.2. и 4.1, 4.4. и 4.5. Извештаја.

64. У Републици Србији организују се и посебне манифестације којима се мањински језици изричито приказују као израз културног богатства. Из године у годину, све већи број организација, школа, надлежних државних и покрајинских органа, као и јединица локалних самоуправа, посебно оних које имају мешовити национални састав, прославама обележавају Међународни дан матерњег језика - 21. фебруар. Циљ ових прослава јесте указивање на постојање језичке различитости и унапређење свести и толеранције у друштву у вези са мањинским језицима с једне стране, и

очување и развијање мањинских језика, као најмоћнијих инструмената за заштиту идентитета и културе оних који их користе, с друге стране. Од 2009. године Министарство за људска и мањинска права прикључило се прослави тог међународног дана, који се обележава у сарадњи са националним саветима националних мањина.

3.1.2. Поштовање географских области мањинских језика

65. Поштовање географских области појединих мањинских језика задржано је и у новом Закону о територијалној организацији Републике Србије, донесеном 2007. године. Доношење тог закона представљало је основ за успостављање новог система покрајинске аутономије и локалне самоуправе, а новим законским решењима нису образоване нове територијалне јединице, већ су задржане постојеће, при чему је предвиђено да и оне јединице локалне самоуправе које не испуњавају критеријуме у погледу минималног броја становника и даље постоје као општине, ако су образоване пре ступања на снагу овог закона. Основним одредбама Закона дефинише се територијална организација Републике Србије, појам територије општине, града и града Београда и њихове границе. Законом се, такође, утврђују основи за оснивање нових јединица локалне самоуправе, спајање, укидање и промену територије постојећих, с тим да је битна новина то што је оснивање нових јединица локалне самоуправе, укидање и промена територије постојећих, могуће само по претходно одржаном референдуму на територији те јединице локалне самоуправе. Законом је прописано да поступку оснивања, спајања и укидања општина, као и промени њихове територије, сагласно Уставу, мора претходити референдум, који је саветодавног карактера. Промену територијалне организације могу иницирати скупштине општина или 10% бирача који имају пребивалиште на територији општине на коју се промена односи, а могу је предложити и овлашћени предлагачи закона.
66. Како је наведено у одељку 4.1.2.1. Првог периодичног извештаја о примени Повеље, у Републици Србији нема политике која има за циљ стварање препрека унапређењу мањинских језика нити по схватању власти постојећа управна подела представља препреку унапређењу мањинских језика. Новим законом о територијалној организацији Републике Србије нису образоване нове територијалне јединице, нити је извршена промена територије до тада постојећих јединица локалне самоуправе. Такође, у току примене претходног закона, као и важећег закона, ниједна национална мањина, па ни бугарска, није давала иницијативу за промену територије општина.

3.1.3. Одлучна акција унапређења мањинских језика

67. Акција унапређења мањинских језика у циљу њихове заштите обухвата примену мера за унапређење пуне и ефективне равноправности на основу уставних и законских одредаба које су наведене у образложењу примене члана 7 став 2 Повеље. Осмишљавање и примењивање тих мера терба да се

одвија у сарадњи са одговарајућим телима чије су надлежности образложене у одељку 2.2.2. Извештаја.

3.1.4. Стварање услова за олакшање и/или охрабривање употребе мањинских језика

68. Република Србија, свесна важности очувања и развијања мањинских језика као сегмента своје мањинске политике, чији је крајњи циљ интеграција националних мањина у друштвени живот, уз даље очување и развијање њихове националне и културне посебности, нарочиту пажњу посвећује стварању услова за олакшање и/или охрабривање употребе мањинских језика. То постиже континуираним праћењем законске регулативе и отклањањем уочених мањкавости које отежавају њихову примену.
69. Низ системских закона, којима се уређује начин остваривања Уставом гарантованог права на употребу мањинских језика, образложен је у одговарајућим деловима Извештаја.

3.1.5. Успостављање културних односа између група које говоре мањинске језике

70. Успостављање културних односа између група које говоре мањинске језике образложено је у примени члана 7 став 1 подстав г) и става 3 истог члана Повеље.

3.1.6. Обезбеђење проучавања мањинских језика

71. Подаци о пракси проучавања мањинских језика Дела III Повеље на одговарајућим ступњевима и академским телима, која обезбеђују њихово проучавање на нивоу високог образовања, садржани су у одељку 4.1 Извештаја. Подаци о пракси проучавања осталих мањинских језика и академским телима која обезбеђују њихово проучавање на нивоу високог образовања, садржани су у одељку 3.2. Извештаја.

3.1.7. Олакшавање учења мањинских језика

72. У одељку 4.1.7. Првог периодичног извештаја о примени Повеље наведен је законодавни оквир за остваривање наставног плана и програма на мањинском језику, као и за обезбеђивање наставног плана и програма матерњег језика са елементима националне културе у основном и средњем образовању. Таквим решењима створене су могућности да и они који не говоре мањинске језике, а живе у области где се они говоре, могу да их науче, ако то желе. Анкета Покрајинског секретаријата за образовање АП Војводине о националној припадности деце/ученика и одвијању њиховог образовно-васпитног рада на појединим мањинским језицима показује да се број ученика који изучавају мањинске језике не подудара са националном

структуром и да постоје случајеви да мањинске језике уче и они којима ти језици нису матерњи, односно који њима не говоре. На основу те анкете могуће је пратити доступност образовања на појединим мањинским језицима на територији АП Војводине и онима који нису говорници тих језика. Наредне табеле садрже податке о националној припадности деце/ученика која похађају наставу на појединим мањинским језицима на територији АП Војводине.

**Национална припадност деце припремног предшколског програма,
према језицима васпитно-образовног рада, у школској 2009/2010. години**

ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНИ РАД НА МАЂАРСКОМ ЈЕЗИКУ																				
Срби	Црногорци	Мађари	Словаци	Румуни	Русини	Хрвати	Југословени	Буњевци	Шокци	Роми	Албанци	Украјинци	Македонци	Словенци	Немци	Чеси	Бошњаци /Муслимани	Неопредељ.	Остали	УКУПНО
35	0	1918	0	0	0	4	3	0	0	58	0	0	0	0	1	0	0	17	1	2037

ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНИ РАД НА СРПСКОМ И МАЂАРСКОМ ЈЕЗИКУ																				
Срби	Црногорци	Мађари	Словаци	Румуни	Русини	Хрвати	Југословени	Буњевци	Шокци	Роми	Албанци	Украјинци	Македонци	Словенци	Немци	Чеси	Бошњаци /Муслимани	Неопредељ.	Остали	УКУПНО
54	1	98	0	0	1	1	1	2	0	2	0	0	0	0	0	0	0	5	0	165

ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНИ РАД НА МАЂАРСКОМ И НЕМАЧКОМ ЈЕЗИКУ																				
Срби	Црногорци	Мађари	Словаци	Румуни	Русини	Хрвати	Југословени	Буњевци	Шокци	Роми	Албанци	Украјинци	Македонци	Словенци	Немци	Чеси	Бошњаци /Муслимани	Неопредељ.	Остали	УКУПНО
0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	3

ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНИ РАД НА РУМУНСКОМ ЈЕЗИКУ																				
---	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Срби	Црногорци	Мађари	Словаци	Румуни	Русини	Хрвати	Југословени	Буљевци	Шокци	Роми	Албанци	Украјинци	Македонци	Словенци	Немци	Чеси	Бошњаци /Муслимани	Неопредељ.	Остали	УКУПНО	
0	0	0	0	120	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	120

ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНИ РАД НА СРПСКОМ И РУМУНСКОМ ЈЕЗИКУ

Срби	Црногорци	Мађари	Словаци	Румуни	Русини	Хрвати	Југословени	Буљевци	Шокци	Роми	Албанци	Украјинци	Македонци	Словенци	Немци	Чеси	Бошњаци /Муслимани	Неопредељ.	Остали	УКУПНО	
40	0	1	1	40	0	0	0	0	0	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	86

ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНИ РАД НА РУСИНСКОМ ЈЕЗИКУ

Срби	Црногорци	Мађари	Словаци	Румуни	Русини	Хрвати	Југословени	Буљевци	Шокци	Роми	Албанци	Украјинци	Македонци	Словенци	Немци	Чеси	Бошњаци /Муслимани	Неопредељ.	Остали	УКУПНО	
3	0	0	0	0	87	0	0	0	0	3	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	95

ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНИ РАД НА СЛОВАЧКОМ ЈЕЗИКУ

Срби	Црногорци	Мађари	Словаци	Румуни	Русини	Хрвати	Југословени	Буљевци	Шокци	Роми	Албанци	Украјинци	Македонци	Словенци	Немци	Чеси	Бошњаци /Муслимани	Неопредељ.	Остали	УКУПНО	
18	0	0	378	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	4	0	0	401

ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНИ РАД НА СРПСКОМ И СЛОВАЧКОМ ЈЕЗИКУ

Срби	Црногорци	Мађари	Словаци	Румуни	Русини	Хрвати	Југословени	Буљевци	Шокци	Роми	Албанци	Украјинци	Македонци	Словенци	Немци	Чеси	Бошњаци /Муслимани	Неопредељ.	Остали	УКУПНО	
23	0	0	15	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	38

ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНИ РАД НА ХРВАТСКОМ ЈЕЗИКУ

Срби	Црногорци	Мађари	Словаци	Румуни	Русини	Хрвати	Југословени	Буњевци	Шокци	Роми	Албанци	Украјинци	Македонци	Словенци	Немци	Чеси	Бошњаци /Муслимани	Неопредељ.	Остали	УКУПНО	
0	0	0	0	0	0	25	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	27

ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНИ РАД НА СРПСКОМ И НЕМАЧКОМ ЈЕЗИКУ

Срби	Црногорци	Мађари	Словаци	Румуни	Русини	Хрвати	Југословени	Буњевци	Шокци	Роми	Албанци	Украјинци	Македонци	Словенци	Немци	Чеси	Бошњаци /Муслимани	Неопредељ.	Остали	УКУПНО	
6	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	8

73. Могућност учења мањинских језика постоји и на нивоу основне школе. Наредне табеле садрже податке о националној припадности ученика који основну школу у целини похађају на појединим мањинским језицима на територији АП Војводине.

**Национална припадност ученика основних школа,
према језицима васпитно-образовног рада, у школској 2009/2010. години**

ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНИ РАД НА МАЂАРСКОМ ЈЕЗИКУ

Срби	Црногорци	Мађари	Словаци	Румуни	Русини	Хрвати	Буњевци	Шокци	Роми	Албанци	Украјинци	Македонци	Словенци	Немци	Чеси	Бошњаци	Бугари	Остали	УКУПНО
56	1	15516	16	0	0	25	18	0	379	5	2	1	1	0	0	0	1	147	16168

ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНИ РАД НА РУМУНСКОМ ЈЕЗИКУ

Срби	Црногорци	Мађари	Словаци	Румуни	Русини	Хрвати	Буњевци	Шокци	Роми	Албанци	Украјинци	Македонци	Словенци	Немци	Чеси	Бошњаци	Бугари	Остали	УКУПНО
21	0	3	0	1092	0	0	0	0	133	0	0	2	0	0	0	0	0	7	1258

ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНИ РАД НА РУСИНСКОМ ЈЕЗИКУ

Срби	Црногорци	Мађари	Словаци	Румуни	Русини	Хрвати	Буњевци	Шокци	Роми	Албанци	Украјинци	Македонци	Словенци	Немци	Чеси	Бошњаци	Бугари	Остали	УКУПНО
28	1	16	4	0	446	3	0	0	18	2	2	0	0	0	0	1	0	2	523

ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНИ РАД НА СЛОВАЧКОМ ЈЕЗИКУ

Срби	Црногорци	Мађари	Словаци	Румуни	Русини	Хрвати	Буњевци	Шокци	Роми	Албанци	Украјинци	Македонци	Словенци	Немци	Чеси	Бошњаци	Бугари	Остали	УКУПНО
31	3	3	3062	0	2	3	0	0	32	1	0	0	0	0	0	0	0	41	3178

ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНИ РАД НА ХРВАТСКОМ ЈЕЗИКУ

(подаци се односе на школску 2008/2009. годину)

Срби	Црногорци	Мађари	Словаци	Румуни	Русини	Хрвати	Буњевци	Шокци	Роми	Албанци	Украјинци	Македонци	Словенци	Немци	Чеси	Бошњаци	Бугари	Остали	УКУПНО
1	0	3	0	0	0	311	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	319

Ученици основних школа према националној припадности и језику васпитно-образовног рада, у школској 2009/2010. години

	Укупно ученика Мађара	Број ученика Мађара који наставу похађају на:						Укупан број ученика који наставу похађају на мађарском	Број ученика који наставу похађају на мађарском, а нису се изјаснили као Мађари
		мађарском језику	српском језику	словачком језику	румунском језику	русинском језику	хрватском језику		
Укупно	19.435	15.516	3.894	3	3	16	3	16.168	652

	Број ученика Румуна који наставу похађају на:	Укупан број	Број ученика који

	Укупно ученика Румуна	мађарском језику	српском језику	словачком језику	румунском језику	русином језику	хрватском језику	ученика који наставу похађају на румунском	наставу похађају на румунском, а нису се изјаснили као Румуни
Укупно	2.008	0	916	0	1.092	0	0	1.258	166

	Укупно ученика Русина	Број ученика Русина који наставу похађају на:						Укупан број ученика који наставу похађају на русинском	Број ученика који наставу похађају на русинском, а нису се изјаснили као Русини
		мађарском језику	српском језику	словачком језику	румунском језику	русином језику	хрватском језику		
Укупно	1.010	0	562	2	0	446	0	523	77

	Укупно ученика Словака	Број ученика Словака који наставу похађају на:						Укупан број ученика који наставу похађају на словачком	Број ученика који наставу похађају на словачком, а нису се изјаснили као Словаци
		мађарском језику	српском језику	словачком језику	румунском језику	русином језику	хрватском језику		
Укупно	4.167	16	1.085	3.062	0	4	0	3.178	116

	Укупно ученика Хрвата	Број ученика Хрвата који наставу похађају на:						Укупан број ученика који наставу похађају на хрватском	Број ученика који наставу похађају на хрватском, а нису се изјаснили као Хрвати
		мађарском језику	српском језику	словачком језику	румунском језику	русином језику	хрватском језику		
Укупно	3.394	25	3.052	3	0	3	311	319	8

74. Покрајински секретаријат за образовање АП Војводине поднео је предлог да се у Правилник о наставном плану и програму за други циклус основног образовања и васпитања уврсте сви мањински језици који се налазе у службеној употреби – као страни језик обавезни изборни наставни предмет. Предлог је упућен министру просвете на одобравање. Такође је поднет предлог за увођење наставног предмета Језик друштвене средине у листу изборних наставних предмета у првом и другом циклусу основног образовања и васпитања са предлозима наставних програма, како би се ученицима који живе на простору где живи велики број припадника националних мањина и у одељењима у којима се настава реализује на српском језику омогућило учење мањинских језика.

75. На нивоу средње школе постоји, такође, могућност учења мањинских језика. Доње табеле садрже податке о националној припадности ученика који средњу школу у целини похађају на појединим мањинским језицима на територији АП Војводине у школској 2009/2010. години.

Национални састав ученика средњих школа који наставу у целини похађају на појединим мањинским језицима, у школској 2009/2010. години

МАЂАРСКИ НАСТАВНИ ЈЕЗИК																			
Срби	Црногорци	Мађари	Словаци	Румуни	Русини	Хрвати	Буњевци	Шокци	Роми	Албанци	Украјинци	Македонци	Словенци	Немци	Чеси	Бошњаци	Југословени	Остали	УКУПНО
37	0	6.406	1	0	1	21	6	0	22	1	0	1	2	1	0	0	28	52	6.579

РУМУНСКИ НАСТАВНИ ЈЕЗИК																			
Срби	Црногорци	Мађари	Словаци	Румуни	Русини	Хрвати	Буњевци	Шокци	Роми	Албанци	Украјинци	Македонци	Словенци	Немци	Чеси	Бошњаци	Југословени	Остали	УКУПНО
0	0	0	0	240	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	240

РУСИНСКИ НАСТАВНИ ЈЕЗИК																			
Срби	Црногорци	Мађари	Словаци	Румуни	Русини	Хрвати	Буњевци	Шокци	Роми	Албанци	Украјинци	Македонци	Словенци	Немци	Чеси	Бошњаци	Југословени	Остали	УКУПНО
4	1	1	0	1	55	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	63

СЛОВАЧКИ НАСТАВНИ ЈЕЗИК																			
--------------------------------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Срби	Црногорци	Мађари	Словаци	Румуни	Русини	Хрвати	Буњевци	Шокци	Роми	Албанци	Украјинци	Македонци	Словенци	Немци	Чеси	Бошњаци	Југословени	Остали	УКУПНО
2	0	0	338	0	1	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	345

ХРВАТСКИ НАСТАВНИ ЈЕЗИК																			
Срби	Црногорци	Мађари	Словаци	Румуни	Русини	Хрвати	Буњевци	Шокци	Роми	Албанци	Украјинци	Македонци	Словенци	Немци	Чеси	Бошњаци	Југословени	Остали	УКУПНО
2	0	0	0	0	0	59	4	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	3	69

76. У Републици Србији постоји могућност учења немачког језика као страног језика у основним и средњим школама. Немачки језик, као први страни језик у Србији, уведен је у образовни систем још 1808. године. У зависности од економско-политичке ситуације у земљи, немачки језик је имао различит статус у образовним установама – од изучавања као првог или другог страног језика, до укидања у периоду после Другог светског рата. Данас се немачки језик учи у основним и средњим школама као први или други страни језик. Према подацима Министарства просвете, у централној Србији тренутно тај језик у основним и средњим школама учи око 5% ученика. Илустрације ради, у доњој табели садржани су подаци о броју ученика основних школа, који су учили немачки језик као страни језик, у школској 2007/2008. години.

Р а з р е д	Укупан број ученика	Немачки језик	
		СВЕГА	%
1. РАЗРЕД	52.591	586	1,11
2. РАЗРЕД	50.271	824	1,64
3. РАЗРЕД	51.398	901	1,75
4. РАЗРЕД	56.910	879	1,54
УКУПНО	211.170	3190	1,51
5. РАЗРЕД	57.896	5.424	9,37
6. РАЗРЕД	58.455	3.110	5,32
7. РАЗРЕД	58.310	2.728	4,68
8. РАЗРЕД	58.416	2.316	3,96
	233.077	13.578	5,83

УКУПНО			
---------------	--	--	--

77. Према подацима Покрајинског секретаријата за образовање АП Војводине, у основним школама на територији АП Војводине немачки језик, као први и други страни језик учи следећи број ученика:

Школска година	Број локалних самоуправа	Број школа	Број учника
2006/2007.	36	141	25.131
2007/2008.	40	227	33.084
2008/2009.	41	231	42.011

78. Доња табела садржи број ученика средњих школа на територији АП Војводине, који се определио да учи немачки језик као страни језик у школској 2009/2010. години.

Изучавање немачког језика	Број ученика у трогодишњем образовању	Број ученика у четворогодишњем образовању	Укупно
Први страни језик	1.853	4.308	6.161
Други страни језик	500	9.902	10.402
Укупно	2.353	14.210	16.563

3.1.8. Унапређење проучавања и истраживања мањинских језика на универзитетима

79. Подаци о пракси проучавања и истраживања мањинских језика на универзитетима садржани су у одељку 3.2 и одељку 4.1.6. Извештаја.

3.1.9. Унапређење транснационалне размене

80. Како је наведено у одељку 4.1.9. Првог периодичног извештаја о примени Повеље, унапређење одговарајућих облика транснационалне размене у областима друштвеног живота о којима говори Повеља, регулисано је одредбама Устава Републике Србије, законима и одредбама међународних уговора који регулишу заштиту националних мањина. Република Србија је уговорница неколико билатералних споразума о заштити националних мањина, као и неколико споразума о сарадњи у области образовања, културе и другим областима, који садрже и одредбе од значаја за транснационалну сарадњу у областима друштвеног живота у којима се употребљава мањински језик.
81. У периоду након првог циклуса мониторинга примене Повеље, реактивиран је рад међувладиних мешовитих комисија, односно одбора за мањине са Мађарском и Хрватском, основаних у складу са споразумима о заштити права српске националне мањине у овим државама и мађарске, односно хрватске мањине у Србији. Трећа седница Међувладине мешовита комисија за

мањине са Мађарском одржана је 21. и 22. маја 2009. године у Новом Саду, а Трећа седница међувладиног Мешовитог одбора за мањине са Републиком Хрватском одржана је 14. и 15. октобра 2009. године у Београду и Суботици. Обе ове седнице биле су посвећене разматрању текућих и актуелних питања која се односе на српску мањину у Мађарској и Хрватској, односно мађарску и хрватску мањину у Србији, сагледавању испуњења обавеза које проистичу из поменутих споразума, релаизацији препорука усвојених на претходним седницама и давању нових препоруке владама уговорних страна у вези са спровођењем споразума. Четврта седница међувладиног Мешовитог одбора за мањине, који прати спровођење одредаба Споразума између Републике Србије и Републике Хрватске о заштити права мањина, одржана је 17. и 18. јуна 2010. године у Загребу, односно Вуковару. Поред разматрања реализације препорука са претходне седнице и утврђивања нових, на тој седници је било речи и о актуелној ситуацији у двома мањинским заједницама. Прва седница Међувладине мешовите комисије за мањине са Румунијом одржана је 23. новембра 2009. године у Букурешту (Румунија). На тој седници је усаглашен и потписан текст Правилника о раду Комисије, као и текст Записника са Прве седнице. Договорено је да се на следећој седници анализира степен испуњења обавеза које су обе државе преузеле у погледу заштите мањинских права, као и да се усвоје конкретне препоруке у циљу унапређења испуњења тих обавеза. У наредном периоду очекује се, такође, и одржавање прве седнице Међувладине мешовите комисије са Македонијом.

82. Средином 2009. године Народна скупштина Републике Србије потврдила је, као правни следбеник државне заједнице СЦГ, Споразум између Савета министара Србије и Црне Горе и Владе Републике Мађарске о сарадњи у области образовања, науке, културе, омладине и спорта, који је потписан 13. марта 2006. године. У члану 2 тог споразума предвиђено је да ће уговорне стране нарочито водити рачуна о подршци институција и научних радника који се баве језиком, историјом, културом и уметношћу друге уговорне стране, као и о језичком и стручном образовању и усавршавању преводилаца. Након ступања на снагу тог споразума, 5. јуна 2009. године, Министарство за образовање и културу Републике Мађарске доставило је, 18. фебруара 2010. године, свој нацрт Програма сарадње у области културе између Министарства за образовање и културу Републике Мађарске и Министарства културе Републике Србије за период 2010-2011. године. У наредном периоду ће се усагласити текстови Програма, које ће потписати министри културе две земље. Програмом ће се ближе одредити акције и активности у свим областима културе и финансијски услови за њихову реализацију. И поред непостојања програма, сарадња са Мађарском у области културе одвија се у свим областима.
83. На основу Споразума између Савезне владе Савезне Републике Југославије и Владе Републике Македоније у области образовања, културе и спорта, потписаног 1997. године, а који је ступио на снагу 1998. године, 22. јула

2009. године потписан је Програм сарадње у области културе између Министарства културе Републике Србије и Министарства културе Републике Македоније за 2009, 2010. и 2011. годину. Програмом је предвиђена сарадња у различитим областима културе (музика, позориште, ликовна уметност, културна баштина, архиви и библиотеке, књижевност и издавачка делатност, филм, средства јавног информисања). У протеклом периоду реализовано је неколико значајних акција (Дани културе Србије у Македонији, новембра 2009. године) а посебно треба истаћи непосредну сарадњу позоришта из две земље.
84. На основу Споразума између Савезне владе Савезне Републике Југославије и Владе Словачке Републике о сарадњи у области културе, образовања, науке и спорта, потписаног 1996. године, а који је ступио на снагу исте године, потписан је 26. фебруара 2010. године Програм сарадње између Министарства културе Републике Србије и Министарства културе Словачке Републике у области културе за период 2010-2013. године. Тим програмом је предвиђена сарадња у различитим областима културе и уметности. Посебна пажња се поклања учешћу музичких и позоришних ансамбала на међународним музичким и позоришним фестивалима који се одржавају у две земље, непосредној сарадњи музеја и галерија, заштити споменика културе, сарадњи у области књижевности и издавачке делатности, сарадњи библиотека, сарадњи у области филма.
85. Програм сарадње у области културе између Министарства културе Републике Србије и Министарства културе и туризма Украјине за 2009, 2010. и 2011. годину, потписан је у Кијеву, 7. априла 2009. године. На основу овог Програма реализовани су Дани културе Србије у Украјини априла 2009. године, а на манифестацији су учествовали и представници украјинске националне мањине у Србији.
86. Споразум између Савезне владе Савезне Републике Југославије и Владе Републике Хрватске о сарадњи у области културе и просвете потписан је 2002. године, а ступио је на снагу 2003. године. Марта 2003. године, Министарство спољних послова започело је процедуру за израду Програма сарадње у области образовања, културе и спорта између Савета министара Србије и Црне Горе и Владе Републике Хрватске за 2004-2006. годину. Министарство културе је у два наврата доставило своје прилоге, примедбе и сугестије на предложени документ. Хрватска страна није показала интерес да се настави са програмирањем. Сарадња са Хрватском у области савременог стваралаштва задовољавајућа је, и поред чињенице да није закључен Програм сарадње у области културе и образовања. Након демократских промена у Републици Србији, од 2000. године, приметно је веће присуство ансамбала и уметника двеју земаља, а највећи обим сарадње остварили су позоришни ансамбли из обе земље.

3.1.10. Уклањање неповољног третмана употребе мањинских језика и усвајање посебних мера у корист мањинских језика

87. Правни основ за уклањање неоправданог угрожавања, искључивања, ограничавања или неповољног третмана који би се односио на употребу мањинских језика и који би имао циљ да обесхрабри или доведе у питање његово одржавање и развој садржано је у Уставним одредбама о једнакости, као и у одредбама закона којима се правно штити употреба и право на употребу мањинских језика, што је било садржано у одељку 3.4. Првог периодичног извештаја о примени Повеље. У периоду након првог циклуса мониторинга примене Повеље, Народна скупштина Републике Србије донела је 2009. године Закон о забрани дискриминације, чиме је створен општи антидискриминациони нормативни и институционални оквир који на јединствен начин уређује област антидискриминације на једном месту и на целовит начин. Закон о забрани дискриминације, као општи закон, утврђује општу дефиницију дискриминације и афирмативне акције; утврђује дефиниције дискриминације према одређеним категоријама лица и у одређеним случајевима; предвиђа облике дискриминације; предвиђа посебан орган или тело које координира акције у вези са забраном дискриминације и које има различите могућности према органима и лицима која крше забрану дискриминације; предвиђа посебан грађански поступак за заштиту од дискриминације, утврђује прекршајну одговорност и предвиђа прекршаје за дискриминаторско понашање, а решава и друга питања која би, као општи оквир, требало да пружи довољно институционалних гаранција за спречавање дискриминације. Надзор над његовим спровођењем врши министарство надлежно за људска и мањинска права. Доношење тог закона не представља препреку да се убудуће доносе и посебни закони у овој области јер општи антидискриминациони закон обезбеђује јединствену и ефикасну системску гаранцију за спречавање дискриминације, до евентуалног доношења других закона и регулатива за посебне области и за посебне категорије лица. У том смислу, законско установљење независног и непристрасног тела за заштиту равноправности - Повереник за заштиту равноправности, има нарочит значај, јер управо оно треба да подстакне и обезбеди будући развој законодавства у овој области. Повереник за заштиту равноправности прима и разматра притужбе због повреда одредаба Закона и изриче мере. Поверенику је дата и активна легитимација, односно, он има право да подноси тужбе. Ово независно тело би требало да има улогу координатора у установљавању будућег уједначеног система забране дискриминације. Пошто су у буџету за 2010. годину обезбеђена потребна финансијска средства за рад Повереника и његове стручне службе, као и за спровођење његових надлежности, створене су материјалне претпоставке за његов рад. Народна скупштина Републике Србије изабрала је 5. маја 2010. године Повереника за заштиту равноправности.
88. Закон о забрани дискриминације је као тежак облик дискриминације квалификовао изазивање и подстицање неравноправности, мржње и

нетрпељивости и по основу мањинских језика, што има за последицу покретање поступка процесуирања и изрицања санкција одговорним субјектима, примерених тежини облика учињене дискриминације. Тешки облици дискриминације одређени су с обзиром на функцију оног ко врши или путем кога се врши дискриминација – јавна функција (орган јавне власти или у поступку пред органом јавне власти и начина на који се врши акт дискриминације (преко јавних гласила). Закон је заштиту мањинских језика ставио у шири контекст забране дискриминације националних мањина и њихових припадника на основу националне припадности, етничког порекла, верских уверења и језика. Законски основ забране дискриминације јесте начело једнакости јер дискриминација постоји онда када су грађани стављени у неједнак положај услед неког личног својства, у овом случају језика. Законом је утврђено да сви уживају једнак положај и једнаку правну заштиту, без обзира на њихова лична својства.

89. У одељку 4.1.10.2. Првог периодичног извештаја о примени Повеље, као посебан пример усвајања мера у корист мањинских језика, које би имале за циљ унапређење једнакости између оних који користе ове језике и остатка становништва или које узимају у обзир њихове специфичне услове, наведене су мере увођења тзв. ромских асистената у наставни процес. У међувремену, ова мера је постала је системска, јер нови Закон о основама система образовања и васпитања предвиђа постојање педагошког асистента у школи, чији је задатак пружање помоћи и додатне подршке деци и ученицима, у складу са њиховим потребама, као и помоћ наставницима, васпитачима и стручним сарадницима у циљу унапређивања њиховог рада са децом и ученицима којима је потребна додатна образовна подршка. За рад са ученицима ромске националности којима је потребна додатна подршка и помоћ ангажован је 61 педагошки асистент у основним школама у 28 јединица локалне самоуправе (Алексинач, Алибунар, Бачка Паланка, Бела Паланка, Београд, Беочин, Бор, Бујановац, Ваљево, Вадичин Хан, Врање, Јагодина, Кикинда, Костолац, Коцељева, Крагујевац, Краљево, Крушевац, Лесковац, Мол, Ниш, Нови Сад, Оџаци, Прокупље, Суботица, Сурдулица, Чуруг и Шабац). Од наредне школске године, планира се ангажовање још 128 педагошких асистената у 80 основних школа и 48 предшколских установа на територији Републике Србије.

3.1.11. Унапређење међусобног разумевања између свих језичких група

90. У периоду након првог циклуса мониторинга примене Повеље, донесени су закони којима се подстиче дух толеранције и међукултурни дијалог (видети одељак 2.1.1.) између свих језичких група, који доприноси унапређењу узајамног поштовања, разумевања и сарадње међу свим људима који живе на територији Републике Србије, без обзира на њихов етнички, културни, језички или верски идентитет. Активности на унапређењу међусобног разумевања између свих језичких група садржани су у одељку 3.3.4. Извештаја.

3.1.12. Саветодавна тела

91. Национални савети националних мањина, према уставним и законским решењима, посебна су тела која су надлежна и да саветују власти у погледу мањинских језика. Надлежности националних савета националних мањина садржани су у одељку 2.2.2. Извештаја. Председници националних савета националних мањина чланови су Савета Републике Србије за националне мањине, који се, између осталог, стара о очувању, унапређењу и заштити језичких и културних посебности припадника националних мањина у Републици Србији (видети одељак 2.1.1.)

3.2. Информације о примени Повеље на мањинске језике за које нису преузете обавезе из Дела III Повеље

92. Република Србија је у Првом периодичном извештају о примени Повеље прецизирала да су мањински језици у Републици Србији: албански, босански, бугарски, влашки, мађарски, македонски, немачки, ромски, румунски, русински, словачки, украјински, хрватски и чешки, као и да се према буњевачком односи као према мањинском језику, све док стандардизација није услов за примену појединих мера. Имајући у виду да је Република Србија преузела из Дела III Повеље обавезе у погледу албанског, босанског, бугарског, мађарског, ромског, румунског, русинског, словачког, украјинског и хрватског језика, неопходно је сагледати податке о стању осталих мањинских језика, укључујући и буњевачки, према коме је у консултацијама са говорницима тог језика одлучила да се односи као према мањинском језику Дела II Повеље.

3.2.1. Буњевачки говор

93. Буњевачки говор није у службеној употреби ни у једној јединици локалне самоуправе зато што није још стандардизован.
94. Према информацијама добијеним од Националног савета буњевачке националне мањине, процес стандардизације је у току, а озбиљније је започет 2009. године реализацијом пројекта израде граматике буњевачког језика, у који су укључени, поред Националног савета и Филозофски факултет у Новом Саду и Балканолошки институти САНУ из Београда. Након извршених теренских истраживања буњевачког говора у Суботици, Сомбору и околини ова два града, која Буњевци сматрају својим културним и историјским центром, прикупљена је велика документарна грађа. Предвиђено је да пројекат буде завршен 2012. године, након чега би уследила израда граматике и правописа буњевачког језика, а затим и ратификација буњевачког језика као стандардног језика буњевачке националне мањине.

95. Иако буњевачки није стандардизован, Република Србија мерама у појединим областима у којима стандардизација језика није услов за његову примену, охрабрује или олакшава његову употребу.
96. Предшколско образовање на буњевачком говору не изводи се ни у једној предшколској установи или школи у Републици Србији. Према подацима Покрајинског секретаријата за образовање АП Војводине, на територији АП Војводине, у две локалне самоуправе, Суботици и Сомбору, има укупно 87 деце предшколског узраста буњевачке националности. Од тог броја, за 83 детета предшколски васпитно-образовни рад организован је на српском језику, за 2 детета на хрватском и за 2 детета двојезично, на српском и мађарском језику. У основним и средњим школама не изводи се целокупна настава на буњевачком говору. У основним школама у Суботици, а од школске 2009/2010. године и у једној основној школи у Сомбору, изучава се предмет Буњевачки говор с елементима националне културе. Доња табела садржи број ученика који изучава тај предмет.

Школска година	Број локалних самоуправа	Број школа	Број ученика
2007/2008	1	9	81
2008/2009	1	10	138
2009/2010	2	12	171

97. Доња табела садржи број ученика припадника буњевачке националне мањине који похађа основну школу на територији АП Војводине.

Ниво образовања	Школска година		
	2006/2007	2007/2008	2008/2009
Основно	926	908	933

98. Према подацима Покрајинског секретаријата за образовање АП Војводине, за учење Буњевачког говора са елементима националне културе у школској 2009/2010. години није организована настава у средњим школама, с обзиром на то да се ученици нису изјаснили за ту могућност. Доња табела садржи број ученика припадника буњевачке националне мањине који похађа средњу школу на територији АП Војводине:

Ниво образовања	Школска година		
	2006/2007	2007/2008	2008/2009
Средње	402	344	403

99. Буњевачки говор у сфери јавног информисања у Републици Србији заступљен је у радио програму. Поред емитовања програма у оквиру Јавног радиодифузног сервиса Војводине, на Радио Новом Саду, на буњевачком се емитују и полчасовни програм, једанпут недељно, на Радију Тренд из

Бачке Тополе, Радију Суботици и Радију Сомбор. На конкурс за суфинансирање пројекта/програма у области јавног информисања на мањинским језицима, Министарство културе – Сектор за медије доделило је 2007. године 257.000,00 динара за радио емисију *Буњевачка рич*. Национални савет буњевачке националне мањине оснивач је Новинско издавачке установе „Буњевачки информативни центар“ у Суботици, која издаје информативно-политички месечник буњевачке националне мањине *Буњевачке новине* и дечији подлистак *Тандрчак*, који се пишу на штокавско икавском дијалекту, односно говору, док се језик не стандардизује. Покрајински секретаријат за информације АП Војводине финансијски даје подршку излажењу ових штампаних медија, а податке о субвенцијама садржи доња табела.

Лист	Субвенција
<i>Буњевачке новине</i>	14.634.000,00
<i>Тандрчак</i>	4.549.000,00

100. Министарство културе суфинасирало је 2008. године и периодичне публикације на буњевачком - *Буњевачки календар за 2009. годину (алманах)*, са 150.000,00 динара. „Буњевачки информативни центар“ главни је издавач књига на буњевачком. Током 2008. и 2009. године издао је 5 књига, од којих једну у сарадњи са Матицом српском. Издавачка делатност на буњевачком суфинансира се средствима из републичког и покрајинског буџета на основу конкурса. Примери таквог финансирања садржани су у доњим табелама:

Додељена средства Министарства културе за пројекте/програме који својим квалитетом доприносе развоју и презентацији уметности и културе националних мањина у области издавачке делатности

Корисник	Пројекат	Одобрена средства
Буњевачка матица, Суботица	<i>Дида, приповидај ми</i>	80.000,00
НИУ Буњевачки информативни центар, Суботица	Књига за децу <i>Тандрчак и његово благо 2</i>	150.000,00

Додељена средства Покрајинског секретаријата за културу АП Војводине за објављивања књига на буњевачком

Издавач	Аутор и наслов издња	Одобрена средства
Матица српска, Нови Сад	Драгољуб Петровић, <i>Речник бачких Буњеваца</i>	40.000,00
Буњевачка матица, Суботица	Група аутора, <i>Липота наших ричи</i> Тамара Баић, <i>Музичка баитина Буњеваца</i>	35.000,00 50.000,00
НИУ Буњевачки информативни центар, Суботица	Габријела Диклић, <i>Снаш Ката на мргињу</i> Марија Хорват, <i>Промјаја кроз пенциере врмена</i> Саша Марковић, <i>Политичка историја Буњеваца 1918-1941</i>	50.000,00 34.000,00 20.000,00

101. За неговање језика и културе коју представља, значајне су културне манифестације говорника тих језика. Културне манифестације у вези са буњевачким суфинансирају се на основу конкурса из републичког и покрајинског буџета. Примере таквог финансирања садрже доње табеле:

Додељена средства Министарства културе за пројекте/програме који својим квалитетом доприносе развоју и презентацији уметности и културе националних мањина за одржавање културних манифестација у вези са буњевачким

Корисник	Пројекат	Одобрена средства
УГ „Буњевачко коло“, Сомбор	Дужионица 2007,2008	270.000,00
КУД „Буњевка“, Суботица	9, 10 и 11. фестивал буњевачког народног стваралаштва	310.000,00
Буњевачка матица, Суботица	„Буњевачка липа рич“, 1. и 2. смотре књижевног стваралаштва маладих на буњевачком	100.000,00

Додељена средства Покрајинског секретаријата за културу АП Војводине за одржавање културних манифестација у вези са буњевачким

Место	Корисник	Намена	Износ
Сомбор	Удружење грађана „Буњевачко коло“	Дужијанца 2007. и 2008.	250.000,00
Суботица	КУД „Буњевка“	9,10. и 11. фестивал буњевачког народног стваралаштва	245.000,00
Суботица	Буњевачка матица	Вечери уторком	45.000,00

3.2.2. Влашки језик

102. Влашки језик није у службеној употреби ни у једној јединици локалне самоуправе зато што није још стандардизован. Иако међу говорницима тог језика нема сагласности о стандардизацији језика, према обавештењу добијеном од Удружења грађана „Заједница Влаха П. Матејић“, то удружење је 2008. године покренуло иницијативу за стандардизацију влашког писма и формирало иницијативни одбор о чему су обавестили државне органе Републике Србије.
103. Будући да влашки језик није стандардизован, на том језику нема ни на једном нивоу образовања припадника влашке националне мањине. У основним и средњим школама не изучава се предмет Влашки језик са елементима националне културе. Национални савет влашке националне мањине, као носилац културне аутономије и носилац иницијативе за образовање на матерњем језику, утврдио је својим статутом румунски језик за матерњи језик те националне мањине и упитио Министарству просвете захтев за увођење у наставу предмета Румунски језик са елементима националне културе, иако, према тврдњама самог Националног савета, преко 98% говорника влашког језика не разуме нити говори румунски језик.

104. И поред тога што влашки језик није стандардизован, постоје извесне мере државе којима се охрабрује или олакшава употреба влашког језика у области јавног информисања и културе. Министарство културе је на конкурсима за суфинансирање пројеката/програма у области јавног информисања на мањинским језицима, доделило средства за пројекте на влашком језику, садржане у доњој табели.

Подносилац пројекта	Назив пројекта	Одобрена средства
РТВ Зајечар, Зајечар	ТВ журнал на влашком	357.000,00
Радио Магнум, Зајечар	<i>Да се не заборави</i> – информативни програм на влашком и серијал емисија о животу и обичајима Влаха	480.000,00
ЗА Медиа, Зајечар	Серијал ТВ емисија на влашком и румунском језику	641.250,00
Радио Ђердап, Кладово	Buna zia prieteni – aici radio Djerdap	409.000,00
РТВ Кладово, Кладово	<i>Живот и обичаји Влаха у Кључу</i>	742.600,00
СТВ Неготин, Неготин	СТВ вести на влашком језику	387.600,00
РТВ Крајина, Неготин	Програм на влашком језику – документарне репортаже	400.000,00
	Информативни програм на влашком	276.000,00

105. Министарство културе суфинансирало је и три пројекта који својим квалитетом доприносе развоју и презентацији уметности и културе говорника влашког језика. На основу конкурса, средства су одобрена за суфинансирање пројеката, садржаних у доњој табели.

Корисник	Пројекат	Одобрена средства
Паун ес Дурлић Фонд „Балканкулт фондација“, Београд	<i>Последњи орфеји Балкана</i> , Сакупљање, обрада и двојезично публиковање влашког усменог и музичког стваралаштва	160.000,00
Национални савет влашке националне мањине, Бор	Muma Paduri	340.000,00
КУД Извор, Лазница	Привег и рајска срећа – сачувано од заборава	80.000,00

3.2.3. Македонски језик

106. Македонски језик није у службеној употреби ни у једној јединици локалне самоуправе, јер на територији Републике Србије не постоји јединица локалне самоуправе у којој број припадника македонске националне мањине достиже 15% од укупног броја становника према последњем попису становништва, што представља услов за обавезно увођење у равноправну службену употребу мањинског језика и писма, сагласно Закону о заштити

права и слобода националних мањина (члан 11 став 2), односно измењеном и допуњеном Закону о службеној употреби језика и писама (члан 11 став 2). Међутим, на основу одредаба Одлуке о ближем уређивању појединих питања службене употребе језика и писама националних мањина на територији АП Војводине, које прописују да ће се језик и писмо националне мањине увести у службену употребу у насељу или месној заједници у јединици локалне самоуправе у којој тај језик и писмо није у службеној употреби на целој територији, уколико проценат припадника одређене националне мањине, према резултатима последњег пописа становништва, достиже 25% од укупног броја становника насеља или месне заједнице, македонски језик уведен је у службену употребу у Панчеву, на територији насељеног места Јабука и Пландишту, на територији насељеног места Дужине. Иако је то за Удружење Македонаца јужнобанатског округа „Вардар“ из Панчева изванредно напредак, оно стоји на становишту да су се приликом доношења одлука о увођењу језика у службену употребу, локалне самоуправе руководиле искључиво квантитативним принципом бројева (законски праг од 25%) „а да при том нису узете у обзир потребе македонске заједнице из суседних села и на нивоу целе општине, да ужива, негује и развија право коришћења матерњег језика у јавном животу. То за последицу има да свега 38,91% припадника македонске заједнице у Панчеву ужива право службене употребе македонског језика и писама, док већи део (61,8%), у истом граду, остаје без овог бенефита“.

107. У образовном систему Републике Србије, на предшколском нивоу, у основним и средњим школама нема организоване наставе на македонском језику. Изучавање предмета Македонски језик са елементима националне културе у основним и средњим школама није организовано, јер према информацијама Покрајинског секретаријата за образовање није било захтева ученика у том смислу. Број ученика македонске националности који похађа основне и средње школе на територији АП Војводине садржан је у доњој табели:

Ниво образовања	Школска година		
	2006/2007	2007/2008	2008/2009
Основно	696	755	682
Средње	301	291	308

108. Национални савет македонске националне мањине израдио је наставне планове и програме за македонски језик са елементима националне културе, за наставу од првог до четвртог разреда основне школе. По добијању позитивног мишљења Министарства просвете, настава македонског језика са елементима националне културе биће уведена у основне школе у насељеним местима где живи већи број припадника македонске националне мањине (Јабука, Качарево, Пландиште, Хајдучица, Гудурица), ако ученици буду показали интересовање за похађање наведеног предмета. Македонски

језик се изучава на три факултета у Републици Србији. На Филолошком факултету у Београду, Катедри за српски језик са јужнословенским језицима, македонски језик изучава се као изборни предмет. Изучавање је организовано на нивоу лектората, а одвија се на трећој години у трајању два семестра. Македонски језик у школској 2009/2010. години уписало је 10 студената. На Филозофском факултету у Новом Саду, македонски језик изучава се као изборни предмет на Одсеку за српски језик, Одсеку за српску књижевност и Одсеку за руски језик и књижевност. Предмет се уписује на четворој години студија и траје два семестра. Школске 2009/2010. године македонски језик уписало је на сва три одсека 57 студената. На Филозофском факултету у Нишу, македонски језик изучава се као изборни предмет на Студијском програму Србистике (српски језик и српска књижевност). Предмет се уписује на првој години студија и траје два семестра. Школске 2009/2010. године македонски језик уписало је 48 студената.

109. Македонски језик је у сфери јавног информисања у Републици Србији заступљен у електронским и штампаним медијима. Осим полчасовних емисија које се емитују једном недељно на Јавном радиодифузног сервису Војводине, Радио Новом Саду и РТВ Војводини, ТВ Панчево емитује полчасовни програм на македонском језику, једном недељно. Национални савет македонске националне мањине оснивач је Македонског информативног и издавачког центра који је издавач месечника *Македонска виделина*, који садржи и подлистак за децу *Суница (Дуга)*. Субвенције Покрајинског секретаријата за информације АП Војводине за овај лист износиле су 12.490.000,00 динара. Министарство културе суфинасирало је 2008. године и периодичне публикације из области уметности и културе на македонском језику. Са 50.000,00 динара суфинансиран је часопис за књижевност, уметност и културу *Видело*, који издаје Македонски издавачки информативни и културни центар. Овај центар је и главни издавач књига на македонском језику, који поред књига на македонском језику, издаје и преводе књига македонских аутора на српски језик и српских аутора на македонски језик. У претходне две године изадо је пет књига.
110. За неговање језика и културе коју представља, значајне су културне манифестације говорника тих језика. Културне манифестације у вези са македонским језиком суфинансирају се на основу конкурса из републичког и покрајинског буџета. Примере таквог финансирања садрже доње табеле:

Додељена средства Министарства културе за пројекте/програме који својим квалитетом доприносе развоју и презентацији уметности и културе националних мањина за одржавање културних манифестација у вези са македонским језиком

Корисник	Пројекат	Одобрена средства
Удружење грађана македонске националне мањине јужнобачког округа „Кирил и Методије“, Нови	Дани македонске културе у Новом Саду	200.000,00

Сад		
Национални савет македонске националне мањине, Панчево	Денови на македонското творештво во Република Србија „Кон себе бо поход /Себи у походе	150.000,00
НИУ Македонски информативни и издавачки центар, Панчево	Други дани македонског стваралаштва у Србији „Себи у походе“	450.000,00

**Додељена средства Покрајинског секретаријата за културу
АП Војводине за одржавање културних манифестација
у вези са македонским језиком**

Место	Корисник	Намена	Износ
Јабука	Дом културе „Коста Рацин“	4, 5. и 6. дечији позоришни фестивал	80.000,00
Панчево	Национални савет македонске националне мањине	Дани македонског стваралаштва „Себи у походе“	105.000,00

3.2.4. Немачки језик

111. Немачки језик није у службеној употреби ни у једној јединици локалне самоуправе, јер не испуњава законске услове за обавезно увођење у равноправну службену употребу тог језика и писма, будући да на територији Републике не постоји јединица локалне самоуправе, односно на територији АП Војводине насељено место или месна заједница, на којој број припадника немачке националне мањине достиже 15%, односно 25 % укупног броја становника јединице локалне самоуправе, односно насељеног места или месне заједнице.

112. За децу предшколског узраста у једној предшколској установи у Суботици васпитно-образовни рад је организован двојезично, на српском и немачком језику.

Школска година	Број локалних самоуправа	Број предшколских установа	Број група	Број деце
2007/2008	1	1	1	22
2008/2009	1	1	2	43
2009/2010	1	1	2	50

113. Васпитно-образовни рад на немачком и мађарском језику спроводи се у једној предшколској установи у Суботици.

Школска година	Број локалних самоуправа	Број предшколских установа	Број група	Број деце
2007/2008	1	1	1	18
2008/2009	1	1	1	22
2009/2010	1	1	1	23

114. У основним и средњим школама у образовном систему Републике Србије не изводи се целокупна настава на немачком језику, нити се одвија настава предмета Немачки језик са елементима националне културе. Изучавање предмета Немачки језик са елементима националне културе у основним и средњим школама није организовано, с обзиром на то да се ученици за такву могућност нису изјаснили. Ипак, захваљујући чињеници да је немачки један од светских језика, он је присутан као један од страних језика у школама и на факултетима у Србији. То представља добру могућност за децу немачке националности да и у школи уче и усавршавају свој матерњи језик на часовима немачког језика као страног језика. Број ученика немачке националности који похађа основне и средње школе на територији АП Војводине садржан је у доњој табели:

Ниво образовања	Школска година		
	2006/2007	2007/2008	2008/2009
Основно	111	90	99
Средње	63	58	54

115. У Републици Србији, немачки језик и књижевност изучава се на Филолошком факултетеу у Београду, на Студијској групи за немачки језик и књижевност, Филозофском факултетеу у Новом Саду, на Студијској групи за немачки језик и књижевност и на Филолошком факултету у Кргујевцу, на Катедри за Германистику, Студијска група за немачки језик и књижевност. У доњој табели садржани су подаци о броју студената који студира немачки језик и књижевност на тим високошколским установама.

Школска година	Филолошки факултет у Београду	Филозофски факултет у Новом Саду	Филолошки факултет у Крагујевцу
2007/2008	384	231	27
2008/2009	375	254	30
2009/2010	306	248	30

116. Немачки језик је у сфери јавног информисања у Републици Србији заступљен у програму Радио Суботице, са 0,5 сати недељно, а у припреми је и програм на Радију Озаци, чија се реализација планира на недељном нивоу, у трајању до 2 сата. До марта 2010. године, ТВ Панонија из Новог Сада је у оквиру недељне емисије *Мултиетник*, емитовала и прилоге на немачком језику у сарадњи са Националним саветом немачке националне мањине. Сви прилози у оквиру ове емисије, објављивани су на мањинским језицима и титлом на српском језику, што доприноси упознавању већинског становништва са мањинским језицима и културама које они предстваљају.
117. Дани културе немачке националне мањине одржани су први пут у јуну 2008. године у Новом Саду, а затим у октобру исте године и у Суботици. Одржавање те манифестације подржало је Министарство културе са 200.000,00 динара, на основу конкурса за суфинансирање

пројеката/програма који својим квалитетом доприносе развоју и презентацији уметности и културе националних мањина. Покрајински секретаријат за културу АП Војводине на конкурсима подржао је следеће културне манифестације у вези са немачким језиком:

Место	Корисник	Намена	Износ
Сремски Карловци	Немачко удружење за добросуседске односе „Карловиц“	Скуп публициста	44.000,00
		Смотра рецитатора	20.000,00
		Две позоришне представе	80.000,00
Сремска Митровица	Немачки културни центар „Гете“	Неговање традиције и културе	50.000,00

3.2.5. Чешки језик

118. На територији општине Бела Црква у службеној употреби су, поред српског језика и ћириличног писма, мађарски, румунски и чешки језик и њихова писма. У последње три године, на територији општине Бела Црква није издат ниједан извод из матичних књига на српско-чешком обрасцу, нити је вођен управни поступак на чешком језику, јер није било захтева странака у том смислу. Слична ситуација је и у погледу употребе чешког језика у судовима. Иако су створени неопходни законски услови за остваривање права на употребу чешког језика, у пракси се ово право не остварује у потпуности због изостанка захтева од стране носилаца тог права. Матица чешка из Беле Цркве истиче да „припадници чешке националне заједнице нису у могућности да користе матерњи језик у судским и управним споровима, пре свега, због недостатка кадрова за обављање ових послова“

119. У основним и средњим школама у образовном систему Републике Србије не изводи се целокупна настава на чешком језику, нити се одвија настава предмета Чешки језик са елементима националне културе. Наставним планом и програмом за школску 2007/2008 годину, омогућено је увођење другог страног језика као изборног предмета, али како је Матица чешка истакла „припадници ове мањине сами нису могли да се изборе да чешки језик буде равноправан у основном образовању са осталим језицима који су у службеној употреби“, те очекује да ће по питању образовања на мањинском језику, али и у другим областима, ситуација бити побољшана, а захтеви говорника тог језика оснажени избором Националног савета чешке националне мањине. Број ученика чешке националности који похађа основне и средње школе на територији АП Војводине садржан је у доњој табели:

Ниво образовања	Школска година		
	2006/2007	2007/2008	2008/2009
Основно	133	120	104

Средње	38	46	51
--------	----	----	----

120. Чешки језик и књижевност изучава се у Републици Србији на Филолошком факултету у Београду, на Студијској групи за чешки језик и књижевност. Доња табела садржи број студената који студира тај језик.

Школска година	Уписаних студената на прву годину	Укупно студената на све 4 године
2007/2008	24	82
2008/2009	23	82
2009/2010	15	55

121. У сфери јавног информисања, чешки језик је заступљен само на Радију Бела Црква, са једносатним програмом недељно. Министарство културе – Сектор за медије је на конкурсима за суфинансирање пројеката/програма у области јавног информисања на мањинским језицима, доделило средства за пројекте на чешком језику, садржане у доњој табели.

Подносилац пројекта	Назив пројекта	Одобрена средства
Студио Луи – Радио сунце, Бела Црква	Покретање омладинског радио програма на чешком	120.000,00
ЈИП „БЦ инфо“, Бела Црква	Очување и афирмација чешког културног наслеђа у општини Бела Црква	253.346,00

122. Ради промоције и очувања чешког језика и културе коју представља, суфинансирају се и културне манифестације на основу конкурса из републичког и покрајинског буџета. Примере таквог финансирања садрже доње табеле:

Додељена средства Министарства културе за пројекте/програме који својим квалитетом доприносе развоју и презентацији уметности и културе националних мањина за одржавање културних манифестација у вези са чешким језиком

Корисник	Пројекат	Одобрена средства
Матица чешка, Бела Црква	Презентација монографије <i>Колонизација Чеха у Банату</i>	50.000,00
Радио Сунце Глас јужног Баната, Бела Црква	Причам ти причу	100.000,00
Чешка беседа, Крушчица	Смотра фолклора Чешке у Србији	50.000,00

Додељена средства Покрајинског секретаријата за културу АП Војводине за одржавање културних манифестација у вези са чешким језиком

Место	Корисник	Намена	Износ
Бела Црква	КПУ Чеси јужног Баната	Дани чешке културе	128.000,00
Бела Црква	Школа Плус „Доситеј Обрадовић“	Народно стваралаштво Чеха у јужном Банату	35.000,00

3.3. Активности на спровођењу бокс-препука Комитета експерата у вези са чланом 7 Повеље

123. У Извештају о примени Повеље у првом извештајном циклусу, Комитет експерата је утврдио пет бокс-препука у вези са чланом 7 Повеље. Наредни ставови садрже информације о активностима које је држава предузела ради њиховог спровођења.

3.3.1. Информација о практичној употреби чешког језика у административној управи и општинском суду у Белој Цркви

Комитет експерата подстиче органе у Србији да предузму мере како би се олакшала практична употреба чешког у административној управи и Општинском суду у Белој Цркви.

124. Статутом Општине Бела Црква утврђено је да је на територији општине у службеној употреби и чешки језик и писмо. Службена употреба језика и писма националних мањина подразумева нарочито: коришћење мањинских језика у управном и судском поступку и вођење управног поступка и судског поступка на мањинском језику, употребу мањинског језика у комуникацији органа са јавним овлашћењима са грађанима; издавање јавних исправа и вођење службених евиденција и збирки личних података на мањинским језицима и прихватање тих исправа на тим језицима као пуноважних, употреба језика на гласачким листићима и бирачком материјалу, употреба језика у раду представничких тела. Осим тога, запослени у органу који издаје јавну исправу дужан је да укаже припаднику националне мањине на његово право да тражи да му се јавна исправа изда двојезично – на српском језику и на мањинском језику и писму, на двојезично одштампаном обрасцу. Сведочанства о стеченом образовању, кад је настава извођена на мањинском језику, друге јавне исправе, као и друге исправе које су од интереса за остваривање законом и другим прописима утврђених права грађана, а које се издају на основу евиденција, на захтев припадника националне мањине, издају се и на његовом језику. Обрасци јавних исправа, као и обрасци евиденција за потребе подручја на којима су у службеној употреби мањински језици, штампају се двојезично, на српском и на мањинском језику који је језик у службеној употреби. Припадник националне мањине има право да му се обезбеди усмени, односно писмени одговор на језику на којем се обратио органу. Према томе, увођењем чешког језика и писма у службену употребу на територији општине Бела Црква, остварене су претпоставке да грађани могу користити сва своја права која из тога произилазе, али до сада није постојала од стране грађана општине Бела Црква – припадника чешке националне заједнице, заинтересованост за конкретну реализацију тога установљеног права. У општинској управи и припадајућим месним канцеларијама извршен је управни надзор у вези са службеном употребом језика и писама, те су следом тога, на местима где су примећене неправилности, издата решења

ради отклањања истих. Влада АП Војводине разматрала је, јуна 2010. године, Информацију о спровођењу Покрајинске скупштинске одлуке о вишејезичним обрасцима извода из матичних књига и о начину уписа у исте, и том приликом донела закључке којима се, између осталаог, задужује Покрајински секретаријат за прописе, управу и националне мањине да континуирано врши надзор примене наведене одлуке у јединицама локалне самоуправе, и то посебно у општинама у којима није издат ниједан двојезичан извод из матичних књига, затим у општинама у којима није издато нити једно двојезичко уверење из матичних књига, односно двојезичко уверење о држављанству или вођен првостепени управни поступак на мањинским језицима, међу којима је назначена и општина Бела Црква.

125. Иако је постојала могућност употребе чешког језика у Општинском суду у Белој Цркви, према информацијама добијеним из Основног суда у Вршацу (на који су, према новој мрежи судова од 1.1.2010. године, пренете надлежности Општинског суда у Белој Цркви), ниједан судски поступак није вођен на том језику, нити су окривљени и сведоци користили своје право на коришћење тог мањинског језика. Основни суд у Вршцу има судску јединицу у Белој Цркви, у којој је само један поступајући судија у грађанскоправној материји, док се кривичноправна материја суди у седишту у Вршцу. Након реорганизације судова и увођења новог система, у наредном периоду Министарство правде намерава да више пажње посвети креирању позитивних мера ради олакшања практичне употребе мањинских језика у судовима, па тако и чешког језика.

3.3.2. Информација о структурисаној политици за заштиту и унапређење влашког језика

Комитет експерата подстиче органе у Србији да усвоје структурисану политику за заштиту и унапређење влашког и да јачају његову употребу у јавном животу.

126. Како је наведено у одељку 3.2.2. Извештаја, влашки језик није стандардизован и међу говорницима тог језика нема сагласности о његовој стандардизацији. Управо пример влашког језика показује да непостојање стандардизованог језика представља основну препреку за његово увођење у јавни живот. Наиме, будући да влашки језик није стандардизован држава није у могућности да предузме активности и мере на организацији образовања на том језику, кроз отварање високошколских усатанова на којима би се организовало изучавање тог језика, што би допринело стварању наставничког особља за извођење наставе на влашком језику у образовном систему Републике Србије. Изостанак изучавања влашког језика има даље за последицу и немогућава употребе тог језика у свим сферама јавног живота, и генерално онемогућава државу да усвоји структурисану политику за заштиту и унапређење влашког језика. Стандардизација влашког језика је

због тога најважнији предуслов за приступ државе питањима пуне заштите тог језика. Стандардизација влашког језика мора бити покренута и изведена у оквиру влашке националне мањине, без мешања државе и државних органа. И поред помањкања стандардизације тог језика, у појединим сферама за које није неопходна стандардизација језика постоје извесна охрабрења државе у коришћењу влашког језика, нпр. у информисању или култури, којима се афирмише и промовише тај језик.

3.3.3. Информација о активностима на обезбеђењу наставе учења језика Дела II Повеље

Комитет експерата подстиче српске органе да обезбеде наставу и учење језика из Дела II у оквиру три модела образовања на регионалним или мањинским језицима, на свим одговарајућим нивоима.

127. У односу на Први периодични извештај о примени Повеље, у Републици Србији бележе се извесни помаци у обезбеђењу наставе и учења језика из дела II Повеље. У одељку 3.2. дат је преглед изучавања тих језика на свим нивоима образовања, као и разлози који онемогућавају да се организује настава на појединим језицима или да се они изучавају у оквиру предмета матерњи језик са елементима националне културе. Доношење новог закона о основама система образовања и васпитања, као и избор националних савета националних мањина, у оквиру којих је предвиђено и формирање одбора за образовање, омогућиће суштински нови приступ и питањима образовања на мањинским језицима. Република Србија је спремна да подржи и охрабри сваку иницијативу у области образовања на мањинским језицима, којом би они постали интегрални део њеног образовног система. Паралелно са тим процесом, морале би се у сарадњи са свим заинтересованим друштвеним членицима обезбедити и претпоставке за спровођење образовања на мањинским језицима, у првом реду решавање проблема дефицита наставног особља кроз обезбеђење континуираног образовања на мањинским језицима.

3.3.4. Информација о активностима на подизању свести и промовисању толеранције према мањинским језицима и културама који они представљају

Комитет експерата подстиче српске органе да наставе у својим настојањима да подижу свест и промовишу толеранцију према регионалним и мањинским језицима и културама које они представљају, као према интегралном делу културног наслеђа Србије, како у наставном плану за све нивое образовања тако и у медијима.

128. Подстицање и неговање духа толеранције и међукултурног дијалога је од непроцењиве важности у мултиетничким, мултијезичким и мултикултуралним друштвима какво је друштво Републике Србије. У

развијању духа толеранције и међукултурног дијалога, Република Србија на различитим нивоима њеног организовања предузима значајне мере. У имплементацији чл. 11 и 12 Повеље садржане су мере државних и покрајинских органа којима се подиже свест према мањинским језицима и културама које они представљају, кроз суфинансисрање пројеката који афирмишу мањинске језике и развијају свест о постојању различитости у српском друштву.

129. Развијању духа толеранције доприносе и програми/пројекти унапређења мулти и интеркултуралног дијалога и бољег упознавања и разумевања између различитих заједница, које суфинансира Министарство културе – Сектор за медије. Тако је у 2007. години, од укупно расподељене суме на конкурс (11.170.245,00 динара), мулти и интеркултурним пројектима додељено скоро 2 милиона динара, 2008.године – 6.029.772,00 динара од укупно 23.527.056 динара, а на Конкурсу 2009. у укупној суми од 18.118.604,00 динара, ови пројекти учествовали су са 3.850.000,00 динара. Поред континуираног субвенционисања мањинских медија и подршке унапређењу информисања на мањинским језицима, Покрајински секретаријат за информације АП Војводине од 2009. године расписује конкурс за суфинансисрање пројеката афирмације мултикултуралности и развоја вишејезичности и интеркултурализма у јавним гласилима. Износ средстава који је опредељен за ту намену износио је 3.500.000,00 динара.
130. У сарадњи Министарства за државну управу и локалну самоуправу са Програмом за развој Уједињених нација завршен је процес припреме пројекта „Промовисање одржања мира у јужној Србији“ и „Јачање капацитета за инклузивни локални развој у јужној Србији“, чија реализација је започела крајем 2009. године. Ова два пројекта су усмерена на пружање подршке активностима на одржању стабилности у јужној Србији, а циљна група су запослени у локалној самоуправи и специјализоване институције, угрожене заједнице, млади и жене. Пројекти ће допринети унапређењу међунационалног разумевања и поштовања различитости кроз јачање локалних институција, унапређење пружања јавних услуга и подстицање економског развоја. Оба пројекта су усмерена на: побољшање суживота свих нација у јужној Србији; даљи развој међусобних односа између локалног становништва различитих националности, углавном Срба, Албанаца и Рома кроз јачање локалне заједнице и институција задужених за успостављање мира; обуку локалних званичника, медија и младих у циљу оспособљавања за посредовање и дијалог, као и за подизање свести о родној равноправности, националној толеранцији и поштовању различитости; промоцију активног учешћа жена, младих и припадника националних мањина у политичком, економском и културном животу; побољшање приступа државним/ локалним органима управе за жене, и припаднике националних мањина, као и подстицање једнакости у власти; подстицај економском развоју и запошљавању; реализацију приоритетних регионалних развојних пројеката и изградњу капацитета јединица локалне

самоуправе за управљање миграцијама. Реализација пројекта „Промовисање одржања мира у јужној Србији“ је планирана у периоду од 2,5 године, а средства су обезбеђена из Фонда за постизање миленијумских циљева развоја Владе Краљевине Шпаније (MDGF), док је реализација пројекта „Јачање капацитета за инклузивни локални развој у јужној Србији“ планирана у периоду од 3 године, а средства су обезбедиле развојне агенције: Шведке SIDA, Швајцарске SDC, Норвешке NOK, UNDP, BCPR. Поред Министарства за државну управу и локалну самоуправу, остали партнери на националном, односно локалном нивоу су: Министарство омладине и спорта, Министарство економије и регионалног развоја, Министарство просвете, Министарство здравља, Министарство рада и социјалне политике – Управа за родну равноправност, Министарство за људска и мањинска права, Комесаријат за избеглице, Координационо тело Владе Републике Србије за општине Прешево, Бујановац и Медвеђа, Канцеларије Омбудсмана, општине и канцеларије за младе.

131. Пројекат Владе Аутономне Покрајине Војводине „Афирмација мултикултурализма и толеранције у Војводини“, чији је првенствени циљ неговање културног диверзитета и развијање духа међуетничке толеранције код грађана Војводине успешно се реализује од 2005. године. Носилац овог пројекта је Покрајински секретаријат за прописе, управу и националне мањине. Пројекат је конципиран као комплексан мултитематски и мултикултурални програм, усмерен према идеји јачања међунационалног поверења код младих у Војводини. Дугорочно основни циљ овога пројекта је развијање духа толеранције, међусобног уважавања и поверења код грађана Војводине, уз ангажовање свих релевантних актера. Пројекат је тренутно у петој фази реализације. Обухвата неколико потпројеката.

- Потпројекат „Споратска такмичења“ са додатним садржајима „Куп толеранције“ представља организацију споратских такмичења са додатним културним садржајима ученика основних и средњих школа у пет популарних екипних спортова, по куп систему, у 7 градова Војводине. Пажња је првенствено усмерена ка младима, као главној циљној групи, и кроз сарадњу са образовним установама из целе Војводине, постигнута је велика масовност чиме је омогућено да основна порука пројекта допре до великог броја младих људи. Уз споратска такмичења, организује се и целодневни пратећи културно-забавни програм за све учеснике такмичења. Екипе се формирају као мултиетничке, а сва такмичења су праћена вишејезичним натписима и обраћањима на језицима средина у којима се одржавају. Културни програми су осмишљени да рефлектују заступљеност свих заједница на простору Војводине.

- Потпројекат „Колико се познајемо“ обухвата неколико активности:

- 1) Телевизијско квиз-такмичање ученика средњих школа у знању о историји и култури националних заједница са простора Војводине. Циљ потпројекта је едукација становништва, пре свега младих, о заједничкој историји и

култури различитих националних заједница које живе у Војводини. Материјали за припрему такмичара преведени су на језике у службеној употреби на територији АП Војводине, како би била постигнута језичка равноправност такмичара.

2) „Колико се познајемо – Пошаљи СМС“, радио верзија квиза, конципирана је као контакт емисија у форми квиза са темом из историје и културе националних заједница Војводине, уз одговарање путем СМС порука и награђивање слушалаца.

3) „И ми знамо“ је такмичење удружења особа са инвалидитетом у знању из историје и културе националних заједница Војводине.

4) „Колико се познајемо“ – Књига о Војводини, усмерена је на уређивање и издавање приручне публикације о Војводини, уз ангажовање релевантних стручњака, наглашавајући мултиперспективни приступ проблему и промовисање публикације као додатног наставног средства и секундарне литературе. Овај пројекат је делом усмерен и на едукацију наставног кадра виших разреда основних и средњих школа, у смислу унапређења знања о моментима из заједничке историје, културним и другим прожимањима народа са простора Војводине. Планирано је да публикација буде штампана на свим језицима у службеној употреби у АП Војводини, као и на енглеском језику.

● Потпројекат „Живети заједно“, такође, обухвата неколико активности:

1) „Завичај на Дунаву – суживот Немаца и Срба у Војводини“, подразумева израду музејске изложбе и организацију гостовања у неколико градова Европе (Улм, Брисел...) и Војводине. Циљеви активности су афирмација позитивних вредности из заједничке историје два народа, прожимања и међусобних културних утицаја Срба и Немаца, као значајног доприноса историјским и европским искуствима у развоју мултикултурализма и мултиетничке толеранције.

2) „Живети заједно – суживот Срба и Мађара – мобилна форма, подразумева реализацију изложбе која на оригиналан, модеран и мултимедијалан начин приказује теме из заједничке историје и културе и из тога произашла прожимања и утицаје припадника српске и мађарске заједнице у Војводини. Изложба је израђена као двојезична (српски и мађарски језик), праћена је двојезичним каталозима и објашњењима и кустосима који се користе и српским и мађарским језиком.

3) „Богатство различитости“, предвиђа расписивање конкурса за аматерску фотографију на тему мултикултуралности Војводине, избор најквалитетнијих радова од стране стручног жирија и организовање изложби пристиглих радова на више локација у Војводини. Непосредан циљ активности је скретање пажње јавности на циљеве пројекта путем обавештавања о конкурсима и најава поставки изложбе, односно гостовања и тиме посредно промовисање мултикултурализма као вредности Војводине кроз модеран уметнички израз.

4) „Заједно“ је документарни ТВ серијал, који на оригиналан начин обрађује и представља различитости Војводине, као и заједнички живот и обичаје

њеног становништва. Кроз филмске и музичке записе презентује заједничку историју, прожимања и утицаје, различитости и сличности, војвођанску мултиетичност. Његово телевизијско приказивање треба значајно да допринесе систематској едукацији становништва, посебно младих, бољем међусобном упознавању, разумевању, заједничком животу и толерантнијим односима. Серија се снима и емитује на језику средине у којој су прилози снимљени уз накнадно титловање (на више језика у сужбеној употреби у АП Војводини) како би била прилагођена најширој публици.

- Потпројекат „Медијска кампања – Мултикултурализам у Војводини“ представља медијску промоцију и наглашавање идеја мултикултурализма и толеранције као универзалних вредности сваког друштва путем различитих форми медијског представљања, а посредством кратких порука поменуте тематике. Реализује се кроз принт кампању (израда штампаног промотивног материјала), телевизијску и радио кампању и активности у вези са промовисањем и обавештавањем јавности о активностима у реализацији пројекта.

- Потпројекат „Етно дан“ подразумева осмишљавање и организовање серије презентација националних заједница које живе у Војводини са својим језичким, фолклорним, културним, историјским, гастрономским и другим карактеристикама, а у реализацији ученика основних школа у Војводини и обуку наставних кадрова за самосталну реализацију презентација. Циљеви потпројекта су унапређење свести и знања о различитости културе, фолклора, историје и др. код различитих националних заједница које живе у Војводини и прихватање те различитости као предности и богатства ових простора.

- Потпројекат „Интернетно Фестивал“ обухвата организовање штандова – изложбе занатлија, шарених програма, етноконцерата, фолклорних и музичких група из Војводине и иностранства, у виду сталних програма и програма променљивог садржаја. Одржава се сваке године током августа у Суботици. Циљ потпројекта је стварање услова за упознавање традиције народне уметности и културе других народа, путем масовности учешћа грађана, посебно младих, што резултира непосредном ближем упознавању војвођанске културне баштине и доприноси нивоу знања о мултикултуралној Војводини.

- Потпројекат „Евалуација стања међуетничких односа код младих у Војводини“ реализује се кроз стручно и систематско праћење и евалуацију тренутног стања међуетничких односа међу младима у Војводини, као и кроз увођење механизма праћења стања у образовним институцијама и обуку кадрова за самосталну евалуацију стања.

132. Сви наведени потпројекти и активности обрађују тему мултикултуралности као вредности од значаја за културни идентитет Војводине уз уважавање и

афирмисање мултиетничности и вишејезичности у различитим облицима кроз вишејезична издања пројектних материјала, вишејезичних натписа и табли на манифестацијама, употребу традиционалних назива места на манифестацијама пројекта, критеријуме мултиетничности приликом делегирања и формирања тимова учесника појединих активности пројекта, емитовања садржаја пројекта на више језика.

3.3.5. Информација о обезбеђењу стабилне правне основе за рад националних савета националних мањина и осигурању редовног састајања Савета Републике Србије за националне мањине

Комитет експерата подстиче српске органе да обезбеде стабилну правну основу за рад савета националних мањина и да осигурају редовно састајање Савета Републике Србије за националне мањине.

133. Доношењем Закона о националним саветима националних мањина, којим је заокружен законодавни оквир за унапређење и заштиту права националних мањина у Републици Србији, у оквиру чега и права на употребу мањинских језика, као и спроведеним изборима за националне савете националних мањина који су изложени у одељку 2.2.2. Извештаја, обезбеђене су стабилне правне основе за рад националних савета националних савета у Републици Србији.
134. Средства за финасирање рада националних савета националних мањина обезбеђује се из буџета Републике Србије, буџета аутономне покрајине и буџета јединице локалне самоуправе, као и донација и других прихода. У доњим табелама садржани су подаци о финансирању рада националних савета националних мањина из републичког и покрајинског буџета, који по схватању власти Републике Србије предстаљу стабилну финансијску подршку за обављање њихових активности.

Дотације из републичког буџета за финансирање делатности националних савета националних мањина, исплаћене преко Министарства за људска и мањинска права

НАЦИОНАЛНИ САВЕТ	Дотације током 2008.	Дотације током 2009.²
мађарске националне мањине	21.097.566,00	19.797.776,00
бошњачке националне мањине	15.060.516,00	14.104.854,00
ромске националне мањине	12.982.716,00	12.150.567,00
хрватске националне мањине	11.334.666,00	10.592.802,00
словачке националне мањине	10.176.666,00	9.559.013,00
влашке националне мањине	8.478.216,00	8.029.570,00
румунске националне мањине	8.238.066,00	7.802.987,00
македонске националне мањине	7.854.966,00	7.434.787,00
бугарске националне мањине	7.620.819,00	7.222.365,00

² Због економске кризе, ребалансом буџета за 2009. годину смањена је висина првобитно планираних средстава и за финансирање делатности националних савета.

буњевачке националне мањине	7.599.516,00	7.194.042,00
русинске националне мањине	7.094.316,00	6.755.036,00
украјинске националне мањине	6.631.866,00	6.316.029,00
немачке националне мањине	6.568.116,00	6.259.383,00
Савез јеврејских општина	6.407.010,00	6.146.091,00
египатске националне мањине	6.432.816,00	6.131.930,00
грчке националне мањине	6.422.166,00	6.117.768,00
УКУПНО	150.000.000,00	141.615.000,00

**Суфинансирање трошкова обављања редовне делатности националних савета националних мањина који имају седиште на територији АП Војводине, из буџетских средстава
Покрајинског секретаријата за прописе, управу и националне мањине**

НАЦИОНАЛНИ САВЕТ	2008. година	2009. година³
мађарске националне мањине	11.880.000,00	4.617.500,00
словачке националне мањине	3.375.000,00	1.332.500,00
хрватске националне мањине	3.375.000,00	1.331.500,00
румунске националне мањине	2.415.000,00	962.500,00
буњевачке националне мањине	2.030.000,00	799.000,00
русинске националне мањине	1.880.000,00	743.000,00
македонске националне мањине	1.740.000,00	689.000,00
украјинске националне мањине	1.480.000,00	586.500,00
немачке националне мањине	1.425.000,00	563.500,00
УКУПНО	29.600.000,00	11.625.000,00

135. Новом Уредбом о Савету Републике Србије за националне мањине осигурано је редовно састајање овог тела. Чланом 5 Уредбе регулисано је да се Савет састаје по потреби, а најмање четири пута годишње. На захтев председника најмање половине националних савета, председник Савета је дужан да сазове седницу у року који није дужи од 30 дана.

136. Прва седница Савета Републике Србије за националне мањине одржана је 30. октобра 2009. године, на којој је ово тело конституисано, именован је секретар Савета и усвојен Пословник о раду. На захтев националних савета, Савет је потврдио симболе (грб и застава) и националне празнике бугарске, влашке, македонске, румунске, русинске и украјинске националне мањине, док је за немачку и словачку националну мањину потврдио грб и заставу. Чланови Савета су се сагласили да ће на наредној седници расправљати о информацији у вези са стањем националних мањина у Србији.

³ Ibid.

**4. ДЕО III. ПРИМЕНА ПРЕУЗЕТИХ МЕРА ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ УПОТРЕБЕ
МАЊИНСКИХ ЈЕЗИКА У СКЛАДУ СА ОБАВЕЗАМА САДРЖАНИМ У
ЧЛАНУ 2 СТАВ 2 ПОВЕЉЕ**

4.1.

**Члан 8
Образовање**

Изабрани ставови и подставови

1. У погледу образовања државе преузимају обавезу да на оној територији на којој су ови језици у употреби, у складу са ситуацијом сваког од ових језика, и без икаквих ометања учења званичног језика:

а)

(iii) примене једну од ових мера макар на оне полазнике чије породице тако нешто захтевају а чији се број сматра довољним; или

(iv) ако јавне власти немају директних овлашћења у области предшколског образовања, да стимулишу или охрабре примену мера које су поменуте;

б)

(iv) примене једну од ове три мере макар на оне полазнике чије породице тако нешто захтевају а чији се број сматра довољним;

ц)

(iv) примене једну од ових мера макар на оне ђаке који тако желе или, ако је то применљиво, чије породице тако желе и чији се број сматра довољним;

д)

(iv) примене једну од ових мера макар према оним ђацима који тако желе или, ако је то применљиво, чије породице тако желе у броју који се сматра довољним;

е)

(ii) омогуће услове за студирање ових језика као предмета на универзитетима или вишим школама;

ф)

(iii) ако власти немају директног овлашћења у области образовања одраслих, да стимулишу или охрабре проучавање тих језика као предмета у оквиру образовања одраслих;

г) начине аранжмане који би обезбедили учење историје и културе која се тиче регионалних или мањинских језика;

4.1.1. Законодавне измене релевантне за имплементацију члана 8 Повеље

137. Законом о основама система образовања и васпитања уређене су основе система предшколског, основног и средњег образовања и васпитања. Одредбом члана 4 став 1 тачка 14 Закона прописано је да је, између осталог, циљ образовања и васпитања и поштовање и неговање традиције и културе националних мањина и етничких заједница, и да се образовно-васпитни рад остварује на матерњем језику, двојезично или на српском језику, у складу са посебним законом. Одредбом члана 9 став 2 Закона прописано је да се за припаднике националне мањине образовно-васпитни рад остварује на матерњем језику. Изузетно, он може да се остварује и двојезично или на српском језику, у складу са посебним законом. У јединицама локалне самоуправе у којима је у службеној употреби језик и писмо националне мањине акт о мрежи предшколских установа и основних школа доноси се уз претходно прибављено мишљење националног савета националне мањине чији је језик и писмо у службеној употреби, односно чији се језик и писмо користи у образовно-васпитном раду (члан 29 став 4). Чланом 54 Закона регулисано је да органе управљања предшколских установа и школа, које чине по три представника запослених, родитеља и јединице локалне самоуправе, именује и разрешава скупштина јединице локалне самоуправе. Чланом 58 став 3 Закона прописано је да су у установама у којима стичу образовање говорници мањинских језика у савету родитеља сразмерно заступљени и представници националне мањине, односно етничке групе. У установи у којој се образовно-васпитни рад изводи и на мањинском језику, чланови органа управљања - представници јединице локалне самоуправе именују се уз прибављено мишљење одговарајућег националног савета националне мањине. У установи у којој се у већини одељења образовно-васпитни рад изводи на мањинском језику или за које је, у складу са законом којим се уређују надлежности националних савета националних мањина, утврђено да су од посебног значаја за националну мањину, национални савет националне мањине предлаже најмање једног члана јединице локалне самоуправе у орган управљања (члан 54 ст. 4 и 5). У таквим установама орган управљања, сходно члану 60 став 2, бира директора уз прибављено мишљење одговарајућег националног савета националне мањине. Закон је у члану 69 дао могућност основним и средњим школама да остварују и индивидуални образовни програм за мањинске језике за ученике који не познају језик на коме се изводи настава. Одредбом члана 74 став 1 тачка 4 Закона, прописано је да се наставни програм основног и средњег образовања доноси у складу са утврђеним општим и посебним стандардима постигнућа и садржи, између осталог, препоручени начин прилагођавања програма предмета од значаја за националну мањину и двојезичног образовања. Министар надлежан за послове образовања доноси програм основног и средњег образовања и васпитања за припаднике националних мањина на предлог националног савета националне мањине и мишљења Националног просветног савета (члан 79 став 4). На предлог националног савета националне мањине, школа ангажује преводиоца ако не постоји могућност

да се испитивање детета уписаног у основну школу од стране психолога и педагога врши на матерњем језику, сагласно одредбама члана 98 став 4. Закон је прописао и услове за обављање образовно-васпитног рада на мањинском језику у образовним установама. Одредбама члана 121 ст. 6-8, прописано је да послове васпитача у предшколској установи и наставника разредне наставе, када се образовно-васпитни рад остварује на мањинском језику, осим за ромски језик, може да обавља лице које је стекло одговарајуће образовање на језику на коме се остварује тај рад или је положило испит са методиком, по програму одговарајуће високошколске установе, а послове наставника и стручног сарадника у школи може да обавља лице које је стекло средње, више или високо образовање на мањинском језику или је положило испит из тог језика по програму одговарајуће високошколске установе. Наставник и педагошки асистент познавање ромског језика доказује пред комисијом коју образује министар укључујући и предлог националног савета изабраног за ромску националну мањину.

138. Законом о уџбеницима и другим наставним средствима уређују се припремање, одобравање, издавање и избор уџбеника и уџбеничких комплета за основну и средњу школу, као и њихово праћење и вредновање током коришћења у образовно-васпитном раду. У члану 3 став 2 Закона прописано је да се уџбеник штампа на мањинском језику и писму за ученике за које се образовно-васпитни рад изводи и на том језику. Национални просветни савет, на предлог Завода за унапређивање образовања и васпитања и националног савета националне мањине, утврђује постојање потребе за уџбеницима на мањинском језику и за уџбеницима из предмета од интереса за националне мањине (члана 9 став 2). Припремање уџбеника је предвиђено по Законом утврђеној процедури, а министар надлежан за послове образовања одобрава уџбеник за мањинске језике и за поједине предмете од интереса за националне мањине на предлог Националног просветног савета и на основу позитивног мишљења националног савета националне мањине. Уџбеници које је министар одобрио за издавање на српском језику – после превода на мањински језик и писмо, одобравају се по прибављеној стручној оцени квалитета рукописа уџбеника коју даје Завод за унапређивање образовања и васпитања (члан 20 ст. 3 и 4). Сагласно члану 21 Закона, орган аутономне покрајине надлежан за послове образовања одобрава издавање и коришћење уџбеника на територији аутономне покрајине, на предлог надлежног савета и националног савета националне мањине. Закон даје могућност министру, односно органу надлежном за послове образовања на територији аутономне покрајине да, на образложен захтев одговарајућег стручног органа у школи, одобрава уџбеник за одговарајући предмет и разред који је у употреби у земљи матици и који је штампан на мањинском језику и писму, уз прибављено позитивно мишљење националног савета националне мањине и Завода за унапређивање образовања и васпитања (члан 28 ст. 3 и 4).

139. Закон о предшколском васпитању и образовању, којим се уређује предшколско васпитање и образовање, као део јединственог система образовања и васпитања, у члану 5 став 2 прописује да се за припаднике националне мањине васпитно-образовни рад остварује на матерњем језику, а може се остваривати и двојезично или на српском језику, ако се за то определи најмање 50% родитеља, односно старатеља деце. Статутом предшколске установе утврђује се језик на којем се остварује васпитно-образовни рад, а предшколским програмом начин остваривања. Чланом 6 Закона утврђено је да предшколска установа и школа, која остварује предшколски програм, воде евиденцију о свом раду и издају јавне исправе о похађању припремног предшколског програма. Када се васпитно-образовни рад изводи на мањинском језику, предшколска установа, односно школа, која остварује припремни предшколски програм, воде евиденцију и на том језику, а обрасци за јавне исправе о похађању предшколског програма штампају се на српском језику, ћириличким писмом и двојезично, на српском језику и на мањинском језику, чији је језик у службеној употреби. Закон је у члану 19 дао могућност да се у оквиру предшколског програма могу оставривати посебни програми, између осталих, и програми неговања језика и културе националне мањине. Ближе услове о врстама, начину остваривања и финансирања и тих програма, прописује министар надлежан за послове образовања. Закон је прописао и број деце која се уписују у сваку васпитну групу, у којој се организује васпитно-образовни рад са децом. У члану 32 утврђено је да се васпитно-образовни рад у двојезичким васпитним групама остварује са 10% мањим бројем деце од броја утврђеног овим законом. Закон је утврдио и новчане казне за прекршај предшколске установе, односно школе која оставрује предшколски програм, као и за директоре, односно одговорна лица у тим установама, ако, измеђи осталог, не омогући изјашњавање родитеља на којем ће језику дете стицати предшколско васпитање и образовање (члан 53).
140. Национални савети националних мањина, између осталог, имају посебна овлашћења у установама васпитања и образовања у којима се образовно-васпитни рад изводи на мањинском језику или у којима се изучава говор, језик или култура националне мањине као посебан наставни предмет. Национални савет предлаже Националном просветном савету опште основе предшколског програма, наставне планове и програме основног и средњег образовања и васпитања, програм основног и средњег образовања и васпитања за мањински језик и даје мишљење Националном просветном савету на наставне програме српског језика као нематерњег језика. Национални просветни савет, само уз претходну сагласност националног савета националне мањине, може да предлаже министру надлежном за послове образовања давање одобрења за коришћење уџбеника и наставних средстава чији садржаји изражавају посебност националне мањине. Министар даје овлашћење за коришћење домаћих или увезених уџбеника на мањинском језику на предлог националног савета националне мањине.

4.1.2. Предшколско образовање и васпитање - пракса

Језик васпитно-образовног рада: албански

141. Предшколско образовање и васпитање на албанском језику одвија се у општинама Бујановац, Медвеђа и Прешево у 5 предшколских установа.

Школска година	Број општина (локалних самоуправа)	Број предшколских установа	Број група	Број деце
2007/2008	3	5	56	997
2008/2009	3	5	54	958
2009/2010	3	5	54	843

Двојезични васпитно-образовни рад: српски и албански

142. Двојезичним васпитно-образовним радом на српском и албанском језику који се одвија у предшколским установама у 3 поменуте општине школске 2007/2008. године било је обухваћено 31, а школске 2008/2009. године 35 деце.

Језик васпитно-образовног рада: босански

143. При Мешихату исламске заједнице у Новом Пазару ради предшколска установа на босанском језику којом је обухваћено 140 деце. Образовно-васпитни рад организован је у 6 група.

Двојезични васпитно-образовни рад: српски и босански

144. У Сјеници постоји једна предшколска установа коју похађа 350 деце у три смене, али због сличности два језика није диференцирана подела на говорнике српског и босанског језика. У предшколској установи није спроведен поступак подношења захтева и изјашњавања родитеља о томе на ком ће се језику одвијати васпитно-образовни процес. У општини Тутин постоји једна предшколска установа на две локације коју похађа око 680 деце у 45 група, а ситуација са језиком је идентична као и у Сјеници.

Општина	Број група	Број деце
Сјеница	16	350
Тутин	45	680

Језик васпитно-образовног рада: бугарски

145. У Републици Србији организовање предшколског васпитно-образовног рада не одвија се на бугарском језику.

Двојезични васпитно-образовни рад: српски и бугарски

146. Предшколско образовање и васпитање двојезично, на српском и бугарском језику одвија се у општинама Босилеград и Димитровград у две предшколске установе.

Школска година	Број група	Број деце
2007/2008	15	324
2008/2009	16	341
2009/2010	16	330

Језик васпитно-образовног рада: мађарски

147. Организовање васпитно-образовног рада на мађарском језику спроводи се у 20 предшколских установа у 20 локалних самоуправа на територији АП Војводине (Ада, Апатин, Бачка Топола, Бечеј, Житиште, Зрењанин, Кањижа, Кикинда, Ковин, Кула, Мали Иђош, Нови Кнежевац, Нови Сад, Оџаци, Сента, Сомбор, Србобран, Суботица, Темерин, и Чока) и у 3 основне школе у Зрењанину, Новој Црњи и Чантавиру.

Школска година	Број локалних самоуправа	Број предшколских установа/школа	Број група	Број деце
2007/2008	22	23	256	4.839
2008/2009	24	24	245	4.602
2009/2010	21	23	231	4.447

Двојезични васпитно-образовни рад: српски и мађарски

148. Организовање васпитно-образовног рада двојезично, на српском и мађарском језику спроводи се у 12 локалних самоуправа на територији АП Војводине (Ада, Бачка Топола, Бечеј, Житиште, Мали Иђош, Инђија Панчево, Србобран, Сента, Сомбор, Суботица и Чока).

Школска година	Број локалних самоуправа	Број предшколских установа	Број група	Број деце
2007/2008	12	12	54	896
2008/2009	12	12	77	1.469
2009/2010	12	12	47	923

Двојезични васпитно-образовни рад: мађарски и немачки

149. Организовање васпитно-образовног рада двојезично, на мађарском и немачком језику спроводи се у једној предшколској установи у Суботици.

Школска година	Број локалних самоуправа	Број предшколских установа	Број група	Број деце
2007/2008	1	1	1	18
2008/2009	1	1	1	22
2009/2010	1	1	1	23

Језик васпитно-образовног рада: ромски

150. У Републици Србији организовање предшколског васпитно-образовног рада не одвија се на ромском језику.

Двојезични васпитно-образовни рад: српски и ромски

151. У општинама Прокупље, Сурдулица, Бела Паланка, Пирот, Бојник, Лебане, Владичин Хан и градовима Крушевац и Врање невладине ромске организације помогнуте донацијама РЕФ-а и УНИЦЕФ-а формирале су развојно образовне центре којима је сврха организовање и укључивање ромске деце у образовно васпитни рад, који се одвија двојезично, на српском и ромском језику. Доња табела садржи податке о броју деце за који се организује васпитно-образовни рад двојезично у Врању и Крагујевцу.

Град	Школска година	Број група	Број деце
Врање	2007/2008	6	230
	2008/2009	6	150
Крушевац	2009/2010	6	55

152. У школској 2007/2008. години у АП Војводини програм неге и васпитања деце од 6 месеци до 3 године и програм васпитања и образовања деце од 3 године до поласка у основну школу на ромском језику остварен је за 1.002 деце, а у школској 2008/2009. години за 960 деце. У односу на претходну годину број деце је смањен за 4,19%.

Језик васпитно-образовног рада: румунски

153. Организовање васпитно-образовног рада за децу старости од 3 године до поласка у школу на румунском језику спроводи се у 5 предшколских установа у 5 локалних самоуправа на територији АП Војводине (Алибунар, Бела Црква, Житиште, Ковачица, Пландиште и 4 основне школе у општинама Вршац, Зрењанин и Панчево).

Школска година	Број локалних самоуправа	Број предшколских установа/школа	Број група	Број деце
2007/2008	4	4	15	175
2008/2009	5	5	14	183
2009/2010	8	9	17	138

Двојезични васпитно-образовни рад: српски и румунски

154. Организовање васпитно-образовног рада двојезично, на српском и румунском језику спроводи се у 4 предшколске установе и једној основној школи у 4 локалне самоуправе (Алибунар, Ковачица, Вршац и Житиште и у основној школи у Уљми, општина Вршац).

Школска година	Број локалних самоуправа	Број предшколских установа/школа	Број група	Број деце
2007/2008	3	3	3	40
2008/2009	4	4	4	72
2009/2010	4	5	5	106

Језик васпитно-образовног рада: русински

155. Организовање васпитно-образовног рада на русинском језику спроводи се у 3 предшколске установе у 3 локане самоуправе на територији АП Војводине (Врбас, Жабал и Кула).

Школска година	Број локалних самоуправа	Број предшколских установа	Број група	Број деце
2007/2008	3	3	10	173
2008/2009	3	3	11	213
2009/2010	3	3	8	171

Језик васпитно-образовног рада: словачки

156. Организовање васпитно-образовног рада на словачком језику спроводи се у 5 предшколских установа у 5 локаних самоуправа АП Војводине (Алибунар, Бач, Бачки Петровац, Стара Пазова, Нови Сад и 3 основне школе у 2 локалне самоуправе, Бачкој Паланци и Зрењанину).

Школска година	Број локалних самоуправа	Број предшколских установа/школа	Број група	Број деце
2007/2008	6	7	48	1.002
2008/2009	7	7	48	960
2009/2010	7	8	37	785

Двојезични васпитно-образовни рад: српски и словачки

157. Организовање васпитно-образовног рада двојезично, на српском и словачком језику спроводи се у 2 предшколске установе у 2 локалне самоуправе на територији АП Војводине (Панчево и Бачка Паланка).

Школска година	Број локалних самоуправа	Број предшколских установа	Број група	Број деце
2007/2008	3	3	3	50
2008/2009	3	3	3	49
2009/2010	2	2	2	66

Језик васпитно-образовног рада: украјински

158. Према подацима Покрајинског секретаријата за образовање АП Војводине за 2009/2010 школску годину, деце украјинске националности има укупно 28 у предшколским установама распоређених у 4 локалне самоуправе: Врбас, Инђија, Кула и Сремска Митровица. Родитељи деце нису показали

интерес за извођење образовно васпитног рада на украјинском језику, па стога деца украјинске националности васпитно-образовни рад похађају на српском језику.

Језик васпитно-образовног рада: хрватски

159. Организовање васпитно-образовног рада на хрватском језику спроводи се у једној предшколској установи, у Суботици.

Школска година	Број локалних самоуправа	Број предшколских установа	Број група	Број деце
2007/2008	1	1	3	63
2008/2009	1	1	3	59
2009/2010	1	1	3	58

Двојезични васпитно-образовни рад: српски и хрватски

160. Организовање васпитно-образовног рада двојезично на српском и хрватском језику спроводи се у Ђурђину (Суботица).

Школска година	Број локалних самоуправа	Број предшколских установа	Број група	Број деце
2007/2008	1	1	1	22
2008/2009	1	1	1	20

4.1.3. Основно образовање - пракса

Настава на албанском језику

161. Целокупна настава на албанском језику у Републици Србији одвија се у 17 основних школа на подручју 3 општине, у Бујановцу, Медвеђи и Прешеву.

Школска година	Број општина	Број школа	Број одељења	Број ученика
2007/2008	3	17	411	8.775
2009/2010	3	17	416	8.327

Настава на босанском језику

162. У Републици Србији се ни у једној школи не изводи целокупна настава на босанском језику. Изучавање предмета Босански језик са елементима националне културе уведен је у школама општина Нови Пазар, Сјеница, Тугин и Пријепоље.

Школска 2007/2008. година

Општина	Разред	Укупан број деце	Број деце бошњачке националности	%	Број деце која уче босански	%
---------	--------	------------------	----------------------------------	---	-----------------------------	---

Нови Пазар	I-V	7.165	6.303	88 %	4.568	72 %
Сјеница	I-V	1.712	1.549	90 %	1.424	92 %
Тутин	I-V	2.555	2.500	98 %	2.500	100 %
Укупно		11.432	10.352	90 %	8.492	74 %

Школска 2008/2009. година

Школска година	Број општина	Број школа	Број ученика
2008/2009	4	22	9.738

Школска 2009/2010. година

Општина	Разред	Укупан број деце	Број деце бошњачке националности	%	Број деце која уче босански језик	%
Нови Пазар	I-VII	9.944	8.804	89 %	5.396	61 %
Сјеница	I-VII	2.264	2.050	91 %	1.777	87 %
Тутин	I-VII	3.572	3.488	98 %	3.471	100 %
Укупно		15.780	14.342	91 %	10.644	74 %

Настава на бугарском језику

163. Целокупна настава на бугарском језику одвија се у две основне школе у општинама Босилеград и Димитровград.

Школска година	Број општина	Број школа	Број одељења	Број ученика
2007/2008	2	2	4	26
2008/2009	2	2	4	47
2009/2010	2	2	3	46

164. Предмет Бугарски језик са елементима националне културе изучава се у две основне школе, у општинама Босилеград и Димитровград.

Школска година	Број општина	Број школа	Број ученика
2007/2008	2	2	672
2008/2009	2	2	675
2009/2010	2	2	1.330

165. Изучавање предмета Бугарски језик са елементима националне културе организовано је у једној основној школи на територији Месне заједнице Иваново (град Панчево). Изучавање предмета организовано је за 16 ученика од петог до седмог разреда. За прва четири разреда није организовано изучавање предмета Бугарски језик са елементима националне културе због недостатка адекватних уџбеника. Новоизабрани Национални савет бугарске националне мањине већ је предузео одређене припремне радње да се овај предмет организује за ученике свих разреда наведене основне школе.

Настава на мађарском језику

166. Целокупна настава на мађарском језику организована је у школама на територији АП Војводине. У школској 2009/2010. години организована је у 77 редовних основних школа у 27 локалних самоуправа (Ада, Апатин, Бачка Топола, Бела Црква, Бечеј, Житиште, Зрењанин, Кањижа, Кикинда, Ковачица, Ковин, Кула, Мали Иђош, Нова Црња, Нови Бечеј, Нови Кнежевац, Нови Сад, Оџаци, Панчево, Пландиште, Сента, Сечањ, Сомбор, Србобран, Суботица, Темерин и Чока).

Школска година	Број општина	Број школа	Број одељења	Број ученика који наставу похађају на мађарском	Број ученика мађарске националности
2007/2008	27	78	934	16.780	16.016
2008/2009	27	77	946	16.373	15.708
2009/2010	27	77	969	16.168	15.516

167. У школској 2009/2010. години, предмет Мађарски језик са елементима националне културе изучава се у 47 редовних основних школа у 20 локалних самоуправа (Ада, Бачка Топола, Бечеј, Врбас, Вршац, Житиште, Зрењанин, Инђија, Кањижа, Кикинда, Ковачица, Кула, Нови Бечеј, Нови Сад, Панчево, Пландиште, Сента, Сечањ, Сомбор и Србобран).

Школска година	Број локалних самоуправа	Број школа	Број ученика
2007/2008	22	48	1.585
2008/2009	21	50	1.570
2009/2010	20	47	1.463

Настава на ромском језику

168. У Републици Србији се ни у једној школи не изводи целокупна настава на ромском језику. Иако су предузете многе активности државе у образовању Рома на свим нивоима, да би се изводила настава на ромском језику потребно је испунити неколико предуслова. Најважнији се односи на дефинисање дијалекта, тј. варијанте ромског језика која ће се користити, с обзиром на то да ромски језик није стандардизован, а потом одобрити уџбенике и друга наставна средства и професионално оспособити наставнике у школама у којима ће се организовати настава на ромском језику. У остваривању тих предуслова Национални савет ромске националне мањине има пресудну улогу, будући да је управо то представничко тело носилац свих иницијатива за стварање услова за остваривање законом прописаних права, па и у области образовања.

169. Изучавање предмета Ромски језик са елементима националне културе организовано је у школама у АП Војводини. У школској 2009/2010. години, предмет Ромски језик са елементима националне културе организован је у 23 основне школе у 12 локалних самоуправа (Ада, Бач, Бачка Паланка, Жабал, Кикинда, Ковачица, Нови Сад, Оаци, Србобран, Сремска Митровица, Суботица и Тител).

Школска година	Број општина	Број школа	Број ученика који уче предмет Ромски језик са елементима националне културе
2007/2008	13	28	802
2008/2009	11	26	584
2009/2010	12	23	695

Настава на румунском језику

170. Целокупна настава на румунском језику организована је у једном одељењу школе у насељу Овча (београдска општини Палилула) за 5 ученика. На територији АП Војводине, у школској 2009/2010. години целокупна настава румунског језика организована је у 18 основних школа у 9 локалних самоуправа (Алибунар, Бела Црква, Вршац, Житиште, Зрењанин, Ковачица, Панчево, Пландиште и Сечањ).

Школска година	Број општина	Број школа	Број одељења	Број ученика који наставу похађају на румунском	Број ученика румунске националности
2007/2008	9	18	92	1.396	1.203
2008/2009	9	18	97	1.327	1.145
2009/2010	9	18	117	1.258	1.092

171. Изучавање предмета Румунски језик са елементима националне културе организовно је на подручју Школске управе са седиштем у Београду, у основној школи „Васа Пелагић“, у насељу Овча (београдска општина Палилула) у 4 одељења за 12 ученика. На територији АП Војводине, у школској 2009/2010. години, изучавање предмета Румунски језик са елементима националне културе организовано је у 9 основних школа, у 8 локалних самоуправа (Алибунар, Бач, Житиште, Зрењанин, Ковачица, Ковин, Пландиште и Сечањ).

Школска година	Број локалних самоуправа	Број школа	Број ученика
2007/2008	11	13	319
2008/2009	10	11	268
2009/2010	8	9	244

Настава на русинском језику

172. Целокупна настава на русинском језику организована је у школама на територији АП Војводине. У школској 2009/2010. години настава русинског језика организована је у 3 редовне основне школе, у 3 локалне самоуправе (Врбас, Жабалъ и Кула).

Школска година	Број општина	Број школа	Број одељења	Број ученика који наставу похађају на русинском	Број ученика русинске националности
2007/2008	3	3	35	588	521
2008/2009	3	3	35	559	490
2009/2010	3	3	34	523	446

173. У школској 2009/2010. години изучавање предмета Русински језик са елементима националне културе организовано је у 27 редовних основних школа у 7 локалних самоуправа (Бачка Топола, Врбас, Жабалъ, Кула, Нови Сад, Сремска Митровица и Шид).

Школска година	Број локалних самоуправа	Број школа	Број ученика
2007/2008	7	22	286
2008/2009	7	24	216
2009/2010	7	27	266

Настава на словачком језику

174. Целокупна настава на словачком језику у школској 2009/2010. години организована је у 17 редовних основних школа у 12 локалних самоуправа на територији АП Војводине (Алибунар, Бач, Бачка Паланка, Бачки Петровац, Беочин, Зрењанин, Инђија, Ковачица, Нови Сад, Озаци, Стара Пазова и Шид).

Школска година	Број општина	Број школа	Број одељења	Број ученика који наставу похађају на словачком	Број ученика словачке националности
2007/2008	12	17	166	3.233	3.108
2008/2009	12	17	168	3.226	3.102
2009/2010	12	17	172	3.178	3.062

175. Предмет Словачки језик са елементима националне културе изучава се у Републици Србији у Основној школи „Бранко Радичевић“ у Бољевцима

(градска општина Сурчин). У школској 2009/2010 години овај предмет изучава 43 ученика од првог до осмог разреда. Предмет Словачки језик са елементима националне културе изучава се на територији АП Војводине у школској 2009/2010. години у 38 редовних основних школа у 11 локалних самоуправа (Бачка Паланка, Бачка Топола, Бачки Петровац, Беочин, Врбас, Зрењанин, Ковачица, Нови Сад, Панчево, Пландиште и Шид).

Школска година	Број локалних самоуправа	Број школа	Број ученика
2007/2008	11	34	588
2008/2009	10	37	616
2009/2010	11	38	620

Настава на украјинском језику

176. У Републици Србији се ни у једној школи не изводи целокупна настава на украјинском језику. Изучавање предмета Украјински језик са елементима националне културе организовано је у школама у АП Војводини. У школској 2009/2010. години, тај предмет се изучава у 9 редовних основних школа у 4 локалне самоуправе (Врбас, Кула, Нови Сад и Сремска Митровица).

Школска година	Број локалних самоуправа	Број школа	Број ученика
2007/2008	4	9	130
2008/2009	4	9	105
2009/2010	4	9	114

177. У Будисави, насељу на подручју града Новог Сада, у школској 2009/2010 години први пут је организовано изучавање украјинског језика са елементима националне културе као језика средине за 25 ученика. Само четири ученика су Украјинци, а остали су ученици осталих националности.

Настава на хрватском језику

178. Целокупна настава на хрватском језику организована је у школама на територији АП Војводине. Настава је организована у 5 редовних основних школа, у Суботици.

Школска година	Број општина	Број школа	Број одељења	Број ученика који наставу похађају на хрватском	Број ученика хрватске националности
2007/2008	1	5	14	228	215
2008/2009	1	5	20	276	260
2009/2010	1	5	32	319	311

179. Предмет Хрватски језик са елементима националне културе изучава се у школској 2009/2010. години у 12 редовних основних школа на територији 5 локалних самоуправа (Апатин, Бач, Сомбор, Сремска Митровица и Суботица).

Школска година	Број општина	Број школа	Број ученика
2007/2008	3	7	255
2008/2009	3	6	257
2009/2010	5	12	374

4.1.4. Средње образовање - пракса

Настава на албанском језику

180. Целокупна настава на албанском језику се одвија се у 2 гимназије, општинама Бујановац и Прешево.

Школска година	Гимназија „Скендербег“ Прешево	Гимназија у Бујановцу
2007/2008	1.041	986
2008/2009	1.010	1.221
2009/2010	1.067	1.364

Настава на босанском језику

181. Целокупна настава на босанском језику, као и изучавање предмета Босански језик са елементима националне културе није организовано ни у једној средњој школи у Републици Србији.

Настава на бугарском језику

182. У школској 2009/2010. години 25 ученика похађа целокупну наставу на бугарском језику у Гимназији „Ћирило и Методије“, у Димитровграду.
183. Предмет Бугарски језик са елементима националне културе у школској 2009/2010 години, у две гимназије, у Босилеграу и Димитровграду, изучава свих 490 ученика.

Настава на мађарском језику

184. На територији АП Војводине организована је целокупна настава на мађарском језику. Настава се одвија у 9 гимназија (7 класичних: у Бечеју, Зрењанину, Новом Саду, Новом Кнежевцу, Сенти, Сомбору и Суботици и у две гимназије за младе таленте, у Сенти и Суботици).

Школска година	Број општина	Број школа	Број одељења	Број ученика који наставу похађају на
----------------	--------------	------------	--------------	---------------------------------------

				мађарском
2007/2008	7	9	54	1.119
2008/2009	7	9	54	1.090
2009/2010	7	9	55	1.140

Настава на ромском језику

185. На подручју Републике Србије нема организоване целокупне наставе на ромском језику у средњим школама. Разлози за то, исти су као и разлози за непостојање целокупног образовања на нивоу основног образовања, који су образложен у ставу 168. овог извештаја.

Настава на румунском језику

186. Целокупна настава на румунском језику организована је на територији АП Војводине. У мешовитој школи, Гимназији „Борислав Петров Браца“ у Вршцу ученици стичу гимназијско образовање на румунском језику.

Школска година	Број општина	Број школа	Број одељења	Број ученика који наставу похађају на румунском
2007/2008	1	1	4	107
2008/2009	1	1	4	114
2009/2010	1	1	4	119

187. Предмет Румунски језик са елементима националне културе изучава се у Гимназији „Михјало Пупин“ у Ковачици и Гимназији „Борислав Петров Браца“ у Вршцу.

Школска година	Гимназија у Ковачици, број ученика	Гимназија у Вршцу, број ученика
2007/2008	16	21
2008/2009	18	14
2009/2010	16	12

Настава на русинском језику

188. Целокупна настава на русинском језику организована је на територији АП Војводине. Настава на русинском језику одвија се у Гимназији „Петро Кузмјак“ у Руском Крстуру.

Школска година	Број општина	Број школа	Број одељења	Број ученика који наставу похађају на русинском
-----------------------	---------------------	-------------------	---------------------	--

2007/2008	1	1	4	69
2008/2009	1	1	4	60
2009/2010	1	1	4	60

189. Школске 2007/2008. године први пут је организовано учење предмета Русински језик са елементима националне културе за 3 ученика у Гимназији „Исидора Секулић“ у Новом Саду, а од школске 2008/2009. године и у Гимназији „Сава Шумановић“ у Шиду за 23 ученика.

Школска година	Гимназија у Новом Саду, број ученика	Гимназија у Шиду, број ученика
2007/2008	3	-
2008/2009	2	23
2009/2010	2	39

Настава на словачком језику

190. На територији АП Војводине организује се целокупна настава на словачком језику. Настава на словачком језику одвија се у 2 гимназије, „Јан Колар“ у Бачком Петровцу и „Михајло Пупин“ у Ковачици.

Школска година	Број општина	Број школа	Број одељења	Број ученика који наставу похађају на словачком
2007/2008	2	2	14	379
2008/2009	2	2	13	341
2009/2010	2	2	14	344

191. Учење словачког језика са елементима националне културе организовано је у Гимназији у Бачкој Паланци и у Гимназији у Старој Пазови.

Школска година	Гимназија у Бачкој Паланци, број ученика	Гимназија у Старој Пазови, број ученика
2007/2008	14	20
2008/2009	12	22
2009/2010	13	21

Настава на украјинском језику

192. Ни у једној средњој школи у Републици Србији није организована целокупна настава на украјинском језику, нити се изучава предмет Украјински језик са елементима националне културе, будући да се ученици нису изјаснили за то.

Доња табела садржи број ученика припадника украјинске националне мањине који похађа средњу школу на територији АП Војводине.

Ниво образовања	Школска година		
	2006/2007	2007/2008	2008/2009
Средње	135	137	138

Настава на хрватском језику

193. Целокупна настава на хрватском језику организована је на територији АП Војводине. Настава на хрватском језику одвија се у Гимназији „Светозар Марковић“ у Суботици.

Школска година	Број општина	Број школа	Број одељења	Број ученика који наставу похађају на хрватском
2007/2008	1	1	1	15
2008/2009	1	1	2	43
2009/2010	1	1	2	32

194. Предмет Хрватски језик са елементима националне културе у периоду од 2007. до 2009. године није организовано изучаван на подручју АП Војводине.

4.1.5. Техничко или специјалистичко образовање - пракса

Настава на албанском језику

195. У 2 општине, Медвеђа и Прешево, у 2 средње техничке школе целокупна настава се одвија на албанском језику за број ученика садржан у доњој табели:

Школска година	Средња техничка школа, Прешево	Средња техничка школа, Медвеђа
2007/2008	827	9
2008/2009	1.272	14
2009/2010	1.379	15

Настава на босанском језику

196. У Новом Пазару ради средња верска школа исламске вероисповести, Медреса „Гази Иса-бег“. Комплетна настава се одвија на босанском језику.

Настава на бугарском језику

197. Од школске 2009/2010. године у Средњој туристичкој школи у Димитровграду организована је настава на бугарском језику. Настава је организована у једном одељењу за 16 ученика.
198. Изучавање предмета Бугарски језик са елементима националне културе организовано је у две средње школе, у Босилеграду и Димитровграду.

Школска година	Електротехничка школа у Босилеграду, број ученика	Средња туристичка школа у Димитровграду, број ученика
2007/2008	46	128
2008/2009	33	129
2009/2010	33	128

Настава на мађарском језику

199. Целокупна настава на мађарском језику организована је у школама на територији АП Војводине. Настава на мађарском језику одвија се у 24 стручне школе, једној мешовитој и две уметничке школе.

Школска година	Број општина	Број школа	Број одељења	Број ученика који наставу похађају на мађарском
2007/2008	12	26	258	5.529
2008/2009	12	26	254	5.397
2009/2010	12	27	257	5.362

200. Мађарски језик са елементима националне културе организован је на захтев ученика који наставу похађају на српском језику, и то: у 2007. години, за четири ученика Политехничке школе у Суботици и пет ученика Техничке школе у Темерину; у 2008. години за три ученика Техничке школе у Ади.

Настава на румунском језику

201. Целокупна настава на румунском језику организована је у школама на територији АП Војводине. Настава на румунском језику одвија се у Економско-трговинској школи „Доситеј Обрадовић“ у Алибунару.

Школска година	Број општина	Број школа	Број одељења	Број ученика који наставу похађају на румунском
2007/2008	1	1	4	98
2008/2009	1	1	4	117
2009/2010	1	1	4	118

Настава на русинском језику

202. Целокупна настава на русинском језику није организована ни у једној техничкој или специјалистичкој средњој школи на територији Републике Србије. На територији АП Војводине, први пут је организовано учење предмета Русински језик са елементима националне културе школске 2008/2009. године за 2 ученика Медицинске школе „7. април“ у Новом Саду.

Настава на словачком језику

203. Целокупна настава на словачком језику није организована ни у једној техничкој или специјалистичкој средњој школи на територији Републике Србије. Учење словачког језика са елементима националне културе организовано је у школама на територији АП Војводине. У школској 2007/2008. години организовано је у 3 средње школе у Старој Пазови и 2 средње школе у Бачкој Паланци, а наредне, 2008/2009. у Техничкој школи у Старој Пазови и 3 средње школе у Бачкој Паланци. У школској 2009/2010. години организовано је изучавање овог предмета у 2 средње школе у Бачкој Паланци и 2 средње школе у Старој Пазови.

Школска година	Број општина	Број школа	Број одељења	Број ученика који изучавају словачки са елементима националне културе
2007/2008	2	5	18	148
2008/2009	2	4	12	127
2009/2010	2	4	12	97

4.1.6. Високо образовање - пракса

Албански језик

204. У школској 2009/2010. години, у Медвеђи су почела са радом одељења Економског и Правног факултета Универзитета у Нишу. На одељењу Економског факултета уписано је 19 студената, од којих су 4 студента албанске националности, а на одељењу Правног факултета 35 студената, од којих је 7 албанске националности. Студенти албанске националности слушају наставу на српском језику уз симултано превођење предавања на албански језик. Уџбеници и наставна средства преведени су на албански језик, а полагање испита биће организовано на албанском језику.
205. Албански језик и књижевност изучава се у Републици Србији на Филолошком факултетеу у Београду, на Студијској групи за албански језик и књижевност.

Број студената који студира албански језик и књижевност на Филолошком факултету у Београду

Школска година	Уписаних студената на прву годину	Укупно студената на све 4 године
2007/2008	17	59
2008/2009	16	56
2009/2010	9	35

Босански језик

206. Босански језик изучава се у оквиру две високошколске установе у Новом Пазару. На Државном универзитету, Департман за филозофско-филолошке науке, у оквиру Одељења за српски језик и књижевност, постоји могућност изучавања босанског језика као изборног предмета. По завршетку студија стиче се звање: филолог србиста, филолог босаниста, или комбиновано – филолог србиста-босаниста, за шта се студенти најчешће опредељују. На Универзитету у Новом Пазару, на смеру наставник српског/босанског језика, могуће је проучавање босанског језика као изборног предмета. Настава се одвија на српском језику, а након завршетка студија дипломци, у зависности од изборних предмета, стичу звање наставник српског, односно босанског језика. Доње табеле садрже податке о броју студената наведених студијских група.

Број студената Државног факултета Департман за филозофско-филолошке студије у Новом Пазару

Школска година	Број студената
2007/2008	40
2008/2009	40
2009/2010	40

Број студента Универзитета у Новом Пазару, смер наставник српског/босанског језика

Школска година	Број студената
2007/2008	8
2008/2009	31
2009/2010	30

Бугарски језик

207. Бугарски језик и књижевност изучава се у Републици Србији на Филолошком факултету у Београду, на Студијској групи за бугарски језик и књижевност.

Број студената који студира бугарски језик и књижевност на Филолошком факултету у Београду

Школска година	Уписаних студената на прву годину	Укупно студената на све 4 године
2007/2008	13	49
2008/2009	12	46
2009/2010	13	25

Мађарски језик

208. Високо образовање на мађарском језику у Републици Србији одвија се на подручју АП Војводине, и то: на 5 факултета (Филозофски, Економски, Природно-математички, Грађевински и Учитељски) у Новом Саду и Суботици, Академији уметности у Новом Саду и 3 високе школе струковних студија (Висока школа струковних студија за образовање васпитача у Новом Саду, Висока школа струковних студија за образовање васпитача у Суботици и Висока техничка школа струковних студија у Суботици). Доња табела садржи податке о броју студената који студира на мађарском језику.

Школска година	Факултети	Високе школе струковних студија
2007/2008	583	688
2009/2010	617	535

209. Мађарски језик и књижевност изучава се у Републици Србији на Филолошком факултету у Београду, Студијској групи за мађарски језик и књижевност и на Филозофском факултету у Новом Саду, Одсеку за хунгарологију, Студијској групи за мађарски језик и књижевност. Доње табеле садрже податке о броју студената на поменутиим факултетима.

Број студената који студира мађарски језик и књижевност на Филолошком факултету у Београду

Школска година	Уписаних студената на прву годину	Укупно студената на све 4 године
2007/2008	8	41
2008/2009	13	42
2009/2010	9	21

Број студента који студира мађарски језик и књижевност на Филозофском факултету у Новом Саду

Школска година	Број студената
2007/2008	129
2008/2009	133
2009/2010	99

Ромски језик

210. На Високој школи струковних студија за образовање васпитача у Вршцу, у школској 2009/2010. години први пут је настава за образовање васпитача организована и на српском и ромском језику. Уписана је прва група од 5 студената. Настава за предмете Ромски језик са елементима националне културе, Методика и Практикум одвија се на ромском језику, а будући да је ово тек почетак образовања на ромском језику још нису ангажовани професори који ће остале наставне предмете предавати на ромском језику.
211. Ромски језик и књижевности у Републици Србији изучава се у Школи ромологије у Новом Саду и Европском центру за мир и развој Универзитета за мир Уједињених нација у Београду. Иницијатива за Школу ромологије покренута је 2004. године као део ACIMSI универзитетских студија Центра за родне студије (Женске студије и истраживања). Допринос организовању школе дали су Филозофски факултет из Новог Сада, Завод за културу Војводине и ромске невладине организације. Школа ромологије организована је у форми семинара, радионица, дискусија и представа, а предмети изучавања су: основи ромологије, ромски језик, ромска култура, историја и религија, а однедавно и упознавање са Декадом инклузије Рома, као и елементима примене у програмима за основне школе. Школу ромологије у циклусима прошли су студенти, постдипломци, новинари, невладине организације, а од 2010. организован је семинар за учитеље, наставнике, педагоге и психологе. Европски центар за мир и развој Универзитета за мир Уједињених нација од 2010. године реализује програм студија за магистранте и докторанте ромологије.

Румунски језик

212. У Републици Србији, две високошколске установе у Вршцу, Одељење Учитељског факултета у Београду – Катедра за румунски језик (као матерњи језик) и Висока школа струковних студија за образовање васпитача имају комплетну наставу на румунском језику. Доње табеле садрже податке о броју студената на тим факултетима.

Број студената Учитељског факултета у Београду - Одељење у Вршцу

Школска година	Број студената
2007/2008	14
2008/2009	14
2009/2010	16

Број студената Високе школе струковних студија за образовање васпитача у Вршцу

Школска година	Број студената
2007/2008	20
2008/2009	20
2009/2010	20

213. Румунски језик и књижевност изучава се у Републици Србији на Филолошком факултету у Београду, на Студијској групи за румунски језик и књижевност и Филозофском факултету у Новом Саду, Одсек за румунистику, Студијска група за румунски језик и књижевност. Број студената који студира румунски језик и књижевност на тим факултетима садржан је у доњим табелама.

Број студената који студира румунски језик и књижевност на Филолошком факултету у Београду

Школска година	Уписаних студената на прву годину	Укупно студената на све 4 године
2007/2008	12	54
2008/2009	11	57
2009/2010	13	49

Број студента који студира румунски језик и књижевност на Филозофском факултету у Новом Саду

Школска година	Број студената
2007/2008	41
2008/2009	33
2009/2010	22

Русински језик

214. Русински језик и књижевност изучава се у Републици Србији на Филозофском факултету у Новом Саду, на Одсеку за русинистику, Студијска група за русински језик и књижевност. У доњој табели садржани су подаци о броју студената тог факултета.

Број студента који студира русински језик и књижевност на Филозофском факултету у Новом Саду

Школска година	Број студената
2007/2008	19
2008/2009	23
2009/2010	25

Словачки језик

215. На Високој школи струковних студија за образовање васпитача у Новом Саду настава се одвија и на словачком језику. Доња табела садржи податке о броју студената те високошколске установе.

Број студената Високе школе струковних студија за образовање васпитача у Новом Саду

Школска година	Број студената
2007/2008	5

2008/2009	5
2009/2010	12

216. Словачки језик и књижевност изучава се у Републици Србији на Филолошком факултету у Београду, на Студијској групи за словачки језик и књижевност и Филозофском факултету у Новом Саду, на Одсеку за словакистику, Студијска група за словачки језик и књижевност. У доњим табелама садржани су подаци о броју студената словачког језика и књижевности на тим факултетима.

Број студената који студира словачки језик и књижевност на Филолошком факултету у Београду

Школска година	Уписаних студената на прву годину	Укупно студената на све 4 године
2007/2008	8	41
2008/2009	15	48
2009/2010	10	48

Број студената који студира словачки језик и књижевност на Филозофском факултету у Новом Саду

Школска година	Број студената
2007/2008	30
2008/2009	29
2009/2010	30

Украјински језик

217. Украјински језик и књижевност изучава се у Републици Србији на Филолошком факултету у Београду, на Студијској групи за украјински језик и књижевност и на Филозофском факултету у Новом Саду, на Студијској групи за русински језик и књижевност. Од школске 2006/2007. године уведен је украјински језик као обавезан двосеместрални предмет на II години студија за све студенте студијске групе русинског језика и књижевности.

Број студената који студира украјински језик и књижевност на Филолошком факултету у Београду

Школска година	Уписаних студената на прву годину	Укупно студената на све 4 године
2007/2008	16	45
2008/2009	17	47
2009/2010	13	35

Хрватски језик

218. На катедри за јужнословенску филологију Филолошког факултета у Београду се на другој, трећој и четвртој години студија изучава предмет Савремени српски и хрватски језик.

4.1.7. Образовање одраслих - пракса

219. Доња табела садржи основно образовање одраслих на мађарском наставном језику.

Школска година	Број локалних самоуправа	Број школа	Број полазника
2007/2008	3	3	113
2008/2009	3	3	96

220. У школској 2009/2010. години образовањем за одрасле обухваћено је укупно 370 припадника ромске националности, што је за 27 полазника (или 7,87%) више од претходне школске године; од тога се образовни процес за 358 Рома одвија на српском, а за 12 на мађарском наставном језику.

4.1.8. Активности на спровођењу бокс-препорукe Комитета експерата у вези са чланом 8 Повеље

221. У Извештају о примени Повеље у првом извешатајном циклусу, Комитет експерата је дао следећу препоруку:

Комитет експерата подстиче српске органе да ураде кохерентну стратегију у области обуке наставника и обезбеде одговарајуће наставне материјале за образовање на регионалним или мањинским језицима.

222. Влада Републике Србије је 2007. године усвојила Стратегију развоја стручног образовања у Републици Србији. Стратегијом се дају полазне основе за подизање општег нивоа педагошких способности и вештина наставника стварањем услова за њихово континуирано стручно усавршавање и стални професионални развој, како би се спровела модернизација наставног програма (огледи), иновирао наставни процес новим садржајима, организацијом и новим методама и спровела модернизација опреме и наставних средстава, увођењем нових информационих технологија. Стручно усавршавање наставника регулисано је законским и подзаконским актима, при чему се не издваја усавршавање и оспособљавање за извођење наставе на мањинским језицима. У Републици Србији уочава се незадовољавајућа ситуација у погледу, пре свега, недостатка наставника за реализацију наставних планова у образовно-васпитном раду на мањинским језицима на свим нивоима образовања, а потом и њихове недовољне континуиране стручне обуке. Једна од могућности за превладавање таквог стања могла би се оставрити применом

споразума о сарадњи са појединим државама у области образовања (видети одељак 3.1.9. Извештаја), као и у оквиру рада међудржавних комисија које су образоване по основу билатералних споразума о заштити националних мањина. Наиме, реактивирање међудржавних комисија пружа реалну основу за утврђивање адекватних решења и по питању стручне и професионалне обуке наставника на мањинским језицима у земљама потписницама тих споразума.

223. Република Србија чини напоре да благовремено и под истим условима обезбеди наставна средства за наставу на мањинским језицима и да наставни материјал буде истог квалитета као и за децу која похађају наставу на српском језику. Новоусвојени Закон о уџбеницима и наставним средствима, којим се утврђују поступци за одобравање и штампање уџбеника на мањинским језицима, као и начин увоза уџбеника из земље матице, требало би да обезбеди квалитет и задовољавајућу покривеност наставних програма одговарајућим уџбеницима за образовање на мањинским језицима. Национални савети националних мањина, са јасно утврђеним надлежностима, имају одлучујућу реч у покретању иницијатива и избору наставних материјала за образовање на мањинским језицима.

4.2.

Члан 9 **Судска овлашћења** **Изабрани ставови и подставови**

1. Земље чланице се обавезују, у односу на оне судске области у којима број становника који употребљавају регионалне или мањинске језике оправдава доле поменуте мере, у складу са ситуацијом са сваким од ових језика и под условом да судија не сматра да употреба олакшица предвиђених овим чланом може да омете ваљано спровођење поступка:

а) у кривичном поступку:

(ii) да окривљеном гарантују право да употребљава сопствени регионални или мањински језик; и/или

(iii) да обезбеде да захтев и доказ, без обзира на то да ли је у писаној или усменој форми, не буде сматран неприхватљивим само због тога што је формулисан на регионалном или мањинском језику; и/или

б) у грађанским парницама:

(ii) да допусте, кад год странка треба да се појави лично пред судом, да може да користи сопствени регионални или мањински језик без икаквих додатних трошкова; и/или

ц) у поступцима пред судовима који се тичу управних ствари:

(ii) да допусте, кад год странка треба лично да се појави пред судом, да може да користи сопствени регионални или мањински језик без икаквих додатних трошкова; и/или

д) да предузму мере како би обезбедиле да примена поменутих подставова и било које неопходно коришћење преводилаца не изазива додатне трошкове заинтересованим лицима.

2. Државе чланице се обавезују:

а) да не доводе у питање ваљаност правних докумената само због тога што су донети на регионалном или мањинском језику; или

б) да не доводе у питање ваљаност правних докумената који су донети у оквиру државе само због тога што су начињени на регионалном или мањинском језику, или да обезбеде да се они могу употребити против заинтересованих трећих лица, која иначе не користе ове језике, под условом да им је садржај ових докумената стављен на увид од стране особа које се на њега позивају; или

ц) да не поричу ваљаност правних докумената донетих између различитих страна само због тога што су начињени на регионалном или мањинском језику.

3. Земље чланице преузимају обавезу да се на регионалним или мањинским језицима нађу најзначајнији национални законодавни текстови, а посебно они који се тичу лица која користе ове језике, осим ако они до њих нису дошли на неки други начин.

4.2.1. Законодавство релевантно за примену члана 9 Повеље

224. У одељку 5.2.1. Првог периодичног извештаја о примени Повеље у Србији образложено је релевантно законодавство за примену члана 9 Повеље. Након првог циклуса мониторинга примене Повеље, донесен је Закон о изменама и допунама Закона о службеној употреби језика и писама (видети одељак 2.1.1. овог извештаја) којим је измењен члан 11 Закона. У тако измењеном члану 11 у ставу 3 дефинисано је да службена употреба језика националних мањина подразумева нарочито, између осталог, и коришћење језика националних мањина у управном и судском поступку и вођење управног поступка и судског поступка на мањинском језику. Одредбе о службеној употреби језика, у раду судова налазе се и у законима којима су регулисани кривични, грађански и управносудски поступци, које су садржане у одговарајућим образложењима прихваћених ставова члана 9 Повеље.

4.2.2. Кривични поступак

225. У Законику о кривичном поступку, у делу који уређује основна начела кривичног поступка, предвиђено је да сваки окривљени, односно осумњичени, има право да у најкраћем року, а најкасније на првом саслушању подробно и на језику који разуме, буде обавештен о делу које му се ставља на терет, о природи и разлозима оптужбе и доказима који су против њега прикупљени (члан 4 став 1 тачка 1), као и да добије преводиоца и тумача ако не разуме и не говори језик који се користи у поступку (члан 4 став 1 тачка 7). Одредбом члана 7 прописано је да је у кривичном поступку у службеној употреби српски језик и ћирилично писмо. Други језици и писма службено се употребљавају у складу са законом (став 1). У судовима на чијим подручјима живе припадници националних мањина, у службеној употреби у кривичном поступку су и њихови језици и писма, у складу са Уставом и законом (став 2). Одредбом члана 8 прописано је да се тужбе, жалбе и други поднесци упућују суду на језику који је у службеној употреби у суду (став 1). Страни држављанин лишен слободе може упућивати суду поднеске на свом језику (став 2). Веома је важна одредба члана 9 којом је предвиђено да се кривични поступак води на језику који је у службеној употреби у суду (став 1), а да странке, сведоци и друга лица која учествују у

поступку имају право да у поступку употребљавају свој језик. Ако се поступак не води на језику тог лица, обезбедиће се, на терет буџетских средстава, усмено превођење онога што оно, односно други износи, као и исправа и другог писаног доказног материјала (став 2). О праву на превођење поучиће се лице из става 2 овог члана, које се може одрећи тог права ако зна језик на коме се води поступак. У записнику ће се забележити да је дата поука и изјава учесника (став 3). Превођење се поверава тумачу (став 4). Такође, одредбом члана 10 прописано је да се позиви, одлуке и друга писмена упућује суду на српском језику (став 1). Ако је у суду у службеној употреби и мањински језик, суд ће на том језику достављати судска писмена лицима која су припадници те националне мањине, а у поступку су се служила тим језиком. Та лица могу захтевати да им се писмена достављају на језику на коме се води поступак (став 2). Окривљеном који је у притвору, на издржавању казне или на извршењу мере безбедности у здравственој установи доставиће се и превод писмена из става 1 овог члана на језику којим се служи у поступку (став 3). Одредбом члана 11 прописано је да судови саобраћају међусобно и указују једни другима правну помоћ на језику који је у службеној употреби у суду. Ако је писмено састављено на мањинском језику, а упућује се суду у коме тај језик није у службеној употреби, приложиће се превод на српском језику. У делу овог закона који се односи на поступак по редовним правним лековима, који уређује поступак по жалби на пресуду првостепеног суда, чланом 368 став 1 тачка 3 предвиђено је да битна повреда одредаба кривичног поступка постоји ако је главни претрес одржан без лица чије је присуство на главном претресу по закоником обавезно, или ако је оптуженом, браниоцу, оштећеном као тужиоцу или приватном тужиоцу, противно његовом захтеву, ускраћено да на главном претресу употребљава свој језик и да на свом језику прати ток главног претреса (члан 9).

226. Важећим прописима о организацији правосуђа није прописано да се води посебна евиденција у судовима у Републици Србији на основу које би се могли пружити подаци о броју поступака, па и кривичних, који су у целини вођени на неком од мањинских језика, броју кривичних предмета у којима су окривљени употребљавали мањински језик, нити броју кривичних поступка који су вођени на српском језику у којима су учесници користили право на употребу мањинских језика. За потребе израде овог извештеја, Министарство за људска и мањинска права спровело је анкету почетком 2010. године о употреби мањинских језика у судовима. Како је анкета спроведена у време почетка примене реформисане мрежа судства, када је и вршена примопредаја судске документације између бивших општинских, односно окружних судова на новоустановљене судове, подаци добијени од судова могу да послуже само као илустрација употребе мањинских језика у кривичном поступку, јер за стварно стање потребне су прецизне евиденције о томе. У наредним ставовима дају се примери употребе мањинских језика у кривичним поступцима, и то само из оних судова који су прихватили да учествују у изради овог извештаја.

Основни суд у Вршцу, за територију општина Бела Црква, Вршац и Пландиште, са судским јединицама у Белој Цркви и Пландишту
мађарски/румунски/словачки/чешки/

227. У Општинском суду у Вршцу у целини је вођен један кривични поступак на румунском језику; у 5 кривичних предмета окривљени су употребљавали румунски језик; у 3 кривична предмета учесници у поступку су користили румунски језик. Тај суд је сносио трошкове превођења за учеснике који су користили право на употребу мањинског језика.

Основни суд у Зрењанину, за територију општина Житиште, Нови Бечеј, Сечањ и за град Зрењанин, са судским јединицама у Новом Бечеју и Сечњу
мађарски/румунски/словачки

228. У Основном суду у Зрењанину један кривични поступак у целини вођен је на румунском језику; у једном кривичном предмету окривљени је употребљавао румунски језик. Трошкове превођења сносио је суд.

Основни суд у Панчеву, за територију општина Алибунар, Ковачица, Ковин, Опово и за град Панчево, са судским јединицама у Алибунару, Ковачици и Ковину
мађарски/румунски/словачки

229. У седишту Основног суда у Панчеву води се један кривични поступак у целини на румунском језику, док у претходном периоду на подручју садашњег Основног суда није било поступака који су се водили у целини на неком мањинском језику у службеној употреби; у једном предмету који је вођен у Општинском суду у Ковачици окривљени је користио матерњи, румунски језик и исказ је дао путем тумача; у поступцима који су се водили на српском језику учесници су користили мањински језик у 7 кривичних предмета у Општинском суду у Алибунару и у 3 кривича предмета у Општинском суду у Ковачици. Судови су сносили трошкове превођења за учеснике који су користили мањински језик.

Основни суд у Суботици, за територију општина Ада, Бачка Топола, Кањижа, Мали Иђош и Сента и за град Суботицу, са судским јединицама у Ади, Бачкој Тополи, Кањижи и Сенти
мађарски/хрватски

230. У Основном суду у Суботици одређени број предмета у кривичном поступку вођен је на мађарском језику, и то у: 2007. години 40, у 2008. години 37 и 2009. години 20 предмета.

Виши суд у Лесковцу за подручје Основног суда у Лесковцу
албански

231. На подручју Вишег суда у Лесковцу, у 4 кривична предмета окривљени су користили албански језик; у поступку који је вођен на српском језику у једном кривичном предмету један сведок је користио албански језик. Суд је сносио трошкове превођења за учеснике који су користили мањински језик.

Виши суд у Новом Саду за подручје Основног суда у Новом Саду
мађарски/русински/словачки

232. У кривичном одељењу Вишег суда у Новом Саду, у 23 кривична предмета окривљени и сведоци тражили су да приликом њиховог саслушања буде присутан тумач, чије трошкове је сносио Суд. У неколико случајева окривљени за одбрану или оштећени за заступање су приложили двојезичну пуномоћ, на српском језику и мањинском језику.

Виши суд у Панчеву за подручје Основног суда у Вршцу и Основног суда у
Панчеву
мађарски/румунски/словачки/чешки/

233. У Вишем суду у Панчеву само је у поступцима по замолницима коришћен румунски језик у 4 кривична предмета. У тим предметима саслушања су обављена уз помоћ тумача, чије услуге су исплаћене на терет буџетских средстава.

Виши суд у Суботици за подручје Основног суда у Суботици
мађарски/хрватски

234. Према подацима Кривичног одељења Вишег суда у Суботици, ниједан кривични поступак није у целини вођен на неком од мањинских језика који је био у службеној употреби у Окружном суду у Суботици; било је поступака у којима су окривљени употребљавали неки од мањинских језика који је у службеној употреби на подручју суда, а у укупном броју од 691 предмета није могуће утврдити тачан број тих предмета, као ни број сведочења и писаних доказа који су дати, односно поднесени на мањинском језику у кривичним поступцима који су вођени на српском језику. Учесници у кривичном поступку који су се водили на српском језику користили су право на употребу неког мањинског језика који је у службеној употреби. На основу података о трошковима превођења које је тај суд сносио у 2007. години учесници поступка користили су право на употребу мањинског језика у 153 предмета, у 2008. години у 289 предмета и у 2009. години у 249 предмета.

4.2.3. Грађански поступци

235. У Закону о парничном поступку, у првом делу који уређује основне одредбе парничног поступка, одредбом члана 6 предвиђено је да се овај поступак води на српском језику екавског или ијекавског изговора и у том поступку

користи се ћирилично писмо, а латинично писмо - у складу са Уставом и законом. На подручјима на којима је, у складу са законом, у службеној употреби језик одређене националне мањине поступак се води и на језику и уз употребу писма те националне мањине (став 1). Странке и други учесници у поступку имају право да се служе својим језиком и писмом, у складу са одредбама овог закона (став 2). Одредбом члана 96 предвиђено је да странке и други учесници у поступку имају право да на рочиштима и приликом усменог предузимања процесних радњи пред судом употребљавају свој језик. Ако се поступак не води на језику странке, односно других учесника у поступку, обезбедиће им се на њихов захтев усмено превођење на њихов језик онога што се износи на рочишту, као и усмено превођење исправа које се на рочишту користе ради доказивања (став 1). Странке и други учесници у поступку поучиће се о праву да усмени поступак пред судом прате на свом језику посредством тумача. У записнику ће се забележити да им је дата поука, као и изјаве странака, односно учесника (став 2). Превођење обављају тумачи (став 3). Одредбом члана 97 предвиђено је да се позиви, одлуке и друга судска писмена упућују странкама и другим учесницима у поступку на српском језику (став 1). Ако је у суду у службеној употреби и неки од језика националних мањина, суд ће на том језику достављати судска писмена оним странкама и учесницима у поступку који су припадници те националне мањине и у поступку се служе тим језиком (став 2). Одредбом члана 98 прописано је да странке и други учесници у поступку упућују суду своје тужбе, жалбе и друге поднеске на језику који је у службеној употреби у суду (став 1). Странке и други учесници у поступку могу упућивати суду своје поднеске и на језику националних мањина који није у службеној употреби у суду, ако је то у складу са законом (став 2). Одредбом члана 99 прописано је да трошкови превођења на језик националних мањина, који настају применом одредаба Устава и овог закона о праву припадника националних мањина на употребу свог језика, падају на терет средстава суда. Такође, у глави тринаестој, која уређује поступак пружања правне помоћи, одредбом члана 171 предвиђено је да судови међусобно опште на језику који је у службеној употреби у њиховом суду (став 1). Ако је писмено састављено на језику националне мањине, а упућује се суду у коме језик те националне мањине није у службеној употреби, уз судско писмено на језику националне мањине приложиће се превод тог писмена на српски језик (став 2). Глава двадесета се односи на доказивање. У делу који регулише положај сведока, одредбом члана 246 предвиђено је да ће сведок који не зна језик на коме се води поступак бити саслушан преко тумача (став 1). Суд ће тумача упозорити на дужност верног преношења питања која се сведоку постављају и изјава које сведок буде давао (став 3). У глави двадесет седмој уређује се поступак по правним лековима. У делу који се односи на редовне правне лекове предвиђено је да се жалба против пресуде може изјавити и због битне повреде одредаба парничног поступка, која постоји ако суд у току поступка није применио или је неправилно применио коју одредбу овог закона, а то је било или је могло бити од утицаја на доношење законите и правилне

пресуде. Битна повреда одредаба парничног поступка увек постоји, између осталог, ако је противно одредбама закона суд одбио захтев странке да у поступку слободно употребљава свој језик и писмо (члан 361 став 2 тачка 8).

236. Важећим прописима о организацији правосуђа није прописано да се води посебна евиденција у судовима у Републици Србији на основу које би се могли пружити подаци о броју поступака, па и грађанских, који су у целини вођени на неком од мањинских језика, броју грађанских парница у којима су окривљени употребљавали мањински језик, нити броју грађанских поступака који су вођени на српском језику у којима су учесници користили право на употребу мањинских језика. За потребе израде овог извештеја, Министарство за људска и мањинска права спровело је анкету почетком 2010. године о употреби мањинских језика у судовима. Како је анкета спроведена у време почетка примене реформисане мреже судства, када је и вршена примопредаја судске документације између бивших општинских, односно окружних судова на новоустановљене судове, подаци добијени од судова могу само да послуже као илустрација употребе мањинских језика у грађанским парницама, јер за стварно стање потребне су прецизне евиденције о томе. У наредним ставовима дају се примери употребе мањинских језика у грађанским поступцима, и то само из оних судова који прихватили да учествују у изради овог извештаја.

Основни суд у Вршцу, за територију општина Бела Црква, Вршац и Пландиште, са судским јединицама у Белој Цркви и Пландишту
мађарски/румунски/словачки/чешки/

237. У Општинском суду у Вршцу, у једном грађанском предмету било је сведочења на румунском језику; у 4 грађанска предмета учесници у поступку користили су румунски језик. Тај суд је сносио трошкове превођења за учеснике који су користили право на употребу мањинског језика.

Основни суд у Зрењанину, за територију општина Житиште, Нови Бечеј, Сечањ и за град Зрењанин, са судским јединицама у Новом Бечеју и Сечњу
мађарски/румунски/словачки

238. У Основном суду у Зрењанину су 3 парнична поступка у целини вођена на мађарском језику; вођено је 10 оставинских поступака на мађарском језику; у грађанским поступцима у 29 предмета учествовао је тумач за странке или сведоке; у поступцима који су се водили на српском језику у 29 предмета странке су користиле право на употребу мањинског језика. У поступцима који су се водили на српском језику, суд је сносио трошкове превођења за учеснике који су користили мањински језик у службеној употреби.

Основни суд у Лесковцу, за територију општина Бојник, Власотинце, Лебане, Медвеђа и Црна Трава и за град Лесковац, са судским јединицама у Власотинцу и Лебану

албански

239. У Основном суду у Лесковцу – Судској јединици у Лебану у једној грађанској парници странка је користила албански језик. Суд је сносио трошкове превођења.

Основни суд у Панчеву, за територију општина Алибунар, Ковачица, Ковин, Опово и град Панчево, са судским јединицама у Алибунару, Ковачици и Ковину
мађарски/румунски/словачки

240. На мањинским језицима који су у службеној употреби, у поступцима који су вођени пред Општинским судом у Ковину (мађарски и румунски) било је сведочења, а у Општинском суду у Алибунару сведочења и писаних доказа поднетих на мањинским језицима (румунски и словачки). У поступцима који су се водили на српском језику, мањински језик је коришћен у 16 парничних предмета у Општинском суду Алибунар и у 16 парничних предмета и 5 ванпарничних предмета у Општинском суду Ковачица. Судови су у поступцима сносили трошкове превођења за учеснике који су користили мањински језик, осим Општинског суда у Ковину.

Основни суд у Суботици, за територију општина Ада, Бачка Топола, Кањижа, Мали Иђош и Сента и за град Суботицу, са судским јединицама у Ади, Бачкој Тополи, Кањижи и Сенти

мађарски/хрватски

241. У Основном суду у Суботици одређени број предмета у грађанском поступку вођен је на мађарском језику, и то у: 2007. години 94, у 2008. години 111 и 2009. години 127 предмета.

Виши суд у Лесковцу

албански

242. На подручју овог суда, у поступку који је вођен на српском језику у једном парничном предмету један сведок је користио албански језик. Суд је сносио трошкове превођења за учесника који је користио мањински језик.

Виши суд у Суботици

мађарски/хрватски

243. Према информацијама Грађанског одељења Вишег суда у Суботици, на мањинском језику у службеној употреби вођено је 36 поступака у целини, и то: у 2007. години 23 предмета, 2008. години 8 предмета и 2009. години 5 предмета. У грађанским поступцима који су вођени на српском језику било

је сведочења и писаних доказа који су дати, односно поднесени на мањинским језику али тачан број тих предмета није могуће утврдити. Суд је сносио трошкове превођења у 4 предмета у којима су учесници парничног поступка користили право на употребу мањинског језика.

4.2.4. Управни спорови

244. У Закону о општем управном поступку, у првом делу, глави првој, која се односи на основна начела општег управног поступка, регулисана је употреба језика и писма у поступку. Одредбом члана 16 предвиђено је да орган води поступак на српском језику екавског или јекавског изговора и у том поступку користи ћирилично писмо, а латиничо писмо - у складу са законом. На подручјима на којима је, у складу са законом, у службеној употреби и мањински језик, поступак се води и на том језику и уз употребу писма тог мањинског језика (став 1). Уколико се поступак не води на језику странке, односно других учесника у поступку, који су држављани Републике Србије, обезбедиће им се преко тумача превођење тока поступка на њихов језик, као и достављање позива и других писмена на њиховом језику и писму (став 2). Странке и други учесници у поступку који нису држављани Републике Србије имају право да ток поступка прате преко тумача и да у том поступку употребљавају свој језик (став 3). Такође, у делу који уређује доказивање, односно положај сведока, одредбом члана 169 предвиђено је да ће се сведок испитати преко тумача уколико не зна језик на ком се води поступак (став 1). У глави петнаестој је регулисано понављање поступка. Одредбом члана 239 предвиђено је да ће се поступак окончан решењем против кога нема редовног правног средства у поступку (коначно решење) поновити, између осталог, уколико лицу које је учествовало у поступку није била дата могућност да се под условима из члана 16 овог закона служи својим језиком и писмом (тачка 11). Крајем 2009. године донесен је нови закон о управним споровима, као резултат усклађивања са Уставом Републике Србије и међународним стандардима, посебно с начелима и правилима Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода. У члану 8 став 1 тог закона утврђено је да управни спор решава Управни суд. У члану 74 прописано је да се одредбе закона којим се уређује парнични поступак сходно примењује на питања поступка решавања управних спорова која нису уређена овим законом, па дакле, између осталог и одредба члана 6 Закона о парничном поступку којом је регулисано питање употребе језика и писаа у парничном поступку, односно других језика и писама.

4.2.5. Активности на спровођењу бокс-препурука Комитета експерата у вези са чланом 9 Повеље

245. У Извештају о примени Повеље у првом извешатајном циклусу, Комитет експерата је утврдио две бокс-препуруке у вези са чланом 9 Повеље.

Наредни ставови садрже информације о активностима које је држава предузела ради њиховог спровођења.

4.2.5.1. Обавештавање грађана о могућности коришћења мањинских језика у судовима

Комитет експерата подстиче српске органе да активно обавештавају грађане о могућности употребе регионалног или мањинског језика у судовима.

246. У одељку 5.2.1. Првог периодичног извештаја о примени Повеље у Србији, наглашено је да је утврђивање језика на коме ће се водити поступак претходно питање о коме, у складу са одредбама закона, одлучује лице које води поступак. Суд пред којим се води поступак, дужан је да упозна странку који су језици у службеној употреби на подручју суда и да затражи од странке да се изјасни на ком ће се језику водити поступак. Чланом 13 Закона о службеној употреби језика и писма предвиђено је да се начин утврђивања језика поступка и утврђени језик поступка назначују у записнику, а чланом 14 тог закона да се записник и одлуке у првостепеном поступку и у вези с тим поступком израђују, као аутентични текстови на српском језику и на мањинском језику, ако је поступак вођен на мањинском језику. Права припадника националних мањина на употребу њиховог језика уз помоћ тумача или преводиоца када се поступак не води на њиховом језику пред судом се поштује. У судским поступцима, повреда права на употребу свог језика и писма се редовно третира као релативно битна повреда правила поступка, те се у сваком појединачном случају посебно испитује да ли је та повреда могла утицати на коначну одлуку.
247. Министарство правде је у сарадњи са Мисијом ОЕБС-а у Србији штампало брошуру и плакат *Реформа правосуђа за све грађане*, који су достављени свим судовима ради упознавања припадника националних мањина о њиховим правима, као и о томе на који начин функционише нова судска мрежа. У наредном периоду Министарство правде намерава да више пажње посвети креирању позитивних мера ради олакшања практичне употребе мањинског језика у судовима.

4.2.5.2. Доступност најважнијих законских текстова на мањинским језицима

Комитет експерата подстиче српске органе да учине доступним, на регионалним и мањинским језицима, најважније националне законске текстове и оне који се посебно односе на кориснике ових језика, који ће бити идентификовани у сарадњи са говорницима.

248. Чланом 26 Статута АП Војводине регулисано је да су у органима и организацијама АП Војводине у службеној употреби српски језик и ћирилично писмо, мађарски, словачки, хрватски, румунски и русински језик

и њихова писма, у складу са законом и покрајинском скупштинском одлуком. Покрајински секретаријат за прописе, управу и националне заједнице (Одсек за Службени лист АПВ и публикацију прописа) стара се о објављивању „Службеног листа АП Војводине“ који се, осим на српском, објављује на мађарском, словачком, румунском, русинском и хрватском језику и писму. Такође, у Служби за преводилачке послове Покрајинског секретаријата за прописе, управу и националне заједнице, обезбеђено је усмено и писмено превођење са српског на мађарски, хрватски, словачки, румунски и русински језик и обратно. Поред седница Скупштине АПВ преводе се одлуке које доноси Скупштина и Влада АП Војводине, а који се објављују у „Службеном листу АПВ“. Поред тога, Служба за преводилачке послове извршила је преводе на мањинске језике који су у службеној употреби на територији АПВ најважнијих националних законске прописе који се посебно односе на кориснике ових језика (Устав Републике Србије, Закон о забрани дискриминације, Закон о националним саветима националних мањина, и др.). На интернет страници Покрајинског секретаријата за прописе, управу и националне заједнице, постоји могућност да се поред српског језика, прегледају и преузимају докуменати тог секретаријата на мађарском, словачком, румунском, русинском и хрватском језику.

4.3.

Члан 10.

**Управне власти и јавне службе
Изабрани ставови и подставови**

1. У оквиру административних области државе, у којима број њених становника који користи регионалне или мањинске језике оправдава мере које су наведене у овом члану, у складу са ситуацијом са сваким од тих језика, државе чланице колико је то год разумно могуће преузимају следеће обавезе:

а)

(iv) да обезбеде да они који користе регионалне или мањинске језике могу да подносе усмене или писмене представке на овим језицима;

(v) да обезбеде да они који користе регионалне или мањинске језике могу пуноважно да подносе документе на овим језицима;

ц) да се омогући управним властима да израђују нацрте документа на регионалним или мањинским језицима.

2. По питању локалних и регионалних власти на чијој територији одређени број становника користи регионалне или мањинске језике а да је тај број такав да оправдава доле поменуте мере, државе чланице преузимају обавезу да одобре или охрабре:

б) могућност за оне који користе регионалне или мањинске језике да поднесу писмене или усмене представке на тим језицима

ц) да регионалне власти објављују своја званична документа на одговарајућим регионалним или мањинским језицима

д) да локалне власти објављују свој званични документ на одговарајућим регионалним или мањинским језицима

г) употребу, ако је неопходно заједно са именом на званичном језику државе, традиционалних облика имена места на регионалним или мањинским језицима

3. Што се тиче јавних служби које обезбеђују управне власти или лица која делују у њихово име, државе чланице предузимају у оквиру територије на којој се регионални и мањински језици користе у сагласности са ситуацијом сваког језика и колико је то разумно могуће:

ц) да омогуће онима који користе регионалне или мањинске језике да поднесу захтев на овим језицима

4. У намери да се остваре одредбе садржане у ставовима 1, 2 и 3 државе чланице предузимају једну или више од следећих обавеза:

ц) удовољавање уколико је то могуће захтевима запослених у јавним службама који познају неки регионални и мањински језик да буду ангажовани на територијама на којима се ови језици користе

5. Државе чланице преузимају обавезу да допусте употребу и усвајање породичних имена на регионалним или мањинским језицима на захтев оних који су заинтересовани.

4.3.1. Подношење представки на мањинским језицима органима државне управе

249. У одељку 5.3.1. Првог периодичног извештаја о примени Повеље детаљно је образложено право писменог и усменог обраћања управним властима, регулисано Уставом Републике Србије и националним прописима (Законом о заштити права и слобода националних мањина, Законом о службеној употреби језика и писама, Законом и општем управном поступку и Одлуком о ближем уређивању појединих питања службене употребе језика и писма националне мањине на територији АП Војводине). У односу на први циклус мониторинга примене Повеље, унапређење права обраћања републичким органима на мањинском језику представља и одредба члана 11 став 8 Закона о службеној употреби језика и писама, чије измене и допуне су детаљно образложене у одељку 2.1.1. Извештаја. Наиме, тим ставом је прописано да се припадници националних мањина чији број у укупном становништву Републике Србије не достиже 2% према последњем попису становништва могу обратити републичким органима на свом језику и имају право да добију одговор на том језику преко јединице локалне самоуправе у којој је језик те националне мањине у службеној употреби, при чему јединица локалне самоуправе обезбеђује превођење и сноси трошкове превођења дописа упућеног републичком органу и одговора тог органа.

4.3.2. Подношење представки на мањинским језицима локалним или регионалним властима

250. Законодавни оквир у погледу подношења представки на мањинским језицима локалним или регионалним властима у периоду на који се односи овај извештај није измењен у односу на претходни и садржан је у одељку 5.3.4 Првог периодичног извештаја о примени Повеље.

251. У пракси, према добијеним информацијама од јединица локалних самоуправа број усмених и писмених обраћања говорника мањинских језика локалним органима у корелацији је са учешћем говорника мањинских језика у укупном броју сановништва јединице локалне самоуправе. Странке имају право да се органима усмено или писмено обраћају на свом језику и у пракси за остваривање тога права, сем у случају неких места са малим процентом говорника мањинских језика, постоје објективне могућности.

Добијени подаци од јединица локалне самоуправе које су прихватиле учешће у изради овог извештаја онемогућавају изказивање збирних података о обраћању странака на појединим мањинским језицима у различитим ситуацијама. Ипак, примера ради, у претходном периоду у општини Ада евидентирана су 4 управна предмета у којима је захтев поднет на мађарском језику; у општини Алибунар вођен је један управни поступак на српском језику у којем је странка користила словачки језик уз помоћ тумача чије трошкове је сносила општина; у општини Житиште у 90 управних поступака вођених на српском језику странке су користиле мањински језик, које су водили стручни сарадници Општинске управе са знањем румунског и мађарског језика (мањинских језика који су у службеној употреби); у органима града Зрењанина вођена су 73 управна поступка на српском језику у којима су странке користиле неки од мањинских језика у службеној употреби, а трошкове су сносили органи управе; пред органима управе града Суботице број управних поступака који су се у целини водили на мађарском језику је 29.162, а на хрватском језику 5.570; у општини Бујановац број обраћања грађана општинским органима на албанском језику је неколико стотина; у општини Прешево вођено је 3.100 поступака на албанском језику; у општини Сјеница број обраћања на босанском релативно је мали.

252. Увид у подношење захтева локалним органима на мањинским језицима могуће је посредно оставрити на основу података о изводима из матичних књига, уверењима из матичних књига и уверењима из књига држављана. Према подацима Покрајинског секретаријата за прописе, управу и националне мањине, у 2008. години у општинама и градовима АП Војводине, у којима су у службеној употреби, поред српског језика, и мањински језици и њихова писма, издато је 10.864 извода из матичних књига на двојезичким обрасцима (на српско-мађарском обрасцу издато је 5.962 извода, на српско-румунском обрасцу 18 извода, на српско-русинском обрасцу 30 извода, на српско-словачком обрасцу 2.724 извода и на српско-хрватском обрасцу 2.130 извода). Од 16.106 извода из матичних књига издатих у 2009. години, на српско-мађарском обрасцу издато је 7.485 извода, на српско-румунском обрасцу 30 извода, на српско-русинском обрасцу 30 извода, на српско-словачком обрасцу 5.426 извода и на српско-хрватском обрасцу издато је 3.135 извода из матичних књига. Упоређујући укупан број издатих извода са бројем издатих двојезичких извода по општинама и градовима, у општини Бачки Петровац, издато је највише двојезичких извода, где је од 4.585 укупно издатих извода из матичних књига, на српско-словачком обрасцу издато 3.984 извода (у току 2008. године у Бачком Петровцу је укупно издато 1.597 извода из матичних књига, од чега на српско-словачком обрасцу 1.577 извода). У 2008. години издато је 449 уверења из матичних књига на мањинским језицима у службеној употреби у јединицама локалне самоуправе (на српско-мађарском обрасцу 139 уверења, на српско-румунском обрасцу 1 уверење, на српско-русинском обрасцу 11 уверења, на српско-словачком обрасцу 271 уверење и на српско-хрватском

обрасцу 27 уверења). У 2009. години издато је 870 уверења из матичне књиге на неком од мањинских језика у службеној употреби, и то: на српско-мађарском обрасцу 334 уверења, на српско-русинском обрасцу 16 уверења, на српско-словачком обрасцу 503 уверења и на српско-хрватском обрасцу 17 уверења. На српско-румунском обрасцу није издато ни једно уверење. Из књиге држављана на мањинским језицима који су у службеној употреби, у 2008. години издато је 1.518 уверења, и то: на српско-мађарском обрасцу издато је 342 уверења, на српско-румунском обрасцу 1 уверење, на српско-словачком обрасцу 209 уверења и на српско-хрватском обрасцу 966 уверења. На српско-русинском обрасцу и на српско-чешком обрасцу није издато ниједно уверење из књиге држављана. У 2009. години издато је укупно 1.395 уверења, и то: на српско-мађарском обрасцу 510 уверења, на српско-русинском обрасцу 12 уверења, на српско-словачком обрасцу 422 уверења и на српско-хрватском обрасцу 451 уверење. На српско-румунском обрасцу и на српско-чешком обрасцу није издато ни једно уверење из књиге држављана.

253. Подношење представки на мањинским језицима локалним органима олакшано је и прописивањем знања одговарајућих мањинских језика у актима о систематизацији радних места у појединим јединицама локалне самоуправе. Према расположивим информацијама Покрајинског секретаријата за прописе, управу и националне мањине АП Војводине, од укупног броја градова и општина у којима је у службеној употреби и мањински језик, у већини (19) је, као услов за запошљавање код одговарајућег броја извршилаца, актом о унутрашњој организацији и систематизацији радних места прописано и познавање одговарајућег језика националне мањине. Чак и у оним јединицама локалне самоуправе у којима то није случај (16), изван број извршилаца који раде са странкама или воде управни поступак поседују знање мањинског језика који је у службеној употреби. На основу Одлуке Скупштине АП Војводине о испиту из страног језика и језика националне мањине за рад у органима управе (2003), којом се установљава испит као начин провере знања из тих језика за рад у органима локалне самоуправе и покрајинским органима управе, омогућено је запосленима да усавршавају знање неког од мањинских језика. Уверење о положеном испиту стечено у складу са овом одлуком може да се користи за рад у органима управе када је одговарајући ниво знања страног језика и мањинског језика утврђен као услов за обављање задатака и послова, али може да се користи и код других органа и правних лица када је њиховим актима предвиђено да је за обављање послова потребан одговарајући ниво знања језика. Током 2008. године издато је укупно 8 уверења о познавању мањинског језика, док је у 2009. години издато укупно 11 уверења. За разлику од првобитно великог интересовања кандидата за полагање тих испита, последњих година интересовање је три пута смањено. Ради усавршавања знања мањинских језика, Покрајински секретаријат за прописе, управу и националне мањине АП Војводине је наставио са организовањем стручних језичких семинара намењених запосленима у

органима управе и правосуђу, који воде поступак или комуницирају са странкама на тим језицима. Седми семинар за запослене који комуницирају на мађарском језику одржан је 2009. године у сарадњи са Националним саветом мађарске националне мањине. На територији АП Војводине у 21 локалној самоуправи систематизовано је и попуњено радно место преводиоца за мањинске језике. У 10 градских или општинских управа организује се превођење на мањинске језике по захтеву странке, а у осам није ни било захтева за превођењем.

254. Покрајинским органима странке се, по правилу, обраћају на српском језику. Нешто чешћа обраћања на неком мањинском језику (углавном на мађарском језику), због природе посла, бележе се у раду Покрајинског секретаријата за прописе, управу и националне мањине. Овај покрајински секретаријат објављује конкурсе за финансирање организација и манифестација националних мањина као и традиционалних цркава и верских заједница. Текст конкурса се објављује на свим службеним језицима а конкурсна документација (формулари) је такође обезбеђена на службеним језицима АП Војводине. Организације различитих националних мањина и цркве које претежно окупљају припаднике националних мањина користе могућност писмене употребе језика у веома различитом обиму. Према анализи упућених захтева може се закључити да организације које окупљају Мађаре користе могућност употребе матерњег језика у највећој мери. Наиме, према подацима на конкурс за дотације организацијама етничких заједница у АП Војводини расписаном у 2008. години, од укупно 176 пријава пристиглих од ових организација, 154 су биле на мађарском језику, а од укупно 141 поднетог извештаја на овај конкурс (четири извештаја су била двојезичка), 112 је било на мађарском језику. У 2009. години за ове намене су била спроведена два конкурса. На први конкурс из организација које окупљају Мађаре, од укупно 168 пристиглих пријава 138 било на мађарском језику, а од 40 пристиглих извештаја 30 их је било на мађарском. На други конкурс из ових организација поднето је укупно 185 пријава, од тога 164 су биле на мађарском језику, а од пристиглих извештаја, свих шест су били на мађарском језику. Разлике у коришћењу матерњег језика указују да припадници различитих националних мањина чији језик је признат као службени немају истоветне потребе за службеним коришћењем сопственог језика. Писмена која пристижу на мањинском језику у службеној употреби по потреби се преводе, а и одговори се обезбеђују на мањинском језику. Служба за преводилачке послове обавља послове превођења и за друге покрајинске органе.

4.3.3. Објављивање регионалних докумената на мањинским језицима

255. У Првом периодичном извештају о примени Повеље, у одељцима 2.6. и 2.10, детаљно су образложене надлежности аутономних покрајина, као и послови и организација управе Аутономне Покрајине Војводине, а у одељку 5.3.5. је

наведено да су у правном систему Републике Србије регионалне власти – власти АП Војводине.

256. Све одлуке које доносе Скупштина и Влада Аутономне Покрајине Војводине преводе се и објављују у „Службеном листу АПВ“, који се поред српског језика објављује и на језицима који су у службеној употреби у органима и организацијама АП Војводине: мађарском, румунском, русинском, словачком и хрватском језику. Захваљујући постојању Службе за преводилачке послове, постоји могућност превођења на наведене мањинске језике у службеној употреби свих докумената насталих у раду покрајинских органа, па тиме и њиховог објављивања. На захтев покрајинског органа, Служба за преводилачке послове преводи тражени документ, који се постављањем на интернет страницу односног органа чини доступним заинтересованим лицима. Такође, преведени су и објављени многи билтени и публикације Скупштине АПВ и Извршног већа АПВ. На интернет страници Покрајинског секретаријата за прописе, управу и националне мањине, постоји могућност да се поред српског језика, прегледају и преузимају документи тог секретаријата на мађарском, словачком, румунском, русинском и хрватском језику.

4.3.4. Објављивање локалних докумената на мањинским језицима

257. Статутима јединица локалне самоуправе у којима су мањински језици у службеној употреби уређује се и објављивање локалних општинских аката у службеним гласилима јединица локалне самоуправе. Већина јединица локалне самоуправе у којима је неки од мањинских језика у службеној употреби има своја службена гласила, док један број локалних самоуправа користи услуге објављивања својих докумената у службеним гласилима других јединица локалних самоуправа. Наредна табела садржи преглед објављивања локалних докумената на одговарајућим мањинским језицима, добијен на основу информација из свих јединица локалне самоуправе у којима је неки од мањинских језика у службеној употреби.

Мањински језик	Локална самоуправа	Службено гласило
<i>Албански језик</i>	Бујановац	„Службени гласник“ града Лесковца
	Медвеђа	„Службени гласник“ града Лесковца
	Прешево	„Службени гласник“ града Лесковца
<i>Босански језик</i>	Нови Пазар	Сопствено службено гласило
	Пријеполје	Сопствено службено гласило
	Сјеница	Сопствено службено гласило
	Тутин	Сопствено службено гласило
	Ада	Сопствено службено гласило
	Бачка Топола	Сопствено службено гласило
	Бечеј	Сопствено службено гласило
	Кањижа	Сопствено службено гласило

<i>Мађарски језик</i>	Киkinда	Сопствено службено гласило
	Кула	Сопствено службено гласило
	Мали Иђош	Сопствено службено гласило
	Нова Црња	Сопствено службено гласило
	Нови Кнежевац	Сопствено службено гласило
	Сента	Сопствено службено гласило
	Сомбор	Сопствено службено гласило
	Србобран	Сопствено службено гласило
	Суботица	Сопствено службено гласило
	Темерин	Сопствено службено гласило
	Чока	Сопствено службено гласило
<i>Русински језик</i>	Кула	Сопствено службено гласило
<i>Словачки језик</i>	Бачка Паланка	Сопствено службено гласило
	Бачки Петровац	Сопствено службено гласило
<i>Хрватски језик</i>	Суботица	Сопствено службено гласило

258. Још један вид афирмације мањинских језика омогућен је интернет презентацијама, јер многе јединице локалне самоуправе у којима су мањински језици у службеној употреби имају презентацију и на мањинском језику. Примера ради, сајт општине Бујановац има презентацију и на албанском језику, сајт општине Босилеград на бугарском језику, а сајтови града Новог Пазара и општине Пријепоље урађени су на латиничном писму (писмо босанског језика). Увидом у сајтове јединица локалне самоуправе и могућности њиховог коришћења на мањинским језицима, Покрајински секретаријат за прописе, управу и националне мањине установио је да је од 31 локалне самоуправе у којој је мађарски језик и писмо у службеној употреби, 10 сајтова урађено и на овом језику; од 10 локалних самоуправа у којима је румунски језик и писмо у службеној употреби један сајт (општина Алибунар) урађен је и на овом језику; од шест локалних самоуправа у којима је русински језик и писмо у службеној употреби, ниједан сајт није урађен на том језику; од 13 локалних самоуправа у којима је словачки језик и писмо у службеној употреби, три сјата (општине Алибунар, Бачки Петровац, Стара Пазова) урађена су и на овом језику; од четири локалне самоуправе у којима је хрватски језик и писмо у службеној употреби, један сајт (град Суботица), урађен и на овом језику; чешки језик и писмо је у службеној употреби само у општини Бела Црква, чији сајт није урађен на том мањинском језику.

4.3.5. Употреба традиционалних облика имена места на мањинским језицима

259. Законом о националним саветима националних мањина уређено је да традиционалне називе јединица локалне самоуправе, насељених места и других географских назива на свом језику, ако је на подручју јединице локалне самоуправе или насељеног места тај језик у службеној употреби утврђује национални савет. Традиционални називи које је утврдио национални савет постају називи у службеној употреби, поред назива на српском језику и објављују се у „Службеном гласнику Републике Србије”,

односно у „Службеном листу Аутономне Покрајине Војводине”, ако је седиште националног савета на територији АП Војводине.

260. Одељак 5.3.7. Првог периодичног извештаја о примени Повеље садржи одлуке о утврђивању традиционалних назива градова, општина и насељених места на мађарском, румунском, русинском, словачком језику, као и појединих насељених места на албанском и босанском језику. У наредним ставовима Извештаја садржани су традиционални називи насељених места на осталим мањинским језицима, као и допуне одлука о утврђивању традиционалних назива за поједина места у којима је уведен неки од мањинских језика у службену употребу.

Албански језик

261. Одлукама општина Бујановац, Медвеђа и Прешево, у којима је у службеној употреби албански језик, утврђени су традиционални називи насељених места на албанском језику, и то:

Назив насељеног места на српском језику	Назив насељеног места на албанском језику
Општина Бујановац	
Бујановац	Bujanoc
Велики Трновац	Tërrnoc
Мали Трновац	Mal Tërrnoci
Брезнице	Breznicë
Ђорђевац	Gjergjec
Муховац	Muhoc
Равно Бучје	Ramabuçë
Чар	Çarr
Прибовце	Priboc
Зарбинце	Zarbicë
Сухарно	Suharnë
Кончуљ	Konçul
Добросин	Dobrosin
Лучане	Lluçan
Турија	Turi
Осларе	Osllarë
Несалце	Nesalcë
Врбан	Vërban
Грамада	Gramadë
Г. Леговица	Letovica e Epërme
Леговица	Letovicë
Општина Медвеђа	
Медвеђа	Medvegjë
Сијаринска бања	Banja e sijarinës
Равна бања	Rama baja
Тупале	Tupallë

Капит	Kapit
Свирце	Svirčë
Општина Прешево	
Прешево	Preshevë
Рајинце	Raincë
Г. Шушаја	Shoshaja e Epërme
Буковац	Bukoc
Мађере	Maхhere
Госпођинце	Gosponicë
Илинце	Ilincë
Црнотинце	Corroticë
Д. Шушаја	Shoshaja e Poshtme
Букуревац	Bukuroc
Ораовица	Rahovicë
Бујић	Buhic
Курбалија	Kurbali
Норча	Norçë
Трнава	Tërnavë
Миратовац	Miratoc
Чакановац	Cakanoc
Чукарка	Çukarkë
Жујинце	Zhunic
Стрезовце	Strezoc
Алиђерце	Geraj
Големи Дол	Golemi doll
Релан	Leran
Буштрање	Bushtran
Свињиште	Svinjishtë
Славујевац	Bugarinë
Љаник	Lanik

Босански језик

262. Национални савет бошњачке националне мањине донео је 2009. године Одлуку о утврђивању традиционалних назива јединица локане самоуправе и насељених места на подручјима Новог Пазара, Тутина, Сјенице и Пријепоља, у којима је босански језик у службеној употреби. Традиционални називи јединица локалних самоуправа и насељених места на босанском језику су:

Novi Pazar - naseljena mjesta: Haluloviće, Bajevica, Banja, Bare, Batajnik, Bjekova, Bijeke Vode, Boturovina, Brđani, Brestovo, Varevo, Vjever, Vidovo, Vitkoviće, Vojkoviće, Vojniće, Vranovina, Vučiniće, Vučija Lokva, Golice, Gornja Tušimlja, Goševo, Građanoviće, Gračane, Grubetiće, Deževa, Dojinoviće, Dolac, Doljani, Dragočevo, Dramiće, Žunjeviće, Zabrđe, Zlatare, Ivanča, Izbice, Jablanica, Javor, Janča, Joha, Kašalj, Kovačevo, Kožlje, Koprivica, Kosuriće, Kruševo, Kuzmićevo, Leča, Lopuzinje, Lukare, Lukarsko Goševo, Lukocrijevo, Miščiće, Mur, Muhovo, Negotinac, Odojeviće, Okose, Osaonica, Osoje, Oholje, Pavlje, Pasji Potok, Pilorete, Pobrđe, Požega, Požežina, Polokce, Pope, Postijenje,

Prćenova, Pusta Tušimlja, Pustovlah, Radaljica, Rajetiće, Rajkoviće, Rajčinoviće, Rajčinovička Trnava, Rakovac, Rast, Sebečevo, Sitniće, Skukovo, Slatina, Smilov Laz, Srednja Tušimlja, Stradovo, Sudsko Selo, Tenkovo, Trnava, Tunovo, Hotkovo, Cokoviće, Čašić Dolac, Šavci, Šaronje, Štitare;

Prijepolje - naseljena mjesta: Haljinovići, Balići, Bare, Biskupići, Bjelahova, Brajkovac, Brvine, Brodarevo, Bukovik, Vinicka, Vrbovo, Gojakoviće, Gornje Babine, Gornje Goračići, Gornji Stranjani, Gostun, Gračanica, Grobnice, Divci, Donje Babine, Donji Stranjani, Drenova, Dušmanići, Đurašići, Zabrnji Toci, Zavinograđe, Zalug, Zastup, Zvijezd, Ivanje, Ivezići, Izbičanj, Jabuka, Junčevići, Kamena Gora, Karaula, Karoševina, Kaćevo, Kašice, Kovačevac, Koprivna, Kosatica, Koševine, Kruševo, Kučin, Lučice, Mataruge, Međani, Mijani, Mijoska, Milakovići, Mileševo, Milošev Dol, Miljevići, Mrčkovina, Muškovina, Orovac, Orašac, Osoje, Oštra Stijena, Potkrš, Potok, Pravoševa, Pranjci, Rasno, Ratajska, Sedobro, Seljane, Seljašnica, Skokuće, Slatina, Sopotnica, Taševo, Hisardžik, Hrta, Crkveni Toci, Čadinje, Čauševići, Džurovo;

Sjenica - naseljena mjesta: Aliveroviće, Bagačići, Bare, Bačija, Bioc, Blato, Boguti, Boljare, Borišići, Boroviće, Breza, Brnjica, Buđevo, Vapa, Veskoviće, Visočka, Višnjeva, Višnjice, Vrapci, Vrbnica, Vrhšjenice, Goluban, Gonje, Gornje Lopiže, Goševo, Grabovica, Gradac, Grgaje, Doliće, Donje Goračice, Donje Lopiže, Dragojloviće, Draževići, Družiniće, Dubnica, Duga Poljana, Dujke, Dunišići, Žabren, Žitniće, Zabrđe, Zaječići, Zahumsko, Jevik, Jezero, Kalipolje, Kamešnica, Kanjevina, Karajukića Bunari, Kijevce, Kladnica, Kneževac, Koznik, Kokošići, Krajnoviće, Krivaja, Krnja Jela, Krstac, Krće, Lijeva Rijeka, Ljutaje, Mašoviće, Medare, Međugor, Milići, Papiće, Petrovo Polje, Plana, Poda, Ponorac, Pralja, Raždaginja, Rasno, Raspoganče, Rastenoviće, Raškoviće, Skradnik, Strahiniće, Stup, Sugubine, Sušica, Crešnjevica, Trijebine, Tuzinje, Tutiće, Uvac, Ugao, Ursule, Ušak, Fijulje, Caričina, Cetanoviće, Crvsko, Crčevo, Čedovo, Čipalje, Čitluk, Šare, Štavalj, Šušure;

Tutin - naseljena mjesta: Harapoviće, Baljen, Batrage, Baćica, Bijohane, Blace, Bovanj, Boroštica, Braćak, Bregove, Brniševo, Bujkoviće, Velje Polje, Veseniće, Vrapče, Vrba, Glogovik, Gluhavica, Gnjila, Godovo, Gornji Crniš, Gradac, Gujiće, Gurdijelje, Guceviće, Devreče, Delimeđe, Detane, Dobri Dub, Dobrinje, Dolovo, Draga, Dubovo, Dulebe, Đerekare, Ervenice, Žirče, Župa, Žuče, Zapadni Mojstir, Izrok, Istočni Mojstir, Jablanica, Jrebica, Jezgrovci, Jeliće, Južni Kočarnik, Kovače, Koniče, Ljeskova, Lipica, Lukavica, Melaje, Mitrova, Morani, Naboje, Nadumce, Namga, Noćaje, Oraše, Orlje, Ostrovica, Paljevo, Piskopovce, Plenibabe, Pokrvenik, Pope, Popiće, Potrijeb, Pružanj, Raduhovce, Raduša, Ramoševno, Reževići, Ribariće, Rudnica, Ruđe, Saš, Sjeverni Kočarnik, Smoluća, Starčevići, Strumce, Suhodo, Točilovo, Čulije, Kadiluk, Čarovina, Čmanjke, Čukote, Šaronje, Šipče, Špiljane.

Бугарски језик

263. Бугарски језик и писмо је у службеној употреби у општинама Босилеград и Димитровград, а од краја 2008. године, сатутом града Панчева и на територији насељеног места Иваново. Национални савет бугарске

националне мањине поднео је Скупштини општине Димитровград захтев за враћање старих назива који су раније коришћени на подручју ове општине, али захтев још није решен. Након решења захтева, Национални савет ће донети одлуку о утврђивању традиционалних назива градова, општина и насељених места на бугарском језику.

Мађарски језик

264. Одлуком о утврђивању назива насељених места у Војводини на мађарском језику утврђена је листа традиционалних назива насељених места на овом језику на територији 28 локалних самоуправа, у 288 насељених места. Након првог циклуса мониторинга примене Повеље, поједине локалне самоуправе су утврдиле нова насељена места на чијим територијама је уведен у службену употребу и мађарски језик. За та насељена места Национални савет мађарске националне мањине утврдио је следеће традиционалне називе насељених места:

Назив насељеног места на српском језику	Назив насељеног места на мађарском језику	Општина/Град
Купусина	Kupuszina	Апатин
Свилојево	Sílagy	Апатин
Карађорђево	Karadordevo	Бачка Топола
Његошево	Njegoshevo	Бачка Топола
Томиславци	Tomislavci	Бачка Топола
Победа	Pobeda	Бачка Топола
Светићево	Sveticevo	Бачка Топола
Сутјеска	Sarcia	Сечањ
Иваново	Sándoregyháza	Панчево

Румунски језик

265. Национални савет румунске националне мањине утврдио је 38 традиционалних назива градова, општина и насељених места на румунском језику. Након првог циклуса мониторинга примене Повеље, традиционални називи насељених места на румунском језику одређени су за следећа места:

Назив насељеног места на српском језику	Назив насељеног места на румунском језику	Општина
Житиште	Jitište	Житиште
Банатски Двор	Banatski Dvor	Житиште
Банатско Вишњићево	Banatsko Višnjicevo	Житиште
Банатско Карађорђево	Bantsko Karadjordjevo	Житиште
Међа	Međa	Житиште
Нови Итебеј	Novi Itebej	Житиште
Равни Тополовац	Ravni Topolovac	Житиште
Српски Итебеј	Srpski Itebej	Житиште
Торда	Torda	Житиште

Хетин	Hetin	Житиште
Честерег	Čestereg	Житиште

Словачки језик

266. Првобитном одлуком утврђен је традиционални назив за 30 градова, општина и насељених места на словачком језику. Допуном те одлуке, утврђени су традиционални називу за још 22 насељена места на подручју општина Бачка Паланка и Бачка Топола на словачком језику, и то:

Назив насељеног места на српском језику	Назив насељеног места на словачком језику	Општина
Багремово	Bagremovo	Бачка Паланка
Бачка Топола	Báčska Topoľa	Бачка Топола
Бачки Соколац	Báčsky Sokolac	Бачка Топола
Богарош	Bogaroš	Бачка Топола
Горња Рогатица	Gornja Rogatica	Бачка Топола
Гунарош	Gunaroš	Бачка Паланка
Зобнатица	Zobnatica	Бачка Топола
Карађорђево	Karadordevo	Бачка Топола
Кавило	Kavilo	Бачка Топола
Криваја	Krivaja	Бачка Топола
Мали Београд	Malý Behrad	Бачка Паланка
Мићуново	Mičunovo	Бачка Топола
Ново Орахово	Novo Orahovo	Бачка Топола
Његошево	Njegoševo	Бачка Топола
Оборњача	Obornjača	Бачка Топола
Томиславци	Tomislavci	Бачка Топола
Панонија	Panónia	Бачка Топола
Пачир	Pačir	Бачка Паланка
Победа	Pobeda	Бачка Топола
Светићево	Svetičevo	Бачка Топола
Средњи Салаш	Srednji Salaš	Бачка Топола
Стара Моравица	Stara Moravica	Бачка Топола

Хрватски језик

267. У току 2009. године, Национални савет хрватске националне мањине утврдио је листу од 8 традиционалних назива насељених места на хрватском језику у 5 општина, и то:

Назив насељеног места на српском језику	Назив насељеног места на хрватском језику	Град/ општина
Бајмок	Vajmak	Суботица
Љутово	Mirgeš	Суботица
Стари Жедник	Žednik	Суботица
Сонта	Sonta	Апатин
Бачки брег	Bereg	Сомбор
Бачки Моноштор	Monoštor	Сомбор

Стара Бингула	Stara Bingula	Сремска Митровица
Sot	Sot	Шид

268. У консултацијама са представницима националних савета говорника ромског и украјинског језика закључено је да на територији Републике Србије не постоје тарадиционални називи места на тим језицима, будући да те националне мањине не живе у већем броју на одређеним територијама и насељениим местима да би се формирали и усталили њихови називи. Говорници украјинског језика користе српске називе за градове, који су фонетски модификовани (и звуче као украјински називи), као на пример: Бељхород – Београд, Нови Сад – Новеј Сад, Сремска Митровица – Сремска Метровеца, Врбас – Вербас, итд.

4.3.6. Подношење захтева јавним службама на мањинским језицима

269. Одељак 5.3.8. Првог периодичног извештаја о примени Повеље саджи информације о положају јавних служби у првном поретку Републике Србије и законодавни оквир у којем оне делују. Како је наведено, Закон о јавним службама не садржи изричиту одредбу о језику на коме се грађани могу обратити јавним службама у циљу остваривања својих права и обавеза, али имајући у виду да јавне службе, када одлучују о правима и обавезама грађана, организација, односно корисника својих услуга и када обављају друге послове утврђене законом, одлучују и раде према Закону о општем управном поступку и Закону о службеној употреби језика и писама, то зачи да се усмени и писмени захтеви могу подносити и на мањинским језицима.
270. Према информацијама добијеним од Јавног предузећа „Електропривреда Србије“, у том предузећу и његовим зависним друштвима, питања употребе мањинских језика при подношењу захтева странака нису посебно регулисана, али не постоје никаква ограничења да се захтеви подносе на тим језицима. Примера ради, иако интерним актима о унутрашњој организацији и систематизацији није прописано као услов знање мањинског језика у привредним друштвима која обављају делатност на териотрији АП Војводине, ПД „Електровојводина“ и ПД „Панонске теромоелектране – топлане“, на чијем подручју је у примени неки од мањинских језика, постоји могућност писмене и усмене комуникације и на мањинском језику. У претходном периоду није било поднетих захтева странака на неком од тих језика овом јавном предузећу. Такође, ни Предузећу за телекомуникације а.д. Телеком Србија нису подношени захтеви на мањинским језицима, али у случају подношења, реализоваће их у складу са законским прописима. Упућен захтев на мањинском језику не представља сметњу да Телеком не поступа по њему. Јавно предузећење ПТТ саобраћаја „Србија“ обезбеђује примену законских прописа о службеној употреби мањинских језика на подручју својих радних јединица поштанског саобраћаја у којима је у службеној употреби и мањински језик и писмо, као што су, на пример, радне јединице поштанског саобраћаја „Суботица“, „Сомбор“, „Кикинда“, и др.

271. Према информацијама Покрајинског секретаријата за прописе, управу и националне мањине АП Војводине, органи, установе и предузећа који пружају и наплаћују услуге грађанима у области електропривреде, продаје природног гаса, комуналних услуга, поште и телеграфа, недовољно прихватају позитивне ефекте одредаба Одлуке о ближем уређивању појединих питања службене употребе језика и писама националних мањина на територији АП Војводине, пре свега у популаризацији и презентацији услуга које пружају, исписујући их на језицима који су у службеној употреби на тим подручјима. Са једним бројем пружилаца тих услуга, који засад нису обезбедили вишејезичке рачуне и потврде, обављени су разговори и урађен је надзор, па им је решењем наложено и одређен рок да поступи по одлуци. И поред неколико интервенција и издатих 12 решења где је вршен управни надзор, мало је учињено око службене употребе језика и писма у Јавном предузећу „Железнице Србије“ на територији АП Војводине, јер су називи насељених места, возни ред, најаве долазака и полазака возова и главна обавештења на перону и у просторијама, исписани само на српском језику, а не и на мањинском језику у службеној употреби. На решења донета за железничке станице у Бачкој Тополи, Врбасу, Кисачу, Сенти и Суботици изјављене су жалбе на донета решења, које су у другостепеном поступку одбијене као неосноване. ЈП „Железнице Србије“ покренуо је управни спор пред Окружним судом у Новом Саду против свих решења која су постала коначна. Одлучујући по тужбама Суд је донео пресуде којима су све појединачне тужбе одбијене као неосноване, те су тиме и потврђена сва решења Покрајинског секретаријата за прописе, управу и националне мањине. У накнадним контактима са овлашћеним представницима и руководиоцима ЈП „Железнице Србије“ указивано је на обавезност поступања по правоснажним судским пресудама, те је остављен рок за добровољно поступање, чијим протеком овај покрајински орган намерава да покрене поступак принудног извршења. Када су у питању разна обавештења за странке, која су по правилу исписана или одштампана на српском језику и мањинском језику који је у службеној употреби у тој средини, ситуација је много боља. Ово се, пре свега, односи на ситуацију у поштама ПТТ „Србија“, шалтер салама „ЕПС“, где су обавештења за странке у новије време истакнута и на мањинским језицима. У све већем броју јавна предузећа која пружају комуналне услуге почела су са испостављањем рачуна и разних обавештења грађанима и на мањинском језику који је у службеној употреби на њиховој територији.
272. На основу информација добијених од јединица локалних самоуправа које су прихватиле да учествују у изради овог извештаја, рачуне, потврде и обавештења на мањинским језицима јавна предузећа (електродистрибуције, комуналне услуге и поштански и телефонски саобраћај) издају у следећим градовима и општинама; Ада (мађарски језик), Бечеј (мађарски језик), Бачка Топола (мађарски језик), Прешево (албански језик) Сента (мађарски језик), Суботица (мађарски и хрватски језик) Темерин (мађарски језик), и Чока

(мађарски језик). На подручју града Суботице и општина Апатин и Кањижа, јавна комунална предузећа чији је оснивач град или скупштине општина, обезбеђују потврде и обавештења на мањинском језику који је у службеној употреби, док се рачуни издају на српском језику.

4.3.7. Ангажовање говорника мањинских језика у јавним службама

273. Прописи Републике Србије, како је већ изложено, омогућавају употребу мањинских језика и у раду јавних служби, што посредно упућује на ангажовање говорника тих језика у јавним службама. Прецизних података о броју ангажованих говорника мањинских језика у раду јавних служби нема, јер примера ради, у јавним предузећима која су се одазвала учешћу за израду овог извештаја, интерним актима о организацији и систематизацији послова на територијама на којима су у службеној употреби и мањински језици, нема систематизованих радних места за које је услов познавање мањинског језика. У Телекому су најавили израду интерног акта којим ће се регулисати обим и начин примене Уставних и законских одредаба о употреби мањинског језика и писма на нивоу предузећа, чиме би се то питање регулисало на јединствен начин.

4.3.8. Употреба и усвајање породичних имена на мањинским језицима

274. У одељку 5.3.10. Првог периодичног извештаја о примени Повеље садржани су релевантни прописи који регулишу питање коришћења породичног имена на мањинском језику. Након првог циклуса мониторинга примене Повеље, 2009. године донет је нов Закон о матичним књигама којим је уређено питање уписа личног имена припадника националне мањине у матичне књиге, као основне службене евиденције о личном стању грађана. Изводи из матичних књига издају се на основу података садржаних у изворнику матичне књиге, односно садрже последње податке који су уписани у матичну књигу до времена издавања извода, па и податак о личном имену. На основу тог закона донети су подзаконски акти неопходни за његово спровођење. Између осталог, донето је Упутство о вођењу матичних књига и обрасцима матичних књига којим се прописује начин издавања извода из матичних књига и обрасци извода из матичних књига. С тим у вези, посебно се указује да се по први пут уређује изглед и садржина образаца извода из матичних књига на мањинском језику и писму. Наиме, тачком 137 Упутства прописано је да се у јединицама локалне самоуправе у којима је статутом утврђено да је у службеној употреби језик припадника националне мањине, на полеђини образаца извода из матичних књига могу се штампати називи рубрика извода из матичних књига и на језику и писму националне мањине. Ако је више језика националних мањина у службеној употреби, текст на тим језицима уписује се по азбучном реду. Органи управе који на основу члана 6 Закона о матичним књигама обезбеђују вођење матичних књига, изводе из матичних књига на обрасцима прописаним Упутством издају од 1. марта 2010. године.

275. Како је наведено у одељку 2.1.1. Извештаја, изменама и допунама Закона о службеној употреби језика и писама додат је нови члана 18а. Том одредбом прописано је да припадници националне мањине имају право на слободан избор и коришћење личног имена и имена своје деце, као и на уписивање ових личних имена у све јавне исправе, службене евиденције и збирке личних података према мањинском језику и правопису, што не искључује паралелан упис имена и по српском правопису и писму. Одлука о ближем уређивању појединих питања службене употребе језика и писама националних мањина на територији АП Војводине, такође, је утврдила да припадник националне мањине има право да своје лично име и лично име своје деце упише у матичне књиге у изворном облику на писму и правопису тог језика. Одлуком о вишејезичким обрасцима извода из матичних књига и уписа у исте омогућено је да у јединицама локалних самоуправа у којима је и мањински језик у службеној употреби, управа издаје на захтев извод из матичне књиге на двојезичком обрасцу, и то у облику у ком је извршен основни упис. Ако је у матичној књизи име уписано само на српском језику, матичар ће упутити странку да може тражити упис личног имена у матичној књизи и у оригиналном облику након спроведеног управног поступка.
276. Према подацима Покрајинског секретаријата за прописе, управу и националне мањине, у управном поступку промене личног имена у току 2009. године вођено је 52 поступка на мањинским језицима који су у службеној употреби (172 поступка у току 2008. године). На српском и мађарском језику вођено је свих 52 поступка, односно 172 управних поступака промене личног имена. Процентуално највише поступака за промену личног имена, упоређујући број поступака на мањинском језику са укупним бројем поступака, вођено је у општини Кањижа где је од укупно 52 захтева, поступак вођен на српском и мађарском језику у 38 предмета, општини Бечеј, где је од укупно 28 поднетих захтева, 10 поступака вођено на српском и мађарском језику и у општини Темерин, где је од укупно 32 поднета захтева у 4 предмета поступано на српском и мађарском језику. У поступку промене уписа личног имена у матичне књиге, у току 2009. године, у 125 предмета (у току 2008. године у 323 предмета) поступак је вођен на мањинским језицима, односно прецизније на српском и мађарском језику. Процентуално највише поступака за промену уписа личног имена на мањинским језицима вођено је у општинама Бачка Топола, Кањижа, Ковин, Кула, Нови Бечеј и градовима Зрењанин и Суботица. У поступку исправке уписа у матичним књигама, у 2009. години на мањинским језицима вођена су 184 (у 2008. години вођено је 33 поступка) првостепена управна поступка за исправке уписа у матичним књигама. На српском и мађарском језику вођено је свих 184 поступка.

4.3.9. Активности на спровођењу бокс-препука Комитета експерата у вези са чланом 10 Повеље

277. У Извештају о примени Повеље у првом извештајном циклусу, Комитет експерата је утврдио две бокс-преорука у вези са чланом 10 Повеље. Наредни ставови садрже информације о активностима које је држава предузела ради њиховог спровођења.

4.3.9.1. Активности на обезбеђењу подношења усмених и писмених захтева државним органима на мањинским језицима

Комитет експерата подстиче српске органе да предузму неопходне законске и практичне мере да обезбеде да корисници регионалних и мањинских језика могу да подносе усмене или писане захтеве државним органима на овим језицима.

278. У одељку 4.3.1. Извештаја наведено је да је у периоду након првог циклуса мониторинга примене Повеље, изменом законске регулативе, омогућено корисницима мањинских језика да могу да подносе захтеве државним органима на свом језику. Наиме, у члану 11 став 8 Закона о службеној употреби језика и писама прописано је да се припадници националних мањина чији број у укупном становништву Републике Србије не достиже 2% према последњем попису становништва могу обратити републичким органима на свом језику и имају право да добију одговор на том језику преко јединице локалне самоуправе у којој је језик те националне мањине у службеној употреби, при чему јединица локалне самоуправе обезбеђује превођење и сноси трошкове превођења дописа упућеног републичком органу и одговора тог органа. То практично значи да корисници свих мањинских језика који су у службеној употреби у јединицама локалних самоуправа имају могућност да се обрате на свом језику државним органима и добију одговор на том језику.

4.3.9.2. Активности на обезбеђењу објављивања званичних докумената на мањинским језицима

Комитет експерата подстиче српске органе да предузму неопходне организационе мере да обезбеде да локални органи објављују своја званична документа и на релевантим регионалним или мањинским језицима.

279. Будући да препушта јединицама локалне самоуправе да утврђују мањинске језике који су у службеној употреби на њиховој територији, држава одобрава и охрабрује локалне власти да своја документа објављују на мањинским језицима. Међутим, како је већ наведено, јединице локалне самоуправе које обезбеђују право на службену употребу мањинског језика имају повећане издатке који се односе и на трошкове превођења или инсталирања одговарајућих компјутерских програма, што захтева системско решавање њиховог финансирања. Доношење Закона о одређивању максималног броја запослених у локалној администарцији, којим су, приликом одређивања потребног броја запослених у органима локалне

самоуправе, уважене посебне потребе за преводиоцима у локалним самоуправама где је више језика у службеној употреби, може се сматрати посредно и видом подршке државе јединицама локалне самоуправе, између осталог, и у њиховим настојањима да обезбеде објављивање својих званичних докумената на релевантном мањинском језику.

4.4.

Члан 11 **Средства јавног информисања** **Изабрани ставови и подставови**

1. Државе чланице преузимају обавезу да за оне који користе регионалне или мањинске језике на територији на којој се ови језици говоре, до степена до којег јавне власти, директно или индиректно, имају надлежност, моћ или играју одговарајућу улогу у овој области, и поштујући принцип независности и аутономности средстава јавног информисања:

а) у смислу у ком радио и телевизија остварују улогу јавне службе:

(iii) омогуће одговарајуће одредбе захваљујући којима би приказивачи програма понудили садржаје на регионалним или мањинским језицима;

б)

(ii) охрабре или олакшају редовно емитовање радио програма на регионалним или мањинским језицима;

ц)

(ii) охрабре или олакшају редовно емитовање телевизијског програма на регионалним или мањинским језицима;

д) охрабре или олакшају производњу и дистрибуцију аудио и аудиовизуелних радова на регионалним или мањинским језицима;

е)

(i) охрабре или олакшају стварање и очување макар једних новина на регионалним или мањинским језицима;

ф)

(ii) примене постојеће мере финансијске подршке и на аудиовизуелну продукцију на регионалним или мањинским језицима.

2. Државе чланице преузимају обавезу да гарантују слободу директног радио и телевизијског програма из суседних земаља, на језику који је исти или сличан регионалном или мањинском језику, као и да се не супростављају реемитовању радио и телевизијских програма из суседних земаља на овом језику. Они се, поред тога, залажу да осигурају да се неће постављати никакава ограничења праву на слободу изражавања и слободну циркулацију информација у оквиру писане штампе на језику који је исти или сличан регионалном или мањинском језику. Уживање ових слобода, пошто собом носи одговарајуће дужности и одговорности, може да буде подвргнуто таквим формалностима, условљавањима, ограничењима или казнама које су прописане законом и које су нужне у демократском друштву, у интересу националне безбедности, територијалног интегритета или јавне сигурности, ради спречавања нереда или злочина, ради заштите здравља и морала,

ради заштите угледа или ради заштите информација које су примљене у поверењу, или за одржавање ауторитета и непристрасности судства.

3. Државе чланице преузимају обавезу да обезбеде да интереси корисника регионалних или мањинских језика буду представљени и узети у обзир тако што се могу стварати одговарајућа тела која би била у складу са законом и одговорностима које постоје када се гарантује слобода и плурализам медија.

4.4.1. Новине након првог циклуса мониторинга примене Повеље

4.4.1.1. Дозволе за емитовање радио и ТВ програма

280. На основу Закона о радиодифузији и Плана расподеле радио фреквенција, од 2006. године Републичка радиодифузна агенција (РРА) отпочела је са процесом издавања дозвола за емитовање програма електронских медија за подручје целе Републике, подручја региона и локална подручја. Процес издавања дозвола подразумева јавни конкурс који се обавезно расписује када на основу Плана расподеле радио фреквенција постоје могућности за издавање нових дозвола за емитовање програма. У 2007. години расписани су први конкурси за емитовање програма за локална подручја. Емитери – радио и ТВ станице са локалних подручја, посебно у национално мешовитим срединама, имају веома важну улогу у информисању припадника националних мањина, односно корисника мањинских језика. На основу законом утврђеног поступка, РРА доноси одлуку о издавању дозвола за емитовање програма у складу са утврђеним критеријумима и прописаним условима и стандардима за производњу и емитовање програма. Саставни део дозволе за емитовање програма је дозвола за радиодифузну станицу, коју на основу законом утврђеног поступка издаје Републичка агенција за телекомуникације (РАТЕЛ). О издатим дозволама за емитовање ТВ/радио програма води се регистар који је јаван. Регистар издатих дозвола доступан је и на званичној интернет презентацији РРА и редовно се ажурира у складу са одлукама Савета РРА. Будући да се у Регистру издатих дозвола за емитовање телевизијског/радио програма не води посебна евиденција радио и телевизијских станица које емитују програм на мањинским језицима, за потребе овог извештаја РРА је сачинио списак РТВ станица које емитују програм на мањинским језицима увидом у конкурсну документацију за добијање дозвола за емитовање програма. На основу програмских елабората подносилаца пријава на конкурс, утврђено је да на *албанском језику* програме емитују три радио и три ТВ станице; на *босанском језику* једна радио и једна ТВ станица; *бугарском језику* три радио и две ТВ станице; *мађарском језику* 24 радио и осам ТВ станица; *ромском језику* 20 радио и седам ТВ станица; *румунском језику* девет радио и три ТВ станице; *русијском језику* 10 радио и једна ТВ станица; *словачком језику* 20 радио и пет ТВ станица; *украјинском језику* седам радио станица, и на *хрватском језику* девет радио станица. Презентирани број не представља фактичко стање броја радио и телевизијских станица које емитују програме на

мањинским језицима, јер су многи подносици пријава на јавном конкурс у својим програмским елаборатима навели да ће у току трајања дозволе за емитовање програма почети с емитовањем програма и на мањинским језицима.

4.4.1.2. Мере за решавање проблема медија

281. У границама финансијских могућности, у Републици Србији предузимају се активности ради решавања проблема недостатка финансијских средстава, квалификованих новинара и савремене опреме медија који емитују програме или објављују на мањинским језицима. Примери таквих мера садржани су у наредним ставовима.
282. Министарство културе – Сектор за медије путем конкурса за суфинансирање медија и продукција на мањинским језицима, додељује средства и пројектима који за циљ имају техничко унапређење, професионално унапређивање и подмлађивање новинарског кадра, проширење дописничке мреже, покретање интернет презентација, посебних редакција и емисија на мањинским језицима и сл. За ове намене у 2007. години издвојено је 2.612.000,00 динара, (9 пројаката) од укупног буџета од 11.500.000,00 динара, а у 2008, 2.600.000,00 динара (9 пројеката) од укупног буџета од 24.700.000,00 динара. На конкурс у 2009. године пристигао је осетно мањи број пројеката, те су средства добила само два, у укупном износу од 528.000,00 динара.
283. На иницијативу Министарства културе, Влада Републике Србије је донела Закључак о мерама за помоћ медијима у условима економске кризе. Једна од њих била је финансијка подршка медијима која је расподељена у оквиру конкурса за суфинансирање пројеката/програма у области јавног информисања, расписаног у августу месецу 2009. године. Од укупне суме од 80 милиона динара, на овом конкурс медијима, продукцијама и пројектима на мањинским језицима додељено је 11.300.000,00 динара.
284. Министарство културе - Сектор за медије додељивало је средства и појединачним пројектима, у намери да неким медијима и институцијама значајним за унапређење информисања на мањинским језицима помогне у превазилажењу актуелних финансијских и кадровских проблема, као и унапређењу професионалних стандарда. Тако је 2007. године Центру за истраживање етницитета додељено 200.000,00 динара за пројекат „Тренинг за представнике медија о остваривању права националних мањина у Србији и могућности унапређења“, Радио Србобрану 200.000,00 динара за двојезичне емисије (српски-мађарски) о култури, уметности и медијима, као и Новинској агенцији Beta Press за сервисне вести на мањинским језицима 736.800,00 динара. У 2008. години су се, због финансијских проблема, Министарству културе обратила три електронска медија која емитују програм на мањинским језицима – РТВ Нишава (ромски), Ниш Радио Ром

- (ромски), Обреновац и Радио Ема (ромски), Бујановац. Њима је додељено укупно близу 300.000,00 динара за израду техничке документације потребне за добијање лиценце од РАТЕЛ-а, што је услов за даље емитовање програма. Исте године Министарство културе је са 960.000,00 динара помогло ромском листу „Романо Невипе“ да унапреди и прошири своју дописничку мрежу, ангажујући младе и образоване Роме, заинтересоване за новинарски позив. Процењујући изузетно тежак материјални положај, као и немогућности да сопственим напорима реши нагомилане техничке проблеме (застарела опрема), Независној телевизији из Ниша, која редовно емитује информативне емисије на бугарском и повремено на ромском језику, Министарство културе је у 2009. години доделило 2.100.000,00 динара за унапређење техничких капацитета.
285. Министарство културе је, у сарадњи са Министарством за људска и мањинска права и Националним саветом ромске националне мањине, почело са реализацијом пројекта ангажовања ромских заступника за медије. Пројектом је обухваћено 18 полазника обуке за ромског заступника за медије, која се спроводи за по једног полазника у 16 градова Србије и за два у Београду. По завршеној едукацији, која има две фазе, ромски заступници за медије биће ангажовани у локалним срединама на уређивању емисија и прилога и пласирању информација од значаја за ромску заједницу преко локалних медија. Министарство културе је за ову намену издвојило нешто преко 1.000.000,00 динара.
286. У решавању финансијских проблема мањинских медија укључен је Покрајински секретаријат за информације АП Војводине. Поред субвенција намењених дневном листу на мађарском језику *Magyar Szó*, издвојено је још 6.000.000,00 динара за решавање проблема са којима се суочава штампарија која припада истоименом предузећу.
287. Од 2009. године, Покрајински секретаријат за информације АП Војводине стипендира студенте свих медијских струка и осталих занимања неопходних јавним гласилима, ради побољшања њихове кадровске структуре. Нажалост, иако су биле предвиђене 42 стипендије, на конкурс се пријавило само седам медија, а услове конкурса испунило је свега троје студената, од којих једном посао осигурава *Хрватска ријеч*, недељник на хрватском језику. Износ стипендије је 7.000 динара месечно.

4.4.2. Јавни радиодифузни сервис

288. Носиоци јавног радиодифузног сервиса у Републици Србији су републичка и покрајинска радиодифузна установа: јавни радиодифузни сервис Србије и јавни радиодифузни сервис Војводине. Примарну улогу у погледу развоја програмске разноврсности јавног радиодифузног сервиса у циљу афирмације плуралних идентитета имају управо ти јавни радиодифузни сервис. Ово из разлога што су одребама Закона о радиодифузији утврђене

посебне обавезе јавних радиодифузних сервиса у погледу остваривања општег интереса у сфери квалитета и разноврсности програма, а тиме и обавезе у вези са остваривањем интереса мањинских група на очувању њиховог идентитета.

289. У члану 77 став 3 Закона о радиодифузији утврђено је да се програмима који се производе и емитују у оквиру јавног радиодифузног сервиса мора обезбедити разноврсност и избалансираност (међусобна усклађеност или усаглашеност) садржаја којима се подржавају демократске вредности савременог друштва, а нарочито поштовање људских права и културног, националног, етничког и политичког плурализма идеја и мишљења. Одредбама члана 78 тачка 2, 3 и 4 истог закона прописано да су јавни радиодифузни сервиси дужни да производе и емитују програме намењене свим сегментима друштва, без дискриминације, водећи при том рачуна нарочито о специфичним друштвеним групама као што су, између осталог, мањинске и етничке групе, да уважавају језичке и говорне стандарде, како већинског становништва, тако, у одговарајућој сразмери, и националних мањина, односно етничких група, на подручју на коме се програм емитује и да обезбеде задовољавање потреба грађана за програмским садржајима који изражавају културни идентитет, како народа, тако и националних мањина, односно етничких група, кроз могућност да одређене програме или програмске целине, на подручјима на којима живе и раде, прате и на свом матерњем језику и писму.
290. Служба за надзор и анализу РРА спроводи контролу програма јавних радиодифузних сервиса у вези са наведеним члановима Закона о радиодифузији, одакле је установљено постојање програма који су намењени специфичним друштвеним групама, укључујући и мањинске и етничке.
291. У оквиру јавног радиодифузног сервиса Србије РТС – Радио Београд постоји редакција на ромском језику која емитује свакодневно програм претежно на ромском језику у трајању од пола сата. Телевизија Београд нема посебне редакције које производе програм на мањинским језицима, али у оквиру Првог и Другог програма РТС у периоду 2007-2009. година емитовано је 3.475 емисија на мањинским језицима, што у погледу дужине емитованог програма представља 48.134 минута, односно 33,4 дана. Од 2009. године производи се и једном недељно емитује емисија *Грађанин* која је посвећена животу (образовању, запошљавању, учешћу у јавном животу, културним догађањима, обичајима, мултиетничким пројектима, као и проблемима реадмисије...) припадника националних мањина у Србији. У тој емисији се у зависности од жеље саговорника користи матерњи, односно мањински језик (албански, бугарски, мађарски, македонски, ромски, румунски, словачки, хрватски...) или српски језик.

292. У оквиру јавног радиодифузног сервиса Војводине један канал, Радио-телевизија Војводине 2 (РТВ2), емитује садржаје намењене корисницима мањинских језика. Радио Нови Сад емитује програм на осам мањинских језика, а Телевизија Војводине емитује програм на девет мањинских језика. На 10 језика (укључујући и српски језик) ТВ Војводина емитује и заједничку полчасовну емисију, *Заједно*, једном недељно.
293. Подаци о дужини радио и телевизијског програма на РТВ Војводине на мањинским језицима садржани су доњој табели.

Језци емитовања радио програма	Дужина програма
<i>мађарски језик</i>	24 сата дневно
<i>ромски језик</i>	1 сат дневно
<i>румунски језик</i>	5 сати дневно
<i>русински језик</i>	5 сати дневно
<i>словачки језик</i>	5 сати дневно
<i>украјински језик</i>	15 минута дневно + 1 сат недељно
<i>буњевачки говор</i>	0,5 сати недељно
<i>македонски језик</i>	0,5 сати недељно

Језци емитовања телевизијског програма	Дужина програма
<i>мађарски језик</i>	У просеку 2,9 сати дневно, односно 64 сата месечно премијерног и репризног програма, (45 минута дневно + 3 сата понедељком и суботом + 2 сата недељом + једном месечно: 1,5 сати породични магазин и 0,5 сати емисија за децу + два пута месечно по 0,5 сати емисије за дијаспору и предузетнике).
<i>ромски језик</i>	У просеку 1 сат дневно, односно 58 сати месечно премијерног и репризног програма, (10 минута дневно информативни програма + недељно: 1,5 сати информативно-политички и културни програм и 1 сат магазин + 1,5 сати месечно породични магазин).
<i>румунски језик</i>	У просеку 1 сат дневно, односно 58 сати месечно премијерног и репризног програма (10 минута дневно информативни програм + недељно: 1,5 сати информативно-политички и културни програм и 1 сат магазин + 1,5 сати месечно породични магазин).
<i>русински језик</i>	У просеку 1 сат дневно, односно 58 сати месечно премијерног и репризног програма, (10 минута дневно информативни програм + недељно: 1,5 сати информативно-политички и културни програм и, 1 сат магазин + 1,5 сати месечно породични магазин).
	У просеку 1 сат дневно, односно 58 сати месечно премијерног и

<i>словачки језик</i>	репризног програма, (10 минута дневно информативни програм + недељно: 1,5 сати информативно-политички и културни програм и 1 сат магазин + 1,5 сати месечно породични магазин).
<i>украјински језик</i>	0,5 сати недељно
<i>хрватски језику</i>	Укупно 6 сати месечно, (10 минута дневно + суботом и недељом по 0,5 сати).
<i>буњевачки говор</i>	0,5 сати недељно
<i>македонски језик</i>	0,5 сати недељно

294. Покрајински секретаријат за информације АП Војводине доделио је РУВ РТВ Војводине средства у износу од 14.274.741 динара за услуге информисања и капиталне инвестиције за опремање, која су интерно распоређена по секторима, медијима и редакцијама.

4.4.3. Пракса охрабривања или олакшавања радио програма на мањинским језицима

295. Министарство културе - Сектор за медије расписује годишњи конкурс за суфинансирање пројеката/програма у области јавног информисања, а Покрајински секретаријат за информације АП Војводине конкурс за опрему, унапређење програма и информисање јавности на мањинским језицима. Јавна предузећа чији су оснивачи јединице локалне самоуправе делом се финансирају из њихових буџета. Доње табеле садрже податке о суфинансирању редовног емитовања радио програма на мањинским језицима на основу конкурса, доделом средстава из републичког и покрајинског буџета оним радио станицама које емитују програме на мањинским језицима.

Албански језик

Емитер	Дужина трајања радио програма	Мере охрабривања или олакшавања емитовања програма
Вишејезично емитовање програма – јавна предузећа		
РТВ Бујановац Радио Бујановац, Бујановац	6,5 сати дневно (престао са радом 2009. године, чека дозволу РРА)	У 2007. години Министарство културе доделило је 321.980 динара за техничку опрему за радио.

Босански језик

Емитер	Дужина трајања радио програма	Мере охрабривања или олакшавања емитовања програма
Емитовање само на босанском језику – остали емитери		
Бошњачки радио, Тутин	Планирано 24 сата дневно, (треба да отпочне са радом по инсталирању опреме)	У 2009. Министарство културе доделило је 540.000 динара за дневник радија.

Бугарски језик

Емитер	Дужина трајања радио програма	Мере охрабривања или олакшавања емитовања програма
Вишејезично емитовање програма – јавна предузећа		
Радио Босилеград, Босилеград	70% од 24 сата дневно	У 2007. години Министарство културе доделило је 344.000 динара за техничку опрему.

Мађарски језик

Емитер	Дужина трајања радио програма	Мере охрабривања или олакшавања емитовања програма
Емитовање само на мађарском језику – јавна предузећа		
Радио Суботица, Редакција на мађарском језику, Суботица	18 сати дневно	У 2008. години Министарство културе доделило је 392.000 динара за емисије <i>Српски манастири на Фрушкој Гори</i> и документарни радио програм о култури Мађара у Војводини, у 2009. 340.000 динара за серијал емисија <i>Жене и друштвени проблеми</i> и емисију <i>Свакодневна екологија</i> ; Покрајински секретаријат за информације доделио је укупно 3.412.000 динара за опрему, унапређење програма, услуге информисања и информисање јавности, на нивоу предузећа.
Емитовање само на мађарском језику – остали емитери		
РТВ Раннон Радио Раннон, Суботица	24 сата дневно	Покрајински секретаријат за информације доделио је укупно 8.193.000 динара за опрему, унапређење програма, услуге информисања и информисање јавности. (Средства су додељена за радио и ТВ програм на нивоу РТВ).

Вишејезично емитовање програма – јавна предузећа		
Радио регије, Бачка Топола	1 сат недељно	У 2007. Министарство културе доделило је 417.000 динара за емитовање програма на мањинским језицима, у 2009. 210.000 динара за програм на мађарском; Покрајински секретаријат за информације доделио је укупно 500.000 динара за информисање јавности.
Радио Бела Црква, Бела Црква	1 сат недељно	Покрајински секретаријат за информације доделио је укупно 650.000 динара за информисање јавности.
РТВ Врбас Радио Врбас, Врбас	45 минута дневно, пет дана у недељи + 1 сат недељно	Покрајински секретаријат за информације доделио је укупно 2.882.520 динара за опрему, услуге информисања и информисање јавности.
Радио Зрењанин, Зрењанин	1 сат дневно	У 2007. години Министарство културе доделило је 432.000 динара за програме на мањинским језицима, у 2008. 340.000 динара за емисију за маладе на мањинским језицима; Покрајински секретаријат за информације доделио је укупно 3.298.000 динара за опрему, услуге информисања и информисање јавности.
Радио Кикинда, Кикинда	вести дневно + 10 сати недељно	Покрајински секретаријат за информације доделио је укупно 400.000 динара за услуге информисања и информисање јавности.
РТВ Ковачица Радио Ковачица, Ковачица	2,5 сати дневно	Покрајински секретаријат за информације доделио је укупно 3.996.000 динара за опрему, унапређење програма, услуге информисања и информисање јавности.
Радио Нови Бечеј, Нови Бечеј	2 сата дневно, шест дана у недељи	Покрајински секретаријат за информације доделио је укупно 550.000 динара за услуге информисања и информисање јавности.
Радио Озаци, Озаци	2 сата недељно	Покрајински секретаријат за информације доделио је укупно 1.100.000 динара за опрему, услуге информисања и информисање јавности.
Радио Сечањ, Сечањ	1 сат недељно	У 2007. години Министарство културе доделило је 160.500 динара за програме на мађарском и румунском, у 2008. 324.000 динара за емисију <i>Мултијезична Војводина у малом</i> ; Покрајински секретаријат за информације доделио је укупно 1.166.000 динара за опрему, услуге информисања и информисање јавности.
Вишејезично емитовање програма – остали емитери		
Радио Ада,	15 сати дневно	Покрајински секретаријат за информације доделио је укупно 150.000 динара за

Ада		информисање јавности.
Радио Тренд, Бачка Топола	30 до 40% програма од 24 сата дневно	У 2009. Министарство културе доделило је 450.000 динара за емисију о толеранцији на 4 језика; Покрајински секретаријат за информације доделио је укупно 1.247.562 динара за опрему и информисање јавности.
Радио Active, Бечеј	10 сати	Покрајински секретаријат за информације доделио је укупно 1.010.000 динара за опрему, унапређење програма, услуге информисања и информисање јавности.
Панда радио, Кањижа	17 сати дневно	Покрајински секретаријат за информације доделио је 270.000 динара за информисање јавности.
Радио Бус, Ковин	1,5 сати недељно	Покрајински секретаријат за информације доделио је укупно 1.354.000 динара за опрему, услуге информисања и информисање јавности.
Радио зенит, Кула	1,5 сати дневно	У 2007. Покрајински секретаријат за информације доделио је 300.000 динара за опрему.
Радио Blue, Озаци	0,5 сати недељно	У 2008. Министарство културе доделило је 350.000 динара за радио емисију <i>Богатство наше културе</i> ; Покрајински секретаријат за информације доделио је укупно 1.252.000 динара за опрему, услуге информисања и информисање јавности.
Радио Blue Plus, Озаци	0,5 сати недељно	Покрајински секретаријат за информације доделио је укупно 902.000 динара за опрему, услуге информисања и информисање јавности.
Радио Сомбор, Сомбор	2 сата дневно	Покрајински секретаријат за информације доделио је укупно 3.072.000 динара за опрему, услуге информисања и информисање јавности.
Радио Србобран, Србобран	4 сата дневно, суботом 6 сата	Покрајински секретаријат за информације доделио је укупно 780.007 динара за опрему, унапређење програма, услуге информисања и информисање јавности.
Радио Темерин, Темерин	5 сати дневно	У 2009. Министарство културе доделило је 320.000 динара за серијал емисија и на мађарском; Покрајински секретаријат за информације доделио је укупно 296.000 динара за опрему и информисање јавности.

Ромски језик

Емитер	Дужина трајања радио програма	Мере охрабривања или олакшавања емитовања програма
Вишејезично емитовање програма – јавна предузећа		

Радио Бела Црква, Бела Црква	1 сат недељно	Покрајински секретаријат за информације доделио је укупно 650.000 динара за информисање јавности.
РТВ Бујановац Радио Бујановац, Бујановац	1 сат недељно (престао са радом 2009. године, чека дозволу РРА)	У 2007. години Министарство културе доделило је 321.980 динара за техничку опрему за радио.
Радио Кикинда, Кикинда	4 сата недељно	У 2008. Министарство културе доделило је 200.000 динара за емисију <i>Ромски сан</i> ; Покрајински секретаријат за информације доделио је укупно 400.000 динара за услуге информисања и информисање јавности.
Радио Нови Бечеј, Нови Бечеј	1 сат недељно	Покрајински секретаријат за информације доделио је укупно 550.000 динара за услуге информисања и информисање јавности.
Радио Озаци, Озаци	2 сата недељно	Покрајински секретаријат за информације доделио је укупно 1.100.000 динара за опрему, услуге информисања и информисање јавности.
РТВ Трстеник Радио Трстеник, Трстеник	1 сат недељно	У 2007. Министарство културе доделило је 250.000 динара за емитовање на ромском, у 2008. 310.000 динара.
Вишејезично емитовање програма – остали емитери		
РТВ Khrlo e Romengo Радио Khrlo e Romengo, Београд	10 сати дневно (престао са радом 2008. године)	У 2007. Министарство културе доделило је 450.000 динара за техничку опрему.
Радио Ема, Бујановац	15-минутни дневни информативни програм + 8 сати програма месечно	У 2008. Министарство културе је доделило 500.000 динара за емисију <i>Роми и цивилно друштво</i> , у 2009. 320.000 динара за информативни програм на ромском.
Радио Бус, Ковин	1 сат месечно	Покрајински секретаријат за информације доделио је укупно 1.354.000 динара за опрему, услуге информисања и информисање јавности.
Радио Ром, Обреновац	24 сата, већи део на ромском	У 2007. години Министарство културе је доделило 450.000 динара, у 2008. 690.000 динара, у 2009. 408.904 динара за емисију <i>Реч Рома</i> .
Радио Blue, Озаци	0,5 сати недељно	У 2008. Министарство културе доделило је 350.000 динара за радио емисију <i>Богатство наше културе</i> ; Покрајински секретаријат за информације доделио је укупно 1.252.000 динара за опрему, услуге информисања и информисање јавности.
Радио Сомбор, Сомбор	1,5 сати дневно	Покрајински секретаријат за информације доделио је укупно 3.072.000 динара за опрему, услуге информисања и информисање јавности.
Радио Србобран, Србобран	1 сат недељно	У 2008. Министарство културе је доделило 300.000 динара за емитовање програма на ромском;

		Покрајински секретаријат за информације доделио је укупно 780.007 динара за опрему, унапређење програма, услуге информисања и информисање јавности.
--	--	---

Румунски језик

Емитер	Дужина трајања радио програма	Мере охрабривања или олакшавања емитовања програма
Емитовање само на румунском језику – остали емитери		
РТВ Викторија Радио Викторија, Вршац	24 сата дневно	У 2007. години Министарство културе је доделило 60.000 динара, у 2008. 300.000 динара; Покрајински секретаријат за информације доделио је укупно 1.663.000 динара за услуге информисања и информисање јавности.
Вишејезично емитовање програма – јавна предузећа		
Радио Бела Црква, Бела Црква	1 сат недељно	Покрајински секретаријат за информације доделио је укупно 650.000 динара за информисање јавности.
Радио Зрењанин, Зрењанин	1,5 сати недељно	У 2007. години Министарство културе доделило је 432.000 динара за програме на мањинским језицима, у 2008. 340.000 динара за емисију за маладе на мањинским језицима; Покрајински секретаријат за информације доделио је укупно 3.298.000 динара за опрему, услуге информисања и информисање јавности .
Радио Кикинда, Кикинда	2 сата недељно	Покрајински секретаријат за информације доделио је укупно 400.000 динара за услуге информисања и информисање јавности.
РТВ Ковачица Радио Ковачица, Ковачица	2,5 сати дневно	Покрајински секретаријат за информације доделио је укупно 3.996.000 динара за опрему, унапређење програма, услуге информисања и информисање јавности.
Радио Ковин, Ковин	2 сата дневно	У 2007. Покрајински секретаријат за информације доделио је 346.000 динара за опрему, услуге информисања и информисање јавности.
Радио Сечањ, Сечањ	1 сат недељно	У 2007. години Министарство културе доделило је 160.500 динара за програме на мађарском и румунском, у 2008. 324.000 динара за емисију <i>Мултијезична Војводина у малом</i> ; Покрајински секретаријат за информације доделио је укупно 1.166.000 динара за опрему, услуге информисања и информисање јавности.
Вишејезично емитовање програма – остали		

емитери		
Радио Фар, Алибунар	4 сата дневно	У 2007. години Министарство културе је доделило 40.000 динара за емисије на румунском, у 2008. 140.000 динара за емисију <i>Млади за младе</i> , Покрајински секретаријат за информације доделио је укупно 800.000 динара за опрему и информисање јавности.
Радио Бела Црква, Бела Црква	1 сат недељно	Покрајински секретаријат за информације доделио је укупно 650.000 динара за информисање јавности.
Радио Бус, Ковин	1 сат недељно	Покрајински секретаријат за информације доделио је укупно 1.354.000 динара за опрему, услуге информисања и информисање јавности.

Русински језик

Емитер	Дужина трајања радио програма	Мере охрабривања или олакшавања емитовања програма
Вишејезично емитовање програма – јавна предузећа		
Радио регије, Бачка Топола	0,5 сати недељно	У 2007. Министарство културе доделило је 417.000 динара за емитовање на мањинским језицима, у 2008. 80.000 динара за информисање на русинском; Покрајински секретаријат за информације доделио је укупно 500.000 динара за информисање јавности.
РТВ Врбас Радио Врбас, Врбас	45 минута дневно пет дана у недељи + 1 сат недељно	Покрајински секретаријат за информације доделио је укупно 2.882.520 динара за опрему, услуге информисања и информисање јавности.
Радио Шид, Шид	0,5 сати недељно	Покрајински секретаријат за информације доделио је укупно 648.000 динара за опрему, услуге информисања и информисање јавности.
Вишејезично емитовање програма – остали емитери		
Радио Тренд, Бачка Топола	1 сат недељно	У 2009. Министарство културе доделило је 450.000 динара за емисију о толеранцији на 4 језика; Покрајински секретаријат за информације доделио је укупно 1.247.562 динара за опрему, услуге информисања и информисање јавности.
Радио зенит, Кула	1,5 сат дневно	У 2007. Покрајински секретаријат за информације доделио је укупно 300.000 динара за опрему.
Радио Blue, Озаци	0, 5 сати недељно	У 2008. Министарство културе доделило је 350.000 динара за радио емисију <i>Богатство наше културе</i> ;

		Покрајински секретаријат за информације доделио је укупно 1.252.000 динара за опрему, услуге информисања и информисање јавности.
Радио Blue Plus, Озаци	0,5 сати недељно	Покрајински секретаријат за информације доделио је укупно 902.000 динара за опрему, услуге информисања и информисање јавности.

Словачки језик

Емитер	Дужина трајања радио програма	Мере охрабривања или олакшавања емитовања програма
Вишејезично емитовање програма – јавна предузећа		
Радио Бачка, Бач	5 сати недељно	Покрајински секретаријат за информације доделио је укупно 1.850.000 динара за опрему, унапређење програма, услуге информисања и информисање јавности.
Радио Зрењанин, Зрењанин	1, 5 сати недељно	У 2007. години Министарство културе доделило је 432.000 динара за програме на мањинским језицима, у 2008. 340.000 динара за емисију за маладе на мањинским језицима; Покрајински секретаријат за информације доделио је укупно 3.298.000 динара за опрему, услуге информисања и информисање јавности.
РТВ Ковачица Радио Ковачица, Ковачица	6 сати дневно	Покрајински секретаријат за информације доделио је укупно 3.996.200 динара за опрему, унапређење програма, услуге информисања и информисање јавности.
Радио Озаци, Озаци	2 сата недељно	Покрајински секретаријат за информације доделио је укупно 1.100.000 динара за опрему, услуге информисања и информисање јавности.
Радио Стара Пазова, Стара Пазова	5 сати дневно	У 2007. години Министарство културе доделило је 35.000 динара; Покрајински секретаријат за информације доделио је укупно 1.350.000 динара за услуге информисања и информисање јавности.
Радио Шид, Шид	1 сат недељно	Покрајински секретаријат за информације доделио је укупно 648.000 динара за опрему, услуге информисања и информисање јавности.
Вишејезично емитовање програма – остали емитери		
Радио Фар, Алибунар	1 сат дневно	У 2008. Министарство културе доделило је 140.000 динара за емисију <i>Млади за младе</i> ; Покрајински секретаријат за информације доделио је укупно 800.000 динара за опрему и информисање јавности.

Радио Тренд, Бачка Топола	1 сат недељно	У 2009. Министарство културе доделило је 450.000 динара за емисију о толеранцији на 4 језика; Покрајински секретаријат за информације доделио је укупно 1.247.562 динара за опрему, услуге информисања и информисање јавности.
Радио Бачки Петровац, Бачки Петровац	24 сата дневно (већином на словачком)	У 2007. години Министарство културе доделило је 100.000 динара; Покрајински секретаријат за информације доделио је укупно 1.483.512 динара за опрему, унапређење програма, услуге информисања и информисање јавности.
Радио Кисач, Нови Сад	14 сати недељом + 12 сати петком + 6 сати дневно осталим данима	Покрајински секретаријат за информације доделио је укупно 813.000 динара за услуге информисања и информисање јавности.
Радио Blue, Озаци	0, 5 сати недељно	У 2008. Министарство културе доделило је 350.000 динара за радио емисију <i>Богатство наше културе</i> у 2009. 84.000 динара за емисију <i>Жена стуб словачке евангелистичке цркве</i> ; Покрајински секретаријат за информације доделио је укупно 1.252.000 динара за опрему, услуге информисања и информисање јавности.
Радио Blue Plus, Озаци	0,5 сати недељно	У 2008. години Министарство културе доделило је 100.000 динара за <i>Блу недељник</i> на словачком, у 2009. 270.000 динара за емисију <i>Упознајмо Војводину</i> ; Покрајински секретаријат за информације доделио је укупно 902.000 динара за опрему, услуге информисања и информисање јавности.

Украјински језик

Емитер	Дужина трајања радио програма	Мере охрабривања или олакшавања емитовања програма
Вишејезично емитовање програма – јавна предузећа		
РТВ Врбас Радио Врбас, Врбас	1 сат недељно	Покрајински секретаријат за информације доделио је укупно 2.882.520 динара за опрему, услуге информисања и информисање јавности.
РТВ Инђија Радио Инђија, Инђија	1 сат недељно	У 2007. години Министарство културе доделило је 200.000 динара за програм на украјинском, у 2009. 264.000 динара за документарно-информативни програм на украјинском.
Вишејезично емитовање програма – остали емитери		
Радио зенит,	1 сат недељно	У 2007. Покрајински секретаријат за

Кула		информације доделио је укупно 300.000 динара за опрему.
------	--	---

Хрватски језик

Емитер	Дужина трајања радио програма	Мере охрабривања или олакшавања емитовања програма
Вишејезично емитовање програма – јавна предузећа		
Радио Суботица, Суботица	3 сата програма од понедељка до петка + суботом верска емисија	Покрајински секретаријат за информације доделио је укупно 3.412.000 динара за опрему, унапређење програма, услуге информисањ и информисање јавности.
Радио Бачка, Бач	0,5 сати недељно	Покрајински секретаријат за информације доделио је укупно 1.850.000 динара за опрему, унапређење програма, услуге информисања и информисање јавности.
Радио Озаци, Озаци	0,5 сати недељно	Покрајински секретаријат за информације доделио је укупно 1.100.000 динара за опрему, услуге информисања и информисање јавности.

4.4.4. Пракса охрабривања или олакшавања телевизијског програма на мањинским језицима

296. Министарство културе - Сектор за медије расписује годишњи конкурс за суфинансирање пројеката/програма у области јавног информисања, а Покрајински секретаријат за информације АП Војводине конкурс за опрему, унапређење програма и информисање јавности на мањинским језицима. Јавна предузећа чији су оснивачи јединице локалне самоуправе делом се финансирају из њихових буџета. Доње табеле садрже податке о суфинансирању редовног емитовања ТВ програма на мањинским језицима на основу конкурса, доделом средстава из републичког и покрајинског буџета оним телевизијским станицама које емитују програме на мањинским језицима.

Албански језик

Емитер	Дужина трајања ТВ програма	Мере охрабривања или олакшавања емитовања програма
Вишејезично емитовање програма – јавна предузећа		
РТВ Бујановац ТВ Бујановац, Бујановац	4 сата дневно	У 2008. години Министарство културе доделило је 600.000 динара за дневник на албанском, у 2009. 450.000 динара за контакт емисије на албанском и ромском.
Емитовање само на албанском језику – остали емитери		
РТВ Алди ТВ Алди, Прешево	24 сата дневно	У 2009. години Министарство културе доделило је 480.000 динара за емисију <i>Интеграција младих из општина Прешево и Бијановац</i> .

Босански језик

Емитер	Дужина трајања ТВ програма	Мере охрабривања или олакшавања емитовања програма
Вишејезично емитовање програма – јавна предузећа		
Регионална ТВ Нови Пазар, Нови Пазар	Због сличности језика није издиференцирано трајање програм на босанском	У 2008. години Министарство културе доделило је 1.000.000 динара за серијал <i>Споменици културе санџачких Бошњака</i> .
Емитовање само на босанском језику – јавна предузећа емитери		
ТВ Тутин, Тутин	24 сата дневно	У 2008. години Министарство културе доделило је 1.000.000 динара за репортажне записе <i>Њедра пуна завичаја</i> .
Вишејезично емитовање програма – остали емитери		
ТВ Форум, Пријеполје	Због сличности језика није издиференциран програм на босанском	У 2009. години Министарство културе доделило је 636.000 динара за емисију <i>Путевима бошњачке културе</i> .

Бугарски језик

Емитер	Дужина трајања ТВ програма	Мере охрабривања или олакшавања емитовања програма
Вишејезично емитовање програма – јавна предузећа		
РТВ Цариброд, ТВ Цариброд, Димитровград	3,5 сати дневно	У 2008. години Министарство културе доделило је 1.117.364 динара за информативне емисије на бугарском.

Мађарски језик

Емитер	Дужина трајања ТВ програма	Мере охрабривања или олакшавања емитовања програма
Емитовање само на мађарском језику – остали емитери		
ТВ Мозаик, Нови Сад	24 сата дневно	У 2009. години Министарство културе доделило је 150.000 динара за дневне информативне емисије; Покрајински секретаријат за информације доделио је укупно 2.395.000 динара за опрему, унапређење програма, услуге информисања и информисање јавности.
РТВ Ранпон ТВ Ранпон, Суботица	24 сата дневно	Покрајински секретаријат за информације доделио је укупно 8.193.000 динара за опрему, унапређење програма, услуге информисање и информисање јавности. (Средства су додељена за радио и ТВ програм на нивоу РТВ).
Вишејезично емитовање програма – јавна предузећа		
РТВ Ковачица ТВ Ковачица, Ковачица	0,5 сати дневно	Покрајински секретаријат за информације доделио је укупно 3.996.200 динара за опрему, унапређење програма, услуге информисања и информисање јавности.
РТВ Панчево ТВ Панчево, Панчево	0,5 сати недељно	Покрајински секретаријат за информације доделио је укупно 3.046.000 динара за опрему, унапређење програма, услуге информисања и информисање јавности.
Вишејезично емитовање програма – остали емитери		
ТВ Озаци, Озаци	0,5 сати недељно	Покрајински секретаријат за информације доделио је укупно 3.349.000 динара за опрему, унапређење програма, услуге информисања и информисање јавности.
РТВ YU ESO TV, Суботица	12 сати дневно	Покрајински секретаријат за информације доделио је укупно 10.045.000 динара за опрему, унапређење програма, услуге информисања и информисање јавности.

Ромски језик

Емитер	Дужина трајања ТВ програма	Мере охрабривања или олакшавања емитовања програма
Вишејезично емитовање програма – јавна предузећа		

РТВ Бујановац ТВ Бујановац, Бујановац	1 сат недељно	У 2009. Министарство културе доделило је 450.000 динара за емисије на албанском и ромском.
РТВ Ваљево ТВ Ваљево, Ваљево	4 сата месечно	У 2007. Министарство културе доделио је 360.000 динара за емисије на ромском, у 2008. 604.800 динара за информисање на ромском.
РТВ Крушевац ТВ Крушевац, Крушевац	10 минута дневно (вести)	У 2008. Министарство културе доделио је 310.000 динара за емије на ромском - <i>Реч Рома</i> .
РТВ Крајина ТВ Крајина, Неготин	0,5 сати недељно	У 2007. Министарство Културе доделио је 200.000 динара за емисије на ромском.
РТВ Панчево ТВ Панчево, Панчево	0,5 сати недељно	Покрајински секретаријат за информације доделио је укупно 3.046.000 динара за опрему, унапређење програма, услуге информисања и информисање јавности.
Вишејезично емитовање програма – остали емитери		
РТВ Нишава ТВ Нишава, Ниш	24 сата дневно, углавном ромски	У 2007. Министарство културе доделио је 440.000 динара за ромски информативни програм, у 2008. 500.000 динара за емисије на ромском.

Румунски језик

Емитер	Дужина трајања ТВ програма	Мере охрабривања или олакшавања емитовања програма
Вишејезично емитовање програма – јавна предузећа		
РТВ Ковачица ТВ Ковачица, Ковачица	2,5 сати дневно	Покрајински секретаријат за информације доделио је укупно 3.996.200 динара за опрему, унапређење програма, услуге информисања и информисање јавности.
РТВ Панчево ТВ Панчево, Панчево	1 сат недељно	Покрајински секретаријат за информације доделио је укупно 3.046.000 динара за опрему, унапређење програма, услуге информисања и информисање јавности.
Вишејезично емитовање програма – остали емитери		
РТВ Викторија ТВ Викторија, Вршац (од 2009. године)	12 сати дневно	Покрајински секретаријат за информације доделио је укупно 1.663.000 динара за услуге информисања и информисање јавности.

Русински језик

Емитер	Дужина трајања ТВ програма	Мере охрабривања или олакшавања емитовања програма
Вишејезично емитовање програма – остали		

емитери		
ТВ Озаци, Озаци	0,5 сати недељно	Покрајински секретаријат за информације доделио је укупно 3.349.000 динара за опрему, унапређење програма, услуге информисања и информисање јавности.

Словачки језик

Емитер	Дужина трајања ТВ програма	Мере охрабривања или олакшавања емитовања програма
Емитовање само на словачком језику – остали емитери		
ТВ Петровац, Бачки Петровац	24 сата дневно	Покрајински секретаријат за информације доделио је укупно 3.692.486 динара за опрему, услуге информисања и информисање јавности.
Вишејезично емитовање програма – јавна предузећа		
РТВ Ковачица ТВ Ковачица, Ковачица	2 сата дневно	Покрајински секретаријат за информације доделио је укупно 3.996.200 динара за опрему, унапређење програма, услуге информисања и информисање јавности.
РТВ Панчево ТВ Панчево, Панчево	0,5 сати недељно	Покрајински секретаријат за информације доделио је укупно 3.046.000 динара за опрему, унапређење програма, услуге информисања и информисање јавности.
Вишејезично емитовање програма – остали емитери		
ТВ Озаци, Озаци	0,5 сати недељно	Покрајински секретаријат за информације доделио је укупно 3.349.000 динара за опрему, унапређење програма, услуге информисања и информисање јавности.
Сремска ТВ, Шид	0,5 сати недељно	У 2007. Министарство културе доделило је 200.000 динара за <i>Словачки магазин</i> .

Хрватски језик

Емитер	Дужина трајања ТВ програма	Мере охрабривања или олакшавања емитовања програма
Вишејезично емитовање програма – остали емитери		
YU ESO TV, Суботица	0,5 сати недељно	У 2007. Министарство културе доделило је 127.774 динара за емисије на хрватском; Покрајински секретаријат за информације доделио је укупно 10.045.000 динара за опрему, унапређење програма, услуге информисања и информисање јавности; у том износу за 2009. одобрено је 200.000 динара за емисију на хрватском језику.

297. Покрајински секретаријат за културу АП Војводине од 2009. године расписује конкурс за расподелу средстава за производњу и емитовање телевизијских програма – емисија из области културе и уметности на српском језику и мањинским језицима. Конкурси се расписују за емитере ТВ програма – приватна предузећа и невладине организације које емитују програм и чије је седиште на територији АП Војводине. За емитовање ТВ емисија из културе и уметности на русинском језику, Покрајински секретаријат за културу АП Војводине одобрио је Сремској Телевизији из Шида 800.000,00 динара за производњу и емитовање телевизијске емисије *Русински магазин*. За емитовање ТВ емисија из културе и уметности на мађарском језику, Покрајински секретаријат за културу АП Војводине доделио је средства за производњу и емитовање селедећих телевизијских емисија:

ТВ станица	ТВ емисија из културе и уметности	Додељена средства
ТВ Панон, Суботица	<i>Витраж</i>	330.000,00
ТВ Мозаик, Нови Сад	<i>Kultur Ter</i>	330.000,00

4.4.5. Пракса охрабривања или олакшавања производње и дистрибуције аудио и аудиовизуелних радова на мањинским језицима

298. Доње табеле садрже примере охрабривања производње и дистрибуције аудио или аудиовизуелних радова на мањинским језицима, који су на основу расписаних конкурса Министарстава културе, покрајинских секретаријата за информације и за културу АП Војводине, као и на основу одобрених пројеката поднетих Министарству за људска и мањинска права, финансијски подржани из републичког и покрајинског буџета.

Албански језик

Институција	Корисник	Намена/емисија	Додељена средства
Министарство културе – Сектор за медије	РДУ Б92, Београд	Б92 интернет страница на албанском и мађарском	444.000,00
	Регионална информативна агенција „Југ прес“, Лесковац	Јачање капацитета – формирање редакције на бугарском и рад редакција на албанском, ромском и српском језику	1.032.000,00

Босански језик

Институција	Корисник	Намена/емисија	Додељена средства
Министарство културе – Сектор за медије	Национални савет бошњачке националне мањине, Нови Пазар	Интернет презентација	440.000,00

Бугарски језик

Институција	Корисник	Намена/емисија	Додељена средства
Министарство културе – Сектор за медије	РТВ Зајечар, Зајечар	<i>Говор покрио језик</i> , документарни филм о миграцијама Бугара	807.000,00
	Регионална информативна агенција „Југ пресс“, Лесковац	Јачање капацитета – формирање редакције на бугарском и рад редакција на албанском, ромском и српском језику	1.032.000,00

Мађарски језик

Институција	Корисник	Намена/емисија	Додељена средства
Министарство културе	Фонд „Панонија“, Суботица	<i>Наше приче</i> – ЦД са бајкама мађарског и српског народа	50.000,00
Министарство културе – Сектор за медије	КУД „Вечера Шандор“, Бачка Паланка	<i>Дунакањар</i> , ТВ емисија на мађарском	120.000,00
	<i>Magyar Szó</i> , Нови Сад	Нови веб сајт	300.000,00
	DB Trade Co, Бачка Топола	<i>Kikik es Miki</i> и <i>De-arte</i> , ТВ емисија за децу и омладину	979.126,00
	РДУ Б92, Београд	Б92 интернет стараница на албанском и мађарском	444.000,00
Покрајински секретаријат за информације	ПостПесимисти Кикинде – аудио и видео продукција/ ВК Радио	Дневник на мађарском језику	100.000,00
Покрајински секретаријат за културу	МКЦ „Кодаљ Золтан“, Бачка Топола	Издавање ЦД-а групе Чалока: <i>Пастури са Потисја</i>	50.000,00

Ромски језик

Институција	Корисник	Намена/пројекат	Додељена средства
Министарство културе – Сектор за медије	Rominterpress, Београд	Интернет сајт, <i>За Роме о Ромима</i>	400.000,00
	Студио МАГ, Обреновац	<i>Кроз време</i> , серијал ТВ емисија	671.000,00
	Jutro Produktion, Горњи Милановац	Серијал емисија <i>Глас Рома</i>	250.000,00

	Агенција за ТВ продукцију „Liberty production“, Ниш	<i>Образовање Рома</i> , документарни филм	534.375,00
	Регионална информативна агенција „Југ прес“, Лесковац	Јачање капацитета – формирање редакције на бугарском и рад редакција на албанском, ромском и српском језику	1.032.000,00
Министарство за људска и мањинска права	УГ Новинско истраживачки центар, Нови Сад	Снимање и емитовање емисије <i>Успешни Роми у Војводини</i>	6.000.000,00
	УГ Мултимедија центар	Документарни телевизијски серијал од 24 епизоде	400.000,00
Покрајински секретаријат за информације	Удружење ромских студената, Нови Сад	Интернет сајт	150.000,00
	Едукативни центар Рома, Суботица	Интернет сајт	100.000,00
	Удружење Рома, Нови Бечеј	Интернет сајт	100.000,00
	Rrota Edu-info	Интернет сајт	100.000,00
Покрајински секретаријат за културу	Асоцијација ромских наставника, Дероње	Тонски записи традиционалних ромских песама	120.000,00

Румунски језик

Институција	Корисник	Намена	Додељена средства
Министарство културе – Сектор за медије	Пановизија, Вршац	<i>Луткарско позориште</i> , емисија за децу	510.000,00
Покрајински секретаријат за културу	Дом културе 3. октобар, Банатско Ново Село	Израда ЦД-а румунске традиционалне музике	30.000,00
	Удружење љубитеља румунске музике „Викторија“, Вршац	Снимање аудио материјала на румунском језику групе Stelele Banatului	80.000,00

Русински језик

Институција	Корисник	Намена	Додељена средства
Министарство културе – Сектор за медије	НИУ „Руске слово“	Помоћ информативној агенцији Ruthen press	300.000,00

Словачки језик

Институција	Корисник	Намена	Додељена средства
Министарство културе – Сектор за медије	Удружење за очување културе, традиције и уметности „Селенча“, Селенча	ТВ емисија <i>250. жетва</i>	500.000,00

Хрватски језик

Институција	Корисник/емитер	Намена	Додељена средства
Министарство културе	Хрватско академско друштво, Суботица	Кратки документарни филм-видео ДВД <i>Суботички пјесник Војислав Секељ</i>	50.000,00
Министарство културе – Сектор за медије	НИУ „Хрватска ријеч“, Суботица	Дневно електроничко издање <i>Хрватске ријечи</i> , обогаћено аудио и видео садржајима	220.000,00
	ЛП Радио Суботица	Серија радијских драма на хрватском	500.000,00
	УГ „Cro Media“, Суботица	ТВ и радио емисије <i>Кроника</i>	712.000,00
	УГ „CroV“, Суботица	<i>Останак младих Хрвата у сремским селима</i>	113.000,00
			<i>Пишимо једни другима</i>
Покрајински секретаријат за информације	3 Видео студио/ Радио Суботица	Документарне радио емисије <i>Слике 20. стољећа</i>	200.000,00
	Удружење грађана „Cro Media“/ К23- ЛТВ Суботица, ТВ Спектар, Сомбор и РТВ 2, Нови Сад	<i>Видео записи културног стваралаштва Бачке и Сријема</i>	200.000,00
Покрајински секретаријат за културу	Хрватско академско друштво, Суботица	Народне бајке на ЦД-у	46.000,00
	ХКПД „Матија Губец“, Таванкут	Израда веб странице Друштва	30.000,00

4.4.6. Пракса охрабривања или олакшавања стварања и очувања макар једних новина на мањинским језицима

299. У Републици Србији је буџетским средствима редовно финансирано 11 информативних листова на језицима из Дела III Повеље (на албанском, босанском, бугарском, мађарском, ромском - 2 листа, румунском,

русинском, словачком, украјинском и хрватском језику и два листа из Дела II Повеље (на буњевачком говору и македонском језику).

300. Министарство културе - Сектор за медије, као надлежни републички орган, финансирао је: лист на албанском језику *Perspektiva*, на основу мишљења општина Бујановац и Прешево да тај лист изражава интересе албанске националне мањине; лист на босанском језику *Sandžačke novine*, на основу мишљења Националног савета бошњачке националне мањине да тај лист изражава интересе те националне мањине; ромском језику *Romano Nevipe*, чији је оснивач Национални савет ромске националне мањине. До 2009. године из републичког буџета финансирана је са 30.000.000 динара на годишњем нивоу, целокупна делатност Новинско издавачке установе „Братство“, чији је оснивач Национални савет бугарске националне мањине. Уочивши несразмерност средстава која се издвајају за листове на мањинским језицима и броја припадника националних мањина којима су они намењени, Министарство културе је 2009. године приступило изради прецизних критеријума за финансирање листова на мањинским језицима. У складу са обимом листа, одлучено је да се финансирају трошкови штампе, дистрибуције и зарада за одређен број запослених у изради листова на мањинским језицима. На основу тако утврђених критеријума, НИУ „Братство“ су смањена средства, односно из републичког буџета обезбеђена су средства за издавање једног листа на бугарском језику, *Братство*, што је довело до бројних негодовања НИУ „Братство“ и Националног савета бугарске националне мањине. Из покрајинског буџета финансирани су листови чији су оснивачи национални савети мађарске, ромске, румунске, русинске, словачке, украјинске и хрватске националне мањине, сагласно одлуци о преносу оснивачких права на националне савете оних националних мањина које делују у АП Војоводини, као и 2 информативна листа на мањинским језицима из Дела II Повеље, чији су оснивачи, такође, национални савети националних мањина.
301. Осим охрабривања, стварања и очувања макар једних новина на мањинским језицима путем субвенција, надлежне институције на републичком и покрајинском нивоу годишње расписују конкурсе за суфинансирање програма или пројеката у области јавног информисања. Доње табеле садрже податке о одобреним средствима листовима на мањинским језицима, по оба основа.

Албански језик

Новине	Садржај	Периодика	Мере охрабривања или олакшавања стварања или очувања новина
<i>Perspektiva</i> , Бујановац	информативни	недељник	Субвенције Министарства културе – Сектор за медије у укупном износу од 18.116.322 динара. у 2007. Министарство

<i>Diellori,</i> Бујановац	дечији	месечник	културе - Сектор за медије конкурсом је доделило 900.000 динара.
-------------------------------	--------	----------	--

Босански језик

Новине	Садржај	Периодика	Мере охрабривања или олакшавања стварања или очувања новина
<i>Sandžačke novine,</i> Нови Пазар	информативни	недељник	Субвенције Министарства културе – Сектор за медије у укупном износу од 14.033.334 динара; у 2008. додељено је 1.050.000 динара за унапређење издавачке делатности.

Бугарски језик

Новине	Садржај	Периодика	Мере охрабривања или олакшавања стварања или очувања новина
Новине чији је оснивач Национални савет бугарске националне мањине			
<i>Братство,</i> Ниш	информативни	недељник	У периоду 2007-2008. субвенције Министарства културе – Сектор за медије на нивоу НИУ „Братство“ у износу од 60.000.000 динара; у 2009. години субвенција 7.513.303 динара; у 2008. додељено је 980.000 динара НИУ „Братство“ за обележавање јубилеја.
<i>Другарче,</i> Ниш	дечији	месечник	У периоду 2007-2008. субвенције Министарства културе – Сектор за медије на нивоу НИУ „Братство“ у износу од 60.000.000 динара;
<i>Мост,</i> Ниш	часопис за културу, уметност и друштвена питања	двомесечник	У периоду 2007-2008. субвенције Министарства културе – Сектор за медије на нивоу НИУ „Братство“ у износу од 60.000.000 динара;

Мађарски језик

Новине	Садржај	Периодика	Мере охрабривања или олакшавања стварања или очувања новина
Новине чији је оснивач Национални			

савет мађарске националне мањине			
<i>Magyar Szó</i> , Нови Сад	информативни	дневник	Субвенције Покрајинског секретаријата за информације у укупном износу од 189.787.000 динара.
<i>Jó Pajtás</i> , Нови Сад	школски	недељник	у 2007. Министарство културе - Сектор за медије конкурсом је доделило 200.000 динара; Субвенције Покрајинског секретаријата за информације у укупном износу од 11.392.200 динара.
<i>Mézéskálács</i> , Нови Сад	дечији	месечник	Субвенције Покрајинског секретаријата за информације у укупном износу од 4.549.000 динара.
<i>Képes Ifjúság</i> , Нови Сад	омладински	недељник	Субвенције Покрајинског секретаријата за информације у укупном износу од 18.068.400 динара.
Новине на мађарском језику			
<i>Hét Nap</i> , Суботица	породична ревија	недељник	У 2007. Министарство културе – Сектор за медије конкурсом је доделило 85.820 динара за развој фото опреме; Субвенције Покрајинског секретаријата за информације у укупном износу од 69.565.000 динара.
<i>Új Kanizsai Újság -</i> <i>Кањишке новине,</i> Кањижа	информативни	недељник	Покрајински секретаријат за информације конкурсом је укупно доделио 100.000 динара за информисање јавности.
<i>Muzslyai Újság -</i> <i>Мужљанске новине,</i> Мужља (СО Зрењанин)	информативни (претежно на мађарском)	тримесечник	Покрајински секретаријат за информације конкурсом је укупно доделио 150.000 динара за информисање јавности.
<i>Családi kör -</i> <i>Породични круг,</i> Нови Сад	породични магазин	недељник	Покрајински секретаријат за информације конкурсом је укупно доделио 1.249.320 динара за информисање јавности, унапређење стандарда и програма, као и за услуге информисања.
<i>Kisoroszi Hirmondó -</i> <i>Рускоселски гласник,</i> Руско село (СО Кикинда)	информативни	тримесечник	Покрајински секретаријат за информације конкурсом је укупно доделио 500.000 динара за информисање јавности.

<i>Temerini Újság - Темеринске новине Темерин</i>	информативни	недељник	У 2007. Министарство културе – Сектор за медије конкурсом је доделило 116.160 динара; Покрајински секретаријат за информације конкурсом је укупно доделио 100.000 динара за информисање јавности.
<i>Tordai Újság - Торђанске новине, Торда (СО Житиште)</i>	информативни (претежно на мађарском)	месечник	У 2007. Министарство културе конкурсом је доделило 50.000 динара; Покрајински секретаријат за информације конкурсом је укупно доделио 450.000 динара за информисање јавности.
<i>Fecske, Feketić</i>	информативни	месечник	У 2007. Министарство културе – Сектор за медије конкурсом је доделило 50.000 динара.
Вишејезичне новине (које имају странице на мађарском језику)			
<i>Бечејски мозаик, Бечеј</i>	информативни, 3 стране на мађарском	недељник	Покрајински секретаријат за информације конкурсом је укупно доделио 820.000 динара за техничко технолошко унапређење рада и информисање јавности.
<i>Мој Ковин (подлистак <i>Igaz Szó</i>), Ковин</i>	информативни, 12 страна на мађарском	месечник	Покрајински секретаријат за информације конкурсом је укупно доделио 250.000 динара за информисање јавности.
<i>Зрењанин, Зрењанин</i>	информативни, 1 страна на мађарском	недељник	Покрајински секретаријат за информације конкурсом је укупно доделио 1.204.000 динара за техничко технолошко унапређење рада, информисање јавности, као и за услуге информисања.
<i>Ковинске новине, Ковин</i>	информативни, 0,5 страна на мађарском	месечник	Покрајински секретаријат за информације конкурсом је укупно доделио 100.000 динара за информисање јавности.
<i>Чоканска хроника, Чока</i>	информативни, 6 страна на мађарском	месечник	Покрајински секретаријат за информације конкурсом је укупно доделио 133.200 динара за техничко технолошко унапређење рада.

Ромски језик

Новине	Садржај	Периодика	Мере охрабривања или олакшавања стварања или очувања новина
Новине чији је оснивач Национални савет ромске националне мањине			
<i>Them</i> , Нови Сад	информативни	двонедељник	Субвенције Покрајинског секретаријата за информације у укупном износу од 25.718.000 динара.
<i>Chavorrengo Them</i> , Нови Сад	дечији	месечник, током школске године	Субвенције Покрајинског секретаријата за информације у укупном износу од 5.176.000 динара.
<i>Romano Nevire</i> , Београд	магазин,	месечник	Субвенције Министарства културе – Сектор за медије у укупном износу од 13.000.000 динара.

Румунски језик

Новине	Садржај	Периодика	Мере охрабривања или олакшавања стварања или очувања новина
Новине чији је оснивач Национални савет румунске националне мањине			
<i>Libertatea</i> , Панчево	информативни	недељник	Субвенције Покрајинског секретаријата за информације у укупном износу од 69.532.000 динара.
<i>Vicuria Copilor</i> , Панчево	дечији	месечник, током школске године	Субвенције Покрајинског секретаријата за информације у укупном износу од 6.311.000 динара
<i>Tineretea</i> , Панчево	омладински	месечник, током школске године	Субвенције Покрајинског секретаријата за информације у укупном износу од 6.311.000 динара.
Часописи на румунском језику			
<i>Tibiscus</i> , Уздин	часопис за културу и уметност	месечник	У 2007. Министарство културе – Сектор за медије конкурсом је доделило 50.000 динара.
Вишејезичне новине (које имају странице на румунском језику)			
<i>Вршачка кула</i> ,	информативни,	двонедељник	Покрајински секретаријат за информације конкурсом је

Вршац	1 страна на румунском		укупно доделио 150.000 динара за услуге информисања.
Зрењанин, Зрењанин	информативни, 1 страна месечно на румунском	недељник	Покрајински секретаријат за информације конкурсом је укупно доделио 1.204.000 динара за техничко технолошко унапређење рада, информисање јавности, као и за услуге информисања.
Ковинске новине, Ковин	информативни, 0,5 страна на румунском	месечник	Покрајински секретаријат за информације конкурсом је укупно доделио 100.000 динара за информисање јавности.

Русински језик

Новине	Садржај	Периодика	Мере охрабривања или олакшавања стварања или очувања новина
Новине чији је оснивач Национални савет русинске националне мањине			
<i>Руске слово</i> , Нови Сад	информативни	недељник	Субвенције Покрајинског секретаријата за информације у укупном износу од 69.532.000 динара.
<i>Заградтка</i> , Нови Сад	дечији	месечник	Субвенције Покрајинског секретаријата за информације у укупном износу од 6.311.000 динара.
<i>Мак</i> , Нови Сад	омладински	месечник	Субвенције Покрајинског секретаријата за информације у укупном износу од 25.718.000 динара.

Словачки језик

Новине	Садржај	Периодика	Мере охрабривања или олакшавања стварања или очувања новина
Новине чији је оснивач Национални савет словачке националне мањине			
<i>Hlas L'udu</i> , Нови Сад	информативни	недељник	Субвенције Покрајинског секретаријата за информације у укупном износу од 70.188.000 динара.
<i>Vzlet</i> , Нови Сад	омладински	месечник	Субвенције Покрајинског секретаријата за информације у укупном износу од

			6.300.000 динара.
Zornička, Нови Сад	дечији	месечник	Субвенције Покрајинског секретаријата за информације у укупном износу од 4.941.000 динара.
Вишејезичне новине (које имају странице на словачком језику)			
<i>Зрењанин</i> , Зрењанин	информативни, 1 страна месечно на словачком	недељник	Покрајински секретаријат за информације конкурсом је доделио укупно 1.204.000 динара за техничко технолошко унапређење рада, информисање јавности, као за и услуге информисања.

Украјински језик

Новине	Садржај	Периодика	Мере охрабривања или олакшавања стварања или очувања новина
Новине чији је оснивач Национални савет украјинске националне мањине			
<i>Рідне слово</i> , Кула	информативни	месечник	Субвенције Покрајинског секретаријата за информације у укупном износу од 7.857.400 динара.
Соловейко, Нови Сад	дечији	месечник	Субвенције Покрајинског секретаријата за информације у укупно износу од 2.734.000 динара.
Часописи на украјинском језику			
<i>Украјинске слово</i> , Нови Сад	друштвени часопис	тримесечник	У 2007. Министарство културе – Сектор за медије конкурсом је доделило 100.000 динара.

Хрватски језик

Новине	Садржај	Периодика	Мере охрабривања или олакшавања стварања или очувања новина
Новине чији је оснивач Национални савет хрватске националне мањине			
<i>Hrvatska riječ</i> , Суботица	информативни	недељник	Субвенције Покрајинског секретаријата за информације у укупном износу од 58.339.000 динара

<i>Hrcko,</i> Суботица	дечији подлистак	месечник	Субвенције Покрајинског секретаријата за информације у укупном износу од 6.300.000 динара.
<i>Kužiš?!</i>	омладински	месечник	У 2007. Министарство културе – Сектор за медије конкурсом је доделило НИУ 200.000 динара за омладинске новине; Субвенције Покрајинског секретаријата за информације у укупном износу од 4.547.000 динара.

302. Осим подршке пројектима у области јавног информисања на мањинским језицима, држава суфинансира и часописе и публикације из области уметности и културе на мањинским језицима. Министарство културе путем конкурса суфинансира пројекте/програме који својим квалитетом доприносе развоју и презентацији уметности и културе националних мањина, док Покрајински секретаријат за културу АП Војводине путем конкурса суфинансира часописе за културу, књижевност и уметност који су од посебног значаја за развој културе и уметности у АП Војводини и дечије часописе на мањинским језицима. Доње табеле садрже финансијску подршку пројектима, односно часописима на мањинским језицима.

Босански језик

Корисник	Пројекат/часопис	Мере охрабривања
Национални савет бошњачке националне мањине, Нови Пазар	<i>Бошњачка ријеч</i>	Министарство културе доделило је 600.000 динара.

Бугарски језик

Корисник	Пројекат	Одобрена средства
Дизајнерски студио Линк, Пирот	Очување културне традиције старопланинских насеља на територији РС (општине Димитровград, Књажевац и Пирот)	Министарство културе доделило је 80.000 динара.

Мађарски језик

Корисник/издавач	Пројекат/часопис	Одобрена средства
Штампариија Станишић, Бачка Паланка	<i>Akácós Út</i> (Алеја багрема)	Покрајински секретаријат за културу доделио је 50.000 динара.
Уметничка сцена Sziveri János, Мужља	Часопис <i>Sikoly</i> (<i>Крик</i>)	Министарство културе доделило је 50.000 динара; Покрајински секретаријат за културу доделио је 182.000 динара.

Форум, Нови Сад	<i>Híd</i> (Мост), ⁴ часопис за књижевност и уметност	Министарство културе доделило је 500.000 динара; Покрајински секретаријат за културу доделио је 352.000 динара.
	<i>Létiünk</i> (Стварност), ⁵ часописи за друштво, науку и културу	Министарство културе доделило је 220.000 динара; Покрајински секретаријат за културу доделио је 208.000 динара.
Колегијум за високо образовање војвођанских Мађара, Нови Сад	<i>DNS</i>	Покрајински секретаријат за културу доделио је 310.500 динара.
Катедра за мађарски језик и књижевност Филозофског факултета, Нови Сад	<i>Hungarológiai Közlemények</i> (Хухгаролошка саопштења)	Покрајински секретаријат за културу доделио је 158.500 динара.
„Лајош Сабо“, Суботица	Часопис <i>Bachorcas</i>	Министарство културе доделило је 50.000 динара.
Удружење грађана <i>Symposion</i> , Суботица	<i>Symposion</i>	Министарство културе доделило је 230.000 динара; Покрајински секретаријат за културу доделио је 264.500 динара.
Удружење грађана <i>Zobodka</i> , Суботица	<i>Üzenet</i>	Покрајински секретаријат за културу доделио је 264.500 динара.
Војвођанско друштво за упознавање завичаја <i>Vácsország</i> , Суботица	<i>Bácsország</i> , часопис за упознавање завичаја	Покрајински секретаријат за културу доделио је 368.500 динара.
Друштвена организација за културу села <i>Aracs</i> , Суботица	<i>Aracs</i> , a Délvidéki Magyarország Közéleti Folyóirata	Покрајински секретаријат за културу доделио је 152.000 динара.
Клуб Торђана, Торда	<i>Tordai Újság</i> – Торђанске новине	Покрајински секретаријат за културу доделио је 80.000 динара.
Amicus -Jó Pajtás Kft, Нови Сад	<i>Mezőskalács</i> , ⁶ дечији часопис	Покрајински секретаријат за културу доделио је 190.500 динара.
	<i>Jó Pajtás</i> , ⁷ дечији часопис	Покрајински секретаријат за културу доделио је 180.500 динара.
Magyar Szó Kft, Нови Сад	<i>Képes Ifjúság</i> , дечији часопис	Покрајински секретаријат за културу доделио је 150.500 динара.

⁴ Од 2009. године часопис се финансира у оквиру редовне делатности Издавачког завода Форум.

⁵ Од 2009. године часопис се финансира у оквиру редовне делатности Издавачког завода Форум.

⁶ Од 2009. године часопис издаје Magyar Szó Kft, Доо за новинско издавачку делатност.

⁷ Од 2009. године часопис издаје Magyar Szó Kft, Доо за новинско издавачку делатност.

Ромски језик

Издавач	Часопис	Одобрена средства
Асоцијација ромских наставника Војводине, Дериње	<i>Romologija</i> , часопис за науку, културу и друштвена питања Рома	Покрајински секретаријат за културу доделио је 129.000 динара.

Румунски језик

Корисник/издавач	Пројекат/часопис	Одобрена средства
Друштво за румунски језик Војводине, Вршац	<i>Limba Romana</i>	Министарство културе доделило је 50.000 динара.
Румунско друштво за етнографију и фолклор, Нови Сад	<i>Traditia</i> , часопис за етнографију и фолклор	Покрајински секретаријат за културу доделио је 143.500 динара.
НИУ Libertatea, Панчево	<i>Lumina</i> , часопис за књижевност, уметност и културу	Покрајински секретаријат за културу доделио је 357.000 динара.
	<i>Bucuria Copilor</i> , часопис за децу	Покрајински секретаријат за културу доделио је 150.500 динара.
	<i>Tineretea</i> , омладински часопис	Покрајински секретаријат за културу доделило је 131.000 динара.
Књижевно уметничко друштво Tibiscus, Уздин	<i>Tibiscus</i> , часопис за културу и уметност	Покрајински секретаријат за културу доделио је 114.000 динара.

Русински језик

Издавач	Часопис	Одобрена средства
НИУ Руске слово, Нови Сад	<i>Шветлосц</i> , часопис за књижевност, културу и уметност	Покрајински секретаријат за културу доделио је 357.000 динара.
	<i>Заградка</i> , часопис за децу	Покрајински секретаријат за културу одобрио је 150.500 динара.
	<i>МАК</i> (Младост, Активност, Креативност), културно-политички часопис	Покрајински секретаријат за културу доделио је 131.000 динара.
Друштво за русински језик, књижевност и културу, Нови Сад	<i>Studia Ruthenica</i> , зборник радова	Покрајински секретаријат за културу доделио је 84.500 динара.
Вишејезични часописи		
Друштво за русински језик, књижевност и културу, Нови Сад и Културни центар Врбас, Врбас	<i>Ерато над Куцуром/Коцуром</i> , на русинском и српском језику	Покрајински секретаријат за културу доделио је 65.000 динара.

Словачки језик

Корисник/издавач	Пројекат/часопис	Одобрена средства
Словачки издавачки центар, Бачки Петровац	<i>Nový život</i> , часопис за литературу и културу	Министарство културе одобрило је 200.000 динара; Покрајински секретаријат за културу доделио је 357.000 динара.
Штампарија Култура, Бачки Петровац	<i>Rovina</i> , породични магазин	Покрајински секретаријат за културу доделио је 145.500 динара.
	<i>Zornička</i> , часопис за децу	Покрајински секретаријат за културу доделио је 150.500 динара.
НИУ Нlas L'udu, Нови Сад	<i>Obzory</i> ,	Покрајински секретаријат за културу доделио је 110.500 динара.
	<i>Vzlet</i> , омладински часопис	Покрајински секретаријат за културу доделио је 131.00 динара.
Филозофски факултет – Одсек за словакистику, Нови Сад	<i>Traf</i>	Покрајински секретаријат за културу доделио је 40.000 динара.

Украјински језик

Корисник/издавач	Пројекат/часопис	Одобрена средства
НИУ Ридне слово, Кула	<i>Слово</i> (Реч), часопис за културу, књижевност и уметност	Покрајински секретаријат за културу доделио је 70.000 динара.
Друштво за украјински језик, књижевност и културу „Просвита“, Нови Сад	<i>Українське слово- Украјинске слово</i>	Министарство културе доделило је 100.000 динара; Покрајински секретаријат за културу доделио је 39.000 динара.
Национални савет украјинске националне мањине/НИУ Ридне слово, Нови Сад	<i>Соловејко</i> , часопис за децу	Покрајински секретаријат за културу доделио је 106.500 динара.

Хрватски језик

Корисник/издавач	Пројекат/часопис	Одобрена средства
Хрватско академско друштво, Суботица	<i>Лексикон подунавских Хрвата- Буњеваца и Шокаца</i> (9. св)	Министарство културе доделило је 130.000 динара.
НИУ „Хрватска ријеч“, Суботица	<i>Klasije naših ravni</i> , часопис за књижевност, уметност и знаност	Министарство културе доделио је 200.000 динара; Покрајински секретаријат за културу доделио је 357.000 динара.
	<i>Hrcko</i> , часопис за децу	Покрајински секретаријат за културу доделио је 102.000

	<i>Kužiš?!</i>	динара. Покрајински секретаријат за културу доделио је 92.000 динара.
--	----------------	--

303. Ради подстицања и промоције вишејезичности, Покрајински секретаријат за културу АП Војводине путем конкурса суфинансира и часописе за културу, књижевност и уметност на више језика. Примери такве подршке садржани су у доњој табели.

Издавач	Часопис	Одобрена средства
Друштво за русински језик, књижевност и културу, Нови Сад и Културни центар Врбас, Врбас	<i>Ерато над Куцуром/Коцуром</i> , на русинском и српском језику	65.000,00
Удружење грађана Зетна, Сента	<i>Zetna</i> , Magazin a vulkán alatt – <i>Магазин под вулканом</i> , на мађарском и српском језику	119.000,00
КПЗ Сечањ, Сечањ	<i>Огледало – Oglinda</i> , на мађарском, румунском и српском	134.000,00
Regional, Суботица	<i>Regional</i> , магазин за културу, на мађарском, српском и хрватском	132.000,00
Фокус фондација за омладинску културу и стваралаштво, Суботица	<i>Картон</i> , на мађарском, српском и хрватском	45.000,00

4.4.7. Представљање интереса корисника мањинских језика

304. Као што је наведено у одељку 4.4.2. овог извештаја, одредбама Закона о радиодифузији утврђене су обавезе јавних радиодифузних сервиса и у погледу интереса мањинских група – корисника мањинских језика. Сходно члану 8 став 1 тачка б Закона о радиодифузији, Агенција врши надзор над радом јавних радиодифузних сервиса и стара се да они поштују своје обавезе у погледу програмских стандарда утврђених одредбама закона. Уколико РРА, приликом таквог надзора, утврди да јавни радиодифузни сервис крши те обавезе, она може, у смислу члана 17 став 2 и члана 87 став 2 Закона о радиодифузији, јавном радиодифузном сервису изрећи меру (опомена или упозорење) или, у крајњем случају, разрешити чланове управног одбора јавног радиодифузног сервиса. Осим што јавни радиодифузни сервиси поседују специфичне законске обавезе у погледу програмских садржаја и свог пословања уопште, одредбама чланова 87 став 1 и 2, 92 став 3 и 94 став 4 истог закона предвиђено је да РРА именује и разрешава чланове управних одбора јавних радиодифузних сервиса и предлаже Народној скупштини кандидате за избор део чланова програмских одбора јавних радиодифузних сервиса.
305. Изложене одредбе по схватању власти Републике Србије пружају гаранције да и интереси корисника мањинских језика буду заступљени у јавним

радиодифузним сервисима, иако тренутно у управним и програмским одборима јавних радиодифузних сервиса нема њихових представника.

306. Законом о националним саветима националних мањина утврђене су надлежности националних савета и у области обавештавања. У члану 20 тог закона прописано је да национални савет националне мањине даје мишљење у поступку именовања чланова управног одбора, програмског одбора и генералног директора Радиодифузне установе Србије и Радиодифузне установе Војводине ако те установе емитују програм на мањинском језику; утврђује критеријуме за избор одговорног уредника програма на мањинском језику у установи јавног сервиса; предлаже управном одбору радиодифузне установе именовање одговорног уредника програма на мањинском језику од кандидата који се пријаве и испуњавају услове конкурса, и даје мишљење о кандидатима за одговорног уредника програма на мањинским језицима у радиодифузној установи у којој се именује одговорни уредник за више програма на мањинским језицима.

4.4.8. Активности на спровођењу бокс-препоруке Комитета експерата у вези са чланом 11 Повеље

307. У Извештају о примени Повеље у првом извешатајном циклусу, Комитет експерата је дао следећу препоруку:

Комитет експерата подстиче српске органе да осигурају да приватизација локалних усанова за емитовање програма не утиче негативно на понуду програма на регионалним или мањинским језицима.

308. Процес приватизације медија у Републици Србији још није завршен. Иако је Законом о радиодифузији (члан 96 став 10) предвиђено да радио и/или телевизијска станица локалне и регионалне заједнице чији је оснивач скупштина општине, више скупштина општине и скупштина града имају обавезу да се приватизују најкасније до 31. децембра 2007. године, процес је заустављен јер је уочено да би приватизација могла угрозити опстанак програма на мањинским језицима оних медија који их емитују. Имајући у виду чињеницу да су локалне и регионалне радио и ТВ станице управо највећи носиоци остваривања права припадника националних мањина на информисање на сопственом - мањинском језику, Влада Републике Србије је 27. децембра 2007. године усвојила Закључак, којим је прихваћена Информација о потреби прекида поступка приватизације радио и/или телевизијских станица и других електронских медија који емитују програме на мањинском језику, након чега је Агенција за приватизацију обуставила поступак приватизације тих медија. Наставак рада локалних и регионалних медија чији је оснивач општина/град и након периода предвиђеног за њихову приватизацију оснажен је чланом 20 тачка 34 Закона о локалној самоуправи (донесеног 29. децембра 2007. године) којим је прописано да општина може, преко својих органа, у складу са Уставом и законом да

оснива телевизијске и радио-станице ради извештавања на мањинском језику који је у општини у службеној употреби, као и ради извештавања на мањинском језику ако он није у службеној употреби када такво извештавање представља достигнути ниво мањинских права. Према подацима новинарских удружења, приватизовано је нешто више од трећине медија, док је приватизација штампаних медија у потпуности завршена. Према подацима Агенције за приватизацију, у Републици Србији су у последњих шест година приватизована 53 електронска и штампана медија. Нови власници медија дужни су да поштују Правилник о начину приватизације радио и/или телевизијских станица локалних и регионалних заједница, који их обавезује на континуитет пословања. Правилник прописује да емитери, чији програм има садржаје на мањинским језицима, морају да наставе да раде по тој програмској концепцији. Закон о радиодифузији чланом 68 обавезује све електронске медије да поштују опште програмске стандарде приликом емитовања програма. Контролу програмских садржаја емитера, како је већ наглашено у претходним ставовима примене члана 11 Повеље, врши Републичка радиодифузна агенција.

4.5.

Члан 12

Културне активности и погодности Изабрани ставови и подставови

1. *Што се тиче културних активности и олакшица, посебно библиотека, видеотека, културних центара, музеја, архива, академија, позоришта или биоскопа, као и литерарних радова или филмске продукције, различитих облика културног изражавања, фестивала и културне индустрије, укључујући и употребу нових технологија, државе чланице преузимају обавезу да унутар територије на којој се ови језици користе, и до степена до ког су јавне власти за то надлежне, имају овлашћења или играју одговарајућу улогу:*

а) да охрабре видове изражавања и иницијативе специфичне за регионалне или мањинске језике и да омогуће различите начине приступа уметничким делима произведеним на овим језицима;

б) да подстакну различита средства путем којих би дела сачињена на регионалним или мањинским језицима постала доступна, помагањем и развојем превођења, надсинхронизације и титлованих превода;

ц) да унапреде приступ регионалних или мањинских језика радовима произведеним на другим језицима, развојем превода, надсинхронизације и титлованих превода;

ф) да охрабре директно учешће представника оних који користе одговарајуће регионалне или мањинске језике у обезбеђивању услова и планирању културних делатности;

2. *Што се тиче територија различитих од оних на којима су регионални или мањински језици традиционално у употреби, државе предузимају, уколико број њихових корисника то оправдава, да одобре, охрабре и/или омогуће одговарајуће културне активности и олакшице у складу са претходним ставом.*

4.5.1. Охрабривање изражавања и приступ делима на мањинским језицима

309. Држава је наставила и у овом трогодишњем периоду да охрабрује изражавање и приступ делима на мањинским језицима. Примере таквог ангажовања садрже наредни ставови Извештаја.

310. Министарство културе, у оквирима својих надлежности, предузима одређене активности којима настоји да омогући, охрабри и олакша различите видове изражавања на мањинским језицима. Имајући у виду чињеницу да су мањински језици интегрални део културног идентитета и основа за очување, креирање и презентовање културних вредности, Министарство културе подржава пројекте који се односе на ову област, финансијски и/или логистички. Иако је конкурсно суфинансирање

пројеката/програма установљено 2002. године као редовна годишња активност, од 2007. године Министарство културе расписује посебне конкурсе за суфинансирање пројеката/програма националних мањина. Тај конкурс не односи се само на суфинансирање пројеката културе мањинских заједница, већ и на област мултикултурног стваралаштва. Од 2008. године, конкурс се проширује и на финансирање часописа из области културе, коју представљају мањински језици и издавачке делатности на мањинским језицима. Национални савети националних мањина су активни учесници у доношењу коначног предлога одлуке о суфинансирању у свакој конкурсној процедури. Конкурсни материјал прегледа и о њему одлучује независна комисија састављена од стручњака за поједине области. Критеријуми расподеле средстава намењених култури националних мањина, између осталог су: значај пројекта за унапређење културног и језичког идентитета, уметности и културе, промоција и развој мултикултуралности, допринос међукултурном дијалогу, реалне могућности за реализацију, и најважнији критеријум - квалитет пројекта. Иако се приликом избора пројекта води рачуна о заступљености свих националних мањина, доминантан критеријум за одабир јесте квалитет пројекта. Увидевши проблем да неке мањинске заједнице добијају мању финансијску подршку због недостатка квалитетних пројеката, Министарство културе је крајем 2007. и почетком 2008. године обавило обуку припадника националних мањина за аплицирање на конкурс Министарства, која је спроведена уз помоћ националних савета националних мањина. У циљу успешније обуке за учешће у конкурсној процедури за националне мањине, као и успешније сарадње са мањинским заједницама уопште, Министарство је штампало Водич, који у сажетој форми, појашњава све битне елементе конкурсне процедуре. Поред мера афирмативне акције, које се примењују у односу на ромску националну мањину, предузети су конкретни кораци везани за албанску националну мањину са југа Србије. Пошто је уочено да та национална мањина претходних година није учествовала на конкурсима Министарства културе, посредством Координационог тела Владе Републике Србије за општине Прешево, Бујановац и Медвеђа, прослеђена је информација о свим битним елементима конкурсних процедура, што је резултирало и првим пријавама на конкурсе са овог подручја.

311. Доношењем Закона о утврђивању одређених надлежности Аутономне Покрајине Војводине (2002. године) велики део надлежности Министарства културе, у вези са програмима националних мањина које живе на овој територији, пренесене су на покрајинске структуре власти. Иако је Војводина, овим законом, стекла право да развија властиту културну политику и културне стратегије, обавезе Министарства културе нису престале, већ су само умањене у овом подручју.
312. Покрајински секретаријат за културу АП Војводине, поред субвенционисања институција културе чији је оснивач Аутономна Покрајина Војводина, путем конкурса суфинансира и програме којима се

оставрују потребе и интерес у области културе националних мањина и мањинских језика који их презентују.

313. Општине, као основне територијалне јединице у којима се оставрује локална самоуправа, организују послове у вези са заштитом културних добара од значаја за општину, подстичу развој културног и уметничког стваралаштва, обезбеђују средства за финансирање и суфинансирање програма и пројеката у области културе од значаја за општину и стварају услове за рад установа културе чији су оснивачи.
314. Наредни ставови овог извештаја садрже податке о охрабривању видова изражавања и приступ делима произведеним на мањинским језицима.

4.5.1.1. Библиотеке

315. За неговање језика и културе уопште, веома је важно постојање библиотека са књижном фондом на мањинским језицима доступним припадницима националних мањина. У Републици Србији углавном делују јавне библиотеке, а омогућено је и оснивање приватних у складу са законом. Према члану 2 став 2 Закона о библиотечној делатности, библиотечка делатност обухвата: прикупљање, обраду, чување и коришћење књига, часописа и новина, списа, музичких дела, репродукција уметничких слика и цртежа, картографских публикација планова насеља, фонодокумената, репрографске грађе, плаката, огласа, видео и филмских записа и других дела која се умножавају штампањем или на други начин, те рукописа и меморисане грађе, као и прикупљање, обраду и пружање информација и података који се односе на библиотечку грађу. Према члану 10 тачка 2 Закона о библиотечној делатности, општи интерес у области библиотечке делатности јесте, између осталог, и израда текуће, ретроспективне и друге библиографије српског народа и националних мањина које живе у Републици Србији. Према одредби члана 20 став 1 тачка 18 Закона о локалној самоуправи, средства за рад библиотека чији је оснивач општина обезбеђују се из општинског буџета. Број књига на мањинским језицима, као и доступност библиотека корисницима мањинских језика био је садржан у Првом периодичном извештају о примени Повеље. За потребе овог извештаја анкетирани су библиотеке о броју књига на мањинским језицима. Доња табела садржи податке о броју књига на мањинским језицима оних библиотека које су се одазвале том анкетирању.

Мањински језик	Библиотека	Број књига
албански	„14. новембар“, Бујановац	15.000
	„Петар Петровић Његош“, Медвеђа	2.943
	„Мехмет Јусуфи“, Прешево	7.775
босански	„Доситеј Обрадовић“, Нови Пазар	1.814
	„Вук Караџић“, Пријепоље	700
	„Др Ејуп Мушовић“, Тутин	249
	Народна библиотека, Бабушница	5.700
	„Христо Ботев“, Босилеград	6.378

<i>бугарски</i>	„Детко Петров“, Димитровград „Доситеј Новаковић“, Неготин „Стеван Сремац“, Ниш Народна библиотека, Пирот	12.000 40 57 80
<i>мађарски</i>	„Сарваш Габор“, Ада Народна библиотека, Апатин „Вук Караџић, Бач „Вељко Петровић“, Бачка Паланка Народна библиотека, Бачка Топола Народна библиотека, Бечеј „Данило Киш“, Врбас Градска библиотека, Вршац „Бранко Радичевић“, Житиште Градска библиотека, Зрењанин „Ђорђе Натошевић“, Инђија „Јожеф Атила“, Кањижа „Јован Поповић“, Кикинда Општинска библиотека, Ковачица „Вук Караџић“, Ковин Народна библиотека, Кула Библиотека Матице српске, Нови Сад Градска библиотека, Нови Сад Градска библиотека, Панчево Народна библиотека, Пландиште Градска библиотека, Сента „Карло Бјелицки“, Сомбор „Глигорије Возаревић“, Сремска Митровица „Симрај Карољ“, Темерин	27.511 10.334 302 1.016 81.027 39.788 7.783 5.538 9.847 19.785 1.037 42.032 32.969 3.228 6.461 5.046 39.482 19.021 7.689 41 41.642 63.882 18 15.048
<i>ромски</i>	Народна библиотека, Бела Црква „Стеван Сремац“, Ниш Градска библиотека, Нови Сад	20 5 542
<i>румунски</i>	Градска библиотека, Вршац „Бранко Радичевић“, Житиште Градска библиотека, Зрењанин „Вук Караџић“, Ковин Библиотека Матице српске, Нови Сад Градска библиотека, Нови Сад Градска библиотека, Панчево Народна библиотека, Пландиште	3.085 4.924 90 2.719 9.416 3.424 7.689 114
<i>русински</i>	Народна библиотека, Бачка Топола „Данило Киш“, Врбас „Вељко Петровић“, Жабаљ Библиотека Матице српске, Нови Сад Градска библиотека, Нови Сад „Глигорије Возаревић“, Сремска Митровица „Симеон Пишчевић“, Шид	256 2.900 550 3.292 528 74 255
<i>словачки</i>	„Штефан Хомола“, Бачки Петровац „Вељко Петровић“, Бачка Паланка Народна библиотека, Бачка Топола „Данило Киш“, Врбас Градска библиотека, Зрењанин Општинска библиотека, Ковачица Библиотека Матице српске, Нови Сад Градска библиотека, Нови Сад Градска библиотека, Панчево „Глигорије Возаревић“, Сремска Митровица	1.356 4.747 467 49 41 10.898 6.395 7.892 274 7

	„Доситеј Обрадовић“, Стара Пазова „Симеон Пишчевић“, Шид	6.880 38
--	---	-------------

4.5.1.2. Домови културе, културни центри и заводи за културу

316. Домови културе и културни центри су основни носиоци културних активности у јединицама локалне самоуправе, које субвенционису њихове активности. Они су најчешће организатори најзначајнијих културних манифестација и институције које промовишу културу и језичку различитост и мањинске језике, као и приступ делима произведеним на тим језицима у вишенационалним срединама.
317. Скупштина АП Војводине основала је 2003. године Завод за културу Војводине. Циљ оснивања Завода је неговање и промоција савремене културне стратегије, истраживање могућности примене и развоја нових културних модела у Војводини, умрежавање постојећих институција културе и афирмација мултикултуралности. Програмски концепт Завода обухвата научна, стручна, развојна и примењена истраживања, као и стимулисање савремене уметничке продукције у Војводини путем реализације пројеката који обухватају менаџмент у култури, културну продукцију, културни туризам, организовање културно-уметничких манифестација, презентацију, информационо-документационе делатности, нове медије, стручно усавршавање и образовање у култури и уметности. Активности Завода усмерене су на неговање, развијање и организовање: културе и језика народа, националних и етничких заједница у АП Војводини; ликовних и сценско-музичких делатности у АП Војводини (драмска, оперска, балетска и сродне уметничке делатности); галеријске делатности; аматеризма у АП Војводини према плану и програму Савеза аматера Војводине; мултикултуралности и интеркултуралности на подручју Војводине; успостављања веза и сарадње установа културе, организација и појединаца у АП Војводини са међународним установама и организацијама. Завод активно учествује у спровођењу политике покрајинског органа надлежног за област културе. Развојно-истраживачко одељење Завода за културу Војводине реализовало је и пројекат „Језик и идентитет“, који је афирмисао мултикултуралност и промовисао савремен уметнички израз и културу, обухвато је читав низ активности које су се односиле на гостовања савремених писаца, представљање научних радова, организовање предавања, промоција књига, изложби, итд. До сада су обрађене теме: књижевност на румунском језику, мађарском језику, као и промоција књижевности на ромском језику. У оквиру Завода за културу Војводине, између осталих, делује Координациони одбор друштава за језике, књижевност и културу који обухвата 23 друштва (удружења, секције, асоцијације) која организују активности на српском језику и на следећим мањинским језицима: бугарском, македонском, мађарском, немачком, ромском, румунском, русинском, словачком, украјинском, хрватском и чешком језику.

318. Ради очувања, унапређења и развоја културе и мањинских језика, Скупштина АП Војводине и национални савети мађарске, румунске, русинске, словачке и хрватске националних мањина основали су 2008. године заводе за културу, као професионалне установе културе тих мањинских заједница. Циљеви ради којих су заводи основани постижу се: развојно-истраживачким радом и анализирањем културне инфраструктуре говорника тих језика у циљу њеног развоја; информационо-документационом делатношћу, перманентним и систематичним радом на побољшању квалитета културних и уметничких манифестација, као и стручним усавршавањем и образовањем у култури. Одлукама о оснивању тих завода прописано је да је њихова делатност: издавање књига, брошура, музичких књига и публикација, часописа и сличних периодичних издања и звучних записа; истраживање и експериментални развој у друштвеним и хуманистичким наукама; истраживање тржишта и испитивање јавног мњења; консалтинг и менаџмент послови; делатност библиотека; делатност архива; делатност музеја, галерија и збирки; заштита културних добара, природних и других знаменитости. У овој форми заводи за културу националних мањина основани у Републици Србије су јединствени и не егзистирају ни у једној земљи у окружењу. Реализацијом пројеката научних, развојних и примењених истраживања у области културе, уметности и науке, као и организовањем културно-уметничких програма ови заводи су већ дали значајан допринос неговању и очувању националног идентитета, мањинских језика и култура различитих националних мањина које живе у Војводини, и истовремено допринели развијању мултикултуралности и мултијезичности у Војводини, као и доступности тих култура и мањинских језика свим грађанима. Средства за рад и програмску делатност завода за културу обезбеђују се из буџета (90%), као и приходима из сопствене делатности и фондова, фонција, донација, прилога, итд.

319. Податке о обезбеђеним средствима из буџета АП Војводине за рад завода за културу националних мањина садржи доња табела.

Нзив	2008. година	2009. година
Завод за културу војвођанских Мађара – Vajdasági Magyar Művelődési Intézet, Сента	12.000.000,00	8.300.000,00
Завод за културу војвођанских Румуна – Institutul de Cultură al Românilor din Voivodina, Зрењанин	8.000.000,00	4.000.000,00
Завод за културу војвођанских Русина – Завод за културу войводянских Руснацох, Нови Сад	6.500.000,00	3.250.000,00
Завод за културу војвођанских Словака – Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov, Нови Сад	10.000.000,00	5.000.000,00
Завод за културу војвођанских Хрвата – Zavod za kulturu vojvodanskih Hrvata, Суботица	5.500.000,00	4.150.000,00

4.5.1.3. Заштита културних добара (споменици културе, музеји и архиви)

320. У Републици Србији не постоји никаква разлика између заштите културних добара на основу порекла. Закони који регулишту ову област, у коју спадају

делатности завода за заштиту споменика културе, музеја, архива и библиотека, као и стандарди струке заштите културног наслеђа налажу да се културна добра подједнако третирају и штите без обзира на време настанка и културолошку провенијенцију. Са друге стране, имајући у виду да културно наслеђе и његова слојевитост чине важан део савременог идентитета локалних заједница које га баштине и да оно игра важну улогу у неговању културне разноликости и развоју интеркултурног дијалога, Министарство културе је, уз пуно уважавање принципа истакнутих у Конвенцији о заштити разноликости културних израза УНЕСКО, у протеклом периоду посветило пажњу овом аспекту културног наслеђа. Најзначајнији пројекат у том смислу је развојни пројекат „Векови Бача“, који кроз заштиту и очување богатог мултикултурног наслеђа на територији општине Бач, која обухвата како материјално наслеђе - Фрањевачки самостан, православни манастир Бођани, средњовековну тврђаву, остатке хамама, итд, тако и очување различитих традиција везаних за добро очувану и живу нематеријалну баштину коју негује око 20 различитих етничких група. Због историјских и културних вредности наслеђа и своје мултикултуралности пројекат је 2008. године изабран за један од три пројекта Републике Србије који учествују у Љубљанском процесу, који представља заједничку иницијативу Савета Европе и Европске комисије за заштиту културног и природног наслеђа у југоисточној Европи. Циљ пројекта „Векови Бача“ је социо-економски развој општине базиран на мудрој употреби богатог наслеђа, што подразумева очување материјалне и нематеријалне културе разноликости са нарочитим акцентом на развоју интеркултурног дијалога.

321. За пројекат из области заштите културне баштине „Векови Бача“ са манифестацијом Европски дани баштине из покрајинског буџета у претходне три године обезбеђена су средства у укупном износу од 7.080.000,00 динара.
322. Уз подршку Министарства културе реализовани су и следећи пројекти који доприносе очувању и заштити културног наслеђа националних мањина и мањинских језика који их представљају:
- Етнографског музеја у Београду – програм под називом „Белем, ђелем“, који промовише културу Рома у Србији и промоција књиге „Исламски споменици и исламска заједница Пријепоља“ у организацији Народног музеја из Пријепоља;
 - Историјског архива Бела Црква – пројекат „Представа између Нере и Караша“, којим је кроз изложбу архивских докумената и позоришну представу, грађанима представљена богата историја Беле Цркве, са акцентом на њеној мултикултуралности;

- Историјског архива Нови Пазар – пројекат објављивања монографије „Избице од давнина“, који документује и осликава мултикултуралну заједницу Новог Пазара и изложба архивских докумената и фотографија на тему „Нови Пазар, Сјеница и Тутин кроз време“, чиме је дат допринос изградњи дијалога међу културама и етничким заједницама које живе у тој средини;
- Историјског архива града Новог Сада – пројекат „Међуетнички дијалози на територији Војводине“, који је обухватио истраживање архивске грађе и рад на терену.

4.5.1.4. Позоришта

323. За очување мањинских језика и унапређење и развијање култура које они предствалају, посебан значај има позоришна уметност на мањинским језицима коју држава финансијски подржава.
324. Представе на албанском језику изводе два аматерска позоришта: једно је у саставу КУД „Јехона“ из Великог Трновца, које финансира локална самоуправа и друго, Градско аматерско позориште из Прешева.
325. На основу конкурса за пројекте/програме који својим квалитетом доприносе развоју и презентацији уметности и културе, Министарство културе је 2007. године подржало драмски програм КУД „Јехона“ са 80.000,00 динара и манифестацију „Дани албанске комедије“ са 200.000,00 динара.
326. Представе на босанском језику изводи једно професионално позориште. Регионално позориште у Новом Пазару, поред представа на српском језику, премијерно изводи годишње две представе на босанском језику.
327. На основу конкурса за суфинансирање пројеката/програма који својим квалитетом доприносе развоју и презентацији уметности и културе националних мањина, Министарство културе подржало је извођење следећих позоришних представа на босанском језику:

Корисник	Пројекат	Одобрена средства
Регионално позориште, Нови Пазар	Позоришна представа <i>Жуте дуње и лимуни</i>	240.000,00
Аматерско позориште Сјеница и Национални савет бошњачке националне мањине, Нови Пазар	Позоришна представа <i>Рамиза</i>	150.000,00

328. Аматерско позориште „Христо Ботев“ из Димитровграда изводи представе на бугарском језику. Сваке године позориште има једну премијеру на бугарском језику.

329. На основу конкурса за суфинансирање пројеката/програма који својим квалитетом доприносе развоју и презентацији уметности и културе националних мањина, Министарство културе подржало је извођење следећих позоришних представа на бугарском језику:

Корисник	Пројекат	Одобрена средства
Центар за културу Димитровград	Позоришна представа <i>Доживљаји Причалице Брбљиковић</i>	70.000,00
	Позоришна представа <i>Принцеза Фина Жозефина, принц Храбрић и још понеко</i>	170.000,00

330. Позоришне представе на мађарском језику на територији АП Војводине изводе 4 професионална и 30 аматерских позоришта.

Професионална позоришта су:

- Народно позориште - Népszínház у Суботици у чијем саставу је Драма на мађарском језику
- Новосадско позориште - Ujvidéki színház у Новом Саду
- Позориште за децу - Gyermekszínház у Суботици има ансамбл и на мађарском језику
- Луткарска сцена Народног позоришта „Тоша Јовановић“ у Зрењанину, чији ансамбл изводи представе и на мађарском језику.

331. Из буџета АП Војводине финансира се целокупна делатност Народног позоришта – Népszínház. У 2007. години из буџета АП Војводине издвојено је за рад Дrame на мађарском језику тог позоришта 30.988.043,00 динара, у 2008. години 34.636.028,00 динара и у 2009. години 32.991.350 динара.

332. Покрајински секретаријат за културу АП Војводине суфинансирао је из буџета и рад других позоришта која изводе представе на мађарском језику. Примере таквог финансирања садржи доња табела.

Позориште	Програм	Одобрена средства
Салашарско позориште, Нови Сад	Извођење представа на мађарском језику	3.275.000,00
Новосадско позориште - Ujvidéki színház, Нови Сад	Суфинансирање гостовања у местима Војводине	660.000,00
Позориште „Костолањи Деже“ – Kosztolányi Dezső Színház, Суботица	Пројекат „Трамвај Дезире“	1.400.000,00
	Суфинансирање гостовања у местима Војводине	596.000,00

333. На основу конкурса за суфинансирање пројеката/програма који својим квалитетом доприносе развоју и презентацији уметности и културе националних мањина, Министарство културе подржало је позоришне манифестације и извођење позоришних представа на мађарском језику.

Корисник	Пројекат	Одобрена средства
----------	----------	-------------------

Новосадско позориште, Нови Сад	Позоришна представа <i>Мизантроп</i>	100.000,00
Фонд „Мост“, Суботица	Представа <i>Исус Христ Суперстар</i>	100.000,00
Културни савез војвођанских Мађара, Суботица	13. сусрет аматерских позоришних ансамбала војвођанских Мађара	60.000,00

334. Средства по појединачним захтевима поднетим на конкурсима Покрајинског секретаријата за културу АП Војводине додељена за извођење позоришних представа и позоришних манифестација на мађарском језику садржи доња табела.

Корисник	Намена	Одобрена средства
Аматерско позориште „Мара“, Бачка Топола	Припрема два позоришна комада	35.000,00
КД „Петефи Шандор“, Бездан	Позоришна представа на мађарском језику	25.000,00
Дечији кутак „Куцко“, Дорослово	2. драмски сусрети предшколараца Западнобачког округа	60.000,00
КУД „Петефи Шандор“, Мужља	14. сусрети аматерских позоришних ансамбала војвођанских Мађара	50.000,00
Аматерско позориште Madach, Зрењанин	Оперетска сцена: <i>Ми, музичке душе</i>	45.000,00
Удружење васпитача просветних радника Мађара Војводине, Мали Иђош	Сусрет аматера луткарског позоришта	15.000,00
Форум родитеља, Нови Сад	Оснивање дечијег луткарског позоришта	50.000,00
Новосадско позориште, Нови Сад	Позоришна представа ђачке сцене: <i>Мрожек, Удовице</i>	45.000,00
	Ђачка сцена: Шекспир, <i>Много буке ни око чега</i>	40.000,00
Удружење просветних радника Мађара у Војводини, Нови Сад	Дечији позоришни фестивал	30.000,00
КОЦ „Турзо Лајош“, Сента	Рад сенћанске позоришне сцене	125.000,00
Удружење грађана ТсТ, Сента	Представа за децу	30.000,00
Целно позориште „Берта Ференц“, Сомбор	Представа: <i>Сусрети</i>	40.000,00
Позориште „Костолањи Деже“, Суботица	Позоришне представе: Пилински Јанош, <i>Urbi et orbi</i> , Мрожек, <i>Танго</i> и Брад Фрејзер, <i>Права природа љубави или неидентификовани људски остаци</i>	250.000,00
Културни савез војвођанских Мађара, Суботица	12. и 13. сусрет аматерских позоришних ансамбала војвођанских Мађара	130.000,00
Народно позориште, Суботица	Дани војвођанског мађарског глумишта	80.000,00
КД „Петефи Шандор“, Телечка	13. сусрет аматерских позоришних ансамбала војвођанских Мађара	150.000,00
Аматерско позоришно друштво „Орфеус“, Чока	Позоришни дани „Још живимо“	30.000,00
Друштво рецитатора војвођанских Мађара, Фекетић	Путујућа представа: <i>Бити Мађар</i>	25.000,00
Друштво драмских педагога Мађара	Радионички сусрет дечијег	

у Војводини, Фекетић	позоришног ствалаштва	80.000,00
----------------------	-----------------------	-----------

335. Позоришне представе на ромском језику на територији АП Војводине изводи једно професионално и 3 аматерска позоришта.
336. Ромски театар Suno e Rromengo у Новим Карловцима, основан 2007. године као професионално позориште, изводи представе на ромском језику. Позориште реализује једну до две премијерне представе и по 10 реприза годишње. Поред гостовања у местима Војводине и Србије, представе изводи у суседним и другим европским земљама. Покрајински секретаријат за културу АП Војводине субвенционира рад позоришта Suno e Rromengo. У 2007. години та субвенција је износила 800.000,00 динара, у 2008. години 2.450.000,00 динара и у 2009. години 1.200.000,00 динара. Професионализацију рада и обуку глумаца тог позоришта, Покрајински секретаријат за културу АП Војводине је финансирао 2008. године са 625.000,000,00 динара.
337. На основу конкурса за суфинансирање пројеката/програма који својим квалитетом доприносе развоју и презентацији уметности и културе националних мањина, Министарство културе подржало је пројекте у вези са позоришним стваралаштвом, као и извођење позоришних представа на ромском језику.

Корисник	Пројекат	Одобрена средства
УГ Културмобил, Београд	Представа <i>Чарнинин пој</i>	350.000,00
Друштво за културу и просвету Рома „Баре јага“, Мачванска Митровица	Едукативна радионица позоришта младих	120.000,00
Мултимедија центар Рома Србије, Трстеник	Установљавање РОМ-дром театра	300.000,00

338. За организацију и реализацију мјузикла *Молитва за југ*, Министарство за људска и мањинска права одобрило је у 2008. години 295.000,00 динара.
339. По појединачним захтевима поднетим на конкурсима, Покрајински секретаријат за културу АП Војводине одобрио је 60.000,00 динара Удружењу Рома „Беоцин“ из Беочина за извођење позоришне представа *Звоно* на ромском језику.
340. На територији АП Војводине, представе на румунском језику изводе једно професионално и 12 аматерских позоришта. Сцена професионалног позоришта на румунском језику при Народном позоришту „Стерија“ у Вршцу, успешно изводи представе у земљи и иностранству. Годишње изведе две премијерне и 20 репризних позоришних представа. Покрајински секретаријат за културу АП Војводине субвенционира програм Сцене на румунском језику. У 2007. години субвенција је износила 2.500.000,00 динара, у 2008. години 2.650.000,00 динара и у 2009. години 1.200.000,00 динара.

341. На основу конкурса за суфинансирање пројеката/програма који својим квалитетом доприносе развоју и презентацији уметности и културе националних мањина, Министарство културе подржало је позоришне манифестације и извођење позоришних представа на румунском језику.

Корисник	Пројекат	Одобрена средства
Заједница Румуна у Србији – филијала Алибунар, Алибунар	Позоришна представа	60.000,00
Савез аматерских позоришта Румуна у АП Војводини, Алибунар	35. и 36. смотра Позоришни дани Румуна у Војводини	200.000,00

342. Средства по појединачним захтевима поднетим на конкурсима Покрајинског секретаријата за културу АП Војводине додељена за позоришне манифестације и извођење позоришних представа на румунском језику садржи доња табела.

Корисник	Намена	Одобрена средства
Савез аматерских позоришта Румуна у АПВ, Алибунар	35, 36. и 37. Позоришни дани Румуна	600.000,00
Заједница Румуна у Србији, Вршац	Позоришна представа <i>Шта се, дођавола, дешава са овим возом</i>	25.000,00

343. На русинском језику представе изводи једно професионално и 15 аматерских позоришта на територији АП Војводине. Професионално позориште Русински народни театар „Ђађа“ у Руском Крстуру изводи две премијере и 20 репризних позоришних представа, које субвенционише Покрајински секретаријат за културу АП Војводине. У 2007. години та субвенција износила је 2.500.000,00 динара, у 2008. години 2.650.000,00 динара и у 2009. години 1.200.000,00 динара.

344. На основу конкурса за суфинансирање пројеката/програма који својим квалитетом доприносе развоју и презентацији уметности и културе националних мањина, Министарство културе финансијски је подржавало одржавање Драмског меморијала „Петар Ризнич Ђађа“ у Руском Крстуру са 250.000,00 динара.

345. Доња табела садржи додељена средства по појединачним захтевима поднетим на конкурсима Покрајинског секретаријата за културу АП Војводине за позоришне манифестације и извођење позоришних представа на русинском језику.

Корисник	Намена	Одобрена средства
КПД „Карпати“, Врбас	Тројезична драмска представа	15.000,00
КУД „Жетва“, Куцура	Драмска представе: <i>Прва љубав</i> , и омладинска позоришна представа: <i>Бунда од медведа</i>	50.000,00
Градски одбор Матице русинске, Нови Сад	5. фестивал монодраме	50.000,00

Друштво Русина Новог Сада „Матка“, Нови Сад	6. и 7. фестивал монодраме и 2. фестивал дуодраме	70.000,00
Дом културе, Руски Крстур	39. и 40. драмски меморијал Петра Ризнича Ђађе	400.000,00
	Позоришна представе: Шерегиј, <i>Гладни</i> и Ђорђе Милосављевић, <i>Инстант</i>	90.000,00

346. Позоришне представе на словачком језику на територији АП Војводине изводе једно професионално и 20 аматерских позоришта. Успешну и дугу традицију из 1866. године, када је одиграна прва позоришна представа у Бачком Петровцу, данас наставља Словачко војвођанско позориште. За извођење 2 премијере и 20 реприза, то позориште у 2007. години субвенционисано је од Покрајинског секретаријата за културу АП Војводине са 2.500.000,00 динара, у 2008. години са 2.650.000,00 динара и у 2009. години са 1.200.000,00 динара. Осим тога, том позоришту су из буџета АП Војводине током 2007. и 2008. године одобрена средства за пројекат студија глуме на словачком језику у укупном износу од 4.100.000,00 динара.
347. Аматерском позоришту Арт центар „Хлеба и игара“, Стара Пазова из буџета АП Војводине одобрена су средства у укупном износу од 4.300.000,00 динара за делатност центра (премијере и репризе) као и за гостовања у Каиру и Техерану (2008) и Будимпешти (2009).
348. Средства по појединачним захтевима поднетим на конкурсима Покрајинског секретаријата за културу АП Војводине, додељена за позоришне манифестације и извођење позоришних представа на словачком језику садржи доња табела.

Корисник	Намена	Одобрена средства
Дом културе „3. октобар“, Ковачица	Позоришна представа: А. Чехов, <i>Вишњик</i>	60.000,00
Аматерско позориште „Јанко Чеман“, Пивнице	Позоришни фестивал ДИДА	310.000,00
	Смотра словачких аматерских позоришта	75.000,00
КУД „Јан Колар“, Селенча	Позоришна представа	40.000,00
СКУД „Херој Јанко Чмелик“, Стара Пазова	Смотра словачких аматерских позоришта	300.000,00
	15. дани дечијег позоришта	100.000,00

349. Позоришне представе на хрватском језику на територији АП Војводине изводе два аматерска позоришта.
350. На основу конкурса за суфинансирање пројеката/програма који својим квалитетом доприносе развоју и презентацији уметности и културе националних мањина, у 2008. години Министарство културе финансијски је

подржало ХКУД „Љутово“ из Љутова са 80.000,00 динара за Фестивал аматерског театра.

351. У 2007. години Покрајински секретаријат за културу АП Војводине суфинансирао је Хрватско културно-уметничко друштво „Станислав Препрек“, Нови Сад у припреми представе *Атенгатори* са 100.000,00 динара.

352. Доња табела садржи додељена средства по појединачним захтевима поднетим на конкурсима Покрајинског секретаријата за културу АП Војводине за извођење позоришних представа на хрватском језику.

Корисник	Намена	Одобрена средства
ХКУПД „Мостонга“, Бач	Позоришна представа: <i>Из домовине у домовину</i>	25.000,00
Хрватско буњевачко КУД „Лемеш“, Светозар Милетић	Позоришна представа: <i>У гостима</i>	13.000,00
ХКЦ „Буњевачко коло“, Суботица	Дечија представа: <i>Сунце, дјевер и Нева Невичица</i>	40.000,00

4.5.1.5. Издаваштво (литерални радови)

353. Држава наставља да финансијски помаже издавање књига на мањинским језицима. Од 2008. године, конкурс за суфинансирање пројеката/програма који својим квалитетом доприносе развоју и презентацији уметности и културе националних мањина, који годишње расписује Министарство културе, односи се и на издавачку делатност на мањинским језицима. Покрајински секретаријат за културу АП Војводине годишње расписује конкурс за издавање нових књига на мањинским језицима и превођење књига са српског језика на мањински језик или са мањинског језика на српски језик. Примери те помоћи садржани су у наредним ставовима.

354. Једина издавачка кућа која публикује књиге на албанском језику је „Феникс“, Прешево који је у претходне три године издао 12 књига прешевских и бујановачких аутора.

355. Центар за бошњачке студије из Тутина је највећи издавач књига на босанском језику. Осим издавања уџбеника за предмет Босански језик са елементима националне културе за основне школе, овај издавач издаје годишње две књиге на босанском језику. За пројекат издавања књиге *Пјесме од бехара* Министарство културе је на основу конкурса за суфинансирање пројеката/програма који својим квалитетом доприносе развоју и презентацији уметности и културе националних мањина Центру за бошњачке студије доделило 50.000 динара.

356. Служба за људска и мањинска права доделила је 2007. године 200.000,00 динара за издавање монографије *Санџачки Бошњаџи*.

357. Новинско-издавачка установа „Братство“, Ниш, чији је оснивач Национални савет бугарске националне мањине издаје 3-5 књига годишње на бугарском језику. До 2009. године НИУ „Бртаство“ је финасирано из републичког буџета.
358. На основу конкурса за суфинансирање пројеката/програма који својим квалитетом доприносе развоју и презентацији уметности и културе националних мањина, Министарство културе подржало је издавачку делатност на бугарском језику.

Корисник	Пројекат	Одобрена средства
Народна библиотека „Детко Петров“, Димитровград	Издавање књиге: <i>Музејска збирка у Димитровграду</i>	120.000,00
Културно-информациони центар „Цариброд“, Димитровград	<i>Цркве и манастири у царибродском (димитровградском) крају</i>	200.000,00
	<i>Сабрани стипови Методи Петрова</i>	60.000,00

359. Највећа издавачка кућа која издаје књиге на мађарском језику је Издавачки завод Форум – Forum Könyvkiadó Intézet из Новог Сада над којим је АП Војодина преузела оснивачка права половином 2008. године. Делатност овог завода, који издаје на мађарском језику 30 до 35 књига годишње, као и два часописа из области културе, *Híd* и *Üzenet*, у потпуности се финансира из буџета АП Војводине. У 2008. години за рад Форума обезбеђена су средства у износу од 5.639.330,00 динара а у 2009. години 13.078.595,00 динара.
360. Издавањем књига на мађарском језику, као споредном делатношћу бави се и *Magyar Szó* (чији је оснивач Национални савет мађарске националне мањине), који је у 2007. години објавио 7 књига, у 2008. години 5 књига и у 2009. години 3 књиге.
361. Министарство за људска и мањинска права одобрило је 2008. године 150.000,000 динара за издавање публикације *Мађарска цивилизација – увод у хронологију*.
362. На конкурсима за суфинансирање објављивања књига на мађарском језику Покрајински секретаријат за културу АП Војводине одобрио је средства за публикавање следећих издања:

Издавач	Аутор и наслов издања	Одобрена средства
„Лавик 92 Тимп“, Бачка Топола	Ева Харкаи Ваш, <i>Јужно од Шарсега</i>	60.000,00
МКД „Петефи Шандор“, Бечеј	Чесак Балаж и Анико Корчик, <i>Cika ide párom-népi gyermekjátékok Óbecséről – Дечије народне игре из Бечеја</i>	50.000,00
Кнеса, Кањижа	Група аутора, <i>Антологија колоније књижевника у Кањижи</i>	60.000,00
Уметничка сцена		

„Сивери Јанош“, Мужља	Бела Тот, <i>Дечије песме</i>	20.000,00
Колегијум за високо образовање војвођанских Мађара, Нови Сад	Ева Хожа, <i>Новела у Војводини</i>	50.000,00
	Научни радови студената, <i>Контури</i>	150.000,00
	Др Жомбор Лабади, <i>Монографија о Јаношу Сиверију</i>	80.000,00
Magyar Szó, Нови Сад	Група аутора, <i>Краљ Матија је жив</i>	60.000,00
УГ Зетна, Сента	Јожеф Фекеге, <i>Mit ér az irodalom, ha magyar?</i>	70.000,00
	Кристијан Тобијаш, <i>Васјани</i>	50.000,00
	Ото Толнаи, <i>Књижиоца из Сенте</i>	70.000,00
	Иштван Беседеш, <i>ВасионАзурна</i>	30.000,00
	Ото Фењвеш, <i>Читајући покојних Војвођана</i>	50.000,00
Завод за културу војвођанских мађара, Сента	Група аутора, <i>Друштвена истраживања из аспекта мађарске националне заједнице – заједничка перспектива</i>	70.000,00
	Група аутора, <i>Историјски идентитет – културолошко сећање</i>	80.000,00
Публикум, Сомбор	Золтан Калапиш, <i>Трагом прошлости – људи, судбине, животописи</i>	70.000,00
Друштвена организација за културу села Арач, Суботица	Губас Агата, <i>Камен темељац – алманах друштва</i>	70.000,00
Отворени универзитет, Суботица	Геза Чат, <i>Hátra maradt naplók</i>	70.000,00
	Геза Чат, <i>Porodična pisma 3</i>	40.000,00
	Месарош Золтан, <i>Пропаганда раног титоизма</i>	40.000,00
	Олга Ковачев Нинков, <i>Lepkék és repülőgépek avagy farkasok és angyalok</i>	35.000,00
	Hosza Eva, <i>Csath alle és kitérők</i>	35.000,00
	Deak Ferenc, <i>Légszomj</i>	25.000,00
	Herceg Janos, <i>Viharban</i>	25.000,00
Војвођанска хришћанска омладина, Суботица	<i>Екуменски теолошки речник</i>	80.000,00
Градска библиотека, Суботица	Ева Хозка, Нинков Ковачев Олга, <i>Ликовни албум Гезе Чата</i>	90.000,00
Друштво за неговање традиције „Арач“, Торда	<i>Mese Titku</i>	20.000,00
	<i>Легенде о цркви Арач</i>	35.000,00

КИУ Чокашки добошари, Чока	Коња Шандор, <i>Песме за децу</i>	30.000,00
----------------------------	-----------------------------------	-----------

363. Покрајински секретаријат за културу АП Војводине подржао је издавачку делатност (прва издања књига, часописи, помоћ издавачкој делатности издавачких кућа) на мађарском језику у 2007. години у укупном износу од 8.644.604,00 динара, у 2008. години са 13.297.298,00 динара и у 2009. години са 13.996.028,00 динара.

364. На основу конкурса за суфинансирање пројеката/програма који својим квалитетом доприносе развоју и презентацији уметности и културе националних мањина, Министарство културе подржало је издавачку делатност на мађарском језику.

Корисник	Пројекат	Одобрена средства
Издавачки завод Форум, Нови Сад	Објављивање књиге: Корнелије Фарго, <i>Компаративне поетике, релационална значења</i>	100.000,00
Колегијум за високо образовање војвођанских Мађара, Нови Сад	Издавање књиге: <i>Иронија лебдења</i>	50.000,00
Удружење грађана Зетна, Сента	<i>Пројекат Макропол</i> , прозе на четири (или више) руке	80.000,00
Градска библиотека, Суботица	Издавање зборника радова са стручног скупа „Дани Дежеа Костолањија“	50.000,00
Етнологско друштво „Киш Лајош“, Суботица	Издавање књиге: Ј. Цвијић, <i>Балканско полуострво и јужнословенске земље</i>	100.000,00
Отворени универзитет доо Радионица Елетјел, Суботица	<i>Препороди</i>	100.000,00
	Месарош Золтан, <i>Пропаганда раног титоизма</i>	110.000,00

365. НИУ „Them“ из Новог Сада, који издаје 5-6 књига годишње, добија субвенције за издавачку делатност на ромском језику од Покрајинског секретаријата за културу АП Војводине. За те намене у 2007. години обезбеђено је 200.000,00 динара, у 2008. години 228.000,00 динара и у 2009. години 228.000,00 динара.

366. Доња табела садржи податке о субвенционисању издавачке делатности на ромском језику од стране Покрајинског секретаријата за културу АП Војводине.

Издавач	Аутор и наслов издања	Одобрена средства
Ромско удружење Romane Jakha, Вршац	Драгица Тобеј Калдараш, <i>Традиционална поезија Рома из Вршица и околине</i>	15.000,00
Асоцијација ромских наставника Војводине, Дероње	Ранко Рајко Јовановић, <i>Антологија песама ромских песника Војводине</i>	60.000,00
	Ранко Рајко Јовановић, <i>Ми данас</i>	50.000,00

	Ранко Рајко Јовановић, <i>Ромске птичице</i>	20.000,00
	Ранко Рајко Јовановић, <i>Хоћу да полетим</i>	35.000,00
Удружење грађана Rromanokhero, Сомбор	Пирошка Ковач, <i>Ромске бајке</i>	40.000,00
Издавачко предузеће „Rromano Pustika-Romske knjige“, Суботица	Алија Краснићи, <i>Ромске бајке</i>	100.000,00
Ромска омладина, Стари Бановци	Група аутора, <i>Знаменити Роми</i>	20.000,00

367. На основу конкурса за суфинансирање пројеката/програма који својим квалитетом доприносе развоју и презентацији уметности и културе националних мањина, Министарство културе подржало је издавачку делатност на ромском језику.

Корисник	Пројекат	Одобрена средства
Центар за едукацију, истраживање и социјалне бриге Рома „Романи еманципација“, Београд	<i>Романо абецедари – Ромски буквар</i>	150.000,00
Друштво за културу и просвету Рома „Vare jaga“, Мачванска Митровица	<i>Велике ватре</i>	50.000,00
Удружење Рома „Bahtale Rroma“, Сомбор	Збирка песама <i>Циганска мајка</i>	80.000,00
Издавачко предузеће Rromane Pustika – Ромске књиге, Суботица	<i>Циганин на коњу, а коња нема</i>	50.000,00
Мултимедијални центар Рома Србије, Трстеник	<i>Басне и бојанка</i> (на српском и ромском језику)	60.000,00

368. Министарство за људска и мањинска права је 2008. године финансијски подржало издавање књиге *Бајке и бојанке*, на ромском и српском језику, са 80.000,00 динара.

369. Покрајински секретаријат за културу АП Војводине субвенциониса издавачку делатност на румунском језику НИУ „Либертатеа“ из Панчева чији је оснивач Национални савет румунске националне мањине. Овај издавач публикује 10 до 13 књига годишње. Та продукција субвенционисана је са 600.000,00 динара у 2007. години, 1.600.000,00 динара у 2008. години и са 1.500.000,00 динара у 2009. години.

370. На конкурсима за суфинансирање објављивања књига на румунском језику Покрајински секретаријат за културу АП Војводине одобрио је средства за публикавање следећих издања:

Издавач	Аутор и наслов издања	Одобрена средства
Друштво за румунски језик	Мариоара Баба, <i>Антологија поезије Марије Војновић</i>	20.000,00

Војводине, Вршац		
НИУ Либертатеа, Панчево	Петру Крду, <i>Саучесништво</i>	70.000,00
	Илеана Урсу Ненадић, <i>Рибљи језик</i>	60.000,00
	Мариоара Стојановић, <i>Вероника</i>	60.000,00
	Коста Рошу, <i>Библиографија недељника Либертатеа</i>	60.000,00
	Флорин Царан, <i>Демократија у саксији</i>	62.500,00
	Аурел Миок, <i>Течно поље</i>	50.000,00
Тибискус, Уздин	Павел Гатајанцу, <i>Паралелна читања</i>	30.000,00
	Георге Лифа, <i>Доприноси за монографију фолклора: доине и песме</i>	30.000,00
	Павел Гатајанцу, <i>Изабрane песме</i>	20.000,00
	Иоан Чипу, <i>Виђенији људи из српског дела Баната</i>	20.000,00
	Василе Барбу, <i>Старе речи банатског говора Уздина</i>	17,500,00

371. Покрајински секретаријат за културу АП Војводине подржао је издавачку делатност (прва издања књига, часописи, помоћ издавачкој делатности издавачких кућа) на румунском језику у 2007. години у укупном износу од 1.842.000,00 динара, у 2008. години са 2.220.000,00 динара и у 2009. години са 2.073.500,00 динара.
372. На основу конкурса за суфинансирање пројеката/програма који својим квалитетом доприносе развоју и презентацији уметности и културе националних мањина, Министарство културе подржало је издавачку делатност на румунском језику.

Корисник	Пројекат	Одобрена средства
Књижевно-уметничко друштво Румуна „Андреј Шагуна“, Панчево	<i>Лепши део наших села</i>	50.000,00
	<i>Упознајмо прошлост да би боље сагледали будућност</i>	30.000,00

373. НИУ „Руске слово“ из Новог Сада, чији је оснивач Национални савет русинске националне мањине, највећи је издавач књига на русинском језику, који је у претходне три године објавио 21 књигу. Покрајински секретаријат за културу АП Војводине субвенционисао је ту издавачку делатност са 600.000,00 динара у 2007. години, 1.600.000,00 динара у 2008. години и са 1.500.000,00 динара у 2009. години.
374. На конкурсима за суфинасирање објављивања књига на русинском језику Покрајински секретаријат за културу АП Војводине одобрио је средства за публикавање следећих издања:

Издавач	Аутор и наслов издања	Одобрена средства
ИК „Прометеј“, Нови Сад	Михајло Фејса, <i>Правописни речник русинског језика</i>	30.000,00
НИУ Руске слово, Нови Сад	Хавријал Нађ, <i>Сабране песме Хавријала Нађа</i>	70.000,00
	Стеван Константиновић, <i>Русинска проза од Хначука до 1941</i>	80.000,00
	Михал Рамач, <i>Повист о Данилови и Феркови и Габрови</i>	50.000,00
	Владимир Кочиш, <i>Борич за Шевченка</i>	50.000,00
	Јулијан Тамаш, <i>Евангелиста Михајло Ковач</i>	50.000,00
	Хавријил Костељник, <i>Проза</i>	50.000,00
Филозофски факултет- Одсек за русинистику, Нови Сад	Александар Д. Дуличенко, <i>Југославо-рутеника 2</i>	100.000,00
	Михајло Фејса, <i>Функционисање облика В у преношењу...</i>	30.000,00
Културно-просветно друштво „Ђура Киш“, Шид	Леона Хајдук, <i>Русини у Шиду у првој половини двадесетог века</i>	25.000,00

375. Покрајински секретаријат за културу АП Војводине подржао је издавачку делатност (прва издања књига, часописи, помоћ издавачкој делатности издавачких кућа) на русинском језику у 2007. години у укупном износу од 1.089.000,00 динара, у 2008. години са 2.1700.000,00 динара и у 2009. години са 1.959.000,00 динара.

376. На основу конкурса за суфинансирање пројеката/програма који својим квалитетом доприносе развоју и презентацији уметности и културе националних мањина, Министарство културе подржало је издавачку делатност на русинском језику.

Корисник	Пројекат	Одобрена средства
Културно-просветно друштво ДОК Куцура, Куцура	<i>Русини/Руснаци/Ruthenians (1745-2005) 2. и 3. том</i>	100.000,00
	<i>Правописни речник русинског језика</i>	30.000,00

377. У претходне три године, Словачки издавачки центар из Бачког Петровца издао је 40 књига на словачком језику. За ту издавачку делатност субвенције Покрајинског секретаријата за културу АП Војводине износиле су у 2007. години 600.000,00 динара, у 2008. години 5.000.000,00 динара и у 2009. години 2.000.000,00 динара.

378. НИУ „Нлас L'udu“ из Новог Сада, чији је оснивач Национални савет словачке националне мањине, у истом периоду издао је 9 књига, 3 уз финансијску подршку Покрајинског секретаријата за културу и 6 које су финансиране средствима Републике Словачке.

379. На конкурсима за суфинансирање објављивања књига на словачком језику Покрајински секретаријат за културу АП Војводине одобрио је средства за публикување следећих издања:

Издавач	Аутор и наслов издања	Одобрена средства
АД Штампариија Култура, Бачки Петровац	Андреј Копчок, <i>Филозофско-социолошке студије</i>	60.000,00
	Адам Светлик, <i>Poezia vojvodinskih slovakov v druhej polovici 20. Storočia</i>	90.000,00
Словачки издавачки центар, Бачки Петровац	Марија Котвашова Јонашова, <i>Мама, ајде да се играмо</i>	50.000,00
	Јан Марко, <i>Речник словачких универзитетских педагифга</i>	32.500,00
	Ана Кукучкова, <i>Chostik a kamarati</i>	20.000,00
	Адам Светлик, <i>Антологија словачке војођанске постмодерне прозе</i>	40.000,00
	Михал Харпањ, <i>Predslovy a doslovy</i>	30.000,00
Словачка евангелистичка црква, Бингула	Станислав Ступавски, <i>Словаци у Бингули</i>	40.000,00
Културни центар, Зрењанин	Марија Хармат, <i>Поглед са мирисом ваниле</i>	70.000,00
НИУ Хлас Људу, Нови Сад	Марија Котваш Јанош, <i>Стриптиз</i>	40.000,00
	Вићезослав Хроњец, <i>Антологија поезије часописа Влет</i>	50.000,00
Ширка пројекта доо, Падина	Мартин Сливка, <i>Живот у пустињи</i>	40.000,00
	Ружена Краћица, <i>Збирка поезије</i>	15.000,00
Арт центар „Хлеба и игара“, Стара Пазова	Вићезослав Хроњец, <i>Песма-Граница I</i>	40.000,00

380. Покрајински секретаријат за културу АП Војводине подржао је издавачку делатност (прва издања књига, часописи, помоћ издавачкој делатности издавачких кућа) на словачком језику у 2007. години у укупном износу од 3.602.000,00 динара, у 2008. години са 5.615.000,00 динара и у 2009. години са 2.435.500,00 динара.

381. На основу конкурса за суфинансирање пројеката/програма који својим квалитетом доприносе развоју и презентацији уметности и културе националних мањина, Министарство културе подржало је издавачку делатност на словачком језику.

Корисник	Пројекат	Одобрена средства
Удружење за очување културе, традиције и уметности „Селенча“,	Монографија <i>Селенча 1758-2008</i>	200.000,00

Селенча		
---------	--	--

382. Књиге на украјинском језику издаје НИУ „Ридне слово“ из Новог Сада, чији је оснивач Национални савет украјинске националне мањине.
383. На конкурсима за суфинансирање објављивања књига на украјинском језику Покрајински секретаријат за културу АП Војводине одобрио је средства за публиковање следећих издања:

Издавач	Аутор и наслов издања	Одобрена средства
НИУ Ридне слово, Кула	<i>Збирка поетских и прозних дела Еугена Кулебе</i>	35.000,00
Друштво за украјински језик, књижевност и културу „Просвита“, Нови Сад	Олег Румјанцев, <i>Историја Украјинаца на просторима бивше Југославије</i> Каћа Дејановић, <i>До забави</i>	65.000,00 70.000,00
Иван Терљук	<i>Паша у блату</i>	40.000,00

384. Покрајински секретаријат за културу АП Војводине подржао је издавачку делатност (прва издања књига, часописи, помоћ издавачкој делатности издавачких кућа) на украјинском језику у 2007. години у укупном износу од 65.500,00 динара, у 2008. години са 90.000,00 динара и у 2009. години са 130.000,00 динара.
385. НИУ „Хрватска ријеч“ из Суботице издао је у претходне три године 18 књига на хрватском језику. Покрајински секретаријат за културу АП Војводине субвенционисао је издавање књига на хрватском језику тог издавача у 2007. години са 300.000,00 динара, у 2008. години са 300.000,00 динара и у 2009. години са 750.000,00 динара.
386. На конкурсима за суфинансирање објављивања књига на хрватском језику Покрајински секретаријат за културу АП Војводине одобрио је средства за публиковање следећих издања:

Издавач	Аутор и наслов издања	Одобрена средства
Хрватско КУПД „Станислав Препрек“, Нови Сад	Јелисавета Буљовчић, <i>Драга сићања</i> Звонимир Вуковић, <i>Петроварадин јуче, данас и сутра</i>	15.000,00 30.000,00
Матица хрватска, Суботица	Група аутора, <i>Матица хрватска у Суботици</i> Лазар Мерковић, <i>Био-библиографија књижевног часописа Класја наших равни</i> Милован Миковић, <i>Антологија хрватског романа у Војводини</i>	40.000,00 40.000,00 35.000,00
Хрватско	Група аутора, <i>Лексикон подунавских Хрвата, Буњеваца и Шокаца, 7. и 8. свеска</i>	40.000,00

академско друштво, Суботица	Група аутора, <i>Лексикон подунавских Хрвата, Буњеваца и Шокаца</i> , 9. и 10. свеска	70.000,00
	Група аутора, <i>Лексикон подунавских Хрвата, Буњеваца и Шокаца</i>	40.000,00
НИУ „Хрватска ријеч“, Суботица	Издавачки програм	40.000,00
	Сања Вулић, <i>Суботички књижевни хрватски круг</i>	40.000,00
	Балинт Вујков, <i>Изабране приповетке</i>	30.000,00
	Матија Еветовић, <i>Културна повјест буњевачких и шокачких Хрвата</i>	50.000,00
	Балинт Вујков, <i>Буњевачке народне приповетке</i>	45.000,00
Хрватска читаоница, Суботица	Група аутора, <i>Дани Балинта Вујкова</i>	35.000,00

387. Покрајински секретаријат за културу АП Војводине подржао је издавачку делатност (прва издања књига, часописи, помоћ издавачкој делатности издавачких кућа) на хрватском језику у 2007. години у укупном износу од 567.000,00 динара, у 2008. години са 810.000,00 динара и у 2009. години са 1.129.000,00 динара.

388. На основу конкурса за суфинансирање пројеката/програма који својим квалитетом доприносе развоју и презентацији уметности и културе националних мањина, Министарство културе подржало је са 90.000,00 динара Хрватско академско друштво из Суботице за издавање *Лексикона подунавских Хрвата – Буњеваца и Шокаца* (7. и 8. св).

389. Ради унапређења свести и толеранције у српском друштву у целини у вези са мањинским језицима и културама које они представљају, у Републици Србији суфинансира се објављивање књига на више језика. На конкурсима за суфинансирање објављивања књига у АП Војводини, Покрајински секретаријат за културу одобрио је суфинансирање издавање следећих књига на више мањинских језика:

Издавач	Аутор, наслов	Језик објављивања	Одобрена средства
КПД „Јединство“, Бајмок	Ранко Радуловић, <i>50 година заједно</i>	српски, мађарски	25.000,00
ЈИП „Бачка Топола“, Бачка Топола	Група аутора, <i>Бачкотополски кипови и спомен плоче</i>	српски, мађарски	40.000,00
Друштво за румунски језик Војводине,	Аурора Ротариу Плањанин, <i>Сеча дрва (Дедин коњ)</i>	српски, румунски	20.000,00
	Душко Радовић, <i>Женски разговори</i>	српски, румунски	15.000,00

Вршац	Офелија Меза, <i>Књишки изазови</i>	румунски, српски	15.000,00
Асоцијација ромских наставника Војводине, Дероње	Рајко Ранко Јовановић, <i>Антологија песама ромских песама Војводине I</i>	ромски, српски	60.000,00
	Рајко Ранко Јовановић, <i>Ми данас</i>	ромски, српски, мађарски, словачки	50.000,00
	Рајко Ранко Јовановић, <i>Хоћу да полетим</i>	српски, ромски	35.000,00
Народна библиотека „Јован Поповић“, Кикинда	Група аутора, <i>Зборник фестивала Кикинда шорт 2006</i>	српски, мађарски, македонски, словачки	95.625,00
ДОК културно просветно друштво, Куцура	Михајло Фејса, <i>Нова Србија и њена русинска мањина</i>	српски, русински	15.000,00
Народна Библиотека, Нови Бечеј	Карољ Андре, <i>Из прошлости Новог Бечеја</i>	српски, мађарски	40.000,00
Матица ромска, Нови Сад	Трифун Димић, <i>Традиција ромске књижевности у Војводини</i>	ромски, српски	120.000,00
Савез Русина и Украјинаца, Нови Сад	Група аутора, <i>Дечије песме</i>	украјински, српски	70.000,00
Филозофски факултет, Нови Сад	Михајло Фејса (ур), <i>Зборник Руснаци</i>	српски, русински	50.000,00
	<i>Русинско-српски речник</i>	русински, српски	100.000,00
Друштво за русински језик, књижевност и културу, Нови Сад	Меланија Павловић, <i>Плави лет</i>	српски, украјински	20.000,00
Друштво за украјински језик, Нови Сад	Олег Румјанцев, <i>Историја Украјинаца на просторима бивше Југославије</i>	украјински, српски	50.000,00
Факултет техничких наука, Нови Сад	<i>Магични дечији свет</i>	српски, мађарски, ромски, румунски, русински, словачки	50.000,00
Културни центар Панчева, Панчево	Золтан Нађшиво, <i>Некадашње Панчево</i>	мађарски, српски, словачки	40.000,00
УГ Романокhero, Сомбор	Пирошка Ковач, <i>Ромске бајке</i>	српски, мађарски, ромски	40.000,00
Vahtale Roma, Сомбор	Манјика Николић, <i>Пут љубави</i>	српски, ромски	7.500,00
Удружење грађана Еурека, Сомбор	Пирошка Ковач, Елизабета Стојко, <i>Истините приче наших живота</i>	српски, мађарски, ромски	20.000,00
Моравички			

интелектуални круг, Стара Моравица	Олга Ковачев Нинков, <i>Мултиетничка колонија 9+1-30 година постојања</i>	српски, мађарски	40.000,00
Ромска омладина данас – РОД, Стари Бановци	<i>Знаменити Роми Срема</i>	српски, ромски	20.000,00
Буњевачка матица, Суботица	Иван Башић Палковић, <i>Дида приповидај ми</i>	буњевачки, српски	50.000,00
Марија Циндори Шинковић, Суботица	<i>Монографија часописа Невен са библиографијом</i>	буњевачки, српски	70.000,00
Графопродукт доо за промет, производњу и услуге, Суботица	Марија Циндори, Ева Бажант и Невенка Башић Палковић, <i>Календари за Буњевце и Шокце (1851-1914) библиографија са уводном студијом</i>	српски, буњевачки	35.000,00
	Марија Циндори, <i>Поглавље војвођанске авангарде – суботички дадаистички матине 1922</i>	српски, мађарски	40.000,00

4.5.1.6. Културне манифестације

390. Очувању, афирмацији и доступности мањинских језика у Републици Србији доприносе и многобројне културне манифестације, које се одржавају у свим срединама које имају говорнике мањинских језика. Податке о културним манифестацијама у вези са мањинским језицима које држава охрабрује и финансијски подржава садрже наредни ставови Извештаја.
391. На основу конкурса за суфинансирање пројеката/програма који својим квалитетом доприносе развоју и презентацији уметности и културе националних мањина, Министарство културе подржало је културну манифестацију у вези са албанским језиком - Фестивал Дани албанске комедије 2009, коју организује Дом културе „Абдула Крашница“ у Прешеву са 70.000,00 динара.
392. На основу конкурса за суфинансирање пројеката/програма који својим квалитетом доприносе развоју и презентацији уметности и културе националних мањина, Министарство културе подржало је културне манифестације у вези са босанским језиком.

Корисник	Пројекат	Одобрена средства
Национални савет бошњачке националне мањине, Нови Пазар	Фестивал санџачке севдалинке ФЕСС 2007	1.960.000,00
	Смотра бошњачких народних игара СБОНИ	1.500.000,00
	Санџачки књижевни сусрети САКС 2007	950.000,00

	Бајрамске свечаности 2008	500.000,00
--	---------------------------	------------

393. На основу конкурса за суфинансирање пројеката/програма који својим квалитетом доприносе развоју и презентацији уметности и културе националних мањина Министарство културе подржало је културне манифестације у вези са бугарским језиком.

Корисник	Пројекат	Одобрена средства
Фондација „Царска бара“, Бело Блато	Бугаријада – Дани бугарске културе у средњем Банату	50.000,00
Народна библиотека „Детко Петров“, Димитровград	Кроз врата речи	50.000,00
	Манифестација <i>Сусрет под старом липом</i>	50.000,00
Удружење „Балкан“, Ниш	Сенокос 2009	50.000,00

394. Доња табела садржи додељена средства по појединачним захтевима поднетим на конкурсима Покрајинског секретаријата за културу АП Војводине за суфинансирање манифестација у вези са бугарским језиком.

Корисник	Намена	Одобрена средства
Друштво за бугарски језик, књижевност и културу, Нови Сад	Бугаријада у Војводини	140.000,00
	Прослава 150. годишњице бугарских новина <i>Дневница</i>	30.000,00
	Сомбор у очувању бугарске културе	10.000,00

395. На основу конкурса за суфинансирање пројеката/програма који својим квалитетом доприносе развоју и презентацији уметности и културе националних мањина Министарство културе подржало је културне манифестације у вези са мађарским језиком.

Корисник	Пројекат	Одобрена средства
Друштво за мађарски језик „Сарваш Габор“, Ада	Лингвистички дани Сарваш Габор Ада 2007	100.000,00
МКУД „Петефи Шандор“, Бечеј	44. фолклорна смотре Gyöngyösbokrétа и 31. смотра Durindó	200.000,00
МКУД „Петефи Шандор“, Добричево	Сусрети мађарских културно-уметничких друштава јужног Баната	30.000,00
КУД „Egyseg“, Кикинда	Фолклорна смотра 45. Gyöngyösbokrétа и 32. смотра Durindó	200.000,00
Народна библиотека, Мали Иђош	Дани мађарске културе у Малом Иђошу	10.000,00
УГ Домбош, Мали Иђош	Домбош фест 2008	140.000,00
Удружење просветних радника Мађара у Војводини, Нови Сад	Летњи камп за неговање матерњег језика	100.000,00
Удружење грађана „Abbazia“, Палић	2. карпатска смотра мађарских хорова	30.000,00

Културни савез војвођанских Мађара, Суботица	14, 15. и 16. дани културе војвођанских Мађара	190.000,00
Мађарски културни центар „Непкер“, Суботица	„Непкер“ – свечана јубиларна манифестација поводом 135. годишњице	50.000,00
	Интернетно фестивал 2009	300.000,00

396. На конкурсима Покрајинског секретаријата за културу АП Војводине, финансијски су подржане следеће манифестације у вези са мађарским језиком.

Корисник	Намена	Одобрена средства
Друштво за мађарски језик „Сарваш Габор“, Ада	Лингвистички дани Сарваш Габор	110.000,00
МКЦ „Кодаљ Золтан“, Бачка Топола	5. и 6. фестивал националних мањина	75.000,00
Удружење грађана Пулс, Бездан	Дани мађарске поезије	30.000,00
МКЦ „Царска Бара“, Бело Блато	Сусрет мађарских уметничких стварлаца у Белом Блату	30.000,00
МКУД „Петефи Шандор“, Бечеј	Durindó и 44. Gyöngyösbokréta	250.000,00
КУД „Петефи Шандор“, Будисава	3. и 4. сусрет рецитатора из дијаспоре „Баранголо“	60.000,00
КУД „Петефи“, Зрењанин	Дани Б. Сабо Ђерђа	90.000,00
Народна ручна радионица „Лаванда“, Кањижа	7. и 8. дани традиције у Кањижи	60.000,00
КУД „Петефи Шандор“, Мали Иђош	Durindó и 46. Gyöngyösbokréta	150.000,00
Удружење просветних радника Мађара у Војводини, Нови Сад	11. и 12. фестивал дечијих фолклорних ансамбала	85.000,00
Савез мађарских цивилних организација јужне Бачке и Срема, Нови Сад	4. смотра КУД-ова из Срема	45.000,00
	3. смотра КУД-ова јужне Бачке	85.000,00
	Мађарске културне смотре у Срему	90.000,00
Савез мађарских организација јужне Бачке и Срема, Нови Сад	Мађарске културне смотре у јужној Бачкој	40.000,00
МКУД „Петефи Шандор“, Нови Сад	5. регионални сусрети МКУД-ова јужне Бачке и Срема	95.000,00
	Манифестација <i>Реч чува језик</i>	35.000,00
Новосадско позориште, Нови Сад	8. и 9. такмичење војвођанских мађарских драмских писаца	155.000,00
МКУД „Фехер Ференц“, Руменка	Дани мађарске културе	81.000,00
КОЦ „Турзо Лајош“, Сента	13, 14. и 15. Етноприповедачко такмичење „Каламањ Лајош“	95.000,00
Удружење грађана Зетна, Сента	Жива антологија аутора Зетна	90.000,00
	Разговори под вулканом	90.000,00
МКПД „Сентелеки“, Сивац	Сентелекијеви дани	205.000,00
Културни савез војвођанских Мађара, Суботица	14. и 15. дани културе војвођанских Мађара	200.000,00
	Дани мађарске културе	220.000,00

Градска библиотека, Суботица	Дани Костолањи Дежеа	145.000,00
	Дани мађарске кинематографије	30.000,00
Вовођанска хришћанска омладина, Суботица	Дани мађарске хришћанске културе	30.000,00
Војвођанска мађарска омладина, Суботица	Дани мађарског филма	550.000,00
КУД „Петефи Шандор“, Торда	6. торђански дани културе	30.000,00
Фондација за развој насеља Торонталторда, Торда	8. торђански дани културе	25.000,00
Друштво рецитатора војвођанских Мађара, Фекетић	Полуфинале интернационалне рецитаторске смотре	35.000,00
КПД „Ади Ендре“, Шушара	20. смотра јужнобанатских КУД-ова	50.000,00

397. На основу конкурса за суфинансирање пројеката/програма који својим квалитетом доприносе развоју и презентацији уметности и културе националних мањина Министарство културе подржало је културне манифестације у вези са ромским језиком.

Корисник	Пројекат	Одобрена средства
Фондација холокауста Рома СЦГ „Сећање, помирење и будућност“, Београд	Књижевност Рома	80.000,00
Асоцијација грађана Велико Градиште, Велико Градиште	Ромски фестивал подунавских земаља	300.000,00
Асоцијација ромских наставника Војводине, Дeroње	Фестивал ромских рецитатора	50.000,00
УГ „Pharlipе-Novі Sad“, Нови Сад	Дани поезије Трифуна Димића	100.000,00
УГ „Полис Фест“, Суботица	РОМАРТ Међународни фестивал културе Рома	100.000,00
Удружење за демократизацију и образовање Рома, Трстеник	Дани др Сава Станојевића	355.000,00
Удружење грађана Daydream, Ужице	Књижевни фестивал ромског стваралаштва	50.000,00

398. Министарство за људска и мањинска права доделио је 2009. године 50.000,00 динара Савезу друштава Рома Пчињско-јабланичког округа за организацију Осме смотре културног достигнућа Рома.

399. Доња табела садржи додељена средства по појединачним захтевима поднетим на конкурсима Покрајинског секретаријата за културу АП Војводине за суфинансирање културних манифестација у вези са ромским језиком.

Корисник	Намена	Одобрена средства
Културни центар Рома, Беочин	Очувајмо културу и традицију	20.000,00
Удружење Рома „Беочин“, Беочин	Дан Рома	20.000,00
Ромско удружење „Циганске очи“, Вршац	Дани културе вршачких Рома	15.000,00
Ромско удружење „Rromane jakha“, Вршац	Дани културе вршачких Рома	17.500,00
Асоцијација ромских наставника,	Фестивал ромских рецитатора	120.000,00

Дероње	Војводине	
Удружење грађана Амаго Kham, Кикинда	Дани Рома	40.000,00
Новосадска ромска мрежа, Нови Сад	Културна сусретања војвођанских Рома	80.000,00
Удружење Рома „Даница“, Панчево	Ромско књижевно вече	15.000,00
Форум ромских НВО СО Сомбор, Сомбор	Савремена култура модерних Рома из општине Сомбор	20.000,00
КУД „Ром“, Србобран	Циганске ватре	55.000,00
Центар за културу Рома, Суботица	Први песнички сусрети Рома Војводине	15.000,00
Ромска омладина данас, Стари Бановци	Очувајмо нашу културу	25.000,00

400. На основу конкурса за суфинансирање пројеката/програма који својим квалитетом доприносе развоју и презентацији уметности и културе националних мањина Министарство културе подржало је културне манифестације у вези са румунским језиком.

Корисник	Пројекат	Одобрена средства
Књижевно-уметничко друштво Тибикус, Уздин	Међународни фестивал поезије „Путеви класја“	75.000,00
	Међународни симпозијум „Знаменити Банаћани“	15.000,00

401. На конкурсима Покрајинског секретаријата за културу АП Војводине, финансијски су подржане следеће манифестације у вези са румунским језиком.

Корисник	Намена	Одобрена средства
Друштво за румунски језик Војводине, Нови Сад	Меморијал Раду Флора	75.000,00
КД „Викентије Петровић Бокалуц“, Торак	1. и 2. међународни фестивал стваралаштва на румунском банатском дијалекту „Јон Нице Секошан“	45.000,00
	1. и 2. међународни фестивал румунских епиграмиста	40.000,00
	8. и 9. међународни фестивал сатире и хумора	75.000,00
КУД Tbiscus, Уздин	Фестивал књижевног стваралаштва на банатском дијалекту „Т. Кгесу Тоша Р. Dimcea“	30.000,00
	Међународни фестивал поезије „Путеви класја“	95.000,00
	Књижевни колоквиј „Требали су име понети“	30.000,00

	Сусрети писаца на банатском дијалекту	20.000,00
Дом културе Doina, Уздин	Недеља културе	95.000,00
Фестивал румунске музике и фолклора из Војводине, Уздин	Фестивал румунске музике и фолклора из Војводине	650.000,00

402. На основу конкурса за суфинансирање пројеката/програма који својим квалитетом доприносе развоју и презентацији уметности и културе националних мањина Министарство културе подржало је културне манифестације у вези са русинским језиком.

Корисник	Пројекат	Одобрена средства
Дом културе, Руски Крстур	„Црвена ружа“, 46, 47. фестивал русинске културе	480.000,00
	14, 15. и 16. културна манифестација „Костељникова јесен“	210.000,00

403. Доња табела садржи додељена средства по појединачним захтевима поднетим на конкурсима Покрајинског секретаријата за културу АП Војводине за суфинансирање културних манифестација у вези са русинским језиком.

Корисник	Намена	Одобрена средства
КУД Жетва, Куцура	Фестивал изворног стваралаштва Русина „Куцурска жетва“	180.000,00
КПД Док „Куцура“, Куцура	Међународни фестивал сатире и хумора „Куцурски клип“	20.000,00
Русинско културно-просветно друштво, Нови Сад	6. фестивал дечијег стваралаштва „Веселинка“	200.000,00
Дом културе „Руски Крстур“, Руски Крстур	14, 15. и 16. културна манифестација „Костељникова јесен“	350.000,00
	46. и 47. фестивал русинске културе „Црвена ружа“	650.000,00
Удружење грађана Pact Ruthenorum, Руски Крстур	Мултимедијални фестивал младих „Дњовка“	60.000,00
Друштво Русина у Суботици	Културна манифестација „Пролеће др Мафтеја Винаја“	20.000,00

404. На основу конкурса за суфинансирање пројеката/програма који својим квалитетом доприносе развоју и презентацији уметности и културе националних мањина Министарство културе подржало је културне манифестације у вези са словачким језиком.

Корисник	Пројекат	Одобрена средства
Матица словачка, Бачки Петровац	Словачке народне свечаности 2007	70.000,00
Установа за културу, информисање и образовање, КИЦ „Кисач“, Кисач	14. дечији фолклорни фестивал „Златна брана“	50.000,00
КУД „Зволен“, Кулпин	Фестивал нових словачких лирских	50.000,00

	песама – Кулпин 2009	
СКУД „Пивнице“, Пивнице	42. и 43. међународни фестивал певача солиста словачких изворних народних песама „Сусрет у пивничком пољу“	230.000,00

405. На конкурсима Покрајинског секретаријата за културу АП Војводине, финансијски су подржане следеће културне манифестације у вези са словачким језиком.

Корисник	Намена	Одобрена средства
Матица словачка, Бачки Петровац	Словачке народне свечаности	390.000,00
КИЦ „Кисач“, Кисач	14, 15. и 16. дечији фестивал „Златна брана“	300.000,00
КУД „Зволен“, Кулпин	Фестивал нових словачких лирских песама	900.000,00
Дом културе „Михал Бабинка“, Падина	Падински дани културе	70.000,00
СКУД „Херој Јанко Чемелик“, Стара Пазова	Фолклорни фестивал „Танцуј, танцуј“	220.000,00

406. На основу конкурса за суфинансирање пројеката/програма који својим квалитетом доприносе развоју и презентацији уметности и културе националних мањина Министарство културе подржало је са 400.000,00 динара Национални савет украјинске националне мањине, Нови Сад за организацију Фестивала украјинске културе „Калина“.

407. Доња табела садржи додељена средства по појединачним захтевима поднетим на конкурсима Покрајинског секретаријата за културу АП Војводине за суфинансирање културних манифестација у вези са украјинским језиком.

Корисник	Намена	Одобрена средства
КУД „Калина“, Инђија	Дани Тараса Шевченка	20.000,00
КУД „Иван Сењук“, Кула	Дани Тараса Шевченка	40.000,00
Национални савет украјинске националне мањине, Нови Сад	4. фестивал украјинске културе „Калина“	60.000,00
Друштво за украјински језик, књижевност и културу „Просвита“, Нови Сад	Дани Тараса Шевченка	10.000,00
УКУД „Козбар“, Нови Сад	Вече музике и стваралаштва украјинске песникиње Лесје Украјинке	20.000,00
Друштво за неговање украјинске културе „Коломејка“, Сремска Митровица	Дани украјинске културе	20.000,00

408. На основу конкурса за суфинансирање пројеката/програма који својим квалитетом доприносе развоју и презентацији уметности и културе националних мањина Министарство културе подржало је културне манифестације у вези са хрватским језиком.

Корисник	Пројекат	Одобрена средства
ХКУД „Љутово“, Љутово	Мјесец културе	40.000,00
ХКУД „Владимир Назор“, Сомбор	Жеталачка свечаност „Дужионица Сомбор 2007 и 2009	100.000,00
Хрватски културни центар „Буњевачко коло“, Суботица	Жетвене свечаности Дужијанца 2007 Суботица	150.000,00
Хрватска читаоница Суботица	Дани Балинта Вујкова	130.000,00
Градска библиотека Суботица	Сусрет са књижевницима из Хрватске	95.000,00

409. На конкурсима Покрајинског секретаријата за културу АП Војводине, финансијски су подржане културне манифестације у вези са хрватским језиком.

Корисник	Намена	Одобрена средства
ХКПД „Силвије Страхимир Крањчевић“, Бачки Брег	Шокачко прело	30.000,00
	Микини дани	80.000,00
ХКУД „Дукат“, Вајска-Бојани	Шокачко прело у Вајској	30.000,00
ХКПД „Матија Губец“, Рума	Сусрет друштава „Матија Губец“	25.000,00
ХКУД „Владимир Назор“, Сомбор	Традиционална жетвена свечаност „Дужионица“	30.000,00
КПЗХ „Шокадија“, Сонта	Шокачко вече у Сонти	70.000,00
ХКЦ „Буњевачко коло“, Суботица	Дужијанца 2007	46.000,00
Матица хрватска, Суботица	Дани Матице хрватске у Бачкој	30.000,00
Хрватска читаоница, Суботица	6. и 7. дани Балинта Вујкова	126.000,00
	7. покрајинска смотре рецитатора на хрватском језику	20.000,00

410. Кроз конкурсну процедуру, Министарство културе подстиче пројекте којима се афирмише и подржава вишејезичност и мултикултуралност. Примере таквог суфинасирања садржи доња табела.

Корисник	Пројекат	Одобрена средства
УГ „Mass Entertainment Group, Нови Пазар	Недеља културе Стари Град 2008 и 2009	700.000,00
Удружење подунавских радио станица „Дунавски таласи“, Смедерево	Фестивал подунавског фолклора	650.000,00
КУД „Милан Ајваз“, Српски Крстур	7. фестивал фолклора националних мањина	150.000,00

411. На конкурсима Покрајинског секретаријата за културу АП Војводине, финансијски су подржани следећи програми или пројекти којима се афирмише и промовише вишејезичност.

Корисник	Намена	Одобрена средства
КПД „Јединство“, Бајмок	45. и 46. међународна смотре фолклора Бајмок	110.000,00
Школа Плус „Доситеј Обрадовић“,	Етничка толеранција као трајно	40.000,00

Бела Црква	опредељење	
Удружење гуслара Војводине, Врбас	16. фестивал епске поезије и гусала	50.000,00
Дом културе – КУД „Виногради“, Гудурица	Етно фестивал „Златна јесен“	100.000,00
Асоцијација за развој „Вељко Влаховић“, Зрењанин	2. етно фестивал „Банатска прича“	40.000,00
Кружок Румуна Ковин, Ковин	Смотра традиционалних обичаја код Срба, Рома, Мађара, Румуна, Чеха и Влаха	70.000,00
Центар народне уметности и општег образовања Мађара у Војводини, Нови Сад	„Упознајмо једни друге“ – серија интерактивних предавања о културном наслеђу народа који живе у Новом Саду	220.000,00
	Новосадски међународни фолклорни фестивал	325.000,00
Музичка омладина Војводине, Нови Сад	Музичка прича за децу	50.000,00
ХКПД „Матија Губец“, Таванкут	12. фестивал дечијег фолклора „Деца су украс света“	40.000,00

4.5.2. Подстицање доступности дела сачињених на мањинским језицима

412. За одрживост и статус мањинских језика изузетно је важно да дела произведена на мањинском језику постану позната широј публици. Ради остваривања овог циља, у Републици Србији финансијски се подржавају пројекти којима се омогућава превођење дела насталих на мањинским језицима чиме је омогућена њихова доступност говорницима, не само већинског језика, него говорницима других мањинских језика. У конкурсној процедури, за превођење књига, насталих на мањинским језицима, на српски или други мањински језик, Покрајински секретаријат за културу АП Војводине је подржао следеће пројекте садржане у доњим табелама:

- Језик оригиналног дела - *мађарски*

Издавач	Аутор, наслов	Језик превода	Одобрена средства
Градска народна библиотека „Жарко Зрењанин“, Зрењанин	Ференц Немет, <i>Историја фотографије</i>	српски	60.000,00
	Ференц Фехер, <i>Изабране песме</i>	српски	30.000,00
Агора, Зрењанин	Тибор Дери, <i>Једноухи убица и ја</i>	српски	25.000,00
	Шандор Марай, <i>Сибад се враћа кући</i>	српски	25.000,00
	Петер Надаш, <i>Сопствена смрт</i>	српски	20.000,00
Народна библиотека „Бранислав Нушић, Нови Кнежевац	Богдан Жожеф, <i>Szirmok es tovisek</i>	српски	40.000,00
Градска библиотека,	Ференц Деак, <i>Сова и чизме</i>	српски	70.000,00

Нови Сад			
ИК Прометеј, Нови Сад	Имре Мадач, <i>Човекова судбина</i>	српски	70.000,00
ИП Адреса, Нови Сад	Алпар Лошонц, <i>Студија о моћи</i>	српски	75.000,00
Задужбина мрежа за слободну информацију, Сегедин	Лајош Форо, <i>Неозначени гробови</i>	српски	20.000,00
ДОО Суботичке новине, Суботица	Иштван Ивањи, <i>Историја Суботице као слободног краљевског града I 1886, II 1892.</i>	српски	300.000,00

- Језик оригинала - *ромски*

Издавач	Аутор, наслов	Језик превода	Одобрена средства
Ромско удружење Rromane Jakha, Вршац	<i>Традиционална поезија Рома из Вршица и околине</i>	српски	15.000,00
Асоцијација ромских наставника Војводине, Дероње	Рајко Ранко Јовановић, <i>Ромске птичице</i>	српски	20.000,00
Rromane pustika, Суботица	Алија Краснићи, <i>Ромске бајке</i>	српски	100.000,00

- Језик оригиналног дела - *румунски*

Издавач	Аутор, наслов	Језик превода	Одобрена средства
Књижевна општина Вршац, Вршац	Јон Лука Карађале, <i>Изгубљено писмо</i>	српски	70.000,00
	Констатин Нојка, <i>Молите се за брата Александруа</i>	српски	75.000,00
Копно доо, Нови Сад	Виргил Георгиу, <i>Двстесет пети час</i>	српски	30.000,00
Фонд Европа, Нови Сад	Каталина Кадиноју, <i>Из новије румунске поезије</i>	српски	12.500,00

- Језик оригиналног дела - *русински*

Издавач	Аутор, наслов	Језик превода	Одобрена средства
Градска библиотека Нови Сад, Нови Сад	Ирина Харди Ковачевић, <i>Месечеве сузе</i>	српски	40.000,00

- Језик оригиналног дела - *словачки*

Издавач	Аутор, наслов	Језик превода	Одобрена средства
Агора, Зрењанин	Д ушан Душек, <i>Хладне руке</i>	српски	60.000,00

	Душан Митана, <i>Патагонија</i>	српски	25.000,00
Градска библиотека, Нови Сад	Вићазослав Хроњец, <i>Чисти уторак</i>	српски	70.000,00
НИУ Хлас Људу, Нови Сад	Павол Добшински, <i>Словачке народне приче</i>	српски	60.000,00
Арт центар „Хлеба и игара, Стара Пазова	Мирослав Демак, <i>Зодијак</i>	српски, мађарски, румунски, русински	50.000,00

- Језик оригиналног дела - *хрватски*

Издавач	Аутор, наслов	Језик превода	Одобрена средства
Зетна, Сента	Роберт Тили, <i>Полумјесец и чекић</i>	мађарски	20.000,00

4.5.3. Унапређење приступа мањинских језика радовима произведеним на другим језицима

413. Да би се унапредила употреба мањинских језика и омогућило говорницима тих језика приступ културној баштини већинског народа, у Републици Србији се подржава и превођење дела са српског на мањинске језике. Покрајински секретаријат за културу АП Војводине годишње расписује конкурсе и за превођење на мањинске језике књига насталих на српском језику. Примере такве подршке садрже доње табеле.

- Превод на *бугарски језик*

Издавач	Аутор, наслов	Одобрена средства
Друштво за бугарски језик, књижевност и културу, Нови Сад	Милорад Геров, <i>Шарени торбичак</i>	25.000,00

- Превод на *мађарски језик*

Издавач	Аутор, наслов	Одобрена средства
Зетна, Сента	Хорват Ото, <i>Један плус један</i>	35.000,00

- Превод на *ромски језик*

Издавач	Аутор, наслов	Одобрена средства
Vahtale Roma, Сомбор	Мањика Николић, <i>Збирка песама</i>	30.000,00
Sunce Kham, Вршац	Душан Радовић, <i>Поштована децо</i>	36.000,00

- Превод на *румунски језик*

Издавач	Аутор, наслов	Одобрена средства
Либертатаеа, Панчево	Матија Бећковић, <i>Вера Павладољска</i>	25.000,00

- Превод на русински језик

Издавач	Аутор, наслов	Одобрена средства
Дневник новине и часописи, Нови Сад	Светозар Петровић, <i>Огледи о теорији књижевности</i>	70.000,00

4.5.4. Охрабривање директног учешћа корисника мањинских језика у обезбеђењу услова и планирању културних делатности

414. Република Србија охрабрује директно учешће представника оних који користе мањинске језике у обезбеђењу услова и планирању културних делатности. Новоусвојени Закон о националним саветима националних мањина, у чл. 16-18, уређује надлежности националних савета националних мањина у области културе. Национални савети оснивају установе културе ради очувања културне особености и националног идентитета националне мањине и врше права и обавезе оснивача. Република, аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе могу, у целини или делимично, пренети оснивачка права на национални савет. Национални савети имају овлашћење да именују једног члана управног одбора установе, дају мишљење о предложеним члановима управног одбора и да дају мишљење у поступку избора директора установе за коју национални савет утврди да је од посебног значаја за очување идентитета националне мањине. Национални савети утврђују стратегију развоја културе националне мањине, утврђују које су установе и манифестације у области културе од посебног значаја за очување, унапређење и развој посебности и националног идентитета одређене националне мањине, предлажу најмање једног кандидата за заједничку листу кандидата за избор Националног савета за културу и имају и друге надлежности у области културе.
415. У пракси, путем годишњих конкурса суфинансирања пројеката, Министарство културе и Покрајински секретаријат за културу АП Војводине омогућавају директно учешће корисника мањинских језика у обезбеђењу услова и планирања културних делатности. Такође, национални савети националних мањина су активни учесници у доношењу коначног предлога одлуке о суфинансирању у свакој конкурсној процедури.

4.5.5. Охрабривање и омогућавање културних активности на територијама различитих од оних у којима су мањински језици у традиционалној употреби

416. Путем годишњих конкурса Министарства културе суфинансирају се пројекти који омогућавају размену културних активности на територијама на којима мањински језици нису у традиционалној употреби. Већином је реч о гостовањима културно- уметничких друштава и позоришних трупа које изводе програм на мањинским језицима. Примере таквог охрабривања наведени су у претходним ставовима овог извештаја.

4.6.

Члан 14 **Прекогранична размена** **Изабрани ставови и подставови**

Државе чланице преузимају обавезу:

а) да примене постојеће двостране или вишестране аранжмане који их везују са државама у којима се исти језик користи у идентичној или сличној форми, или, ако је неопходно, да траже да закључе такве споразуме, на начин који би унапредио контакте између корисника истог језика у одређеној држави на пољу културе, образовања, информација, оспособљавања и трајног образовања;

б) у корист регионалних или мањинских језика, да олакшају или унапреде сарадњу између две стране границе, а посебно између регионалних или локалних власти на чијим територијама се исти језик користи у идентичној или сличној форми.

4.6.1. Примена двостраних и вишестраних аранжмана

417. Република Србија је по основу сукцесије страна уговорница међународних мултилатералних и билатералних уговора, којима се поспешује употреба и заштита регионалних или мањинских језика. То су, између осталих, билатерални споразуми о заштити националних мањина, као и споразуми о културној и просветној сарадњи наведени у одељку 3.1.9. Извештаја. Република Србија у доброј вери испуњава наведене споразуме и спремна је да закључи и нове са другим заинтересованим земљама.

4.6.2. Олакшавање и унапређење сарадње регионалних и локалних власти

418. У одељку 5.7.2. Првог периодичног извештаја о примени Повеље наведено је да се Република Србија не противи међународној прекограничној регионалној и локалној сарадњи и да се сарадња надлежних органа АП Војводине и многих локалних самоуправа несметано одвија и доприноси добросуседским односима између Републике Србије и суседних држава.

419. Покрајински секретаријат за прописе, управу и националне мањине АП Војводине успоставио је сарадњу са Владом Републике Мађарске. Та сарадња траје од 2006. године и реализује се у виду финансијске донације пројекту Извршног већа Аутономне Покрајине Војводине „Афирмација мултикултурализма и толеранције у Војводини“. У 2006. години Министарство иностраних послова Републике Мађарске је донирало пројекат „Афирмација мултикултурализма и толеранције у Војводини“ у износу од 13.028.692 динара или 150.275 евра. Сарадња је настављена и наредних година. У 2007. години Влада Републике Мађарске финансијски је

- подржала пројекат „Афирмација мултикултурализма и толеранције у Војводини“, односно потпројекат „Медијска кампања“ у износу од 1.561.146 динара или 19.031 евра, као и потпројекат „Куп толеранције“ са 4.720.660 динара или 57.734 евра; у 2008. године донирала је потпројекте „Куп толеранције“ и „Живети заједно мултимедијална изложба“ са 4.863.739 динара или 51.606. еура; у 2009. години је донацијом подржала потпројекте „Куп толеранције“ и документарну ТВ серију „Заједно“ са 5.344.341 динара или 56.569 евра.
420. Покрајински секретаријат за прописе, управу и националне мањине АП Војводине остварио је успешну сарадњу и са цивилним сектором из Републике Мађарске. Јавна фондација „Шанса за стабилност“ је финансијски подржала: пројекат „Афирмација мултикултурализма и толеранције у Војводини“, потпројекат Конференција „Улога територијалних јединица, националних савета и цивилних организација у постизању стабилности у насељу – заједници“ Палић, 2007, са 2.210.677 динара или 27.871 евра; потпројекат „Етно дан“, са 2.475.073 динара 31.978 евра. У 2008. години ова фондација је донацијом од 59.890 евра подстакла наставак потпројекта „Етно дан“.
421. Према подацима добијеним од јединица локалне самоуправе, готово све приграничне локалне самоуправе у Републици Србији остварују сарадњу са градовима суседних држава. У наредним ставовима дају се примери те сарадње.
422. Општина Кикинда има потписане споразуме о међународној сарадњи са следећим градовима: Nagzdobos, Kiskunfélegyháza, Kondoros, и Szolnok из Републике Мађарске; Силистра из Републике Бугарске; Žilina из Словачке Републике; Jimbolia и Medgidia из Румуније. Споразуми се заснивају на заједничкој сарадњи градова у области привреде, друштва, културе, спорта, образовања, здравствене заштите и туризма.
423. У општини Одаци, две месне заједнице успоставиле су међународну сарадњу са местима у другим државама. Месна заједница Богојево успоставила је сарадњу са локалним властима Ocseny у суседној држави, Републици Мађарској, у областима: локалне самоуправе, културе, и спорта. Месна заједница Лалић одржава сарадњу са местом Mošovce у Републици Словачкој од 1968. године, путем КУД „Штефаник“ и ФК „Панонија“, а од 2003. године када је потписана Повеља о сарадњи и братимљењу две месне заједнице, та сарадња се непрестано проширује. Сваке године наизменично се обавља посета становника ових месних заједница, а сарадња је успостављена и између цркава, удружења жена, добровољних ватрогасних друштава, итд.
424. Општина Сечањ је успоставила сарадњу са општином Фењ и градом Темишвар у Румунији и Csongrád у Мађарској. Са румунским општинама

урађени су пројекти из области комуникација, инфраструктуре, ванредних ситуација, екологије, као и пројекти едукације у области пројекта „Људи с људима“, а тиче се обнављања старих заната. Радио Сечањ и Радио Банат линк из Темишвара, који емитује програм на српском језику имају националну фреквенције потписале су споразум о сарадњи. На иницијативу локалне самоуправе, уз сагласност Републике Србије извршена је прекатегоризација граничног прелаза Јаша Томић-Фењ из локалног у међународни. То ће интензивирати све видове сарадње (информативну, економско-привредну, у областима екологије културе и образовања). Са градом Csongrád у Мађарској обављени су разговори о облицима сарадње и ускоро се очекује њихова верификација.

425. Град Суботица остварио је сарадњу са градовима из Републике Хрватске: Осјек - у области културе, спорта, пољопривреде и привреде; Крижевци - у области привреде и културе и Загреб - у области културе. Сарадња је успостављена и са градовима из Републике Мађарске: Szeged, Mórahalom, Győr, Erd, као и локалним самоуправама Kiskunhalas i Bácsalmás.
426. Потписивањем протокола о сарадњи између општине Шид и Вуковарско-Сријемске жупаније у Републици Хрватској, остварује се сарадња на друштвеним, економским, културним и др. пољима где за то постоје могућности и обострани интереси потписника тог протокола.
427. Успостављену сарадњу имају и општине: Димитровград са локалним властима у суседној Бугарској, која се одвија на културном, образовном, привредном нивоу; Кањижа са локалним властима у Републици Мађарској у областима културе, спорта, образовања, као и у заједничкој реализацији пројеката из тих области; Пландиште са прекограничним општинама у области пројектне сарадње.

5. ПРИЛОЗИ

5.1. Прилог Националног савета бошњачке националне мањине

I. UVODNE NAPOMENE

Bošnjaci su nacionalna zajednica koja naseljava centralnu Srbiju, narocito region Sandžak. Nemali broj Bošnjaka živi u Vojvodini, Beogradu i u vecini opština u Srbiji. Prema podacima popisa stanovništva iz 2002. godine, u Srbiji živi 136.087 Bošnjaka, a većina od tog broja živi u opštinama Novi Pazar, Sjenica, Tutin, Prijepolje, Priboj i Nova Varoš.

Sandžački Bošnjaci su južnoslovenskog porijekla i dio bošnjačkog nacionalnog korpusa, sa Bosnom i Hercegovinom kao matičnom državom, i njihov nacionalni identitet i autohtonost na području Republike Srbije je nesporan i neupitan.

Bošnjačko nacionalno vijeće je najviši predstavnički organ i legitimni zastupnik interesa bošnjačke nacionalne zajednice u Republici Srbiji. Ostvarivanje prava bošnjačke manjine podstiče se i ostvaruje preko Bošnjačkog nacionalnog vijeća, odnosno Nacionalnog savjeta bošnjačke nacionalne manjine, koje je osnovano 2003. godine u Novom Pazaru. Ostvarivanje prava bošnjačke manjine u Republici Srbiji i znatni pomaci u ovom pravcu, započinju aktivnostima nacionalnog savjeta bošnjačke manjine, ušehćem medunarodnih institucija (OEBS, EU, SE) i političkom akcijom predstavnika izvršne vlasti, kako na lokalnom, tako i na nacionalnom nivou.

Bošnjačka nacionalna zajednica počinje ostvarivati svoja prava tek nakon petooktobarskih demokratskih promjena. U ovom periodu usvojeni su Zakon o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina, Povelja o ljudskim i manjinskim pravima, ratifikovane su Okvirna konvencija Savjeta Evrope o zaštiti pripadnika nacionalnih manjina i Evropska povelja o manjinskim i regionalnim jezicima, kao dva najznačajnija dokumenta iz medunarodnog prava u oblasti zaštite manjina. Bošnjaci kao nacionalna zajednica, iako su u bivšoj Jugoslaviji bili državotvoran i konstitutivan narod, našli su se u situaciji da bez ičije pomoći i podrške izbere svoja nacionalna prava i uhvate korak sa nivoom ostvarenosti svojih manjinskih prava sa drugim manjinama, naročito u Vojvodini.

Od 2002. godine, kada je Savjetu Evrope podniet prvi državni izvještaj o primjeni Okvire Konvencije, do danas, nacinjeni su bitni pomaci u manjinskoj politici Republike Srbije.

Država Srbija i njene organizacije i ustanove u prethodnih nekoliko godina uložili su značajne napore na poboljšanju i unapređenju položaja i prava sandžačkih Bošnjaka u Republici Srbiji.

Bošnjačko nacionalno vijeće je mišljenja da je potpunije i sveobuhvatnije ostvarenje manjinskih prava sandžačkih Bošnjaka u Republici Srbiji moguće ostvariti jačanjem mehanizama njihove primjene na centralnom, regionalnom i lokalnom nivou, kao i

koordiniranim djelovanjem svih predstavnika, organizacija, ustanova i institucija sandžačkih Bošnjaka na državnom nivou.

II. TRENUTNO STANJE OSTVARIVANJA PRAVA BOŠNJAKA

1. Službena upotreba bosanskog jezika i pisma

Ratifikovanjem Evropske povelje o regionalnim i manjinskim jezima u parlamentu Državne zajednice, 21. decembra 2005. godine, bosanski jezik je verifikovan kao jedan od 10 manjinskih jezika u Srbiji.

Maternji jezik sandžačkih Bošnjaka, bosanski jezik i pismo u službenoj su upotrebi u opštinama Novi Pazar, Tutin, Sjenica i Prijepolje. I pored postojanja svih zakonskih osnova, lokalne vlasti u Priboju već nekoliko godina odbijaju da ozvaniče i u statut opštine uvedu službenu upotrebu bosanskog jezika i pisma. U oštini Nova Varoš Bošnjaci žive u značajnijem procentu pa bi službena upotreba bosanskog jezika i u ovoj opštini bila od posebnog značaja.

Sudski i upravni postupak u lokalnim sudovima još uvijek se ne vode na bosanskom jeziku i pismu.

Kod izdavanja ličnih isprava (pasoši, lične karte, vozačke dozvole) ne vodi se računa o pravopisu i tradiciji maternjeg jezika i pisma Bošnjaka.

Kod ispisivanja javnih natpisa naziva ulica, trgova, dijelova naseljenih mjesta, naziva lokalnih i državnih organa i službi i kod naziva toponima i saobraćajnih znakova takode se ne poštuju odredbe Zakona o službenoj upotrebi jezika i pisma, niti Zakona o pravima i slobodama nacionalnih manjina. U opštini Tutin ovo pravo je u značajnoj mjeri primjenjeno, dok u ostalim opštinama i pored toga što je bosanski jezik uveden u službenu upotrebu, ovo pravo nije primjenjeno i ispoštovano.

Potpunije i efikasnije ostvarenje prava na upotrebu i javno korišćenje maternjeg bosanskog jezika, kao jednog od suštinskih elemenata nacionalnog identiteta sandžačkih Bošnjaka, moguće je postići ozvaničenjem njegove službenosti u svim opštinama i gradovima u Republici Srbiji u kojima sandžački Bošnjaci žive u značajnijem procentu, u skladu sa zakonom.

2. Obrazovanje na maternjem - bosanskom jeziku

Kada je u pitanju uvođenje Bosanskog jezika u školski sistem i njegov tretman, na osnovu odredaba Zakona o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina Bošnjaci su, uz veliki otpor državnih organa, počeli da konzumiraju pravo na obrazovanje na svom maternjem jeziku tek početkom drugog polugodišta školske 2004/2005. godine, uz mnogo napora i uz još uvijek mnogo otpora nekih nacionalističkih konzervativnih krugova, političkih partija i akademskih krugova. To pravo Bošnjaci za sada koriste sa dva casa nedjeljno „Bosanskog jezika sa elementima nacionalne kulture“ u statusu

izbornog predmeta u osnovnoj školi i to samo u opštinama Novi Pazar, Tutin, Sjenica i jednoj školi u Prijepolju.

Primjena bosanskog jezika u predškolskim ustanovama u Republici Srbiji ili na teritorijama gdje u većem broju žive Bošnjaci ne postoji. U predškolskim ustanovama čiji je osnivač država u upotrebi je jezik većinskog naroda (Srpski) iako se procenat bošnjačke djece u tim ustanovama u Novom Pazaru, Tutinu i Sjenici mjeri i do 90%.

Što se tiče srednjoškolskog obrazovanja, na bosanskom jeziku nije nigdje organizovana nastava u Republici Srbiji. Kada je u pitanju visoko obrazovanje, od mjeseca novembra 2006. godine na Državnom Univerzitetu u Novom Pazaru otpočela je sa radom kombinovana Studijska grupa za bosanski i srpski jezik.

Na teritoriji Republike Srbije u organizaciji državnih organa nije bilo aranžmana koji bi obezbjedili izučavanje historije i kulture koji odražavaju bosanski jezik.

Radi ravnopravnog tretmana u oblasti obrazovanja, neophodno je da država preko svojim mehanizmima osigura i obezbjedi pripadnicima bošnjačke nacionalne zajednice izvođenje nastave na bosanskom jeziku u osnovnom i srednjem obrazovanju u jedinicama lokalne samouprave u kojima je bosanski jezik u službenoj upotrebi, u skladu sa zakonom, prema Modelu obrazovanja za sandžačke Bošnjake u Republici Srbiji, kao zvaničnom dokumentu Bošnjačkog nacionalnog vijeća.

Država je, također, obavezna obezbjediti izradu udžbenika za izvođenje nastave na bosanskom jeziku, prema definisanom Modelu.

Da bi ovo manjinsko pravo moglo da se konzumira i u opštinama Priboj i Nova Varoš, Bošnjačko nacionalno vijeće traži od nadležnih lokalnih i regionalnih organa u Republici Srbiji da se u tim opštinama bosanski jezik uvede u službenu upotrebu.

3. Informisanje na maternjem - bosanskom jeziku

U 2008. godini Ministarstvo je učestvovalo u sufinansiranju Nedjeljnog informativnog lista na bosanskom jeziku - Nezavisnog heftičnika „Sandžačke novine“, ne u mjeri kako je to praktikovano sa nekim drugim nacionalnim zajednicama.

U 2009. godini Ministarstvo je smanjilo sufinansiranje heftičnika „Sandžačke novine“ za skoro 30 posto.

Država nije donijela odgovarajuće odredbe kako bi radiodifuzne kuće ponudile programe na bosanskom jeziku. Na državnom javnom servisu (RTS) nema ni jedne sekunde programa na bosanskom jeziku.

Bošnjačko nacionalno vijeće traži od nadležnih državnih organa da se prestane sa diskriminacijom bosanskog jezika u sredstvima javnog informisanja.

Država Srbija obavezna je obezbjediti sandžačkim Bošnjacima potrebne uslove za informisanje na maternjem bosanskom jeziku kroz sufinansiranje i unapređenje u oblasti štampanih medija i izdavačke djelatnosti, adekvatniju zastupljenost na Javnom servisu formiranjem posebne redakcije na bosanskom jeziku pri RTS-u, kao i sufinansiranjem posebne produkcije pri Bošnjačkom nacionalnom vijeću, koja bi emitovala svoj program na lokalnim i regionalnim medijima.

U cilju obezbjeđenja adekvatnijeg informisanja na regionalnom nivou, Bošnjačko nacionalno vijeće kao neophodnu, ističe potrebu redefinisavanja postojećih radiodifuznih oblasti u Srbiji tako što će se područje šest sandžačkih opština u kojima su u najvećem procentu skoncentrisani sandžački Bošnjaci svrstati u jednu radiodifuznu oblast, a ne u dvije kako je to sada utvrđeno. Republička radiodifuzna agencija (RRA) pri podjeli frekvencija nije predvidjela dodjelu frekvencija medijima čiji se program emituje na bosanskom jeziku.

4. Zaštita kulturne baštine

Još jedan izuzetno važan problem su nepokretna kulturna dobra Republike Srbije u opštinama Novi Pazar, Tutin, Sjenica, Nova Varoš, Prijepolje i Priboj. Država Srbija i njeni organi i ustanove do sada nisu preduzeli neophodne mjere i aktivnosti, niti izgradili adekvatne mehanizme za obezbjeđenje potpunije zaštite bošnjačke kulturne baštine i naslijeđa. Kao posljedica toga došlo je do daljeg devastiranja bošnjačke kulturne baštine i naslijeđa, njenog uništavanja i nediosljedne primjene programa i mjera zaštite od strane postojećih zavoda za zaštitu spomenika kulture.

Radi ravnopravnog tretmana neophodno je da država Srbija, njeni predstavnici, ustanove i institucije sva nepokretna kulturna dobra koja sandžački Bošnjaci smatraju svojom kulturnom baštinom, definišu, prihvate i tretiraju kao bošnjačko kulturno naslijeđe.

Za potpuniju zaštitu bošnjačkog kulturnog naslijeđa neophodno je hitno donijeti program mjera u zaštiti i unapređenju tog naslijeđa.

Sve dosadašnje vlade imale su selektivan pristup po pitanju zaštite i očuvanja kulturne baštine sandžačkih Bošnjaka. Bošnjačko nacionalno vijeće smatra da je očuvanje kulturnog naslijeđa Bošnjaka od koristi ne samo za bošnjačku zajednicu, nego i za cijelu državu.

Postoji trend prisvajanja kulturne baštine Bošnjaka i to naročito muzičke tradicije, nošnje, kuhinje, arhitekture i drugih kulturnih i kulturoloških osobenosti sandžačkih Bošnjaka od strane drugih naroda i pokušaja predstavljanja ovih elemenata bošnjačke kulture i tradicije dijelom kulture i tradicije drugih.

Bošnjačko nacionalno vijeće je na prostoru šest opština u kojima žive Bošnjaci utvrdilo osam objekata ili lokaliteta koji svjedoče o historiji i kulturi bošnjačke nacionalne zajednice, koje bi trebalo prioritarno zaštititi uz pomoć države. To su Isa-begov hamam, Amir-agin han i tvrđava iz 15. vijeka u Novom Pazaru, arheološki lokalitet Gluhavica u

Tutinu, ambijentalna Spahovića kuća u Sjenici, Musala u Prijepolju, stećci u okolini Priboja i mejtaš u Novoj Varoši.

Država Srbija je preko Ministarstva kulture u prethodnih nekoliko godina sufinansirala tradicionalne nacionalne manifestacije sandžačkih Bošnjaka, koje je realizovalo Bošnjačko nacionalno vijeće (Festival sandžačke sevdalinke – FES, Smotru bošnjačkih narodnih igara – SBONI i Sandžačke književne susrete – SAKS), kao i nekoliko drugih projekata u oblasti kulture i odobrila nekoliko projekata nevladinih organizacija i udruženja, na preporuku Bošnjačkog nacionalnog vijeća.

Ministarstvo kulture je u 2007. godini sufinansiralo časopis za kulturu i društveni život sandžačkih Bošnjaka „Bošnjačka riječ“, kao tromjesečnika.

U 2009. godini od strane Ministarstva kulture izostalo je sufinansiranje izdavanja časopisa „Bošnjačka riječ“.

U 2009. godini izostala je podrška Ministarstva kulture za realizaciju skoro svih projekata Bošnjačkog nacionalnog vijeća u oblasti kulture a sredstva za nevladine organizacije i udruženja po projektima koji se finansiraju za nacionalne manjine odobrena su nekim organizacijama bez traženja mišljenja Bošnjačkog nacionalnog vijeća.

5. Djelotvorno učešće u javnom životu

Sandžački Bošnjaci učestvuju u javnom životu Republike Srbije na još uvijek nezadovoljavajući način. Ne postoji strategija države o uključivanju manjina u sve strukture, već je njihova eventualna uključenost više rezultat političkih dogovora i koalicija, zavisno od trenutnog interesa vladajućih elita, često na štetu nacionalnih manjina i njihovih interesa.

Za potpunije ostvarenje nacionalne ravnopravnosti u oblasti učešća u javnom životu, sandžačkim Bošnjacima neophodno je, pored zastupljenosti u Narodnoj skupštini i Vladi Republike Srbije, obezbjediti i adekvatnu zastupljenost u pravosuđu, policiji i drugim ustanovama, organizacijama i institucijama na svim nivoima vlasti, u skladu sa evropskim standardima i srazmjerno njihovom učešću u stanovništvu.

Osnovni vid zapošljavanja Bošnjaka je i dalje privatni sektor. Zastupljenost Bošnjaka u državnoj administraciji, mimo organa lokalne samouprave, je na veoma niskom nivou i ni približno ne odgovara nacionalnoj strukturi stanovništva. Posebno je loše stanje u tom pogledu u Ministarstvu unutrašnjih poslova, u kojem u policijskim upravama i stanicama policije Bošnjaci čine zanemarljiv procenat. Visokoobrazovani Bošnjaci koji su to obrazovanje stekli van Republike Srbije, a stručno su kvalifikovani za rad u policiji, nemaju mogućnost da se zaposle u policijskoj službi, iz neobjašnjivih i zakonski potpuno neutemeljenih razloga, čime su potpuno diskriminisani u odnosu na pripadnike drugih naroda.

Veliki broj visokoobrazovanih Bošnjaka svih profila na evidenciji je Službe za zapošljavanje i sa nejasnom i neizvjesnom perspektivom i budućnosti.

Na osnovu zvaničnih informacija, procenat zastupljenosti Bošnjaka u državnim institucijama u gradovima gdje Bošnjaci čine većinu, znatno je manji u odnosu na procenat ukupnog udjela u stanovništvu.

U gradovima gdje Bošnjaci čine manjinu veoma je mali procenat zastupljenosti u državnim organima. Još uvijek je neizbalansiran sastav u policiji, sudstvu, školstvu, zdravstvu i ostalim republičkim institucijama, gdje Bošnjaci nemaju učešće shodno svom učešću u strukturi lokalnih zajednica ili na nivou Republike.

Državne institucije i ustanove, kao što su policija, Okružni sud, Okružno javno tužilaštvo, Opštinsko javno tužilaštvo, Opštinski organ za prekršaje, Poreska uprava u Novom Pazaru, Elektrodistribucija, PTT, Telekom itd. i dalje su u velikoj mjeri nedopstupne za zaposlenje Bošnjaka. Tako od ukupnog broja zaposlenih u Novopazarskoj policiji tek 30% je Bošnjaka, iako pripadnici bošnjačke nacionalne zajednice čine više od 80 posto ukupnog stanovništva. Isto tako, neadekvatna nacionalna struktura zaposlenih je i u pravosudnim organima, Poreskoj upravi, u kojima je zaposlenih Bošnjaka oko 50%. Isto kao u Novom Pazaru, neadekvatna struktura zaposlenih i nemogućnost zapošljavanja Bošnjaka, i pored postojanja svih neophodnih uslova i kvalifikacija (potrebne školske spreme) je i u državnim institucijama i ustanovama u Tutinu, Sjenici i Prijepolju.

6. Ekonomski položaj

Područje u kojem su u najvećem procentu skoncentrisani sandžački Bošnjaci u svim državnim zajednicama spadalo je u najnerazvijenija područja. Takvo stanje je i danas. Posebno loše stanje je u pogledu infrastrukture.

Prema službenim podacima iz 2005. godine u 6 sandžačkih opština u Srbiji izgrađenost putne mreže je samo 10% od prosjeka u Srbiji. Novi Pazar kao grad u kojem Bošnjaci žive u najvećem broju u Republici Srbiji nema željezničku prugu, iako je potreba za njom izražena iz ekonomskih i svih drugih razloga.

Sve velike investicije i svi kapitalni projekti do sada su zaobilazili Sandžak a od privrednih grana dominiraju niskoprofitabilne laka tekstilna industrija. Iako izuzetnih prirodnih pogodnosti i potencijala u pogledu razvoja poljoprivredne industrije, ovaj kraj je nesrazmjerno razvijan i državna ulaganja u njega nisu bila adekvatna, i u odnosu na ostala područja u kojima žive pripadnici drugih naroda su zanemarljiva.

Ulaganja u komunalne, sportske, školske, zdravstvene, telekomunikacione i druge objekte i infrastrukturu su bila na dosta niskom nivou i ne odgovaraju potrebama stanovništva, zbog čega je među Bošnjacima konstantno prisutna neizvjesnost i kao posljedica toga, i uz naglašen politički faktor, stalno iseljavanje.

U cilju prevazilaženja višedecenijske zapostavljenosti i nerazvijenosti, neophodno je da država Srbija kroz sve svoje raspoložive mehanizme i institucije sistema aktivno podstiče i intenzivira ekonomski razvoj regiona Sandžak kroz značajnija ulaganja i investicije u sandžačkim opštinama, posebno u oblasti infrastrukture, a radi postizanja ravnomjernijeg regionalnog razvoja i približavanja naše zemlje standardima Evropske unije.

7. Decentralizacija

Područje u kojem su u pretežnom broju skoncentrisani sandžački Bošnjaci administrativno je uvijek bilo podijeljeno u različite administrativne oblasti. Posljednjom administrativnom podjelom Republike Srbije na okruge, Novi Pazar i Tutin su ušli u sastav Raškog okruga, a Sjenica, Prijepolje, Nova Varoš i Priboj u sastav Zlatiborskog okruga.

Ispostave mnogih državnih institucija i njihov raspored ne odgovara potrebama lokalnog stanovništva i u znatnoj mjeri otežavaju ostavirivanje osnovnih ljudskih prava. Tako, na primjer, stanovnici opštine Sjenica za određene zdravstvene usluge moraju ići u Zdravstveni centar Užice kao regionalni zdravstveni centar, iako im je Novi Pazar duplo bliži i u njemu mogu na lakši način i bez dodatnih novčanih izdataka za putovanje i smještaj ostvariti mnoge zdravstvene usluge.

Pripadnici bošnjačke nacionalne zajednice tradicionalno su okrenuti Novom Pazaru, a stanovništvo kompletnog područja vijekovima je bilo u okviru iste administrativne oblasti koja je zadržala naziv Sandžak.

Stoga je, radi što efikasnije i djelotvornije realizacije manjinskih prava sandžačkih Bošnjaka, neophodno stvarati uslove, ustavne i zakonske, da u procesu decentralizacije i regionalizacije, odnosno nove teritorijalne organizacije Republike Srbije, grad Novi Pazar i opštine Tutin, Sjenica, Nova Varoš, Prijepolje i Priboj budu u sastavu jednog regiona.

5.2. Прилог Националног савета буњевачке националне мањине

Bunjevci su danas autohtono vojvođansko stanovništvo o čijem poreklu odnosno etnogenezi postoje još uvek brojna oprečna mišljenja.

Bunjevci su na prostore današnje Srbije, odnosno Vojvodine, masovnije došli i nastanili se tokom XVI i XVII veka. Najveća seoba je bila 1686. godine iz predela Like, Dalmatinske zagore, Dalmacije i Hercegovine, koji tada nisu bili konstituisani kao države. Nakon dolaska na ove prostore naselili su tri grada: Suboticu i Sombor sa svojom okolinom i grad Baju koja danas pripada Republici Mađarskoj, ova naselja predstavljaju kulturne i istorijske centre Bunjevaca.

Prema zvaničnim statističkim podacima u istoriji XX i početkom XXI veka Bunjevaca na ovim prostorima je zabeleženo:

- 1931. godine 43.832 lica

- 1991. godine 21.434 lica (samo u Vojvodini), u ostalim delovima Srbije nije bilo zvanične registracije
- 2002. godine ukupno 20.012 lica, od čega u Vojvodini 19.766, a u centralnoj Srbiji 246 lica.

Bunjevaca ima na prostoru Vojvodine daleko više od pomenutog broja, ali su Bunjevci koristili svoje demokratsko pravo i 1991. godine kao i 2002. godine izjašnjavali se ili kao Hrvati ili kao Jugosloveni. Ovo se odnosi na teritorije grada Subotice i Sombora.

Ovu tvrdnju ističemo na osnovu podataka o brojnim porodicama iz našeg okruženja, gde se npr. u Subotici velike porodice kao što su: Dulić, Stantić, Vuković, Skenderović, u gradu Sombor porodice: Parčetić, Matarić, Bošnjak, Patarčić, izjašnjavaju jedni kao pripadnici bunjevačke nacionalne zajednice a drugi kao pripadnici hrvatske nacionalne zajednice.

Ne ulazeći u političku ili neku drugu dimenziju ove činjenice, pored ogromnog napretka koje su Bunjevci ostvarili u proteklih 7 godina od kako postoji institucija Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine, još uvek postoji potreba da se loše ili neprihvatljivo stanje u ostvarivanju pomenuta četiri ustavna i zakonska prava Bunjevaca, ukaže na problematiku i pokuša iznalaziti odgovarajući model za razrešenje određene problematike.

Statut Vojvodine jasno određuje da su Bunjevci posebna nacionalna manjina, međutim još u praksi, a naročito na prostorima Subotice i Sombora od strane hrvatske nacionalne zajednice javno se govori da su Bunjevci etnička skupina hrvatskog naroda, a da je bunjevački govor koji se izučava kao izborni nastavni predmet u prva četiri razreda osnovne škole kao "Bunjevački govor sa elementima nacionalne kulture" dijalekt hrvatskog jezika.

Iz materijala koji ste dobili se vidi da je započet proces standardizacije bunjevačkog jezika, međutim ovaj proces je tek ozbiljnije započet 2009. godine, realizacija ovog zadatka se postavila jednim projektom gde su uključeni pored predstavnika Bunjevaca iz ova dva grada i profesori sa Filološkog fakulteta u Novom Sadu i Balkanološkog instituta iz Beograda. Projekat će trajati do 2012. godine, a potom bi usledila izrada gramatike i pravopisa bunjevačkog jezika. Tek tada se može očekivati i ratifikacija bunjevačkog jezika kao standardnog jezika bunjevačkog naroda.

Finansiranje rada institucija kulture za bunjevačku nacionalnu zajednicu, nešto je poboljšano u odnosu na prvi Izveštaj.

Međutim, pošto Bunjevci imaju samo državu Srbiju iza sebe, apliciranje na finansijska sredstva ide po istim kriterijumima kao i za druge nacionalne zajednice koji imaju posebno svoju državu, te su Bunjevci u Republici Srbiji u neravnopravnom položaju.

Određena problematika je još uvek prisutna kod podnošenja konkursne dokumentacije za finansiranje izdavaštva i informisanja. Prioritet u finansiranju imaju nacionalne manjine

koji imaju svoj maternji jezik u službenoj upotrebi, dok Bunjevci su tu uskraćeni jer bunjevački jezik nije standardizovan pa prema tome nije u službenoj upotrebi.

U finansiranju predavača izbornog nastavnog predmeta, gde se izborna nastava odvija u 11 osnovnih škola, gde nastavu izbornog nastavnog predmeta pohađa 171 učenik, i to po dva časa nedeljno, odnosno godišnje 72 časa, učestvuju isključivo sredstva koja obezbeđuje Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine. Ovaj problem nije razrešen, razlog je što se nastava izvodi u jednom odeljenju konkretne škole, a ovi časovi predavačima ne ulaze u mesečni fond časova za isplatu zarada.

Direktori osnovnih škola prilikom upisa dece ne daju dovoljan značaj ovom izbornom nastavnom predmetu, posebno u sredinama gde žive Bunjevci, gde ima i osnova da se ova izborna nastava pohađa odnosno proširuje. Sada direktori škola u pomenutim sredinama uglavnom pripadaju hrvatskoj nacionalnoj zajednici, te koristeći svoje pravo pripadnosti favorizuju upis dece za hrvatska odeljenja, dok upisu dece za "Bunjevački govor sa elementima nacionalne kulture" stavljaju u drugi plan ili ga zanemaruju.

Poboljšani su odnosi bunjevačke nacionalne manjine na lokalnom nivou grada Subotice, jer Bunjevačka stranka Vojvodine ima jednog predstavnika u Gradskoj skupštini, te se daleko više može uticati na donošenje odluka Gradske skupštine gde se odlučuje o sredstvima ili pravima koji su vezani za Bunjevce. To nije dovoljno, jer grad Sombor u Gradskoj skupštini nema ni jednog predstavnika koji pripada bunjevačkoj nacionalnoj zajednici.

U gradu Subotici i Somboru gde žive Bunjevci koji se izjašnjavaju samo kao Bunjevci ili se izjašnjavaju kao Hrvati, još uvek nije razgraničeno obeležavanje kulturnih manifestacija kao što je Dužijanca – žetelačka svečanost. Dužijanca je tradicija, prisutna je više od sto godina kod Bunjevaca kao javna manifestacija, koja je istovremeno i jedan od nacionalnih praznika bunjevačke nacionalne zajednice (od četiri odobrena praznika), međutim, Dužijanca se tradicionalno prikazuje kao žetelačka svečanost bačkih Hrvata, i u organizaciji je Hrvatskog kulturnog centra "Bunjevačko kolo".

Isti slučaj je i sa obeležavanjem Dan velikog Prela – 02. februar u godini, koji su Bunjevci usvojili kao svoj nacionalni praznik, a bački Hrvati ga obeležavaju kao praznik hrvatske nacionalne zajednice (Hrvati u Subotici i Somboru).

Ova dva primera ističemo kao jedan od glavnih elemenata pokušaja asimilacije bunjevačke nacionalne manjine u hrvatsku, finansiranje ovih manifestacija se realizuje i sredstvima grada Subotice i Sombora, budžeta AP Vojvodine i budžeta Republike Srbije.

Ova pojava negativno deluje na međunacionalne odnose u ovim gradovima, te je ovu pojavu potrebno eliminisati konačnim razgraničenjem ovih dveju nacionalnih zajednica, a to je da postoji nacionalna zajednica Bunjevaca i nacionalna zajednica Hrvata, ali negiranje ili asimilacije jednih u druge se mora zakonom zabraniti.

U oblasti informisanja, prikazani su u Izveštaju pozitivni rezultati, kako kod mesečnog izdanja novina Bunjevačke novine i dečiji podlistak Tandračak, međutim problemi i dalje ostaju u sferi informisanja putem javnog medijskog servisa – lokalna radio stanica Subotica i uopšte radijsko i televizijsko informisanje za bunjevačku nacionalnu manjinu.

Finansiranje radio emisije “Bunjevačka rič” ostvaruje se sredstvima Nacionalnog saveta bunjevačke nacionalne manjine kroz postojanje privremene redakcije. Redakcija priprema polučasovnu radio emisiju koja se emituje jednom nedeljno putem radija Novi Sad II program, i to petkom u periodu od 21.30 časova do 22.00 časa, ovaj termin je veoma loš za slušaoce, a posebno što se u Subotici uopšte ne čuje. Čujnost se obezbeđuje samo u Somboru i Bačkoj Topoli. Lokalna radio stanica Radio Subotica obezbeđuje radijski program na srpskom jeziku, mađarskom, hrvatskom i na nemačkom jeziku, dok se za potrebe Bunjevaca ne može obezbediti program. Konstantno se ističe problem nepostojanje standarda bunjevačkog jezika, iako je obaveza lokalne samouprave po zakonu da se mora obezbediti informisanje i onim nacionalnim manjinama koje imaju svoj jezik samo u okviru govora.

Televizijski program za bunjevačku nacionalnu zajednicu priprema se u trajanju od pola sata samo dva puta mesečno od strane javnog servisa RT Vojvodine, što nije zadovoljavajuće, i u ovoj oblasti se ističe problem službene upotrebe jezika, što bunjevački govor nije.

I kod zapošljavanja pripadnici bunjevačke nacionalne zajednice nisu ostvarili značajniji pomak u odnosu na stanje izneto u Izveštaju iz 2007. godine. Ovaj problem je u oblasti politike, gde se političke stranke dogovaraju o zapošljavanju svojih članova na ključnim i odgovornim mestima i u gradu Subotici i Somboru. Ne vodi se računa o strukturi pripadnika bunjevačke nacionalne zajednice, kojih u gradu Subotici ima preko 11%, što bi trebalo regulisati i odgovarajućim zakonskim odredbama a ne voljom političkih stranaka.

Pokušaj bunjevačke nacionalne manjine u Republici Mađarskoj da ostvare svoju manjinsku samoupravu u 2008. godini nije uspeo, te stoga predlažemo da država Srbija obezbedi zaštitu pripadnika ove nacionalne manjine putem svojih aktivnosti, odnosno da se pruži odgovarajuća pomoć ponovnom pokušaju, koji se upravo sada sprovodi u susednoj mađarskoj državi.

Opšti je zaključak da država Srbija pruža pozitivne pomake bunjevačkoj nacionalnoj manjini u ostvarivanju svojih Zakonom i Ustavom zagwarantovanih prava u oblastima koje obrađuje ovaj Izveštaj. Međutim izneli smo još uvek goruće probleme koje stoje na putu ostvarivanja suštinskih prava Bunjevaca, te se i ovaj Izveštaj dostavlja kao presek, gde molimo za intervenciju države, kako bi se nacionalna samobitnost i očuvanje nacionalnog identiteta Bunjevaca trajno očuvala.

5.3. Прилог Националног савета румунске националне мањине

Prema popisu stanovništva iz 2002. godine, u Republici Srbiji živi 34.576 građana koji su se deklarirali kao pripadnici rumunske nacionalne manjine. Od ovog broja u AP Vojvodini žive 30.419, a u centralnoj Srbiji, uključujući i grad Beograd 4.157. Pripadnici rumunske nacionalne manjine žive na celoj teritoriji AP Vojvodine i u severno-istočnoj Srbiji. Najveća koncentracija pripadnika rumunske nacionalne manjine je u opštinama južnog Banata gde žive 21.618 građana pripadnika rumunske nacionalne manjine, a procentualno u opštinama Alibunar oko 30% ili 6.000 Rumuna i opštini Vršac oko 11% ili 6.000 Rumuna.

Rumunska nacionalna manjina spada u red tradicionalnih manjina na ovim prostorima koja ima izgrađene obrazovne, kulturne, informativne, verske i druge institucije, kao i svoju tradiciju u gore navedenim oblastima.

OBRAZOVANJE

Obrazovanje na rumunskom jeziku na ovim prostorima ima tradiciju dužu od jednog veka.

U osnovnim školama u Vojvodini, na rumunskom nastavnom jeziku, nastava se izvodi u 9 opština i to u 13 osmogodišnjih škola, od kojih su tri škole izdvojena odeljenja i u 14 četvorogodišnjih škola. Od 13 osmogodišnjih škola, u 5 se nastava izvodi samo na rumunskom jeziku (naseljena mesta Kuštilj, Grebenac, Barice, Lokve i Nikolinci) a u 8 škola je mešovita (Vršac, Alibunar, Seleuš, Vladimirovac, Banatsko Novo Selo, Torak, Ečka i Uzdin).

U srednjim školama, na rumunskom nastavnom jeziku, nastava se izvodi u 2 škole i u 2 opštine, Vršac i Alibunar. Pored osnovnih i srednjih škola, postoji i Viša škola za obrazovanje vaspitača u Vršcu, Učiteljski fakultet-Beograd (odeljenje u Vršcu) i dva Oseka za rumunistiku pri Filozofskim fakultetima u Beogradu i Novom Sadu.

Školske 2009/2010. godine, u osnovnim školama gde se nastava izvodi na rumunskom jeziku, upisano je 1.266 učenika, a u srednjim školama 238 učenika. Jedan od najvećih problema kod rumunske nacionalne manjine jeste smanjene broja stanovnika a samim tim i broja učenika. Mnogi roditelji upisuju svoju decu (naročito iz mešovitih brakova) u odeljenja gde se nastava izvodi na srpskom jeziku, mnogi su se preselili u gradovima ili u inostranstvo a i disperzija je učinila svoje. Tako da samo oko 60% dece rumunske nacionalnosti pohađa osmogodišnju školu na svom maternjem jeziku.

Za učenike koji su se deklarirali kao Rumuni, a pohađaju nastavu na srpskom jeziku, uveden je izborni predmet maternji jezik sa elementima nacionalne kulture. Predlog je svih nacionalnih saveta da se ovaj predmet uvede kao obavezni a ne kao izborni.

Škole imaju deficitarnih kadrova iz sledećih predmeta: istorija, geografija, matematika, hemija, fizika, biologija, engleski jezik. Da bi rešio ovaj problem, Nacionalni savet

rumunske nacionalne manjine dodelio je stipendije deficitarnim kadrovima, a sa dve škole potpisani su ugovori o zapošljavanju pri završetku školovanja (jedan je već realizovan u osnovnoj školi u Torku). Takođe smo predložili Ministarstvu prosvete iz Rumunije da daju veće stipendije, kao stimulans, studentima-Rumunima iz Srbije koji upišu deficitarne predmete u Rumuniji, ali na žalost nismo dobili nijedan odgovor. Očekujemo više od Mešovite komisije.

Najveći problemi u školama gde se nastava izvodi na rumunskom jeziku su sledeći: udžbenici, dnevnic, matične knjige, svedočanstva, đačke knjižice, testovi za takmičenja i seminari za stručna usavršavanja učitelja, nastavnika i profesora.

Udžbenici ne stižu na vreme u škole i skuplji su nego udžbenici na srpskom jeziku. Ministarstvo prosvete Republike Srbije je odobrilo korišćenje udžbenika iz matične države ali ovi udžbenici mogu da se koriste samo kao pomoćni udžbenici za nastavni kadar i učenike.

Dnevnic su dvojezični i zbog toga su više od tri puta skuplji od dnevnika na srpskom jeziku, a Prosvetni pregled iz Beograda distribuirao školama dnevnic sa zakašnjenjem od dva, čak i tri meseca posle početka školske godine. Isto se dešava i sa matičnim knjigama, svedočanstvima, đačkim knjižicama i testovima za klasifikacioni ispit iz rumunskog jezika i matematike za osmi razred.

Problem koji je nastao 2009. godine tiče se racionalizacije školstva. Bez obzira na političku izjavu ministra prosvete, da racionalizacija neće ići na uštrb manjinske nastave, doneta je odluka o spajanju odeljenja u osnovnoj školi u Kuštilju (II i IV razred) zbog manjeg broja učenika. Uprkos Odluci Nacionalnog saveta Rumunske nacionalne manjine da je osnovna škola iz Kuštilja od izuzetnog značaja za rumunsku nacionalnu manjinu, da ima održivost razvoja, kao i da 2011.godine slavi 100 godina od kada je uvedena osmogodišnja nastava i to sve dostavila ministarstvu, ministarstvo nije dostavilo nikakav odgovor. Spajanje odeljenja je prvi korak ka ukidanju škole. S druge strane u Ministarstvu prosvete već tri godine stoji zahtev za samostalnošću osnovne škole u Torku. Ni za ovaj predmet nismo dobili nikakav ni pozitivan ni negativan odgovor.

Usvajanje Zakona o učeničkom i studentskom standardu je dobar primer neuspostavljanja partnerskog odnosa sa ministarstvom prosvete. U predlogu spomenutog zakona bila su derogirana ovlašćenja nacionalnih saveta predviđena Zakonom o nacionalnim savetima nacionalnih manjina.

U Pravilniku o stalnom stručnom usavršavanju i sticanju zvanja nastavnika, vaspitača i stručnih saradnika (SL. Glasnik RS br. 14/2004 i 56/2005) piše da se stalno stručno usavršavanje nastavnika, vaspitača i stručnih saradnika ostvaruje po posebnim programima, koji mogu biti obavezni izborni (član 4.) i da je nastavnik, vaspitač i stručni saradnik dužan da u toku 5 godina pohađa najmanje 100 časova programa i to najmanje 60 časova sa liste obaveznih i do 40 časova sa liste izbornih programa (član 10.). S obzirom da je tokom prošle godine organizovan samo jedan seminar za profesore i nastavnike na rumunskom jeziku, očekujemo da se putem Mešovite komisije Srbije i

Rumunije reši ovaj problem, i da se seminari iz Rumunije akredituju pri Ministarstvu prosvete.

ADMINISTRATIVNE VLASTI I JAVNE SLUŽBE

Rumunski jezik je u službenoj upotrebi u 9 opština i to: Alibunar, Bela Crkva, Kovin, Kovačica, Sečanj, Zrenjanin, Žitište, Plandište i Vršac kao i u naseljenom mestu Banatsko Novo Selo u opštini Pančevo.

Tradicionalni nazivi mesta na rumunskom jeziku gde je rumunski jezik u službenoj upotrebi ne poštuju se. Ovo se naročito odnosi na gradove, gde sem Zrenjanina nijedan drugi nema natpis i na rumunskom jeziku.

U opštini Plandište naziv grada nije ispisan i na rumunskom jeziku.

U opštini Sečanj ni naziv grada, ni naziv jedinog naseljenog mesta sa rumunskim življem Sutjeska nije ispisan i na rumunskom jeziku. U opštini Bela Crkva naziv grada nije ispisan i na rumunskom jeziku. U opštini Žitište naziv grada nije ispisan i na rumunskom jeziku, kao i u opštini Kovin.

U opštini Kovačica naziv grada nije ispisan i na rumunskom jeziku. U naseljenom mestu Uzdin, gde žive pripadnici rumunske nacionalne, putokazi su ispisan na srpskom i engleskom jeziku! U opštini Alibunar nazivi naseljenih mesta Nikolinci i Vladimirovac, nisu ispisan i na rumunskom jeziku, a naziv grada piše se isto kao na srpskom.

Nazivi ulica, trgova, kao ni drugi toponimi nisu ispisan i na rumunskom jeziku ni u jednoj opštini gde je rumunski jezik u službenoj upotrebi. (U nekim naseljenim mestima Torak, Uzdin, itd. i dalje postoje nazivi ulica napisani i na rumunskom jeziku, kao zaostatak iz osamdesetih godina prošlog veka). Sem zgrada skupština opština, izuzetak je da ustanove čiji je osnivač opština, imaju višejezični natpis.

Pripadnici rumunske nacionalne manjine nisu srazmerno zastupljeni u republičkim organima kao i u organima lokalne samouprave. Vlada Republike Srbije je 2006.godine donela Zaključak o merama za povećanje učešća pripadnika nacionalnih manjina u organima državne uprave, kojom će neposredno i preko svojih nadležnih organa i službi, trajno preduzeti mere radi povećanja učešća pripadnika nacionalnih manjina u državnoj službi. Zaključak koji je trebao biti implementiran u saradnji sa Službom za upravljanje kadrovima ostalo je samo mrtvo slovo na papiru. Ne postoji nikakav izveštaj o realizaciji Zaključka ili njegovoj implementaciji, ili ga nacionalni saveti nacionalnih manjina nisu dobili. Trenutno u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava nije zaposlen nijedan pripadnik rumunske nacionalne manjine, a ni govornik rumunskog jezika.

Ni na nivou republike a ni na nivou opština u kojima je rumunski jezik u službenoj upotrebi ne postoje prevodilačke službe, odnosno mogućnost obraćanja organima na rumunskom jeziku. Izuzetak je AP Vojvodina gde se mogu podneti pisani zahevi na rumunskom jeziku.

Prilikom izbora sudija i tužilaca u Republici Srbiji, Nacionalni savet je konstatovao da nisu dosledno primenjene ustavne i zakonske odredbe o odgovarajućoj zastupljenosti pripadnika rumunske nacionalne manjine (član 77 Ustava RS i član 46 Zakona o sudijama). U Osnovnom sudu u Vršcu nije izabran nijedan pripadnik rumunske nacionalne manjine, a u Zrenjaninu ni u Osnovnom ni u Višem sudu, a ni u Tužilaštvu nema nijednog pripadnika rumunske nacionalne manjine. Slična je situacija i na nivou AP Vojvodine. Nacionalni savet smatra da u svojim redovima ima stručnih kadrova koji ispunjavaju sve uslove za izbor.

Usvajanjem Zakona o nacionalnim savetima nacionalnih manjina učinjen je krupan korak u pravnom regulisanju i stabilna osnova za rad. Osnovni problem implementacije biće prihvaćenje partnerskog odnosa sa matičnim ministarstvom (zasad postoji) kao i sa ministarstvima koje se bave manjinskom problematikom kao što su ministarstvo kulture, ministarstvo prosvete, ministarstvo omladine i sporta, lokalne samouprave, odnosno rad Saveta Republike Srbije za nacionalne manjine. Veoma bitna komponenta je finansiranje rada nacionalnih saveta (2010.godine biće smanjena jer se formiraju četiri nova nacionalna saveta, a nisu povećana sredstva u odnosu na 2009.godinu ni za procenat inflacije) i Budžetskog fonda za nacionalne manjine, čija su sredstva ove godine simbolična, odnosno ne može se finansirati ni jedan ozbiljniji projekat svake nacionalne manjine.

SREDSTVA JAVNOG INFORMISANJA

Tradicija započeta krajem 19 veka, a naročito na početku 20 veka, dovela je do toga da su danas Rumuni „manjinski lideri“, što se tiče lokalnih štampanih medija. Gotovo da ne postoji selo koje periodično ne izdaje svoje glasilo ili publikaciju. To se odnosi i na većinu rumunskih organizacija.

Njihov osnovni problem je rešavanje sistemskog finansiranja. Skromna sredstva dobijaju se od mesnih zajednica, Nacionalnog saveta rumunske nacionalne manjine i drugih sponzora.

Osnivačka prava nad NIU „Libertatea“ iz Pančeva preneti su na Nacionalni savet Rumunske nacionalne manjine. Izvršno Veće Vojvodine sufinansira i dalje izlaženje nedeljnika „Libertatea“, ali se izdvajaju veoma malo ili uopšte nema sredstva i za izdavaštvo, kao i za časopis za književnost, umetnost i kulturu „Lumina“.

Program na rumunskom jeziku emituje se na javnom servisu – RTV Vojvodine. Na televiziji je došlo do povećanja programa (minutaže) bez adekvatnog kadrovskog i tehničkog osposobljavanja.

Čujnost i gledanost programa na rumunskom jeziku je izuzetno loša, tako da se program uopšte ne može kvalitetno pratiti u južnom Banatu, ili ga ne mogu pratiti dve trećine rumunskog življa. Radio televizija Vojvodine ne obavlja u potpunosti funkciju javnog servisa građana jer nema pokrivenu teritoriju signalom a ni po sadržaju emisija.

Postoji jedan privatni radio kanal i jedna privatna televizija (RTV Viktorija iz Vršca) koji emituju celodnevni program samo na rumunskom jeziku. Pored toga program na rumunskom jeziku emituju i TV Pančevo, TV Kovačica i TV Banat iz Vršca. Još neke lokalne televizije emituju program na rumunskom jeziku bilo kao plaćeni termini (svadbe, veselja – TV Lav iz Vršca) ili na osnovu projekata TV Kladovo, TV Santos Zrenjanin. Privatne radio stanice emituju program na rumunskom od dva sata dnevno (Radio Far Alibunar) ili jedan sat nedeljno, više njih. Osnovni njihov problem je u obimu i kvalitetu. Razlog traženja i dobijanja frekvencija upravo je bio da će emitovati program i na jezicima nacionalnih manjina.

Informisanje na rumunskom jeziku deli sudbinu tranzicije kroz koju prolazi Srbija. Oblast informisanja u ovom periodu ima najznačajniju ulogu. Netrpeljivost i sukobi na etničkoj osnovi imaju svoj izvor u neznanju i neinformisanosti, a ne samo manjinska već i sredstva informisanja na većinskom jeziku imaju za cilj da pospešuju toleranciju, saradnju i uspostavljanje međusobnog poverenja u izgradnji multietičnog društva.

Rešenja koja će biti doneta u ovoj oblasti, ne mogu biti parcijalna, već sistemska i pravedna.

KULTURNE AKTIVNOSTI I POGODNOSTI

U domenu kulturnih manifestacija u pokrajini Vojvodini, ima ih vrlo mnogo a organizatori su različite asocijacije ili institucije Rumuna. Neretko se dešava da se u toku jedne kalendarske godine poklapaju termini održavanja dveju sličnih ili različitih po programima, manifestacija. Svakako da i kod Rumuna, sve pa i najznačajnije kulturne manifestacije, kao što su Veliki festival folkloru Rumuna iz Vojvodine-Srbija ili Pozorišni dani Rumuna, boluju zbog nedostataka sredstava za organizaciju kulturnih sadržaja i nesistemske finansiranja. Parcijalna rešenja nisu dovoljna. Uz budžetska dotiranja uvek se apeluje na dodatne sponzore i donatore, ali ostaje gorak ukus da se uvek mora „prosjačiti“.

Što se tiče stanja zgrada institucija kulture, one su negde u dobrom ili zadovoljavajućem stanju a negde u vrlo lošem ili ruiniranom stanju. Svakako da tamo gde su sagrađeni domovi kulture, situacija je mnogo bolja od sredina gde su zgrade stare i nerenovirane na vreme. Postojanje tehničke opreme je prava retkost. Zbog nedostatka finansijskih sredstava ali i kadrova, seoske biblioteke ne rade, sem povremeno u Banatskom Novom Selu, Torku, Kovinu i Alibunaru.

Posebno aktivan vid organizacije kulturnih sadržaja imaju različite nevladine organizacije koje su po pravilu uvek korak ispred u formulisanju kulturnog koncepta Rumuna iz Srbije, a i po brojnim manifestacijama koje one organizuju.

U domenu izdavaštva knjiga i časopisa, situacija kod Rumuna iz Vojvodine je donekle bolja. Sem NIU „Libertatea“ iz Pančeva, postoje još četiri izdavačke kuće. Izdaje se preko 50 periodičnih glasila, pa gotovo svako selo imo svoje glasilo, a selo Torak izdaje 5 časopisa.

Profesionalna scena na rumunskom jeziku Narodnog Pozorišta „Sterija“ iz Vršca, koja se finansira sredstvima pokrajnskog budžeta, priprema dve pozorišne premijere godišnje, ali je potrebno da ima svog koordinatora i najmanje dva glumca u redovnom radnom odnosu.

Ministarstvu kulture Republike Srbije predložili smo da otkupi deo knjiga koje bi dotirali bibliotekama širom Srbije i time obogatili njihov fond sa jedne strane, a sa druge strane izdavačima bio bi obezbeđen deo sredstava za naredna izdanja. Ujedno smo predložili i da sufinansiraju rad profesionane scene na rumunskom jeziku. Naši predlozi nisu prihvaćeni.

Osnivanjem Zavoda za kulturu vojvođanskih Rumuna, čiji su suosnivači Skupština AP Vojvodine i Nacionalni savet rumunske nacionalne manjine, nastala je jedna nova kulturna naučna institucija Rumuna.

Potpuno nov kolorit na rumunskoj kulturnoj sceni dao je novoosnovani Narodni Orkestar Nacionalnog saveta rumunske nacionalne manjine, koji se već dokazao kao jedno pravo vrhunsko stečište talentovanih ali i već afirmisanih muzičara i umnogome svojim koncertima doprinosi afirmaciji rumunske narodne muzike, folklora i brojnih izvođača i pevača.

Ubuduće za aktivnosti ovog orkestra, ali i za hor Nacionalnog saveta rumunske nacionalne manjine potrebno je obezbediti bolje uslove za rad i sistemsko finansiranje.

I u ostalim oblastima kulturno-umetničkog delovanja, ima problema, slabosti (galerijska aktivnost, kod seoskih orkestara nedostatak pojedinih muzičkih instrumenata, nedostatak profesionalnih koreografa, nedostatak sredstava za pripremu pozorišnih komada..) ali se one nastoje prevazići velikim angažovanjem entuzijasta kojih ima skoro u svim sredinama i koji daju neophodnu pozitivnu energiju na polju kulture i umetnosti kod Rumuna iz Srbije. I na ovom polju očekujemo veoma puno od Mešovite komisije.

PREKOGRANIČNA RAZMENA

Bez obzira što je još 2003. godine potpisan bilateralni sporazum o zaštiti manjina između Srbije (tadašnje Srbije i Crne Gore) i Rumunije, i ratifikovan u skupštinama godinu dana kasnije, Mešovita komisija samo je konstituisana pre nekoliko meseci ali još nije počela sa radom. Od ove Komisije očekujemo najviše na rešavanju problema naročito u oblasti obrazovanja, kulture i informisanja.